

วารสารพิกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566 Print ISSN 0858-527X Online ISSN 2730-3152

วารสารพิทูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 มกราคม — มิถุนายน 2566 ISSN 0858-527X Online ISSN 2730-3152

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและรองรับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ผลงานวิชาการ ในรูปแบบบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความหนังสือ ที่เป็นองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย นักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษา นิสิต และนักศึกษา

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยานุช พรหมภาสิต
รองศาสตราจารย์วิสิฐ ธิญะวัน

รักษาการแทนอธิการบดี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวัฒน์ ภูวิชิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พจนา เพชรรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ นารีรักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.อังคณา ทองพูน พัฒนสร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ หทัยวรรณ ไชยะกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ มัย ตะติยะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุพอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหทัย สิทธิวิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตาญจ ตั้งภากรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา โยอินศิริกุล

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความประจำฉบับ (Peer reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา โพธิ์พิษฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย เพชรรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกาญจน์ เสน่ห์ นมะหุต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรมล สุวรรณภาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมตตา ศิริสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มรกต เกษเกล้า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพร วัฒนดำรงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัสดา ยาวิละ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ ศรีแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกลัปี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเวศ คำรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทความทุกเรื่องที่ได้พิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษา แต่ขอให้มีการอ้างอิงเจ้าของบทความ และแหล่งที่มา อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

พิมพ์ที่: ห้างหุ้นส่วนสามัญ เจ พี ปริ้นท์

เลขที่ 266 ถนนเทศบาล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000 โทร. 081-7856368

บทบรรณาธิการ

วารสารพิกุลฉบับนี้ เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตีพิมพ์เป็นปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม — มิถุนายน 2566) เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความ 14 เรื่อง ครอบคลุมเนื้อหา ด้านการศึกษา ศาสนา ภูมิศาสตร์ การตลาด และวัฒนธรรม

บทความ

1. จิตรกรรมทิวทัศน์ภาพอุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรในรูปแบบดิจิทัลเพ้นต์ตั้งเพื่อเป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการอ่าน
2. การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
3. หลักสูตรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก
4. แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริการผู้สูงอายุ : เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
5. ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย
6. กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
8. รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ
9. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ผ้าปักชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชร
10. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร
11. แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
12. การพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
13. การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
14. แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานต่อการปฏิบัติของหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีผลต่อหน่วยรับตรวจ

บรรณาธิการ

สารบัญ

จิตรกรรมทิวทัศน์ภาพอุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรในรูปแบบ
ดิจิทัลเพ้นต์ตั้งเพื่อเป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษสำหรับการอ่าน

The Landscape Paintings of Kamphaeng Phet Historical Park by
Using Digital Painting Technique as for Illustrations in Integrated
English Reading

จิรพงศ์ ยืนยง Jirapong Yuenyong

และ สุธาสินี ขุนทองนุ่ม Sutasinee Khoonthongnoom.....1

การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร

The Management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited,
Songtham Sub-District, Mueang District Kamphaeng Phet Province
ปิยนุช รอดเมือง Peeyanuch Rodmoung

และ ปรียานุช พรหมภาสิต Preeyanuch Rrompasit.....19

หลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

Good Governance Baed on The Cultural Identity Of The Hmong Ethnic
Group, Tak Province.

ช่อพฤกษ์ ฝิวกู Chorpruek phioku.....41

แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบิบาลผู้สูงอายุ : เทศบาล
เมือง จังหวัดกำแพงเพชร

Guidelines for the management of community business model for
elderly care : Muang Municipality, Kamphaeng Phet Province
วาสนา อาจสาสิทธิ์ Watsana Atsalikorn

มนตรี ใจแน่น Montri jainaen

และ รัชฎากร วินิจกุล Russadakorn Vinijkul.....63

ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย

Reflections on Society in Y Novels

พนัส เพ็งเล็ก Panas Penglerk.....77

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชน ประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Online Marketing Strategy of restaurant community businesses for competitiveness in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พุฒิพงศ์ เอี่ยมสินธร Puttipong Amsintonr

ฐิติมาศ จันทราภิรมย์ Thitimas Juntrapirom

และ สุตาพร ทิมฤกษ์ Sudaporn Timrurg.....95

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Quidelines For The Development Of Green Office Operations :

Case Studys Kamphaengphet Rajabhat University And

Pibulsongkram Rajabhat University

พิกุล อินไผ่ Pikul inphai

และ สมชัย วงษ์นายะ Somchai Wongnaya113

รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ

The Administrative Model of Learning Management Under the Coronavirus 2019 (COVID-19) Pandemic for Satit School

มีชัย พลทองมาก Meechai Ponthongmak..... 131

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ผ้าปักชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชร

Potential Development of Community Enterprises for improvement of Hill Tribe Embroidery Products Kamphaeng Phet Province

สุทธิรา คำบุญเรือง Sutttheera Kumboonruang..... 151

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชน
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร

The Development of a Model of Internal Quality Assurance for
Wangsai School Based on the PLC approach

ศักดิ์ชาย กมขุนทด Sakchai Komkhuntod.....169

แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

The Concept of Women in Kridsana Asoksin's Novel
Faculty of Humanities and Social Sciences

สุรathiพย์ แห่งบุญ Suthathip Hangboon 191

การพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานsang ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
Housewives' Occupational Development in the village of Lan Sang, Mae Tho
Subdistrict, Muang Tak District, Tak Province

สิรินพร เกียงเกษร Sirinpron Keangkason..... 215

การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนโดยใช้ระบบสารสนเทศ
ภูมิศาสตร์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

Analysis of suitable area for durian cultivation by using Geographic
Information System, Khlong Lan District, Kamphaeng Phet
Province.

สุภาสพงษ์ รุ้ทำนอง Suphatphong Ruthamnong.....235

แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานต่อการปฏิบัติของหน่วยงานตรวจสอบ
ภายในที่มีผลต่อหน่วยรับตรวจ

Guidelines development of the quality of work on the
performance of the internal audit unit affecting the auditing unit.

ศุภลักษณ์ สมโภชน์ Supaluk Sompoch

และ กันยา มั่นคง Ganya mankhong.....253

จิตรกรรมทิวทัศน์ภาพอุทยานประวัติศาสตร์เมือง
กำแพงเพชรในรูปแบบดิจิทัลเพ้นต์เพื่อเป็น
ภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษสำหรับการอ่าน

The Landscape Paintings of Kamphaeng
Phet Historical Park by Using Digital Painting
Technique as for Illustrations in Integrated
English Reading

จิรพงศ์ ยืนยง¹

Jirapong Yuenyong

สุธาสิณี ขุนทองนุ่น²

Sutasinee Khoonthongnoom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเทคนิคการสร้างสรรคภาพจิตรกรรมทิวทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรในรูปแบบดิจิทัลเพ้นต์ จำนวน 10 ภาพ จากการสร้างสรรค์โดยกลวิธี (Technique) ปรับแต่งค่าแปรง (Brush Setting) ในโปรแกรมวาดรูป และการกลุ่มของการจัดโครสี (Color Scheme) เพื่อใช้เป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการ

¹อาจารย์, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร

²อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร

สอนภาษาอังกฤษในรูปแบบการอ่าน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา โปรแกรมศิลปศึกษา ที่เรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกผสมหลายสื่อ จำนวน 20 คน ในปีการศึกษา 2564 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจเฉลี่ยทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านความรู้หรือด้านวิชาการ (Knowledge) ด้านทักษะทางการปฏิบัติการ (Skill Technique) และความเข้าใจทางการอ่าน (Reading) ตามลำดับ ในการนี้สามารถวิเคราะห์สรุปผลสำเร็จทางคุณค่าทางสุนทรียภาพเชิงสร้างสรรค์ของผลงานจิตรกรรม และขั้นตอนการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ดังนี้ โดยมี พัฒนารูปแบบของมุมมองภาพ พัฒนาเนื้อหา จนไปสู่กระบวนการภาพแบบร่าง (Sketch) และพัฒนาเป็นผลงานจริงขึ้นตามลำดับ โดยมีคุณค่ารูปแบบภาพประกอบ (Illustration) การใช้เทคนิคดิจิทัลเพ้นต์ติ้ง (Digital Painting Technique) และเทคนิคความงามในการเลือกจัดโครงสร้างสี (Color Scheme Design) ต่อการออกแบบภาพวาด ผสมผสานกลมกลืนอย่างเป็นเอกภาพรูปแบบเฉพาะตัว

คำสำคัญ: จิตรกรรม ดิจิทัลเพ้นต์ติ้ง งานสร้างสรรค์ ภาพประกอบ การบูรณาการ การอ่าน

Abstract

The purpose of the research is to study the techniques of creating Kamphaeng Phet historical park landscape digital painting for 10 pieces. There are 3 methods that were applied with the art works. 1) Applying techniques 2) Brush setting 3) Color scheme. These techniques were used to create the paintings in order to integrate the illustration paintings in English reading teaching. The populations in this research are 20 Art Education program students. They enroll computer graphic course in academic year 2021. The questionnaires are applied for collect the data to find mean and

standard deviation. The results of the research revealed that the overall of participants' satisfaction is in high level. The satisfaction of knowledge, skill techniques and reading comprehension are also in high level by sorted them respectively. The value of the creatively aesthetic paintings and the procedures were analyzed to the conclusions. The contents, perspectives, and sketch process are developed and can be applied with the real work pieces. Moreover, the digital painting techniques and color scheme design techniques are used for illustration. These techniques affect to the unique and harmony of art illustration eventually.

Keywords: Paintings, Digital paintings, Creative works, Illustrations, Integrated, Reading

บทนำ

การสร้างผลงานภาพจิตรกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เท่าที่ทราบกันดีว่ายังคงนำเสนอและถ่ายทอดผลงานออกมาด้วยวัสดุของกระดาษ ผ้าใบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเก็บรักษาได้ยากหากระยะเวลานาน อีกทั้งยังเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าเพราะถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพียงชิ้นเดียวหากจะสำเนา ก็ต้องนำไปเข้าขั้นตอนสมัยใหม่ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งการถ่ายภาพ ตกแต่ง ปะติด ฯลฯ สร้างความยุ่งยากในการจัดการ ด้วยเหตุนี้เอง การใช้องค์ความรู้ในด้านจิตรกรรมสมัยใหม่จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีจากคอมพิวเตอร์เข้ามาประยุกต์ใช้จึงจะทำให้เกิดความน่าสนใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานยิ่งขึ้น สามารถทำซ้ำ คัดลอกสำเนาและเก็บรักษาเอาไว้ในระบบฐานข้อมูลดิจิทัลหรือจะนำมาพิมพ์ออกมาสัมผัสจับต้อง ทั้งในปัจจุบันยังไม่มีผลงานวิชาการหรืองานวิจัยที่ถ่ายทอดเทคนิควิธีการทาง จิตรกรรมดิจิทัลเพื่

นึ่ง ในสาขาศิลปกรรมไม่มากเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษางานจิตรกรรมดิจิทัลเพ้นติ้ง (Digital Painting) เป็นการประยุกต์ทักษะทางศิลปกรรมมาผสมผสานกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อก่อให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ (จิตรัตน์ แซ่ตั้ง, 2552, หน้า 3 - 4) โดยการนำเรื่องราวของอุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรมาถ่ายทอดรูปแบบผลงานจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ เพื่อให้ผู้ดูผลงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ของเมืองกำแพงเพชร โดยการใช้เครื่องมือไอแพด (Ipad) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสำหรับกราวาดภาพดิจิทัลเพ้นติ้งที่สะดวกรวดเร็วด้วยความที่เครื่องมือนี้มีอุปกรณ์ปากกาที่มีเซ็นเซอร์ที่ไวต่อการวาด การตอบสนองรองรับแรงกดของน้ำหนักมือศิลปินผู้ใช้งาน การวาดแบบผสมผสานเทคนิคใหม่ๆ ของแอปพลิเคชันที่มีลูกเล่นการเลียนแบบฝีแปรงในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ ที่มากมายนั้น ทำให้การออกแบบผลงานจิตรกรรมทำได้อย่างสร้างสรรค์แปลกใหม่ ตอบสนองต่อแนวทางความคิดของผู้ศิลปิน

สำหรับด้านการบูรณาการนั้น ผู้วิจัยเห็นประโยชน์ของภาพจิตรกรรมทิวทัศน์ที่สามารถนำไปใช้เป็นภาพประกอบให้กับเนื้อหาเรื่องของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรในรูปแบบภาษาอังกฤษสำหรับการอ่านจับใจความโดยเหตุผลของการใช้หนังสือภาพคือ หนังสือภาพถูกใช้อย่างกว้างขวาง สามารถทำให้ผู้คนเข้าใจและเพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องได้ (Tomlinson and Lynch-Brown, 1996) รูปภาพประกอบสามารถทำให้วรรณกรรมนั้นเป็นที่น่าสนใจเพราะมีรูปภาพและมีคำศัพท์ประกอบอยู่ด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อเพิ่มพูนทักษะทางด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจนอกจากผู้อ่านต้องสังเกตคำศัพท์และเนื้อหาแล้ว ยังต้องคอยสังเกตรูปภาพเพื่อช่วยทำให้การอ่านเข้าใจยิ่งขึ้นอีกด้วย (L. R.E, Marsha, 2015) ดังนั้นการรวมภาพกับเนื้อหาเข้าด้วยกันนั้นสามารถทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลทั้งสองด้าน เมื่อผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาสำคัญระหว่างอ่านแล้วนั้นผู้อ่านก็จะเบี่ยงเบนความสนใจมายังภาพประกอบ ในทางกลับกันถ้าผู้อ่านสามารถเข้าใจรูปภาพประกอบได้ด้วยนั้น ยังสามารถทำให้ผู้อ่านพุ่งเป้ามายังคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหา และสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความผ่านการเทียบรูปภาพผ่านคำศัพท์ได้ (V. Gyselinck, H. Tardieu, 1999, E.B. Bernhardt, 1999, A.N. Hibbing, J.L. Rankin-Erickson, 2003)

การผสมผสานกันอย่างกลมกลืนของศาสตร์ทางด้านศิลปกรรมและภาษาศาสตร์นั้น อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นการสร้างสรรค์แนวทางให้มืองค์ความรู้ที่หลากหลาย อันสอดคล้องกับการบูรณาการ (Integration) ด้วยการจัดสรรทรัพยากรทางความรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้วิจัยตามเนื้อหาที่ออกแบบเอาไว้ จะเห็นได้ว่า ผลงานศิลปะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อศาสตร์สาขาความรู้ต่าง ๆ ได้มากมายและเป็นประโยชน์ ความสำคัญนี้เองที่ทำให้การทำงานร่วมกันของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ออกมาเป็นงานภาพประกอบสำหรับการอ่าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญเพื่อเป็นการพัฒนาเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมทิวทัศน์รูปแบบดิจิทัลพื้นตั้งกับการใช้เครื่องมือไอแพดที่มีต้องงานวิจัยผลงานงานสร้างสรรค์ในแวดวงศิลปกรรมและยังเป็นการบูรณาการผสมผสานนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ประกอบร่วมกับสาขาภาษาศาสตร์ ให้ประโยชน์แก่นักศึกษาได้รับความรู้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

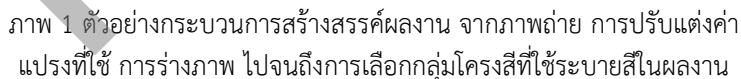
1. เพื่อศึกษาเทคนิคการสร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมทิวทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรในรูปแบบดิจิทัลพื้นตั้ง
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจกลวิธีเทคนิคการวาดภาพดิจิทัลพื้นตั้ง จากการปรับแต่งแปรและการจัดโครงสร้าง
3. เพื่อใช้เป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรูปแบบการอ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

ผลงานที่นำมาวิเคราะห์และบูรณาการในชุดนี้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพทิวทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรรูปแบบดิจิทัลพื้นตั้งจำนวน 10 ภาพ โดยการสร้างสรรค์เทคนิคการปรับแต่งแปรในโปรแกรมวาดภาพ การจัดชุดโครงสร้างในแต่ละชิ้นงานที่ความแตกต่างแต่ให้มีความงานเป็น

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบการวิเคราะห์รูปแบบ กลวิธี เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน มีขั้นตอนในการดำเนินการตามลำดับในการกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน จิตรกรรมภาพทิวทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรรูปแบบดิจิทัลเพ้นต์ติ้ง ได้แก่ การสำรวจข้อมูลพื้นที่ ภาพถ่าย กำหนดมุมมองของทิวทัศน์ การกำหนด กลุ่มโครงสร้าง การปรับแต่งแปรปรวนในโปรแกรมเพื่อปฏิบัติผลงาน และนำขั้นตอนดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ผลงานในเชิงกลวิธี การหาคุณค่าความงามของ ศิลปะจากการสร้างสรรค์ผลงาน

2. แบบการประเมินข้อมูลจากนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างได้แก่ การนำภาพวาดจิตที่ตีพิมพ์มาถ่ายทอดกลวิธี เทคนิควิธีการ การนำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรูปแบบการอ่าน และรวบรวมข้อมูลจากประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผล

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้เป็น นักศึกษาโปรแกรมวิชา ศิลปศึกษา ที่เรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกงานผสมหลายสื่อ จำนวน 20 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. อุปกรณ์วาดภาพดิจิทัลแท็บเล็ตไอแพด (Ipad) และปากกา (Apple Pencil)
2. กล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
3. แบบประเมินความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สืบหาข้อมูลเบื้องต้นลงพื้นที่ถ่ายภาพอุทยานประวัติศาสตร์ เมืองกำแพงเพชร หลากหลายมุมมองประกอบเป็นภาพต้นแบบสำหรับสร้างสรรค์ ผลงานจำนวน 10 ภาพ
3. ศึกษากลวิธีในการตั้งค่าแปรในการวาดภาพในโปรแกรม ดิจิทัลแท็บเล็ต และการวางประเภทในการจัดโครงสร้าง
4. การวิเคราะห์ผลประเมินความพึงพอใจจากแบบประเมิน ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบูรณาการและวิเคราะห์กลวิธีจากผลงาน สร้างสรรค์มาเรียงเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์นำเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูล และ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของกลวิธีการ สร้างสรรค์ชิ้นงานการวาดจิตรกรรมทิวทัศน์แบบดิจิทัลแท็บเล็ต การตั้งค่าการใช้ งานแปรที่ใช้ในการวาดและการกำหนดกลุ่มการจัดโครงสร้างในลักษณะเชิง พรรณนาทางสุนทรียภาพควบคู่กับวิชาการ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละข้อ โดยใช้ฐานการคำนวณจากจำนวนผู้ตอบจริงในแต่ละข้อ โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนของคำตอบ มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่านักศึกษาพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟฟิก สอดคล้องกับการอ่านภาษาอังกฤษในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.38) และความพึงพอใจเฉลี่ยในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านความรู้ทางวิชาการ (Knowledge) ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.23) ด้านทักษะทางการปฏิบัติการ (Technical Skills) ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.26) และทักษะทางการอ่าน (Reading) ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.12)

ด้านความรู้ทางวิชาการคือ นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากในทุกข้อคำถาม ส่วนของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์ของการเรียน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.84) รองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน และการสร้างชิ้นงานของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73) ด้านเนื้อหา รายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟฟิกที่สอนสอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.76) และรองลงมา คือ ด้านความรู้จากวิชานี้สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.71)

ด้านทักษะการปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมการทดลองมีความพึงพอใจต่อทักษะการปฏิบัติในระดับปานกลางและมาก เมื่อพิจารณาพบว่า ส่วนใหญ่พึง

พอใจความสามารถและนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชิ้นงานศิลปะได้ ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.61) ผู้สอนได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาปฏิบัติตามเนื้อหาในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือผู้สอนได้ให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.74) และรองลงมาคือ นักศึกษาการความคิดสร้างสรรค์จากเนื้อหาและสามารถลงมือปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.81)

ด้านความเข้าใจด้านการอ่าน นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านการอ่านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามหัวข้อดังนี้ ด้านของความสามารถของนักศึกษาในการอ่านเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษได้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.60) นักศึกษาสามารถเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษจากรูปภาพประกอบได้ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) และรองลงมาด้านนักศึกษาสามารถเรียนรู้คำศัพท์จากภาพประกอบได้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องจิตรกรรมทิวทัศน์ภาพอุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรในรูปแบบดิจิทัลเพ้นต์ดีนึ่งเพื่อเป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการอ่าน ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ในเรื่องของคุณค่าทางสุนทรียะทางงานสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ประยุกต์ศิลป์ชุดนี้ ผู้วิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพบกลวิธีการทางการวาดจิตรกรรมดิจิทัลเพ้นต์ดีนึ่ง โดยครบถ้วนในเรื่องของการตั้งค่าแปรงของระบบในโปรแกรมของไอแพด ได้แก่ แปรงแบบ Pencil Create ที่สามารถกำหนดค่าความหนาของเนื้อเส้นได้, แปรงแบบระบาย Painting Spectra ที่มีลักษณะคล้ายการปาดสีของพู่กันสีโปสเตอร์แต่มีคุณสมบัติการเงาตามขอบแปรงด้วย และการนำชุดโครสสีแบบ Congruent Color ที่มีโครสสีจำนวน 8 โครสสี ได้แก่ calm, exciting, positive, negative, serious, playful, trust และ disturbing มาใช้ประกอบการระบายสีดิจิทัลเพ้นต์ดีนึ่งของผลงานจิตรกรรมทิวทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์ จำนวน 10 ชิ้นงาน (โดยนำเสนอตัวอย่างผลงานในบทความ

จำนวน 3 ภาพตามข้อกำหนดของเนื้อหาบทความ) โดยเลือกภาพอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรบริเวณวัดพระแก้วและวัดช้างรอบเป็นภาพหลักของผลงาน โดยลักษณะของผลงานจะมีรูปแบบของความเป็นงานจิตรกรรมลัทธิศิลปะประทับใจ (อิมเพรสชันนิซึม) การประยุกต์ทัศนียภาพเชิงเส้นของภาพถ่ายมาประกอบกับการวาด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงไว้ซึ่งงานภาพประกอบทางการออกแบบในเชิงศิลปะประยุกต์ ทำให้ผลงานมีความสดใสและมีคุณลักษณะใหม่ทางกระบวนการคิดสร้างสรรค์อันเนื่องมาจากการบูรณาการทางศิลปะต่างประเภทสาขามาประสานเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดองค์ความรู้ในการสอนแก่รายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกงานผสมหลายสื่อ ทางด้านดิจิทัลเพ้นต์ และยังเป็นกลวิธีที่ดีในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีให้หลายหลายสร้างผลงานแปลกใหม่มากขึ้นต่อผู้เรียน

ประเด็นที่ 2 ในเรื่องเป็นภาพประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการอ่านและความพึงพอใจของผู้เรียน เมื่อพิจารณาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียนวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกสื่อผสมมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษได้อยู่ในระดับมาก หลังจากที่มีการเรียนการสอนแล้วสามารถเข้าใจความหมายของภาษาอังกฤษโดยอาศัยภาพประกอบ ซึ่งทำให้นักศึกษาเข้าใจบริบทของเนื้อหาได้มากขึ้น และรวมไปถึงสามารถเรียนรู้คำศัพท์ที่บ่งบอกในรูปภาพประกอบได้ในระดับมากด้วย และผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มภาพประกอบในรายวิชาอื่นร่วมด้วยก็จะเป็นผลดี เนื่องจาก ประโยชน์ของการใช้ภาพประกอบสามารถเพิ่มกลยุทธ์ในการอ่านกับผู้เรียนที่มีความสามารถด้านอ่านทั้งอ่อนและเก่งให้ดีขึ้นได้ โดยภาพประกอบสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถถอดความจากรูปภาพนั้นๆ ได้และสามารถรับสารและเรียนรู้คำศัพท์ได้ง่ายขึ้น Grundvig V. (2012)

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งต่อไปจะต้องมีการกำหนดกรอบเนื้อหาหรือแนวคิดที่มีความทันสมัยและร่วมสมัยมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ผลงานสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระปราศจากการใช้รูปร่างรูปทรงที่ตายตัวดังจะเห็นได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นว่าผลงานยังใช้รูปทรงที่เกิดจากอุทยานประวัติศาสตร์มาเป็นต้นแบบการทำงาน

2. ควรมีการเพิ่มทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษโดยจะต้องมีการใช้เนื้อหาที่มากขึ้น คำศัพท์ใหม่ ๆ หรือสามารถนำไปประกอบร่วมกับรายวิชาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ส่งเสริมให้การบูรณาการทั้งการเรียนการสอนและการใช้ภาษาในด้านการอ่านที่เพิ่มพูนต่อผู้เรียนหรือผู้รับข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การวิจัยผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการใช้องค์ความรู้จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานผ่านเทคนิคการวาดดิจิทัลเพ้นต์ในรูปแบบภาพทิวทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร กลวิธีโดย การปรับแต่งแปรงวาดในโปรแกรมของไอแพดโดยใช้รูปแบบแปรง 2 แบบ คือ 1)แบบ pro create สำหรับการร่าง 2)แบบ Spectra สำหรับการระบาย และการใช้ชุดโครงสร้างแบบ Congruent Color ที่มีโครงสร้างจำนวน 8 โครงสร้าง กำหนดบรรยายภาพมุมมองแต่ละภาพของแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณมรดกโลกให้มีความแปลกตา มาเป็นแนวทางให้ความรู้แก่ผู้เรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกผสมหลายสื่อ ในการสร้างผลงานดิจิทัลเพ้นต์ของตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุริยะ ฉายะเจริญ (2562, หน้า 153) ได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์วาดเส้น จิตรกรรมและจิตรกรรมดิจิทัล ชุด "วัดเซนโซจิ 2018" โดยการใช้แรงบันดาลใจและแนวคิดเดียวผ่านเทคนิคการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ที่ใช้เทคนิค 4 ประเภท ซึ่งแสดงออกความหมายของผลงานที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์อันเกิดจากการบูรณาการระหว่างวิถีทางวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยวในโลกสมัยใหม่ และการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพ้นต์ในการสร้างสรรค์ผลงาน สำหรับการวาดภาพทิวทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรนั้น ได้ใช้หลักการของสีสันใน

แนวทางอิมเพรสชันนิซึม ซึ่งเป็นสีสันทันที่ผู้ชมสามารถรับรู้รูปแบบผลงานจากการจัดรูปแบบโครงสร้างสีให้มีความหลากหลายทางอารมณ์บรรยากาศที่แสดงออกไปในแต่ผลงานของภาพจิตรกรรมนั้น และยังแทรกเส้นทึบสีเทาทำให้ผลงานมีความลึกมากขึ้น ผลงานจึงมีลักษณะทิศทางในงานศิลปะและการออกแบบ สอดคล้องกับ ศุภพงศ์ ยืนยง (2554) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง จิตรกรรมภาพทิวทัศน์ตามแนวลัทธิเอกซ์เพรสชันนิสม์ ผลการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดรูปแบบภาพทิวทัศน์จากธรรมชาติด้วยการลดตัดทอนรายละเอียดให้เหลือลักษณะเด่นที่ต้องการ การสร้างสรรค์ผลงานช่วงอารมณ์เวลาของสีที่กำหนด การใช้สีสดใสเข้มข้นและตัดกันเน้นบรรยากาศและสีตามอารมณ์ความรู้สึก พลังอารมณ์นั้น ไม่ใช่การเขียนภาพแบบเหมือนจริง

จากผลงานดิจิทัลอาร์ตในงานวิจัยนี้สามารถเป็นผลงานที่นำไปประกอบในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการอ่านได้ จะเห็นได้ว่าผลงานชิ้นนี้นอกจากมีความสุนทรีย์ทางศิลปะแล้วก็สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ ได้ เป็นงานประยุกต์ศิลป์อันก่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอย งานศิลปกรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความสวยงามมีส่วนช่วยให้ศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีความโดดเด่นได้ ภาพประกอบสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและทำให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อเนื้อเรื่องมากขึ้น เนื่องจากมีรูปภาพประกอบจึงทำให้จดจำคำศัพท์และเข้าใจได้ดี ยังสามารถทำให้ทักษะการอ่านของผู้เรียนดีขึ้นจากการสังเกตภาพประกอบอีกด้วย (Tomlinson and Lynch-Brown, 1996) ทั้งยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่ไม่เข้าใจคำศัพท์นั้นๆ สังเกตรูปภาพประกอบ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ ภาพประกอบจึงสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจข้อความหรือคำศัพท์ผ่านรูปภาพได้ (V. Gyselinck, H. Tardieu, 1999, E.B. Bernhardt, 1999, A.N. Hibbing, J.L. Rankin-Erickson, 2003)

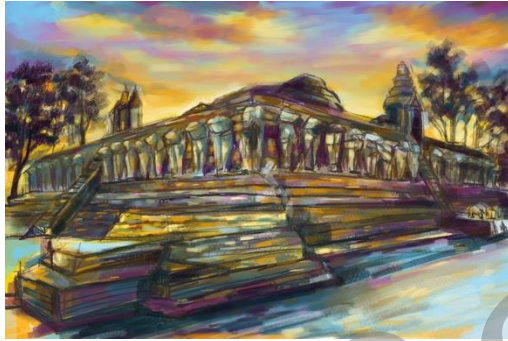
ตัวอย่าง ภาพผลงานจิตรกรรมทิวทัศน์รูปแบบดิจิทัลเพ้นต์ติ้งอุทยาน
ประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชรและงานภาพประกอบการอ่านภาษาอังกฤษ

ภาพ 2 ชื่อภาพพระสามพี่น้อง วัดพระแก้ว : ดิจิทัลเพ้นต์ติ้ง จัดโครงสร้างแบบ
Serious และ Playful ขนาด 1280 x 720 พิกเซล (300 dpi)

ภาพ 3 ชื่อภาพ มุมมองพระสามพี่น้อง วัดพระแก้ว : ดิจิทัลเพ้นต์ติ้ง จัดโครงสร้างแบบ
trust ขนาด 1280 x 720 พิกเซล (300 dpi)

ภาพ 4 ชื่อภาพ วัดช้างรอบ : ดิจิทัลเพ้นติ้ง จัดโครงสร้างแบบ positive ขนาด 1280 x 720 พิกเซล (300 dpi)

ภาพ 5 งานภาพประกอบสำหรับการอ่านภาษาอังกฤษ

บรรณานุกรม

- โกสุม สายใจ. (2540). เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตรกรรมพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..
- ธิดารัตน์ แซ่ตั้ง. (2552). Comic & CG Painting (คัมภีร์วาดการ์ตูนและลงสีด้วย Photoshop). กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น จำกัด.
- ประดับ มณีแสง. (2552). DIGITAL PAINTING 2 + DVD วาดภาพระบายสีด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: ประดับ มณีแสง- ดวงกลมสมัย.
- ปาพจน์ หนูนักดี. (2553). Graphic Design Principles.นนทบุรี: โอโอดีซีฯ.
- ไพโรจน์ พงศ์เลิศนัดดา. (2554). การศึกษาและพัฒนารูปแบบฉากแอนิเมชันแม่พิมพ์ตั้งจากแนวคิดของ ดีแลนโคล กรณีกิจภาพยนตร์ส่งเสริมความงดงามของโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. ปรินญา นินพธศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภพงศ์ ยืนยง. (2554). จิตรกรรมภาพทัศนียภาพตามแนววิถีเอกซ์เพรสชันนิสม์. สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ [Online Serial], 17(2). Available :http://research.kpru.ac.th/Journal_HSS/images/TGT/2554/pats2/2.pdf[2558, กรกฎาคม 3].
- สุริยะ ฉายาเจริญ. (2556). ผลงานดิจิทัลอาร์ตจากงานวิจัยกรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์จากการสันนิษฐานรูปแบบลักษณะโบราณสถาน. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 12(13), 43-47.
- สุริยะ ฉายาเจริญ. (2562). การสร้างสรรค์วาดเส้น จิตรกรรมและจิตรกรรมดิจิทัล ชุด "วัดเขนโงจิ 2018". วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 18(24), 153-159.
- A.N. Hibbing, J.L. Rankin-Erickson. (2003). A picture is worth a thousand words: Using visual images to improve comprehension for middle school struggling readers, The reading teacher, 56 (8),758.

- CHAVARRO J.L.R. (2012). **EFFECTS OF USING PICTURE STORYBOOKS IN READING COMPREHENSION**. Bogotá. Universidad Pedagógica Nacional. P. 66.
- Chun Pan. Y, Ching Pan. Yi. (2009). **The effects of pictures on the reading comprehension of low-proficiency Taiwanese English foreign language college students: An action research study**. VNU Journal of Science. Foreign Languages 25, pp.186-198.
- E.B. Bernhardt. (1991). **Reading development in a second language**. New Jersey: Ablex.
- Nodelman, P. (1996). **The pleasure of children's literature** (2nd ed.). NY: Longman.
- Grundvig V. (2012). **Can picture books in the English classroom lead to increased reading comprehension?** Retrieved December 2017, from <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/147998/Grundvig2.pdf?sequence=2>
- L. R.E, Marsha. (2015). **EFFECTIVE TEACHING STRATEGIES FOR IMPROVING READING COMPREHENSION IN K-3 STUDENTS**. Retrieved December 2017, from <http://s3.amazonaws.com/ecommerce-prod.mheducation.com/unitas/school/explore/literacy-for-life/white-paper-ocr-effective-strategies-for-improving-reading-comprehension.pdf>
- Luo Y. and Lin Y. (2017). **Effects of Illustration Types on the English Reading Performance of Senior High School Students with Different Cognitive Styles**. English Language Teaching, Vol. 10, No. 9.

Tomlinson, CM., & Lynch-Brown, C. (1996). **Essentials in children's literature (2nd ed.)**. Boston: Allyn & Bacon.

V. Gyselinck, H. Tardieu. (1999). **The role of illustrations in text comprehension: what, when for whom, and why?** In H.Van Oostendorp & S.R. Goldman (Eds.). *The construction of mental representations during reading* (pp. 195-218), Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

การสำรวจ

**การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบล
ทรงธรรม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**

The Management of Nakhonchum Estate
Cooperative Limited, Songtham Sub-District,
Mueang District Kamphaeng Phet Province

ปิยนุช รอดเมือง¹
Peeyanuch Rodmoung
ปริยานุช พรหมภาสิต²
Preeyanuch Rrompasit

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 2) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุมจำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัด ขั้นตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารสหกรณ์นิคม จำกัด ประกอบด้วย ผู้จัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำนวน 1 คน และคณะกรรมการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด จำนวน 17 คน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัดศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์นิคมนครชุม จำนวนทั้งสิ้น 987 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คำสำคัญ : นิคมสหกรณ์,การบริหารจัดการ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited, Songtham Sub-district, Mueang District Kamphaeng Phet Province and 2) to study the factors which promoted the management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited, to be the provincial outstanding estate cooperative.

The first step, the informants consisted of 18 experts in the management of Estate Cooperative including 1 manager of Nakhonchum Estate Cooperative and 17 members of Nakhonchum Estate Cooperative. The second step was to study the factors which promoted the management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited to be the provincial outstanding estate cooperative. The samples consisted of 987 members of Nakhonchum Estate Cooperative. The research instruments were a questionnaire and an interview. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed that 1) the management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited, Sangtham Sub-district was in default on debt payment because of low price of agricultural products. For materials, it was found that the materials were sufficient. For management, it was found that the cooperative planned for the production. The marketing plan was good. Planning could be operated, so the members could increase incomes. 2) The factors promoting the management of Nakhonchum Estate Cooperative Limited to be the provincial outstanding estate

cooperative were at the high level. The highest mean was man factor. The related persons were knowledgeable, sacrificeable, and honest. The following factors were money. The members borrowed and deposited money continuously. This operation made the estate cooperative become the provincial outstanding estate cooperative.

Keywords : estate cooperative, management factors effected on the success

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสหกรณ์ในประเทศไทยกำเนิดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2459 ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นับระยะเวลาถึง ปัจจุบันเกือบ 100 ปีตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิกซึ่งเป็นประชาชนในทุกสาขาอาชีพ ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม อาทิการเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย เป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับผิดชอบต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสำเร็จเชิงธุรกิจของสหกรณ์ จากการดำเนินการรวบรวมผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์การจัดหาสินค้ามาจำหน่ายการตลาดชุมชน การตลาดระหว่างประเทศการค้าเงินธุรกิจเครดิต ธุรกิจบริการต่าง ๆ และระบบสหกรณ์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายของรัฐบาล ชุดปัจจุบัน โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีทั้งนี้ การที่ระบบสหกรณ์จะเป็นเครื่องมือ ในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ระบบสหกรณ์จะต้องมีความเข้มแข็ง ยืนหยัดต่อสู้ ในภาคธุรกิจได้และเป็นที่พึ่งของสมาชิกให้ได้เสียก่อน โดยปัจจุบันระบบสหกรณ์ยังมีปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งยังรอการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมจากทุกภาคส่วน (จิรณิษฐ์ ชาญเชิงพานิช, ม.ป.ป.)

ในส่วนของจังหวัดกำแพงเพชร การจัดตั้ง นิคมสหกรณ์นครชุม เกิดขึ้นจาก รัฐบาลโดยกรมสหกรณ์ที่ดิน กระทรวงสหกรณ์ (ในขณะนั้น) ได้รับคำร้องขอจากราษฎรในท้องที่ให้ดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์นิคมกลสิกรรม เพื่อช่วยเหลือ

ราษฎรผู้ซึ่งไม่มีที่ดินทำกิน จากนั้นจึงได้สำรวจสภาพทางเศรษฐกิจและความ เป็นอยู่อย่างละเอียด และได้วางรูปงานการจัดตั้งสหกรณ์นิคมขึ้นโดยประสานงาน กับกรมป่าไม้ เพื่อขออนุญาตใช้ป่าสงวน ซึ่งหมดสภาพป่าแล้ว นำมาจัดสรรให้แก่ ราษฎรผู้ยากจนเข้าทำกิน โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมกสิกรรมในรูป สหกรณ์ในจังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2499 พื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ให้จัดตั้งครั้งแรก จำนวน 10,900 ไร่ และได้จัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้นในปีเดียวกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้จัดสรรที่ดินเพิ่มเติมให้อีก 26,254 ไร่ รวมเป็น พื้นที่โครงการทั้งสิ้นประมาณ 37,154 ไร่ เพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร ที่เป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์นครชุม เณลียครอบครัวละไม่เกิน 50 ไร่ จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้จัดสรรที่ดินเพิ่มเติมขยายพื้นที่ 70,000 ไร่

สหกรณ์นิคมนครชุม อยู่ภายใต้การดูแลของ นิคมสหกรณ์นครชุม ซึ่ง สหกรณ์นิคมในจังหวัดกำแพงเพชร มีจำนวน 3 แห่งประกอบด้วย สหกรณ์นิคม คลองสวนหมาก ตั้งอยู่ที่เลขที่ 212 หมู่ที่ 5 ตำบลสีงาม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร สหกรณ์นิคมวังพระธาตุ ตั้งอยู่ 194 หมู่ที่ 15 ตำบลเทพ นคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และสหกรณ์ที่มีพื้นที่มากที่สุด นั่นก็คือ สหกรณ์นิคมนครชุม ตั้งอยู่ เลขที่ 99/9 หมู่ที่ 4 ตำบลทรงธรรม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายสำคัญให้หน่วยงานในสังกัด ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่น เพื่อยกย่อง ประกาศเกียรติคุณและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของเกษตรกรหรือสถาบัน เกษตรกรให้ปรากฏต่อสาธารณชน และเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกร สถาบัน เกษตรกร และสหกรณ์อื่นๆ ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การ คัดเลือกตามแนวทางประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำหนด พร้อม ทั้งกำหนดขั้นตอนการคัดเลือกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดีเด่น ไว้ 3 ระดับคือ ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ ซึ่งในแต่ละปี จังหวัดกำแพงเพชร จะคัดเลือกสหกรณ์นิคมดีเด่น เพียง 1 สหกรณ์เท่านั้น ในส่วนของจังหวัด กำแพงเพชรได้พิจารณาคัดเลือกสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด เป็นสหกรณ์ดีเด่น ระดับจังหวัด ประจำปี 2562 นอกจากนี้สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ยังได้รับการ

ยกย่องด้านการบริหารงาน และมีผลงานดีเด่นระดับชาติ ถึง 3 ปี ประกอบด้วย สหกรณ์ที่มีผลงานดีเด่นระดับภาค ในปี 2541, สหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ปี 2541, รางวัลสหกรณ์ที่มีผลงานดีเด่นระดับภาค ปี 2546, สหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ปี 2546, สหกรณ์ที่มีผลงานดีเด่นระดับภาค ปี 2555 และสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ปี 2555 ทำให้คณะศึกษาดูงานจากสหกรณ์ทั่วประเทศต่างเดินทางมาศึกษาดูงานด้านการบริหารงานของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สหกรณ์นิคมนครชุมจำกัด ยังได้ทำพื้นที่เป็นแปลงใหญ่แห่งการผลิตและแปรรูปมันสำปะหลังที่เป็นพืชเศรษฐกิจลำดับที่ 2 ของประเทศ รองลงมาจากจังหวัดนครราชสีมา (สหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร, 2563)

จากสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมนครชุม ที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการ ทั้งได้รับรางวัลผลงานดีเด่นระดับชาติ ถึง 3 ปี ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ต.ทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ว่ามีการบริหารจัดการอย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์ สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นระดับชาติ โดยผู้วิจัยได้ตั้งชื่อเรื่อง (Title) ในการวิจัยในครั้งนี้ว่า “การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร” อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาสหกรณ์ อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัด

วิธีการวิจัย

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารสหกรณ์นิคม จำกัด ประกอบด้วย ผู้จัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำนวน 1 คน และ คณะกรรมการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด จำนวน 17 คน

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัด ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์นิคมนครชุม จำนวนทั้งสิ้น 987 ราย

ผลการศึกษา

การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านคน (Man) ในการจัดการสหกรณ์มีบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 กลุ่ม ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างให้การจัดการบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

1.1.1 สมาชิกสหกรณ์ ต้องมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นหลัก และมีที่ดินทำกินอยู่ในขอบเขตการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด จึงจะมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด และร่วมดำเนินงานและร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์อย่างน้อย 1 ประเภท

1.1.2 คณะกรรมการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการดำเนินงาน ต้องมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนตามระเบียบและจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละแก่ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส

1.1.3 ผู้จัดการและพนักงานลูกจ้าง โดยได้มาจากการพิจารณาผู้มีความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม ความชัดเจน ความรับผิดชอบ สมรรถภาพในการปฏิบัติงาน และ ความเหมาะสมกับตำแหน่ง และเป็นไปตาม

หลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 เงิน (Money) พบว่า เงินของสหกรณ์นั้นมาจากการระดมเงินทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์จาก 2 ส่วนหลัก คือ ทุนภายในสหกรณ์ และทุนภายนอกสหกรณ์

1.2.1 ทุนภายในสหกรณ์ ได้มาจากทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ และเงินฝากของสมาชิกสหกรณ์ และสมาชิกสมทบ

1.2.2 ทุนภายนอกสหกรณ์ มาจากแหล่งเงินกู้หลัก 2 แหล่งด้วยกันได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกองทุนพัฒนาสหกรณ์ การให้บริการสินเชื่อให้แก่สมาชิกเน้นการกู้ยืมเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material) พบว่า สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ได้จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ไว้ในการดำเนินงานและอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกอย่างเพียงพอ ด้านวัสดุสำนักงาน มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องตรวจเช็คสภาพและความพร้อมในการใช้วัสดุสำนักงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดซื้อจัดจ้างวัสดุสำนักงานที่ขาดแคลนด้วยความโปร่งใส ด้านการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ สำหรับสมาชิก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลเครื่องมือเครื่องจักรให้มีความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ

1.4 การบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด (Management) ภายใต้กรอบแนวคิด Deming Cycle หรือ PDCA สรุปได้ดังนี้

1.4.1 ด้านกระบวนการจัดทำแผน (Plan)

สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด แบ่งประเภทแผนออกตามธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินการประกอบด้วย 1. แผนธุรกิจการจัดหาทุน 2. แผนธุรกิจการให้สินเชื่อ 3. แผนธุรกิจการขาย 4. แผนธุรกิจการจัดซื้อ 5. แผนธุรกิจการแปรรูป 6. แผนธุรกิจการบริการและการปรับปรุงบำรุงดิน และ 7. แผนการส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้แผน ต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อการตอบสนองความต้องการของสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก

1.4.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

กระบวนการปฏิบัติตามแผน 7 แผน มีดังนี้

1.4.2.1 การปฏิบัติตามแผนการจัดหาทุน พบว่าสหกรณ์มีแหล่งเงินทุนมาจาก 2 แหล่งคือ

1. ทุนภายในสหกรณ์ มาจากการออกหุ้นของสมาชิก โดยสมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อย 100 หุ้น หรือตามส่วนแห่งที่ดิน หรือ อาจขอถือหุ้นในฐานะสมาชิกเพิ่มขึ้นได้เสมอ การรับฝากเงินจากสมาชิก 2 ประเภท คือ เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ โดยกำหนดเกี่ยวกับการฝากดอกเบี้ย การถอนเงินฝากและอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

2. ทุนภายนอกสหกรณ์ มาจากการกู้เงินจากธนาคารอื่น มีแหล่งเงินกู้จำนวน 3 แหล่งหลักๆ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร, กองทุนส่งเสริมสหกรณ์ และกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เพื่อนำมาเป็นทุนให้สมาชิกกู้ รวมถึงสะสมทุนสำรองและทุน อื่นๆ ได้มาจากการจัดสรรกำไรสุทธิ ประจำปี

1.4.2.2 การปฏิบัติตามแผนการให้สินเชื่อ ในภาพรวมพบว่า การให้สินเชื่อสำหรับสมาชิกของสหกรณ์นิคมนครชุม แบ่งเป็น 3 คือ สินเชื่อระยะสั้น สินเชื่อระยะกลาง และ สินเชื่อระยะยาว

1.4.2.3 การปฏิบัติตามแผนประเภทธุรกิจการขาย หรือ (รวบรวมผลผลิต) ในภาพรวมพบว่า สหกรณ์มีการจัดซื้อผลผลิตของสมาชิก 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผลผลิตที่สหกรณ์ฯ รับซื้อได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย, ข้าวเปลือก, ข้าวโพด ,โดยแบ่งการรับซื้อออกตาม “ชั้นคุณภาพของแต่ละผลผลิต” การรวบรวมผลผลิต มีขั้นตอนการดำเนินการ คือ ติดต่อสอบถาม สรรวจผลผลิตของสมาชิกที่ประสงค์จะขายผ่านทางสหกรณ์ เพื่อให้ทราบ จำนวน ประเภท ชนิด คุณภาพ และปริมาณของผลผลิตที่จะรวบรวมได้จากสมาชิกในรอบปี จากนั้นดำเนินการจัดทำแผนการผลิตและจำหน่ายเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ อนุมัติ เพื่อดำเนินการรับซื้อ และดำเนินการ ด้านการทำ MOU กับ คู่ค้ารายปี และขายผลิตผลของสหกรณ์ต่อไป

1.4.2.4 การปฏิบัติตามแผนธุรกิจการจัดซื้อ หรือ (การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย) พบว่า สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ได้จัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก สหกรณ์มีการจัดหาสินค้าประเภท สินค้าอุปโภค - บริโภค ,ข้าวสาร ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์การเกษตร และวัสดุเชื้อเพลิง มาเพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกและบุคคลภายนอกเป็นเงินสดและเงินเชื่อ มีคณะกรรมการดำเนินการผู้ดูแลธุรกิจซื้อ จำนวน 15 คน และมีผู้ตรวจสอบกิจการจำนวน 1 คน โดยการพิจารณาเลือกซื้อสินค้ามาจำหน่ายมีวิธีการเลือกซื้อโดยการสำรวจความต้องการของสมาชิกรายปี ร่วมกับการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยความต้องการ ย้อนหลัง 3 ปี โดยยึดฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก เพื่อจัดทำแผนธุรกิจ

1.4.2.5 การปฏิบัติตามแผนธุรกิจการแปรรูป พบว่า ธุรกิจการแปรรูปของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด มีขั้นตอนและวิธีการแปรรูป คือ รับซื้อผลผลิตจากสมาชิก ตามฤดูกาลผลิต จากนั้นคัดเลือกเกรดผลผลิตจากคุณภาพ และนำมาแปรรูป อาทิ แปรรูปมันสำปะหลังเป็นมันเส้นสะอาด มันบด แปรรูปข้าวโพดเป็น ข้าวโพดเม็ด ตามแผนแปรรูปเพื่อจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการต่างๆ ในรูปแบบการทำ MOU ปัจจุบัน ธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จและโดดเด่นของสหกรณ์ โดยในปี 2561/62 สหกรณ์นิคมนครชุม มียอดการแปรรูปมันเส้นสะอาดมากที่สุดในประเทศไทย สหกรณ์มีการรวบรวมผลผลิตเพื่อแปรรูปผลงานกระทำได้ 1.26 เท่า ของเป้าหมายที่กำหนด

1.4.2.6 การปฏิบัติตามแผนธุรกิจการบริการและการปรับปรุงบำรุงดิน พบว่าดำเนินการในรูปแบบของโครงการเพื่อฟื้นฟูปรับปรุงบำรุงดิน โดยจากสถิติการเก็บเกี่ยวผลผลิตของสมาชิกพบว่า สมาชิกมีผลผลิตที่ลดลง จากเดิมเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 4-5 ตันต่อ 1 ไร่ ลดลงเหลือ 2-3 ตัน ต่อไร่ สหกรณ์จึงจัดทำโครงการปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้แก่สมาชิกในแปลงนำร่อง จำนวน 100 ราย ซึ่งทำให้ดินดีขึ้น ได้ผลผลิตมากขึ้น 1.5 เท่า

1.4.2.7 การปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมการเกษตร พบว่า จัดทำขึ้นในลักษณะของการจัดงาน “วันส่งเสริมการเกษตรประจำปี” โดยทางสหกรณ์จะเชิญคู่ค้าในธุรกิจซื้อมาจำหน่ายสินค้าโดยตรงให้กับสมาชิก ทั้งการ

ซื้อเงินสดและเงินเชื่อ โดยมีการลดแลกแจกแถม เช่น การแถมสินค้าทางการเกษตร การแจกเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ โดยงานดังกล่าวจะจัดซื้อปีละ 2 วันเท่านั้น ยอดขายที่สหกรณ์ได้รับประมาณ 7-8 ล้านบาท

1.4.3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check) พบว่า มีกระบวนการตรวจสอบตามขั้นตอนและกระบวนการตั้งแต่ ผู้ตรวจสอบกิจการและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง คือสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร กรมส่งเสริมสหกรณ์และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่จะเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลเพื่อประเมินสถานการณ์การบริหารรวมถึงให้คำแนะนำในด้านที่ยังคงบกพร่องเพื่อให้สหกรณ์ได้หาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.4.4 การปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสม (Action) พบว่าสหกรณ์มีแผนที่ยังเพิ่มประสิทธิภาพนั่นก็คือ “การบริหารลูกหนี้เงินกู้” ในแผนด้านการเงิน ซึ่งในรอบปีมีลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 26.97 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ ดังนั้นสหกรณ์จึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแผนด้านการบริหารลูกหนี้ให้การชำระหนี้เป็นไปตามกำหนดสัญญา

2. ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ระดับจังหวัด

ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัด สรุปได้ดังนี้ ระดับปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ระดับจังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคนหรือบุคลากร (Man) รองลงมาได้แก่ด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials)

2.1 ด้านคนหรือบุคลากร (Man) สรุปได้ดังนี้ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับมากที่สุดคือ ผู้ตรวจกิจการสหกรณ์มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจกิจการสหกรณ์ รองลงมาคือ คณะกรรมการของสหกรณ์มีความรู้

ความสามารถเหมาะสมในการบริหารกิจกรรมของสหกรณ์ มีความเสียสละแก่ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส อยู่ในระดับมาก และผู้ปฏิบัติงาน/พนักงานลูกจ้างของสหกรณ์มีความรู้ความสามารถเหมาะสม ตามลำดับ

2.2 ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ด้านเงินหรืองบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับมากที่สุดคือ คือมีการกู้เงินหรือสินเชื่อต่างๆ จากสหกรณ์ รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการฝากเงินกับสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อสินค้าและวัสดุ ตามลำดับ

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ด้านวัสดุอุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุดคือ สหกรณ์มีการสนับสนุนเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาแหล่งน้ำให้กับเกษตรกร รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมจากสหกรณ์ที่เพียงพอต่อการผลิต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่สหกรณ์มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาผลผลิตให้แก่เกษตรกรสมาชิกตามลำดับ

2.4 ด้านการบริหารจัดการ (Management) สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวม อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนมากที่สุด คือสหกรณ์สามารถปฏิบัติตามแผนการผลิตและการตลาดได้ดี สมาชิกให้ความไว้วางใจผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์มาก ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด และปัจจัยสนับสนุนสู่มาตรฐานสหกรณ์ ดีเด่นแห่งชาติ ระดับจังหวัด พบว่า การศึกษามีประเด็นที่สำคัญที่จะนำมา อภิปรายเพื่อการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ตำบลทรงธรรมอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหกรณ์นิคมนครชุม ให้ความเห็นในทิศทางคล้ายคลึงกัน สรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านคนหรือบุคลากร (Man) สมาชิกสหกรณ์ ต้องมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นหลักและมีที่ดินทำกินอยู่ในขอบเขตการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมนครชุมจำกัด จึงจะมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด และร่วมดำเนินงานและร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์อย่างน้อย 1 ประเภท คณะกรรมการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการดำเนินงาน ต้องมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนตามระเบียบและจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละแก่ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใสผู้จัดการและพนักงานลูกจ้าง ได้มาจากการพิจารณาผู้มีความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม ความชัดเจน ความรับผิดชอบ สมรรถภาพในการปฏิบัติงาน และความเหมาะสมกับตำแหน่ง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ผ่านกระบวนการบริหารจัดการ อันได้แก่ กระบวนการจัดทำแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบและประเมินผล (Check) การปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสม (Action) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส ปินทศิริ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางปฏีรูปที่ดินน้ำดีจำกัด จังหวัดอุทัยธานี พบว่า แนวทางพัฒนาด้านบุคคล ควรมีการสอบคัดเลือกพนักงานเข้าทำงาน โดยพิจารณาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ที่ตรงกับตำแหน่งงานควรจัดให้มีการฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและพนักงาน แต่งตั้งที่ปรึกษาที่มีความรู้เพื่อเสริมในด้านที่เป็นจุดอ่อน ส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของสหกรณ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนารถ

เล็กเลอลินธุ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานของ ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดบุคลากรเข้าทำงานตามกรอบกำลัง หรือตำแหน่งงานตามที่ระบุไว้ในแผนบุคลากรตรงตามตำแหน่งและ ความสามารถ จัดอัตรากำลัง สรรหาพัฒนาและการใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์ สูงสุด โดยการส่งเสริมและฝึกอบรมบุคลากรให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ขาด ตกบกพร่องของแต่ละบุคคล และเสริมสร้าง อารมณ์ รักษา ซึ่งสัมพันธ์ภาพในการ ทำงานที่ดีได้ด้วย

เนื่องจากในการบริหารสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้อง เกิดขึ้นจากผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความเป็นผู้นำ ผู้ปฏิบัติงานที่มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับ สมาชิก ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในด้านการบริหาร

1.2 ด้านเงิน หรืองบประมาณ (Money) สรุปได้ดังนี้ มีการ ระดมเงินทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์จาก 2 ส่วนหลัก คือ ทุนภายใน สหกรณ์ และทุนภายนอกสหกรณ์ ทุนภายในสหกรณ์ ได้มาจากทุนเรือนหุ้น ทุน สำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ และเงินฝากของสมาชิกสหกรณ์ และสมาชิก สมทบ ส่วนทุนภายนอกมาจากแหล่งเงินกู้หลัก 2 แหล่งด้วยกันได้แก่ ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ด้าน งบประมาณพบปัญหาคือ การให้บริการสินเชื่อ มีการผิมนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ สหกรณ์ สาเหตุหลักเนื่องมาจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รวมถึงสภาพอากาศที่ แปรปรวน สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ รอดหลง (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการค้างชำระหนี้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตร ปัญหา และสาเหตุการค้างชำระหนี้ของสหกรณ์การเกษตรที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน พัฒนาโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยต่างๆ เป็นสาเหตุที่ทำให้ สหกรณ์ไม่สามารถชำระหนี้ได้ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยภายนอกอื่นๆ อันเกิดจาก ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัญหาจากราคาสินค้า พลังงานและ ไฟฟ้าสูงขึ้น ภัยธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจการเมืองของประเทศ และปัญหา จากโรคระบาด ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โพธิ์ตะวัน ทีโย

ตระกูล (2561) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สุขภาพด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรอำเภอในจังหวัดเชียงราย พบว่า ความสามารถในการบริหารหนี้สิน (Debt Management Ratios) สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน จำกัดมีความสามารถในการบริหารหนี้สิน ได้ดีที่สุด เนื่องจากสหกรณ์ มีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมต่ำสุดคือ 0.56 เท่า และมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำสุดคือ 1.31 เท่า

ดังนั้น เงิน (Money) จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมาจาก คน (Man) เนื่องจากองค์กรจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการบริหารด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว การทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนในการดำเนินงาน กล่าวได้ว่า การทำธุรกิจ ทุกอย่างจะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจและปัจจัยต่างๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ การมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเงิน (Money) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สรุปได้ดังนี้ ด้านวัสดุสำนักงาน มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องตรวจเช็คสภาพและความพร้อมในการใช้เครื่องใช้สำนักงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดซื้อจัดจ้างวัสดุสำนักงานที่ขาดแคลนด้วยความโปร่งใส ด้านสมาชิก มีการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ สำหรับสมาชิก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลเครื่องมือเครื่องจักรให้มีความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ และการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ในสำนักงานจะพิจารณาจากแผนการปฏิบัติงานประจำปี โดยมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ในการดูแลวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน และทะเบียนคุมของสำนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส ปันทศิริ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางปฏิรูปที่ดินน้ำดี จำกัด จังหวัดอุทัยธานี พบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอในการให้บริการสมาชิก ทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการและการใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่เหมาะสมคุ้มค่า โดยแนวทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ของ

สหกรณ์กองทุนสวนยางปฏิรูปที่ดินน้ำดี จำกัด จังหวัดอุทัยธานี คือ จัดสรรงบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำธุรกิจเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอในการให้บริการสมาชิก และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีส่วนนำมาใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการของสหกรณ์ เป็นสิ่งที่สำคัญอันดับต่อมา เพราะทุกธุรกิจหรือทุกองค์กร ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์เป็นทรัพยากรในการผลิต ดังนั้น ต้องรู้จักบริหารจัดการอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ มีจำนวนเพียงพอในการผลิต หรือควรมีนวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาแทนที่วัสดุอุปกรณ์รุ่นเก่า จึงจะส่งผลให้มีต้นทุนที่ต่ำในการผลิต และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรมากขึ้น

1.4 ด้านการบริหารจัดการ (Management) การจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ภายใต้กรอบแนวคิด Deming Cycle หรือ PDCA ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการจัดทำแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสม (Action) เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์อยู่ในระดับมาก และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า สหกรณ์มีการวางแผนการผลิตและแผนการตลาดที่ดี และสามารถปฏิบัติงานตามแผนได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จริญญา มหายศนันท์(2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดและรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม โดยการวางแผน (Planning) พบว่า คณะผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแผนนโยบายและผลของการดำเนินงานร่วมกันเป็นระยะๆ ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) มีแผนผังองค์กร โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปรากฏชัดเจนตามหลักการด้านการบังคับบัญชา (Commanding) มีการบังคับบัญชาและการสั่งการตาม

ระเบียบข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการประสานงาน (Controlling) มีเทคนิคในการติดต่อประสานงานกับบุคลากรในท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถและด้านการควบคุม (Controlling) ผู้บริหารมีบทบาทในการกำกับดูแลบุคลากรตามกฎหมายและระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณัฐธิญา ปงธิยา (2562) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรปฎิรูปที่ดินบ้านดอแก้ว จำกัด ตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาด้านการกำหนดนโยบายที่ไม่ชัดเจนและฝ่ายจัดการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของสหกรณ์ สำหรับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการสหกรณ์ และมีแนวทางการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการโดยการนิเทศการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการควบคุมภายในและติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกด้วย จึงสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการ ภายใต้กรอบแนวคิด Deming Cycle หรือ PDCA จะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งหากเป็นไปตามแผน ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้น แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง คือ ผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ ควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไร เช่น มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ใ้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

2. ผลศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติระดับจังหวัด สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านคนหรือบุคลากร (Man) สรุปได้คือ

2.1.1 ผู้ตรวจกิจการสหกรณ์มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจกิจการสหกรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

2.1.2 คณะกรรมการของสหกรณ์มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการบริหารกิจกรรมของสหกรณ์อยู่ในระดับมาก

2.1.3 ผู้ปฏิบัติงาน/พนักงานลูกจ้างของสหกรณ์มีความรู้ความสามารถเหมาะสมระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล วงศ์เอื้อย (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านคณะกรรมการของสหกรณ์พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ในระดับดี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสหกรณ์ในระดับมาก และมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานของสหกรณ์มีความเหมาะสม ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ตรวจสอบกิจการจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและ รู้เท่าทันกระบวนการอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์ มีความเสียสละ และเป็นที่ไว้วางใจ จากสมาชิกเปรียบเหมือนตัวแทนของสมาชิกที่จะคอยดูแลความเรียบร้อยของสหกรณ์นั่นเอง

2.2 ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) สรุปได้คือ สมาชิกมีการกู้เงินหรือสินเชื่อต่าง ๆ จากสหกรณ์ สมาชิกมีส่วนร่วมในการฝากเงินกับสหกรณ์ และ สมาชิกมีส่วนร่วมในการนำผลผลิตมาจำหน่ายกับสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณัฐธิญา ปงธิยา (2562) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินบ้านดอกบัว จำกัด ตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ (Money) เกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจไม่มีปัญหา เพราะว่าการเงินอยู่ในสภาพคล่อง มีทุนหมุนเวียนตลอดและยังมีหน่วยงาน ชกส. ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ทำให้มีงบประมาณและเงินทุนหมุนเวียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สมาชิกจำเป็นต้องมีทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือผลิตผลผลิตต่างๆ เพื่อนำมาเข้าสู่กระบวนการตลาดของสหกรณ์ จึงจำเป็นที่สหกรณ์ต้องมีเงินทุนเพียงพอให้สมาชิกกู้เงินหรือสินเชื่อต่างๆ จากสหกรณ์ เพื่อดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง อันจะส่งผลถึง

ความสำเร็จของสหกรณ์ด้วย

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) สรุปได้ดังนี้ สหกรณ์มีการสนับสนุนเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาแหล่งน้ำให้กับเกษตรกร สมาชิกได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจากสหกรณ์ที่เพียงพอต่อการผลิต และสหกรณ์มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาผลผลิตให้แก่เกษตรกรสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณัฐธิญา ปงธิยา (2562) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรปฎิรูปที่ดินบ้านดงบัว จำกัด ตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) มีสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ประสบปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงานยังขาดแคลน โดยส่วนราชการจัดหามาให้บางส่วน แคลดูแลรักษาให้คงสภาพให้ใช้งานได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสนับสนุนเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาแหล่งน้ำให้กับเกษตรกร จะส่งผลต่อกำลังการผลิตและจำนวนผลผลิตของเกษตรกร ประกอบกับ พื้นที่ของสหกรณ์นิคมนครชุม เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งประสบกับปัญหากล้งแล้งต่อเนื่อง การสนับสนุน เงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาแหล่งน้ำให้กับเกษตรกรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อสมาชิกของสหกรณ์นิคมนครชุม

2.4 ด้านการบริหารจัดการ (Management) สรุปได้ดังนี้ สหกรณ์สามารถปฏิบัติตามแผนการผลิตและการตลาดได้ตามเป้าหมาย สหกรณ์มีการวางแผนการผลิตและการตลาดให้แก่สมาชิก และสมาชิกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ศรีศิลป์วงศ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรของกรมส่งเสริมสหกรณ์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรมส่งเสริมสหกรณ์ พบว่า ควรพัฒนาหรือฝึกอบรมผู้บริหารสหกรณ์ทุกระดับเพื่อให้เห็นความสำคัญและเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการส่งเสริมและดูแลสมาชิกสหกรณ์การเกษตรให้มีการ

วางแผนการผลิตที่ดีและยืดหยุ่นได้เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการทั้งหมดดังกล่าว เป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสหกรณ์ และส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สู่ มาตรฐานสหกรณ์นิคมดีเด่นแห่งชาติ ระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวิจัยมาจัดทำเป็น ข้อเสนอแนะโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คณะกรรมการบริหารฯ ผู้จัดการสหกรณ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด ควรนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. การบริหารจัดการสหกรณ์ตามแผนการบริหารสินเชื่อควรมี มาตรการในการเรียกเก็บหนี้ให้เป็นไปตามกำหนดสัญญา
2. ควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่ สมาชิกและการแปรรูปของสหกรณ์ หรือการลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้สมาชิก ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงการเพิ่มพูนความรู้ให้กับสมาชิก คณะกรรมการ พนักงานและลูกจ้าง อย่างสม่ำเสมอโดยการอบรม และการไปศึกษาดูงาน
3. สหกรณ์นิคมนครชุม ควรมีการประชาสัมพันธ์งาน การดำเนินงานของสหกรณ์และนโยบายด้านการเกษตรของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ให้สมาชิกได้ทราบเพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของหลักการ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสหกรณ์ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ผลความสำเร็จของ งานเพื่อให้สมาชิกทราบถึงประโยชน์ที่ตัวสมาชิกได้รับ ก่อให้เกิดความมั่นคง ความเชื่อถือ และศรัทธาที่สมาชิกมีให้สหกรณ์

บรรณานุกรม

จิรณัทย์ ขาญเชิงพานิช. (ม.ป.ป.). **เดินหน้าแก้ไขปัญหาสหกรณ์ประเทศไทย
อย่างเป็น**

อัจฉรา ทองพันชั่ง. (2555). **สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดกำแพงเพชร.**

สืบค้นจาก <http://klang.cgd.go.th/kpt>. [2560, พฤษภาคม 24].

มธุรส ปิ่นศิริ. (2560). **สภาพปัญหาการบริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง
ปฏิรูปที่ดินน้ำดี จำกัด จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรม
หาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.**

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2559). **ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหาร
ในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.**

อรรวรรณ รอดหลง. (2555). **ปัญหาการค้างชำระหนี้กองทุนพัฒนาสหกรณ์
ของสหกรณ์การเกษตร. ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ สำนักงานบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**

โพธิ์ตะวัน ทีโยตระกูล. (2561, มกราคม-เมษายน). **การวิเคราะห์สุขภาพด้าน
การเงินของสหกรณ์การเกษตรอำเภอในจังหวัดเชียงราย. วารสาร
สังคมศาสตร์วิชาการ, 11(1), 53-55.**

ชนัญธิญา ปงธิยา. (2562, มกราคม-มิถุนายน). **การบริหารจัดการสหกรณ์
การเกษตรปฏิรูปที่ดิน บ้านดอกบัว จำกัด ตำบลบ้านตุน อำเภอ
เมือง จังหวัดพะเยา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 20(1), 37-40.**

เกรียงศักดิ์ ศรีศิลปวงศ์. (2559). **การพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์
การเกษตรของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(15), 19-22.**

Tomlinson, CM., & Lynch-Brown, C. (1996). **Essentials in children's
literature (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon.**

- V. Gyselinck, H. Tardieu. (1999). **The role of illustrations in text comprehension: what, when for whom, and why?** In H.Van Oostendorp & S.R. Goldman (Eds.). *The construction of mental representations during reading* (pp. 195-218), Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

การสำรวจ

หลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่ม ชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

Good Governance Baed on The Cultural
Identity Of The Hmong Ethnic Group, Tak
Province.

ช่อพฤกษ์ ผิวกู¹

Chorpruek phioku

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก และ 3) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลบนฐาน อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยจากเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้นผู้นำได้มีการนำเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์มาร้อยเรียงเพื่อรักษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม 2) อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ คือการรักษาแบบแผน การบูรณาการ การบรรลุเป้าหมาย การปรับตัวได้อย่างเป็นระบบ และ 3) อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาลในลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมและหลักสำนึกรับผิดชอบให้เกิดการยอมรับ

¹ โปรแกรมรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล, อัตลักษณ์, วิถีวัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

Abstract

This objective of this research were 1) to study the cultural identity of the Hmong ethnic group, Tak Province 2) to study the relationship social system and 4 basic functions based on the cultural identity of the Hmong ethnic group, Tak Province and 3) to study the good governance based on the cultural identity of the Hmong ethnic group, Tak Province. The purpose of this qualitative research, the method used was documentary research and content analysis. The research revealed that 1) cultural identity of the Hmong ethnic group by leaders have brought together historical narratives to preserve cultural identity for the coexistence 2) cultural identity is related to Social system and its four basic functions is Latency, Integration, Goal Attainment, Adaptation Systematically and 3) cultural identity is related to good governance in the structure of the relationship between the leader and the members. There is an adaptation to a new cultural way that emphasizes participatory principles and a sense of responsibility for acceptance.

Keywords: Good Governance / Identity and Culture / Hmong Ethnic Groups

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม สามารถนำพาให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ และความไม่สมดุล การพัฒนาต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอก (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562, หน้า 29) และการสร้างองค์ความรู้ทางชุมชนและท้องถิ่น องค์ความรู้ใหม่ที่มีความหลากหลายข้ามพื้นที่/วัฒนธรรม/ภาษาถิ่นเกิดเป็นนวัตกรรมที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ที่ต้องเข้าใจแก่นแท้ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความหมายใหม่แก่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมและยอมรับของเจ้าของวัฒนธรรม การใช้ทุนทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและการนำความรู้จากสหสาขาวิชามาประยุกต์กับงานวิจัยเชิงสังคมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรอบด้าน (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562, หน้า 72) และให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมุ่งให้เกิดเป็นหลักการปฏิบัติ และหลักการใช้ในการดำเนินงานทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ โดยมุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและให้ความสนใจถึงเรื่องของเงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมเป็นหลักบนพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม (พิชณุ บุญนิยม, 2559, หน้า 132)

สังคมวัฒนธรรมหรือชีวิตวัฒนธรรม คือ พลังสร้างสรรค์ที่แท้จริงของสังคม หรือที่เรียกว่า ชีวิตของกลุ่มชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมในเชิงชีวิตถือได้ว่าเป็นวิถีคิด (Ways of Thinking) ของผู้คนในสังคมและวิถีคิดจึงหมายถึงองค์รวมของหลักการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนในสังคมได้สร้างสรรค์และสะสมขึ้นในความหมายที่แสดงออกถึงจิตวิญญาณของความเป็น

มนุษย์และการปรับตัวเข้ากับระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและธรรมชาติภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนพลังที่รองรับศิลปะและวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีพลังเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ โดยการผลิตใหม่ของชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขและบริบทของสภาวะแวดล้อม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2563, หน้า102-103)

มอง “สังคมวัฒนธรรม” หรือ “ชีวิตวัฒนธรรม” ในมิติทางมานุษยวิทยา สังคมและวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของมนุษย์และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการดำรงอยู่ของตนเองในด้านวิถีวัฒนธรรมต้องอาศัยมุมมองในมิติด้านคติชนวิทยาจะช่วยสะท้อนสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้อย่างชัดเจนในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและบริบทของสภาวะแวดล้อม จะเป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมของมนุษย์หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ อัตลักษณ์จะถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคมที่มีติดตัวมาตั้งแต่ถือกำเนิดที่บ่งบอกว่าตนเองเป็นใครและต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่พวกเขามีกับกลุ่มอื่น ๆ ด้วยและเป็นการหล่อหลอมที่มีความยาวนานของความรู้สึกร่วมกันในสายเลือด (Shared Descent) ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของภาษา ตำนาน และหรือนิทานในบริบททางประวัติศาสตร์ร่วมที่สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ประสบมาด้วยกันและตลอดรวมถึงจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ (Historical Consciousness) เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ดังนั้น อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อที่กำหนดพฤติกรรมการกระทำของมนุษย์ เป็นปัจจัยหล่อหลอมให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเป็นพลวัต ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551, หน้า60) และ ศิราพร ณ ถลาง, 2552, หน้า 34,181)

ความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองซึ่งมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เป็นต้นว่า ความผูกพันระบบเครือญาติ ศาสนา ภาษา และพฤติกรรมทางสังคมเป็นลักษณะร่วม

เฉพาะของคนกลุ่มเดียวกัน ซึ่งยังคงเป็นภาพนิ่งและมีความเป็นพลวัตของกลุ่มคน และวัฒนธรรมถึงแม้จะมีเส้นแบ่งความเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรมแต่คนก็สามารถข้ามไปมาระหว่างวัฒนธรรมได้และการที่สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ จะบอกว่าตนเองเป็นใครนั้นต้องขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่พวกเขามีกับกลุ่มอื่น ๆ ด้วย มีการแสดงออกถึงความรู้สึกร่วมกันในพิธีกรรมผ่านเรื่องเล่า อันได้แก่ ตำนานและหรือนิทานพื้นบ้านที่สมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามิจุดกำเนิดร่วมกันที่แสดงออกถึงจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ (Historical Consciousness) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดวิถีวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ โดยจะเลือกเอาบางสถานการณ์หรือบางเรื่องราวที่มีนัยสำคัญต่อตนเองมาเป็นกรอบในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ให้เป็นไปตามคาดหวัง ซึ่งเป็นปัจจัยหล่อหลอมให้เกิด การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน (จุฬาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551 หน้า 60 และ ศิราพร ณ ถลาง, 2552, หน้า 34,181)

การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน คือ กระบวนการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและสิทธิที่ให้ทุกส่วนของสังคมสามารถกำหนดวิถีชีวิตในความเป็นมนุษย์ของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทางเลือกให้มากขึ้นและเปิดโอกาสให้ชุมชนต่าง ๆ เป็นอิสระจากการครอบงำ ลดการพึ่งพาและมีส่วนในการตัดสินใจทางเดินของวิถีชีวิตตนเองภายใต้การอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าการสร้างสรรค์ต้นทุนทางวัฒนธรรมของสังคมสมัยใหม่ ที่ชุมชนได้ทำตามแบบวัฒนธรรมของตนเองเป็นการปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ที่พึงเปลี่ยนเสียใหม่เพื่อตอบโต้หรือต่อสู้กับอัตลักษณ์ที่ไม่พึงปรารถนาทั้งที่ชุมชนภายนอกหรือชุมชนอื่นกำหนดให้ นิยามให้ ยัดเยียดให้ รวมทั้งการขยายเครือข่ายจิตสำนึกร่วมอย่างใหม่ด้วย เพื่อจะได้ไม่ถูกผลักดันหรือถูกแย่งจิตสำนึกจนต้องสูญเสียอัตลักษณ์ที่ไม่พึงสูญเสียหรือถูกเบียดพื้นที่จนกลายเป็นเขา” มากกว่า “เป็นเรา” ดังนั้น การผลิตใหม่ทางวัฒนธรรมถือว่าเป็นมิติที่สำคัญต่อการพัฒนาอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน (ประเวศ วะสี, 2547 หน้า 30) และยุกติ มุกดาวิจิตร, 2548 หน้า 55) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งคุณ มหาปัญญาวงศ์, 2550, หน้า 212) กล่าวว่า วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเป็นเครื่องแสดงถึงอัต

ลักษณะผ่านค่านิยม ความคิด อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาและระบบสัญลักษณ์มีการคัดสรรและเลือกหยิบยกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ มาตีความในลักษณะที่มีนัยสำคัญต่อชีวิตทางสังคม เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันและตระหนักถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนมากยิ่งขึ้น จึงมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับสังคม

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม คือ ฐานรากที่กำหนดค่านิยมวิถีปฏิบัติของกลุ่มชาติพันธุ์และทำหน้าที่ส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล มีการผลิตซ้ำ มีการปรับเปลี่ยน และหรือสร้างขึ้นใหม่ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ต้องเผชิญกับสภาวะวิกฤติ (ขัดแย้ง) สอดคล้องกับการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน กล่าวคือ การคืนอำนาจให้ชุมชนในพื้นที่ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในของตนเองเพราะคนในชุมชนรู้และเข้าใจปัญหาที่แท้จริงมากกว่าบุคคลภายนอก (นักพัฒนา) ดังนั้น การพัฒนาต้องถูกกำหนดและวางแผนงานเพื่อจะได้แก้ปัญหาของตนเองได้ตรงประเด็น (พิเชษฐวงศ์เกียรติขจร, 2552 หน้า 2) ดังนั้นอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนกลไกการบริหารการพัฒนาในลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน โดยผู้วิจัยมุ่งอธิบายตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ (ความเชื่อแบบดั้งเดิม) นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับความเป็นพหุวัฒนธรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากายเลือกในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดตากต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก จากเอกสาร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการบนฐานวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก จากเอกสาร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ “ระบบสังคม” และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก และ 3) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาล บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก จากเอกสารโดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

1. ในประเด็นอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการจัดเก็บข้อมูลจากเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับ “อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง” จำนวน 1 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเกษม ขุนทอง และผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในฐานะผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งเป็น “กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง” จำนวน 1 คน ได้แก่ นางเนติกานต์ แซ่ม้า ปราชญ์ชุมชน จังหวัดตาก (ในรูปแบบของการคืนข้อมูล)

3. สรุปอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก จากเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ “ระบบสังคม” และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. อธิบายความสัมพันธ์อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก กับ “ระบบสังคม” และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) 2) การบูรณาการ (Integration) 3) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) 4) การปรับตัว (Adaptation) (สุภาวค์ จันทวานิช, 2552 หน้า 165-167) โดยพิจารณาข้อมูลด้านเนื้อหา กล่าวคือ หาความเกี่ยวข้องของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หาคำอธิบาย และการสร้างข้อสรุป

2. การตรวจสอบข้อมูล ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักสังคมวิทยา จำนวน 3 คน ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ดังนี้

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.สุขเกษม ขุนทอง

2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน

2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมสันต์ นาควังไทร

3. สรุปผลการอธิบายความสัมพันธ์ของ “ระบบสังคม” และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 3 อธิบายหลักธรรมาภิบาล บนฐานฐานวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก โดยรายละเอียด ดังนี้

1. นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 คือ ผลสรุปอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ นำมาอธิบายความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลของผู้นำ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม และ 2) หลักสำนึกรับผิดชอบ

2. ใช้เทคนิคการอธิบาย (วิเคราะห์) ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ได้แก่ การตีความ การจำแนกชนิดหมวดหมู่ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ลักษณะของข้อมูล การหาความเกี่ยวข้องของปรากฏการณ์ในประเด็นหลักธรรมาภิบาล หาคำอธิบาย และสร้างข้อสรุป

3. นำผลการอธิบายหลักธรรมาภิบาล บนฐานฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุขเกษม ขุนทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน และผู้ช่วยศาสตราจารย์คมสันต์ นาควังไทรเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและโครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูลตามโครงสร้างในแต่ละประเด็น

4. สรุป หลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

5. การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

5.1 พื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

5.2 บทความทางวิชาการระดับพื้นที่และระดับประเทศ

ผลการวิจัย

หลักธรรมาภิบาลบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้แสดงผลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก จากเอกสาร พบว่า

1. สรุปอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมม้ง พบว่า เป็นองค์ประกอบการคิดสรรทางประวัติศาสตร์ มีการจัดความสัมพันธ์บนพื้นฐานระบบอาวุโส มีความเชื่อในเรื่องของผีบรรพชน มีการรักษาและสืบทอดอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของ “ภาษา” และมีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งปรากฏออกมาในรูปของ การแต่งกาย ทั้งหมดเกิดจากตัวผู้นำในแต่ละรุ่นได้ร่วมกันสานมรดกทางวัฒนธรรม และทอดอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงถึงระบบผลิตระบบความสัมพันธ์ และระบบคุณค่าอย่างเป็นองค์รวม ดังนี้ 1) ระบบผลิต จะมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ และสัตว์เลี้ยง มีการเฉลิมฉลองผลผลิตที่เกิดขึ้นในรอบปี เช่น ประเพณีกินช้างใหม่ ประเพณีกินข้าวโพดใหม่ และเชื่อมโยงถึงอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อดลบันดาลให้พืชพรรณธัญญาหารตลอดจนสัตว์เลี้ยงมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ 2) ระบบความสัมพันธ์ เริ่มต้นตั้งแต่ การจัดความสัมพันธ์โดยใช้

ระบบอาวุโส ประเพณีการเกิด การแต่งงาน การตาย ประเพณีการทำผี (การเจ็บป่วย/ท่วงไย) และประเพณีปีใหม่ มีประกอบพิธีตามความเชื่อแบบดั้งเดิม เชื่อมโยงจิตวิญญาณให้เกิดความผูกพันของกลุ่มเครือญาติขนาดใหญ่ สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในการดูแลทุกข์สุข ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน 3) ระบบคุณค่า ซึ่งเห็นถึงการให้ความสำคัญ การแสดงออกทางพฤติกรรมสังคม ผ่านการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิม จะส่งผลต่อการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของคนในสายสกุลแซ่ให้เป็นหนึ่งเดียว เช่น ประเพณี “ตุ๋ ซู่” เป็นการสร้างสำนึกร่วมในสายตระกูลเดียวกัน ทุกคนต้องช่วยเหลือฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ไปด้วยกัน นอกจากนี้ในด้านการแสดงถึงพลังกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง (ทุกสายสกุลแซ่) เพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ความปลอดภัยจากภัยต่างๆ เป็นความสัมพันธ์ของคนกับคน และคนกับความเชื่อ ทั้งหมดคือกระบวนการสร้าง “อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม” ที่จะทำให้สมาชิกทุกคนอยู่อย่างมีความสุข มีพื้นที่เย็น และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกับสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

ความสัมพันธ์ทางสังคมบนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมม้ง พบว่า ผู้นำให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่เกิดจากสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ นำมากำหนดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า “หน้าที่” และเมื่อพิจารณาการทำหน้าที่จะสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ของสมาชิก ซึ่งเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงถึงระบบสังคม ได้แก่ 1) ระบบผลิต คือ รูปแบบที่ผู้นำได้นำพาสมาชิกเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีกินข้าวใหม่ พิธีงานศพ พิธี “ตุ๋-ซู่” และการจัดงานปีใหม่ ฯลฯ ที่ผู้นำให้ความสำคัญกับกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิก 2) ระบบความสัมพันธ์ ที่เกิดจากการจัดประเพณีปีใหม่ คือ กระบวนการรวมสมาชิกที่มีสายสกุลแซ่เดียวกัน และต่างสายสกุลแซ่ ได้เข้ามามีร่วมในการกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นำได้กำหนดขึ้น คือกระบวนการสานสายใยความสัมพันธ์ของความเป็นกลุ่ม

เครือข่ายขนาดใหญ่ให้เกิดความรัก ความผูกพัน และความห่วงหา และ 3) ระบบคุณค่า คือ กระบวนการส่งมอบมรดกอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ให้กับคนรุ่นอนาคต ผ่านการประกอบพิธีกรรมที่ผู้นำได้กำหนดให้สมาชิกทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมการทำหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม กล่าวคือ 1) การรักษารูปแบบ (Latency หรือ Pattern Maintenance) ผู้นำได้จัดประเพณีปีใหม่มาขึ้นมา เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมในผีบรรพชน 2) บูรณาการ (Integration) ผู้นำให้ความสำคัญกับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่บรรพชนได้สร้างขึ้น เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีความทับซ้อนกับอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรม ผ่านระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ นำไปสู่การกระบวนการมีส่วนร่วม และสำนึกรับผิดชอบในตัวผู้นำ 3) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) สะท้อนถึงทิศทางของกระบวนการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน ที่ผู้นำได้นำระบบคุณค่า เข้ามาสร้างจิตวิญญาณและสำนึกร่วมของสมาชิกให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความรู้สึกเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นกลุ่มเครือข่าย ส่งผลต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวให้กับสมาชิกของตนเอง 4) การปรับตัว (Adaptation) การจัดระบบของความสัมพันธ์ ที่มีอยู่ในชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นพลวัต และหากมีสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกปลอมและไม่ตรงกับความต้องการชุมชนจะสร้างกลไกทางสังคมขึ้นมาเพื่อดำเนินการจัดระเบียบทางสังคมใน ผู้นำได้ปรับวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิม ให้สอดคล้องกับวิถีสังคมที่อยู่รอบข้าง เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาล บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินชีวิตตามความเชื่อแบบดั้งเดิมที่บรรพชนเป็นผู้กำหนดมีการส่งมอบมรดกวิถีวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งด้วยวิธีการทำให้เห็นและแสดงให้ดูผ่านกระบวนการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อตามวงรอบปีของปี

ปฏิทินมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ คือ กระบวนการให้ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคมส่งผลต่อการจัดระเบียบของสายสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกในรูปแบบของ “การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน”

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่าเป็นวัฒนธรรมมาภิบาลที่บรรพชนได้ถอดบทเรียนสำหรับการจัดการตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งประกอบไปด้วย วิธีคิด วิธีการ และวิธีทำ กล่าวคือ วิธีคิด คือกระบวนการรับรู้ในปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจะต้องเริ่มต้นและถูกกำหนดมาจากชุมชน วิธีการ คือ ขั้นตอนในการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อใช้ในการอยู่ร่วมกันจะต้องใช้วิธีการที่เกิดจากวิถีวัฒนธรรมของตนเอง และวิธีทำเป็นขั้นตอนของการวางแผนงานเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้นำได้ใช้อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมของตนเองเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสิ่งสำคัญคือทำให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ อันนำไปสู่เป็นหลักการปฏิบัติสำหรับการดำเนินวิถีชีวิตอย่างเป็นปกติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. การตัดสินใจอยู่ที่ “ผู้นำ” เพื่อจัดความสัมพันธ์บนพื้นฐานของอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม ที่บรรพชนเป็นผู้กำหนด มีการปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมธรรมาภิบาลในรูปแบบของการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนให้แก่สมาชิกของตนเอง เป็นการปรับตัวให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมและหลักสำนึกรับผิดชอบไปปฏิบัติกับสมาชิกของตนเองให้เกิดการยอมรับ ดังนี้

1.1 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) พบว่า ผู้นำมีการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม มีการเปิดกว้างรับความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เสียโอกาสทางสังคมยอมรับฟังปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากวิถีดั้งเดิม ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของการประกอบพิธี “การรับลูกสาวกลับมาอยู่กับพ่อแม่” (รับขวัญ) กรณีฝ่ายชาย (สามี) ได้เสียชีวิตลง และกรณีการแต่งงานของเจ้าสาวเมื่อแต่งงานแล้วไม่ต้องใส่ชุด “เค้าวแล้ว” (ใส่เมื่อเสียชีวิต) โดยตระหนักถึงความเหมาะสม และให้ความสำคัญ (คุ้มครองสิทธิสตรี) ควบคู่กับกฎหมายบ้านเมือง และยังคงคำนึงถึง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากสมาชิก เป็นการเสริมสร้างความรักและความสามัคคี เป็นพลังที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่งผลต่อวิถีปฏิบัติของสมาชิก ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางสังคม (ความไว้วางใจ) ส่งผลต่อหลักสำนึกรับผิดชอบ เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการ (Evolutionary) แบบค่อยเป็นค่อยไปทำให้สมาชิกปรับตัวตาม โดยไม่รู้สึกรู้ว่ามีการเปลี่ยนแปลง มีการต่อต้านน้อย

1.2 หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) พบว่า ผู้นำมีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ ด้านการศึกษา (เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ด้านการรักษายาบาล (มีการตั้งสถานอนามัยขึ้นในชุมชน) ประกอบกับการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับทัศนคติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการยอมรับและรับรู้ถึงเงื่อนไขในเรื่องของกาลเวลาที่เปลี่ยนไป และสิ่งสำคัญ คือ เพื่อให้สมาชิกทุกคนยึดถือในอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม

และนอกจากนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ผู้นำจะให้ความสำคัญกับกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วม ที่วางอยู่บนพื้นฐาน “การเป็นเจ้าของ” ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดความรัก ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม เกิดการยอมรับและการให้ความเคารพต่อผู้นำในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม มีการตระหนักถึง “สิทธิ หน้าที่ของตนเอง” ด้วยการแสดงตนเข้ามามีส่วนร่วมใน “ฐานะผู้รับบริการ” ดังนี้

1.2.1 สิทธิ หน้าที่ของตนเอง พบว่า สมาชิกทุกคนมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสายสกุลแซ่ของตนเอง และสมาชิกต่างสายสกุลแซ่ เคารพในอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมที่บรรพชนเป็นผู้กำหนดขึ้น และการได้ทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคม กล่าวคือ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำ สมาชิกทุกคนพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการยอมรับ พร้อมทั้งนำไปปฏิบัติในวิถีวัฒนธรรม ที่บรรพชนได้กำหนดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดรวมถึงการแสดงตนในฐานะผู้รับบริการ

1.2.2 ฐานะผู้รับบริการ พบว่า สมาชิกมีการตอบสนองความ

ต้องการของผู้นำ ในการเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นกฎระเบียบที่เกิดจากความเชื่อแบบดั้งเดิม ที่ทำให้สมาชิกทุกคนเข้ายอมรับ อันเป็นผลมาจากการปรับรื้อกฎจารีตที่เกิดจากกฎระเบียบต่างๆ (Deregulation) ที่บรรพชนเป็นผู้กำหนด เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกรุ่นใหม่ โดยยึดสมาชิกเป็นศูนย์กลางให้เป็นไปเพื่อความถูกต้อง สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นพลวัต

สรุปหลักธรรมภิบาลจะถูกกำหนดไว้ที่ตัวผู้นำ และในตัวผู้นำจะสร้างความศรัทธาต่อผีบรรพชน (ความเชื่อแบบดั้งเดิม) คือ กระบวนการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม โดยเริ่มต้นที่ “ประเพณีการเกิด” และจุดสิ้นสุดที่ “ประเพณีตาย” ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของระบบผลิต ระบบความสัมพันธ์ และระบบคุณค่า อันเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการบริหารจัดการแนววัฒนธรรมชุมชน ผ่าน วิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีการจัดความสัมพันธ์ ความเชื่อ ประเพณี และการแต่งกายตลอดรวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ เป็นมรดกที่บรรพชนได้สร้างสมนำมาใช้ได้โดยปกติสำหรับตนเอง ครอบครัว และกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ การเข้าร่วมในกิจกรรมที่ผู้นำเป็นผู้กำหนด

อภิปรายผล

1. อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จะวางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบดั้งเดิมในผีบรรพชน มีการจัดความสัมพันธ์โดยระบบอาวุโสของแต่ละสายสกุลแซ่ มีประเพณีอันดีงามที่เชื่อมโยงเข้ากับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ อย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับ(ศิริพร ณ ถलग, 2557, หน้า 364) กล่าวว่า ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม มองว่าวัฒนธรรมส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางด้านปัจจัยพื้นฐานทางด้านความมั่นคงของสังคม และความมั่นคงทางด้านจิตใจ ในสังคมประเพณีพิธีกรรมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ถึง 2 ด้าน คือ ทั้งด้านสังคมและทางด้านจิตใจ ที่สามารถนำมาถักทอสายสัมพันธ์ของสายสกุลแซ่ ส่งผลต่อความรัก ความผูกพัน ความเป็นพี่เป็นน้อง และความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ มีขอบเขตครอบคลุมต่อพฤติกรรมกาปฏิบัติ

คนที่ทำให้สมาชิกทุกคนต้องอยู่ในกรอบแห่งจารีตหรือกฎศีลธรรมและจารีตหรือกฎศีลธรรม คือ กฎหมายศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของการจัดระเบียบสังคมบนพื้นฐานของ “ความเชื่อ”(beliefs) ร่วมในผีบรรพชนที่จะคอยปกป้องดูแลชีวิตของลูกหลาน สอดคล้องกับ (อัมพร สุคันธวิช, พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2559, หน้า 34) กล่าวว่า ความเชื่อ คือ ระบบความคิดที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมกัน (Shared Ideas) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความเชื่อ คือ ชุดความหมายที่ได้รับการจัดระเบียบมาแล้วเกี่ยวกับธรรมชาติ และสิ่งที่ปรากฏรอบตัวมนุษย์ สำหรับรูปแบบความเชื่อที่สมาชิกในกลุ่มยึดถือมากที่สุดที่สะท้อนความเป็นกลุ่ม คือ บรรทัดฐานและค่านิยม เมื่อมนุษย์เชื่อนั้นจะกลายเป็น ความเป็นจริง สำหรับเขา โดยไม่ต้องคำถามหรือสงสัยใด ๆ เกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าว และสอดคล้องกับ (จารุโส สุดศิริ, 2558, หน้า 14) กล่าวเพิ่มเติมว่า องค์กรชุมชนจะดำเนินการในสิ่งที่สอดคล้องกับความยั่งยืนในมิติต่างๆ ซึ่งได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ตลอดจนถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและในประเด็นพิธีรับลูกสาวกลับมาอยู่กับพ่อแม่ ที่ผู้หญิงม้งรุ่นปัจจุบันต้องการลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิของความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism Theory) (อุทัย ปริญาสุทธินันท์, 2561, หน้า 200) ที่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากแนวคิดเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ทำให้สตรีเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองกล่าวคือให้มีสถานภาพเหมือนผู้ชาย โดยเฉพาะการไม่แสดงความอ่อนแอ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย เพื่อทำให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรม และยังสอดคล้องกับ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2550, หน้า 79-81) กล่าวว่าสนับสนุนในทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายใน 2 ลักษณะ คือ 1) ปัจจัยที่แสดงอย่างเปิดเผย หรือตั้งใจกระทำการเปลี่ยนแปลง (Manifest or Intended) ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) เพื่อนำไปสู่การวางแผนการกระทำในระดับของปัจเจกบุคคลในสังคม เช่น ผู้นำ (ผู้อาวุโส ผู้นำสายสกุลแซ่ และผู้นำด้านด้านจิตวิญญาณ) และ 2) ปัจจัยที่ไม่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผยหรือตั้งใจ ได้แก่ ผู้นำพยายามลดความ

ตั้งเครือข่ายที่อาจจะเกิดขึ้นภายในกลุ่มสมาชิก และเพื่อจัดความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างผู้นำกับสมาชิกของกลุ่มให้มีความสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

2. ความสัมพันธ์ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนฐานอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก ผู้นำได้นำอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม มากำหนดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน และสอดคล้องกับระบบสังคมและการทำหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ พร้อมกับการส่งทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกรุ่นอนาคตได้อย่างลงตัว และปรากฏออกมาในรูปของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับ ศิราพร ณ ถลาง, (2559 หน้า 366, 377-378) ได้กล่าวถึงเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ จะเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจ ที่ทำให้ “มนุษย์” ต้องมีพฤติกรรมการปรับตัว และส่งผลต่อการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิม เป็นกระบวนการสร้างขวัญ สร้างกำลังใจ และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีดำเนินชีวิต และอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ คือ กระบวนการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มของตนได้มีที่ยืน สอดคล้องกับจุฑาพรรค์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2551, หน้า 60) ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมสามารถนำมาอธิบายว่า “เราคือใคร บรรพบุรุษของเราเป็นใคร” และมีการอธิบายถึงสถานการณ์ และสถานภาพของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่สูงต่ำ ไม่เท่ากันเพราะเหตุใด รวมไปถึงบทบาทในฐานะที่เป็น “บทบัญญัติ” สำหรับพฤติกรรมในการใช้ชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน มนุษย์จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ผ่านการรับรู้ จึงมีรูปแบบการรับรู้และวิถีวัฒนธรรมเป็นตัวทำให้เกิดความหมาย โดยส่งผ่านทางประสบการณ์ของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ในส่วนของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ที่บรรพชนได้สร้างขึ้นจะเกี่ยวข้องกับอำนาจ และหรือชนชั้นปกครอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้เป็นหนึ่ง และผู้นำ (Leader) ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย ผ่านกระบวนการถ่ายทอดและหรืออบรมให้สมาชิกของตนรู้บทบาท และความคาดหวังทางสังคมส่วนใหญ่ สอดคล้องกับ(อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2561, หน้า 163) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำ คือ ภาวะ

ผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นความพยายามของผู้นำที่จะมุ่งใจสมาชิก พร้อมกำหนดพฤติกรรม ทศนคติ และความเชื่อ รวมทั้งค่านิยมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบของวิถีดำเนินชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่บรรพชนได้กำหนดไว้

3. ธรรมเนียมปฏิบัติอันธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์มี ผู้นำจัดความสัมพันธ์กับการพัฒนาแนวทางวัฒนธรรมชุมชนเชื่อมประสานกันกับอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปของทุนทางสังคม มีการสรุปบทเรียนวิถีการดำเนินชีวิตตามวงรอบปีปฏิทินวัฒนธรรม ความเชื่อแบบดั้งเดิม และผู้นำได้อำนาจที่บรรพชนได้มอบไว้ มากำหนดบทบาท เพื่อทำหน้าที่รักษาและสืบทอดมรดกวิถีวัฒนธรรม

และวิถีวัฒนธรรม คือ “รากแก้วของการอยู่ร่วมกัน” เป็นระบบคุณค่าทางจิตใจต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง เป็นกระบวนการอันประณีต เกิดอิสรภาพ เป็นกลไกของการเชื่อมประสานให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว สอดคล้องกับ (สุขเกษม ขุนทอง, 2557, หน้า 55) กล่าวคือ การพัฒนาด้านคนด้านจิตใจหรือนามธรรมเป็นกระบวนการหล่อหลอม กล่อมเกลาคคนให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ความสุจริต ความศรัทธา และความเชื่อมั่น อันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญของหลักธรรมาภิบาลที่นำไปสู่ภาวะสมดุลในวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง และสอดคล้องกับ (สุภาภรณ์ จันทวานิช, 2552, หน้า 168) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์สามารถชักจูงจิตวิญญาณความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ทำให้กลุ่มมีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น รู้สึกได้ถึงความเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเครือญาติ เป็นพลังแห่งเครือข่ายทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ของกลุ่มชาติพันธุ์มี คือ กระบวนการรวมคน (ปีใหม่มี) เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวของคำว่า “อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม” โดยใช้ความเชื่อมาเป็นกลไกในการควบคุมพฤติกรรม พร้อมกับอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน เป็นระบบคุณค่าที่ให้ความหมายของการจัดการตนเองและในประเด็นนี้สอดคล้องกับโกวิท พวงงาม, (2553 หน้า 293) กล่าวคือ ในมุมมองของความสามารถด้านการจัดการองค์ความรู้ที่บรรพชนได้สั่งสมประสบการณ์และภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อการแก้ปัญหาของตนเองตาม

แนวทางวิถีวัฒนธรรม อันส่งผลให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจ เป็น “พลังที่สร้างสรรค์” เพื่อการอยู่ร่วมกัน เคารพซึ่งกันและกัน

การให้ความสำคัญเชิงอำนาจที่ยึดถือมาจากบรรพชน ผ่านผู้นำ (ระบบอาวุโส) ตามความคิดของนักคิดแนวหลังสมัยใหม่ เช่น มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) (เทียมจิตร พวงสมจิตร, 2553) กล่าวไว้ว่า การกระทำที่ผ่านภาษา ผ่านกระบวนการประกอบพิธีกรรมตามวงรอบปีปฏิทิน มีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อการคงอยู่ในชุดความรู้แบบดั้งเดิมเป็นอุดมการณ์ที่ทำให้เป็นความจริง และเมื่อความจริงถูกสร้างขึ้น ทำให้ไปเบียดบัง ครอบงำ ความจริงชุดอื่น ๆ และ(อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2563, หน้า 104) ได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นระบบอุดมการณ์อำนาจ หมายถึง ศักดิ์ศรีและสิทธิของความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่จะสามารถสร้างความมั่นใจ และอำนาจให้แก่คนในชุมชนหรือสังคมท้องถิ่น เป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ และยังแสดงถึงศักยภาพในการผลิตใหม่ เพื่อรักษาความเป็นอิสระของตนเองเมื่อต้องเผชิญหน้ากับการครอบงำจากภายนอก

การอยู่ร่วมกันของสมาชิกจะปรากฏออกมาในรูปของความเชื่อแบบดั้งเดิม มีการจัดความสัมพันธ์โดยผู้นำ ผ่านเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะ มากำหนดเป็นวิถีวัฒนธรรม และที่เห็นเด่นชัด คือ ประเพณีงานศพ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีตู-ซู และประเพณีปีใหม่ม้ง เป็นระบบคุณค่า ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน สอดคล้องกับ(อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2563, หน้า 103-104) กล่าวว่า จิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ที่สร้างสรรค์ ที่ให้ความสำคัญแก่ความเป็นธรรม และความยั่งยืนของสังคม บนพื้นฐานของการเคารพ การให้เกียรติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองในสังคม ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของศาสนา และความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น การนับถือผี ซึ่งมีศีลและหรือข้อห้ามมิให้เกิดการละเมิดต่อเพื่อนมนุษย์และส่วนรวม และผีจะทำหน้าที่เป็นกฎเกณฑ์หรือกฎจารีตปฏิบัติสำหรับการอยู่ร่วมกัน

“ผู้นำ” เข้ามาทำหน้าที่การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกทุกกลุ่ม ทุกสายสกุลแซ่ให้เกิดความสมานฉันท์ ด้วยการคงอยู่ไว้ซึ่งอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม (เริ่มตั้งแต่ประเพณีการเกิดจนถึงประเพณีการตาย) คือ

การบริหารจัดการตามแนวทาง “ธรรมาภิบาล” ในประเด็นหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ (พิชญ บุนนียม, 2559, หน้า 144) กล่าวว่า ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ อันส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนถึงเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งส่งผลต่อ “หลักสำนึกรับผิดชอบ” คือ การแสดงบทบาทและทำหน้าที่ รักษาไว้ซึ่งวิถึวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ ตลอดจนถึงการให้สมาชิกได้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง ด้วยการแสดงตนเข้าร่วมในฐานะผู้รับบริการ เพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกกำหนดโดยปฏิทินวัฒนธรรม สอดคล้องกับ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2558, หน้า 28-31) กล่าวว่า ผู้บริหารทำหน้าที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักถึงความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ต่อประชาชนและองค์กรมากขึ้น และช่วยส่งเสริมให้บุคลากรยึดกฎหมาย และกฎศีลธรรมหรือตลอดรวมถึงกฎจารีต เป็นหลักปฏิบัติ พร้อมทั้งเข้ามาแสดงบทบาทในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้รับบริการ มีความตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดตากที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ในการให้ความสำคัญในเรื่องของความแตกต่างในบริบททางวัฒนธรรมและกำหนดกลยุทธ์ที่อาศัยความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและประเพณี มาเป็นกลไกเชื่อมประสานกับการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของจังหวัดและประเทศต่อไป
2. ข้อเสนอต่ออำเภอแม่สอดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับอำเภอและท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันในเรื่องของการอนุรักษ์วิถึวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารุโส สุดศิริ. (2558). รูปแบบการพัฒนาองค์กรชุมชนแบบยั่งยืน. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 8 (2)
- จุฬาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). วัฒนธรรมการสื่อสารและอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2547). การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2552). แนวคิดยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- พิษณุ บุญนิยม. (2559). คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์. กำแพงเพชร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2548). อ่าน “วัฒนธรรมชุมชน” วาทศิลป์และการเมืองของชาติพันธุ์นิพนธ์แนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : ฟ้ามุข.
- รุ่งคุณ มหาปัญญาวงศ์. (2550). การประยุกต์ใช้มิติทางวัฒนธรรมกับยุทธศาสตร์ทหารเพื่อการพัฒนา.วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทาน พื้นบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2550). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแนวการศึกษา วิเคราะห์ และวางแผน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

- สุขเกษม ขุนทอง. (2557). รูปแบบการพัฒนาชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรม
ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) อำเภอพบพระ
จังหวัดตาก. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). ทฤษฎีสังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
(2562). นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม พ.ศ.2563-2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม พ.ศ.2563-2565. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2564, จาก
<https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/stg-policy/930-2563-2570>.
- อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2563). ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม การ
ทะลุรอบและกับดักของความคิดแบบคู่ตรงกันข้าม. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2561). การจัดการชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร สุคันธวิช, พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (บรรณาธิการ). (2559). มนุษย์กับ
วัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

การสำรวจ

**แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการ
บริหารผู้สูงอายุ : เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**
Guidelines for the management of
community business model for elderly
care : Muang Municipality, Kamphaeng
Phet Province

วาสนา อาสาลีกรณ์¹

Watsana Atsalikorn

มนตรี ใจแน่น²

Montri jainaen

รัชฎากร วินิจกุล³

Russadakorn Vinijkul

บทคัดย่อ

การวิจัย แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารผู้สูงอายุ 2) เพื่อหาแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรี หน่วยงานราชการกำกับดูแลผู้สูงอายุ และภาคประชาสังคม เพื่อให้ได้ประเด็นปัจจัยสำคัญและแนวทางในการจัดการและพัฒนาร่วมกัน

^{1,3} อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สำหรับแนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จเป็นประเด็นสำคัญ 5 ประเด็นดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ความรู้ความเข้าใจของชุมชน 3) ความต้องการและเป้าหมายของสมาชิกชุมชน 4) ความต้องการเงินทุน 5) การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยการมีแนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 แนวทาง ดังนี้ 1) การจัดการทางด้านกลุ่มลูกค้า 2) การจัดการทางด้านคุณค่าการบริการและสินค้า 3) การจัดการทางด้านการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า 4) การจัดการช่องทางการเข้าถึงลูกค้า 5) การจัดการรายได้ 6) การจัดการพันธมิตรและเครือข่าย 7) การจัดการกิจกรรมหลัก 8) การจัดการทรัพยากรหลัก และ 9) การจัดการโครงสร้างต้นทุน

คำสำคัญ : จัดการต้นแบบธุรกิจชุมชน,การบริหารผู้สูงอายุ,ธุรกิจชุมชน

Abstract

Guidelines for the management of community business model for elderly care in Muang Municipality, Kamphaeng Phet province aim to study the effected factors and guidelines of the management of community business model for elderly care. Qualitative research methods have been used in this research. The data collected by deep interview and focus group from stakeholders such as elder, community leader, mayor, government, and people in order to get significant factors and guidelines for management and development.

The result shown that there are five factors that effected to successfully case: 1) community involvement 2) community understanding 3) community needs and goals 4) capital needs 5) government support. Furthermore, The guidelines for community

business model in joint care from stakeholders are 9 factors including: 1) customer management, 2) service and goods management, 3) customer relationship, 4) Customer Access Strategy, 5) income management, 6) Affiliate and network management, main event management, main resources management, and 9) cost structure management.

Keywords: community business model, elderly care, community business

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุจากองค์การสหประชาชาติพบว่าในปี 2050 มีแนวโน้มผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปมากถึง 1 ใน 5 ของทั้งหมดประชากรโลก และประเมินสถานการณ์ว่าปี 2001-2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ ซึ่งสหประชาชาติระบุว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ" (Aged Society) (Department of Mental Health, 2020) สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติสรุปว่าไทยเราได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับ Aging Society เรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปี 2005 โดยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี 2024-2025 เน้นอน ทั้งนี้สัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน จากตัวเลขของประเทศไทยคาดการณ์ว่าในปี 2021 ไทยจะเข้าสู่สังคมประชากรสูงวัยแบบสมบูรณ์ โดยมีผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เกิน 20% ของจำนวนประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

จากการเข้าสู่สังคมสูงวัยตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในประเทศไทยมีผู้สูงอายุมีแนวโน้มว่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ ที่จะดำรงชีวิตในยามบั้น

ปลายได้อย่างมีสุขภาพและมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือเป็นภาระของลูกหลานในระยะยาว เป็นกลุ่มผู้สูงอายุทรงพลัง (Active Aging) ที่ยังคงสามารถสร้างผลผลิตที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยได้ในระยะยาว (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) แนวโน้มของคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และการขยายการจ้างงานผู้สูงอายุ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ , 2560) จากข้อมูลงานวิจัยมูลนิธิสถาบันและพัฒนาผู้สูงอายุไทย พบว่า จำนวนธุรกิจบริการผู้สูงอายุระยะยาวและสถานพยาบาลประมาณ 400 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 49.28 ของทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2564) ทั้งนี้ จำนวนธุรกิจบริการผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ มีภาวะพึ่งพามากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามภูมิภาคและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ญาติจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านและไม่มีเวลาดูแล จึงนิยมใช้บริการธุรกิจบริการสุขภาพผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงบริการได้โดยสะดวก การประกอบธุรกิจบริการสุขภาพผู้สูงอายุดังกล่าว แม้จะมีแนวโน้มการขยายตัวที่เห็นได้อย่างชัดเจน (ศูนย์วิจัยสิทธิไทย, 2561) อย่างไรก็ตาม ธุรกิจบริการนี้มีจุดอ่อนประการหนึ่งของการพัฒนาธุรกิจ คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยการพยาบาล ผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งนักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ และนักกิจกรรมบำบัด (ศิริวรรณ มนอรรถผดุง และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2559)

ทั้งนี้ทุกภาคส่วนในจังหวัดกำแพงเพชร ควรจะมีนโยบายสนับสนุนการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ก่อตั้งและการจัดการที่มีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมหรือชุมชน หน่วยงานการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ทีมวิจัยได้มองเห็นประเด็นปัญหาและโอกาส จึงได้มีความสนใจในการทำวิจัยในหัวข้อ “แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริการผู้สูงอายุ : เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร” ในการนำเอาไปใช้เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนเกี่ยวกับแนวทางในการประกอบอาชีพ หรือการสร้างธุรกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้รวมทั้งการให้ความรู้ในการดูแลตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ของจังหวัดกำแพงเพชรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา
 - 1.1 เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จากการศึกษาความคิดเห็นและวิเคราะห์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 1.2 เป็นแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษารูปแบบการดำเนินธุรกิจแล้ววิเคราะห์ ข้อมูลตาม 9 องค์ประกอบหลักของแม่แบบโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas) (อเล็กซานเดอร์ ออสเทอร์วัลเดอร์ และ อีฟ ฟินเกอร์, 2557)
2. ขอบเขตทางด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ทำการศึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรี หน่วยงานราชการ กำนันและผู้สูงอายุ และภาคประชาสังคม เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของการให้บริการการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร แหล่งข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ นายกเทศมนตรี หัวหน้างานส่งเสริมคุณภาพฝ่ายบริการสาธารณสุขโรงพยาบาลชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง

กำแพงเพชร ผู้นำชุมชน และภาคประชาสังคม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการ จัดให้มีการสนทนากลุ่ม ๆ ละ 6-10 คนและตามกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ในการตั้งประเด็นการสนทนา พร้อมทั้งตั้งประเด็นการสนทนาเสริม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 2.1) การรวบรวมข้อมูลและจัดทำร่างการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ ที่ให้บริการกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร แหล่งข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัจจัยตามหลักของ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2550) ธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และตรวจสอบความถูกต้องของปัจจัยแห่งความสำเร็จตามหลักของธุรกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์หาแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารด้วยการวิเคราะห์ตามแบบจำลองโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas : BMC) (อเล็กซานเดอร์ ออสเทอร์วัลเดอร์ และ อีฟ พินเชอร์, 2557) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 25 ราย และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญธุรกิจชุมชน 10 ราย ประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมสรุปผลร่วมกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของการให้บริการกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร

ที่มาของการให้บริการด้านการบริหารผู้สูงอายุ

ปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่าประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ครอบครัวเล็กลง มีความต้องการการพึ่งพิงดูแลมากขึ้น นักบริหารผู้สูงอายุจึงเป็นโอกาสที่เข้ามาช่วยในการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการมีงานทำ มีรายได้เสริม ประกอบกับมีนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขให้มีการ

อบรม Caregiver อบรมดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง โครงการดังกล่าวนี้จึงเป็นที่มาของแนวคิดการจัดการบริการการดูแลผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การบริการผู้สูงอายุจึงตอบโจทย์ปัญหาของสังคมได้ชัดเจน ครอบครัวปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวใครเจ็บป่วยขาดการดูแล ลูกหลานหรือคนในครอบครัวมาเป็นนักบริบาลสามารถช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวได้และได้สร้างโอกาสให้คนมีอาชีพ ยกฐานะทางสังคมของคนด้อยโอกาส การศึกษาน้อย มีรายได้จำกัด สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

การดำเนินการด้านการบริการผู้สูงอายุ

การดำเนินการด้านการบริการผู้สูงอายุ เป็นร่วมมือของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ภาคประชาสังคม(อสม.,นักบริบาล, ชมรมผู้สูงอายุ) มีรูปแบบการให้บริการฟรีแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร โดยมีกลไกหลักสำคัญคือภาคประชาสังคมและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ในการดำเนินการการให้บริการด้านการบริการผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีกระบวนการการให้ความรู้แก่ผู้ให้บริการเพิ่มเติม เช่น คู่มือประกอบการเรียนรู้ แนะนำนักบริบาลและผู้ให้บริการนำไปใช้ปฏิบัติ สามารถอ่านทบทวนความรู้ในคู่มือได้ มีการประสานวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรในเรื่องนั้นๆ ทั้งวิทยากรในพื้นที่และนอกพื้นที่ วิทยากรจากหน่วยงานสาธารณสุข ในเรื่องนวดแผนไทย เป็นต้น

การทำงานของนักบริบาลผู้สูงอายุ

การทำงานมีบทบาทหน้าที่เสมือนผู้ช่วยพยาบาลที่ทำงานเป็นจิตอาสาจากภาคประชาสังคม ในการดูแลผู้สูงอายุในเขตชุมชนของเทศบาล ซึ่งในอนาคตสังคมที่เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุและลูกหลานทำงานต่างจังหวัด มีผลต่อการสร้างเป็นอาชีพนักบริบาลเพื่อสังคมในดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ฉะนั้นการสร้างนักบริบาลถือว่าเป็นโอกาสในการมีงานทำและมีการจ้างงานมากขึ้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อนักบริหาร ครอบครัวยุ ชุมชน และหน่วยงาน

การมีโครงการสร้างนักบริหารผู้สูงอายุของเทศบาล หรือจัดตั้งธุรกิจชุมชนการบริบาลผู้สูงอายุ เป็นแนวคิดที่ดีทำให้ครอบครัวอยู่ด้วยกัน คนในชุมชนดูแลช่วยเหลือกันเองภายในชุมชน และเป็นโอกาสที่ดีของคนในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ทำให้เกิดการสร้างรายได้เพิ่มและโอกาสการมีงานทำ เช่น การทำงานที่โรงพยาบาล การดูแลตามบ้าน การมาทำที่ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ปัจจุบันบทบาทที่ได้รับนั้นนอกจากสร้างความภาคภูมิใจแล้วยังนำชื่อเสียงมาสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ให้มีคนรู้จักมากขึ้น และการเป็นแหล่งทำงานให้กับนักบริหารผู้สูงอายุ เป็นสำคัญ

2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดธุรกิจชุมชน

ต้นแบบด้านการบริบาลผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ปัจจัยในการดำเนินงานธุรกิจชุมชน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจของผู้ที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนความต้องการ และเป้าหมายของสมาชิกชุมชน เงินทุน ทรัพยากรบุคคล และการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีกลุ่มธุรกิจชุมชนก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ที่นำไปสู่การมีชีวิตที่ดี หรือมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องและเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การดำเนินงานธุรกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ และรูปแบบที่เหมาะสมของโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึง ที่วิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้ความสำคัญของปัจจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดตั้งธุรกิจชุมชนด้านการบริบาล แต่ถ้าสมาชิกไม่ร่วมมือ ธุรกิจชุมชนก็เกิดขึ้นไม่ได้ โดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเป็นหลักการที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จของธุรกิจชุมชนด้านการบริบาลที่เป็นของชุมชน และเพื่อชุมชน แต่การระดมการมีส่วนร่วมไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะมันต้องการ แก่นนำ ที่มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับของชุมชน ชื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ มีวิสัยทัศน์ มีความริเริ่ม ไม่ย่อท้อและไม่กลัวความล้มเหลว

2. ความรู้ความเข้าใจของชุมชน ชุมชนจะต้องเข้าใจในความแตกต่าง ขอบเขต และข้อจำกัดของกลุ่ม ที่จัดตั้งขึ้นระหว่างกรดำเนินการกิจกรรมในรูปแบบที่เป็นทางการ กับรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ การดำรงสถานะไม่เป็นทางการคือมีความคล่องตัว ไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของทางราชการทั้งหมด เป็นองค์กรที่สามารถสร้างรายได้ แต่ไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของภาษีนิติบุคคล ดังนั้น สมาชิกชุมชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าใจคำว่า “ธุรกิจชุมชนด้านการบริหาร” ในข้อจำกัดขององค์กรและรูปแบบให้ชัดเจนก่อนจะจัดตั้ง

3. ความต้องการและเป้าหมายของสมาชิกชุมชน ชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร อาจมีความต้องการและเป้าหมายที่ไม่เหมือนกัน อาจทำการผลิตแค่พออยู่พอกิน รูปแบบของกลุ่มอาจเป็นเพียงกลุ่มเพื่อบริการผู้สูงอายุด้วยจิตอาสาเป็นหลัก บางชุมชนอาจมีเป้าหมายคือกำไร เพื่อนำกำไร มายกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น แต่บางชุมชนมีความต้องการมากกว่านั้น เช่น มาตรฐานการครองชีพ อยากมีบ้าน มีรถ การสนองความต้องการจำเป็นต้องแสวงหาช่องทางเพิ่มรายได้ ชุมชนเหล่านี้จะแสวงหาช่องทางอาชีพใหม่ๆ ช่องทางเพิ่มรายได้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนประเภทนี้โน้มเอียงไปทางกิจกรรม “เชิงธุรกิจ” คือ ต้องการแสวงหากำไรจากกิจกรรมเศรษฐกิจนั้น องค์กรเศรษฐกิจของชุมชนจะมีลักษณะเป็นธุรกิจชุมชน อาจจะจัดตั้งมาเป็นสหกรณ์ ทำการบริการและผลิตสินค้าเพื่อหากำไรเข้ากลุ่ม บางกรณีต้องการความคล่องตัว ต้องการอิสระยืดหยุ่น และมีศักยภาพในการพึ่งตนเองสูง

4. เงินทุน เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของธุรกิจชุมชนด้านการบริหาร ดังนั้นการดำเนิน ธุรกิจชุมชนด้านการบริหารจึงควรเริ่มจากกิจกรรมเล็กไปใหญ่ ค่อยๆ สะสมเงินทุนจากชุมชนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดกับธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ การรวมทุนที่เล็กละเลน้อย เลี้ยงที่จะก่อภาระหนี้สิน ชุมชนเทศบาลเมืองอาจสามารถระดมทุนในรูปของสหกรณ์หรือ สะสมทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ ที่มีอยู่แล้ว

5. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐราชการ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเทศบาลเมืองกำแพงเพชร อยู่ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย ฉะนั้น การดูแลบุคลากรด้านสาธารณสุขและการดูแลผู้สูงอายุ งบประมาณมาจาก

กระทรวงมหาดไทย โดยที่ไม่ได้มีงบประมาณมาจากกระทรวงสาธารณสุขเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงเป็นปัญหาสำคัญในการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และความเข้าถึงในนโยบายด้านการบริหารผู้สูงอายุ

3) วิเคราะห์หาแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารผู้สูงอายุ ด้วยการวิเคราะห์ตามแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas : BMC)

แนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบด้านการบริหารที่ยั่งยืน ควรวิเคราะห์ปัญหาของลูกค้าเพื่อนำไปสู่การบริการด้านการบริหารผู้สูงอายุที่ประทับใจ การใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันเข้ามามีส่วนในการบริการลูกค้าด้านการบริหารผู้สูงอายุ ในอนาคตอาจมีการจัดทำโครงการและของบประมาณจะสร้างศูนย์บริหารผู้สูงอายุ เพื่อสร้างอาชีพและจำหน่ายสินค้าที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชนในเขตเทศบาล และการบริการที่ทำให้ลูกค้าประทับใจ มีการสร้างชื่อเสียงเป็นการสร้างแบรนด์พอเพียง สัญลักษณ์มาตรฐานบริการผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมชุมชน สิ่งแวดล้อม (ศิริกุล เลากัยกุล,2551)

นักวิจัยได้นำเครื่องมือแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas : BMC) ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการที่เข้าร่วมกิจกรรมได้วิเคราะห์รายละเอียด และแนวทางการเป็นธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ ดังนี้

1.กลุ่มลูกค้า กลุ่มแรกเป็นผู้ใช้ผู้สูงอายุของโรงพยาบาลชุมชน เทศเมืองกำแพงเพชร และโรงพยาบาลกำแพงเพชร กลุ่มต่อมาได้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ซึ่งทั้งกลุ่มนี้ มีญาติของผู้สูงอายุมีความต้องการและติดต่อให้นักบริหารเข้าไปให้การบริหารผู้สูงอายุ

2.คุณค่าของการบริการและสินค้า นักบริหารที่มีคุณภาพมีความจริงใจและความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ของตนเอง สำหรับด้านสินค้านอกจากการบริการนวดแผนไทย กายภาพบำบัด ยังพบว่า มีสินค้าจากผู้สูงอายุ และผลิตภัณฑ์ชุมชน การบริการด้วยใจปลอดภัย ด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี

3.ความสัมพันธ์กับลูกค้า นักบริหารทุกคนจะทำตัวให้เหมือนลูกเหมือนหลานของผู้สูงอายุ และมีพี่เลี้ยงให้คำปรึกษากับนักบริหารตลอดการ

ให้บริการ มีการติดตามประเมินผลระหว่างการให้บริการ บริการด้วยหัวใจของนักบริหาร และมีการจัดกิจกรรมสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เช่น พาไปทำบุญ ร่วมกิจกรรมกับชุมชนในเขตเทศบาล

4.ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า การประชาสัมพันธ์หรือติดต่อลูกค้า มีหลายช่องทาง ได้แก่ 1) อินเทอร์เน็ต 2) ประชาสัมพันธ์ของโรงพยาบาลชุมชน ฯ 3) ภาควิชาเครือข่ายของโรงพยาบาลชุมชน ฯ 4) หน่วยงานทั้งใน และนอกพื้นที่เทศบาลเมืองกำแพงเพชร

5.รายได้หลักของนักบริหาร ในด้านรายได้ของนักบริหาร พบว่ามีรายได้จากเงินเดือนถ้าออกให้บริการ ประมาณ 15,000 – 18,000 บาท รายได้เสริมจากการรับเฝ้าไข้ในโรงพยาบาลราคาประมาณ 350 บาทต่อช่วงเวลา และการดูแลตามบ้านราคาประมาณ 450 บาท ต่อวัน

6. หน่วยงานพันธมิตร ภาครัฐสังคม หน่วยงานภาครัฐด้านสาธารณสุข สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันการเงิน วิสาหกิจชุมชน การปกครองส่วนท้องถิ่น

7. กิจกรรมหลักของธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ ดำเนินงานทางด้านการบริการผู้สูงอายุเป็นหลักในการดำเนินการหาลูกค้าเป้าหมาย การพัฒนาศักยภาพของนักบริหาร การกำหนดอัตราค่าจ้างงาน สื่อสารและการประสานหน่วยงานเครือข่ายและลูกค้า

8. ทรัพยากรหลัก มีบุคลากรที่เป็นนักบริหารที่พร้อมให้บริการที่มีมาตรฐานการบริการ มีการจัดสรรเงินทุนอย่างเป็นระบบ มีสถานที่ในการติดต่อประสานงานได้ตลอดระยะเวลา และมีทีมการบริหารงานธุรกิจชุมชน

9. โครงสร้างต้นทุน เงินเดือนนักบริหาร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการสื่อสารไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและหน่วยงานเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

แนวทางการจัดการต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุเทศบาลเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการ

ต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ เริ่มจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมความเข้มแข็งในลักษณะจิตอาสา ที่มีการสร้างการมีส่วนร่วม การมีจิตสาธารณะ และความรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารจัดการชุมชนจากประสบการณ์และความรู้ ความเข้าใจที่มาจากการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน เทศบาลเมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นผลผลิตและแนวคิดของชุมชนที่มีจุดเริ่มต้นจากระบบนิเวศของชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ ในการรักษาสมดุลของสังคมและสิ่งแวดล้อมการใช้ประโยชน์ที่พอเพียง ซึ่งถือว่าเป็นก้าวสำคัญและมีทุนชุมชนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพรวมถึงความรัก ความผูกพันในการทำงานชุมชนที่มาจากลูกหลานและวัฒนธรรมชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร สอดคล้องกับคำกล่าวของภาคประชาสังคม กลุ่ม อสม.เทศบาลเมืองกำแพงเพชร

“กำแพงเพชรเราจะไม่มีการมีโรงพยาบาลผู้สูงอายุเหมือนจังหวัดอื่นที่มีอยู่ก็เป็นเอกชนที่ให้บริการอยู่ตรงข้ามห้างแม็คโคร ต้องเสียค่าบริการเป็นรายเดือน ถ้ามีโรงพยาบาลคลินิกของผู้สูงอายุโดยตรงจะดีมากมีผู้สูงอายุหลายคนที่อยู่คนเดียวไม่มีคนดูแล ถ้าเราเรากำลังเรามีกลุ่มดูแลจริงแต่บางครั้งด้วยภาระของแต่ละคนก็ไม่สามารถเข้าไปดูแลทั่วถึงถ้ามีนักบริบาลที่เป็นลูกหลานหรือคนในชุมชนได้ดูแลกันเองจะเป็นสิ่งที่ดีมากเพราะมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และความไฝ่ฝันคืออยากมีศูนย์บริบาลของผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบ ”

ในส่วนของการพัฒนาต้นแบบธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ต้องได้รับการพัฒนาในด้าน การบริหารการตลาดและการจัดการความรู้ควรมีโมเดลธุรกิจและแผนธุรกิจการใช้บริการการบริหารผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุมาจากความตั้งใจของกลุ่มภาคประชาสังคม ที่มีความต้องการริเริ่มมาจากกลุ่มลูกหลานในชุมชนที่เห็นโอกาสจากเครือข่ายฯ ที่มาจากภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม ที่มีทั้งทุนและความรู้เข้ามาร่วมคิดและดำเนินการ จากจุดเริ่มมาถึงการพัฒนาการธุรกิจชุมชนเพื่อสังคมที่ไม่เน้นผลกำไรเป็นที่ตั้ง ซึ่งลักษณะของกิจการมีเรื่องการบริหารนำองค์ความรู้เรื่องธุรกิจเข้ามาร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้การพัฒนาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำโมเดลธุรกิจ ขยายสู่การทำแผนธุรกิจ เพื่อ

สะท้อนการพัฒนาด้านรายได้ หรือเศรษฐกิจชุมชน ที่มาจากการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหาร สมาชิกจะต้องมีการรับรู้ร่วมกัน และความเข้าใจในการประกอบการในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็น การวางแผนการ ดำเนินงาน การผลิตสินค้าและบริการ ช่องทางการตลาดที่เป็นระบบและมี มาตรฐาน โดยคำนึงถึงคนในชุมชนและความมีชื่อเสียงของเทศบาลเมือง กำแพงเพชร ทั้งนี้จะทำให้ธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ จะสามารถเป็น ชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในด้านการบริหารผู้สูงอายุ ที่สามารถเชื่อมโยงการ พัฒนาที่มาจากฐานทุนชุมชน ต่อยอดนำไปสู่ศักยภาพทางการแข่งขัน เพื่อ รองรับการเติบโตของตลาดผู้สูงอายุ การเติบโตของกลุ่มธุรกิจชุมชนในอนาคต และเป็นการสร้างความยั่งยืนในการเกิดความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้นี้ยังไม่ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคมด้านการบริหาร ผู้สูงอายุ โดยเป็นสร้างแนวทางด้วยการใช้โมเดลธุรกิจเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ทำการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ ที่ต้องการจะ จัดตั้ง ให้มีความชัดเจนทางด้านธุรกิจชุมชน
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของธุรกิจชุมชนด้านการบริหารผู้สูงอายุ จังหวัด กำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ ที่สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงกลยุทธ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ ความสัมพันธ์ด้านการ บริหารผู้สูงอายุภายในประเทศ

บรรณานุกรม

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2560). **ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านความมั่นคงในชีวิต.กิจกรรมผู้สูงอายุ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.**

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2550). **ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้.** กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2564). **สถานการณ์การสูงวัยของประชากรไทย**(ออนไลน์). แหล่งข้อมูล. <http://thaiteri.org/>. 1 เมษายน 2564

ศิริกุล เลากัยกุล.(2551). **การสร้างแบรนด์อย่างพอเพียง.** กรุงเทพฯ: นวัตกรรมพิมพ์

ศิริวรรณ มนอัคระผดุง และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). **การเตรียมตัวเกษียณอายุราชการของผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. วารสารวิจัยและพัฒนาโรยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์,11(2), 49-62.**

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). **ตลาดผู้สูงวัยชุมชนทอง SME ไทย.** สืบค้นจาก

https://www.kasikombank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/AgingMarket_SMETreasure_2018.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2564) **การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564**
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส). (2563). **ขยายอายุการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ.พ.ศ. 2563**

อเล็กซานเดอร์ ออสเทอร์วัลเดอร์ และ อีฟ ฟินญอร์. (2557). **คู่มือสร้างโมเดลธุรกิจ: สำหรับผู้มองการณ์ไกลผู้คิดจะทำการใหญ่และผู้หวังจะล้มยักษ์** แปลจาก Business Model Generation แปลโดย วิญญู กิ่งหิรัญวัฒนา. กรุงเทพฯ: วีเลิร์น.

Department of Mental Health. (2020). **93 days to society "old people" in 5 provinces, the oldest-the least old.** [Online]. Available:

[https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?](https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30453)

[id=30453](https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30453) [2021, October 1].

ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย

Reflections on Society in Y Novels

พนัส เฟ็งเล็ก¹

Panas Penglerk

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย โดยจะศึกษาในด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านฐานะทางสังคม และด้านความรัก ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนวนิยายวายออนไลน์ที่ได้รับการตีพิมพ์รวมเล่มจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ โดยคัดเลือกข้อมูลแบบเจาะจงจำนวน 10 เรื่อง ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย พบภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย 5 ลักษณะ ได้แก่ ด้านครอบครัวปรากฏภาพสะท้อนสังคมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและการยอมรับตัวตนของสมาชิกในครอบครัว ด้านการศึกษาปรากฏภาพสะท้อนสังคมเกี่ยวกับระบบการศึกษา การเรียน และการดำเนินชีวิตในสถาบันการศึกษา ด้านอาชีพปรากฏภาพสะท้อนสังคมเกี่ยวกับอาชีพประจำและอาชีพเสริมพิเศษ ด้านฐานะทางสังคมปรากฏภาพสะท้อนสังคมด้านชีวิตความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ การเงิน และด้านความรักปรากฏภาพสะท้อนสังคม ความรักที่แสดงความรักปรารถนาดี ความเสียสละ และความรักอย่างสมหวัง

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนสังคม / นวนิยายวาย

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร

Abstract

This research was aimed to study the social reflection in Y novels. While on the social reflection aspect, researcher studied families, education, career, materialism and affection. Researcher gathered the information from online Y novels from various publications. Ten novels were selected using purposive sampling method. On the social reflection of Y novels, researcher found 5 reflections which consisted of 1) the family aspect that reflected on its internal relationship and the feeling of being acknowledge by the family members. 2) The educational aspect which reflected on the educational system as well as life in educational institute. 3) The career aspect, the novel reflected on both a routine job and part-time job. 4) The materialism, the novel reflected on habitations, vehicles, communication devices, technology and financial status. 5) The affection side, the novel reflected on the good intention, sacrifice and satisfaction of love.

KeyWords: Reflections on Society / Y Novels

บทนำ

งานบันเทิงคดีประเภทนวนิยายในสังคมปัจจุบันมีการเปิดกว้างสำหรับนักเขียนนวนิยายและพื้นที่การเผยแพร่นวนิยายให้กับผู้อ่าน ซึ่งนักเขียนที่เขียนนวนิยายก็มีความหลากหลาย ทำให้ผู้อ่านมีแนวทางการเลือกอ่านอย่างมาก และนักเขียนบางกลุ่มในปัจจุบันจะเลือกเขียนนวนิยายวาย หรือ Yaoi (ยาโออิ) เพราะกระแสนิยมในปัจจุบันนั่นเอง โดยที่ผู้อ่านอาจสร้างตัวละครขึ้นมาจากการสร้างจินตนาการ หรือตัวละครที่เคยได้อ่านมาจากนวนิยายเรื่องอื่นที่มีลักษณะเหมือนกันแล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นเรื่องราวใหม่ หรือผู้อ่านอาจสร้างตัวละครที่เป็นบุคคลจริงและเรื่องราวจริงในสังคมปัจจุบัน

ทางด้านนักวิชาการของไทยมักเรียกงานเขียนนวนิยายวาย หรือ Yaoi (ยาโออิ) ว่างานเขียนแนว “หนุ่มน้อยรักกัน” ซึ่งเรื่องราวของนวนิยายวายจะเน้นความสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่น ตัวละครเอกที่ปรากฏในเรื่องส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ดังที่ (นัทธนี ประสานนาม , 2562) กล่าวถึงนวนิยายวายว่า Yaoi (ยาโออิ) มาจากนวนิยายโรมานซ์ที่เป็นนิยายรัก เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิงเขียนและมีกลุ่มผู้อ่านเป็นผู้หญิง โดยในเรื่องจะมีตัวละคร 2 กลุ่ม คือ ฝ่ายที่เรียกว่าพระเอกหรือฝ่ายรุก ดูได้จากลักษณะที่มีความเป็นผู้ชายมากกว่า หรือมีส่วนสูงมากกว่า ส่วนอีกฝ่ายเรียกว่านายเอกหรือฝ่ายรับ ดูได้จากลักษณะผิวพรรณที่บอบบาง ส่วนสูงต่ำกว่าพระเอก หรือคนที่ถูกกอดถูกหอมแก้มอยู่บ่อย ๆ ที่เรียกพระเอกกับนายเอกเช่นนี้เพราะเป็นตัวละครผู้ชาย

ภาษาในนวนิยายวายยังมี การสะท้อนภาพสังคมด้านต่าง ๆ ให้เห็น อีกทั้งสะท้อนภาพเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามในสังคม เพราะว่าภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ดังที่ (ประภาศรี สีหอำไพ, 2538, หน้า 40) กล่าวว่า “การถ่ายทอดความเจริญงอกงามของวัฒนธรรม โดยใช้ภาษาซึ่งเป็นหัวใจของวัฒนธรรม เพราะเป็นเครื่องมือในการสะสมปรับปรุงและสืบทอดวัฒนธรรมไว้ ทั้งนี้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตตามยุคสมัย”

นอกจากนี้ (นัทธนี ประสานนาม , 2562) กล่าวถึงบันเทิงคดีวายในฐานะปรากฏการณ์การอ่านร่วมสมัยว่า บันเทิงคดีวายเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยในหลายเหตุการณ์ เช่นปรากฏการณ์ทางวิชาการ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ปรากฏการณ์เชิงอุดมการณ์ ปรากฏการณ์ในสื่อ และปรากฏการณ์ในการอ่าน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้สำนักพิมพ์ Ever Y ที่แปลว่าวายเสมอ เป็นสำนักพิมพ์ที่ในเครือแจ่มใส ที่แยกออกมาตีพิมพ์งานเฉพาะนวนิยายวายอย่างเดียว จึงทำให้กลุ่มผู้อ่านรู้จักนวนิยายวายมากขึ้น และปัจจุบันนี้บูธที่ขายหนังสือนวนิยายวายในงานสัปดาห์หนังสือเป็นบูธที่ใหญ่มาก แสดงให้เห็นถึงมีกลุ่มผู้อ่านนวนิยายวายจำนวนเยอะมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนนวนิยายวายในปัจจุบันเขียนเรื่องได้ดีมากขึ้น มีการเล่าภาพสังคม เล่าถึงอาชีพของตัวละคร เล่า

เหตุการณ์ว่าตัวละครพบกันอย่างไร มีอุปสรรคอย่างไร มีความรู้สึกต่อความรักกันอย่างไร มีเหตุการณ์อะไรที่ทำให้คู่รักต้องแยกจากกัน ก่อนจะกลับมาพบกันอีกครั้ง และระลึกความรักที่เคยมีต่อกัน ก่อนจะจบลงอย่างมีความสุข

ดังนั้นการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย จึงทำให้ทราบถึงสะท้อนภาพสังคมด้านต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมตามเหตุการณ์ทางสังคม และสามารถสร้างทัศนคติ สร้างมโนภาพตามเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนถ่ายทอดได้อย่างเข้าใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย

ขอบเขตการวิจัย

นวนิยายวาย (Yaoi) จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ Sotus : พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง, เล่นเพื่อน, Make it Right, เหนือเมฆ, เดือนก๊วยเดือน, เสียครีบ รักรักผมหน่อย, ผมกลายเป็นเมียพี่รื่อง, พันธะร้าย นายसारเลว, ร้านบาร์สุราลัย และ The Our Story กังหันกับพัดโบก

วิธีดำเนินการวิจัย

1.แหล่งข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นวนิยายวาย (Yaoi) วิธีดำเนินการวิจัยคัดเลือกข้อมูลแบบเจาะจงจำนวน 10 เรื่อง

2.การวิเคราะห์จะศึกษาข้อมูลจากตัวบท (Text) เฉพาะส่วนเนื้อหาที่ตัวละครหลักซึ่งเป็นผู้ชายกับผู้ชายแสดงความห่วงใย การช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน แสดงความรัก และการมีความสัมพันธ์ทางเพศ หรือเรียกเนื้อหาลักษณะนี้ว่า “จิ้น” โดยวิเคราะห์ข้อมูลภาพสะท้อนสังคม จากตัวบท (Text) ที่ปรากฏในนวนิยายวายโดยประมวลเกณฑ์การวิเคราะห์จาก (จิตฐิตา นาคเกษม, 2545), (พิเชษฐ คงโต, 2546), (ทิพย์โชค ไชยวิศิษฐ์กุล, 2549) และ (รสริน ดิษฐบรรจง, 2550) สรุปเป็นภาพสะท้อนสังคม 5 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษา ภาพสะท้อนสังคม

ด้านอาชีพ ภาพสะท้อนสังคมด้านวัฒนธรรม และภาพสะท้อนสังคมด้านความรัก

ผลการวิจัย

เมื่อศึกษานวนิยายวายแล้ว พบภาพสะท้อนสังคม 5 ภาพสะท้อนสังคม ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว พบดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

หมายถึง ความสัมพันธ์ของพ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้องทุกคน ที่มอบความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่น อีกทั้งคอยอบรมเลี้ยงดู แนะนำสั่งสอนเรื่อง การดำเนินชีวิตต่าง ๆ

ตัวอย่างเช่น

ผมลุกขึ้นหอมแก้มแม่เบา ๆ ก่อนที่คุณนายเธอจะหยิก แก้มผมคืน ผมมองตามแผ่นหลังบอบบางที่เดินสายหน้าหัวเราะ ในความไม่รู้จักโตของผม แม่เป็นผู้หญิงที่แข็งแกร่งเพราะเลี้ยงดู ผมมาเพียงลำพัง เนื่องจากพ่อของผมซึ่งเป็นทหารเสียชีวิตตั้งแต่ ผมยังเด็ก ผมเติบโตมาในครอบครัวที่มีแต่ผู้หญิง ประกอบด้วย แม่ ยาย และน้าสาว หญิงต่างวัยทั้งสามเป็นคนที่ให้ความรักและ พูมฟักผมมาตลอด มันเลยทำให้ตัวเองไม่ได้ขาดความรักเหมือน เด็กที่เติบโตมาโดยมีแม่เลี้ยงเพียงลำพังตรงกันข้ามผมกลับรู้สึกว่ ได้รับการดูแลเอาใจใส่เต็มที่จากคนในครอบครัว

(เล่นเพื่อน1: Karnsaii, 2559, P 96)

ในบริบทนี้ แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ที่มีความรัก ความผูกพันต่อกันทั้งแม่ ยาย น้าสาว และเตี้ย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ครอบครัวที่ดูแล เตี้ยมาตั้งแต่เด็ก ดังข้อความว่า “ผมเติบโตมาในครอบครัวที่มีแต่ผู้หญิง ประกอบด้วยแม่ ยาย และน้าสาว” ถึงแม้ครอบครัวของเตี้ยจะขาดพ่อ ดังข้อความว่า “เนื่องจากพ่อของผมซึ่งเป็นทหารเสียชีวิตตั้งแต่ผมยังเด็ก” แต่ สมาชิกในครอบครัวก็ดูแลและมอบความรักให้อย่างอบอุ่น ดังข้อความว่า “ผม กลับรู้สึกว่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เต็มที่จากคนในครอบครัว”

1.2 การยอมรับตัวตนของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวทุกคน เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องทุกคน ยอมรับความเป็นตัวตนของลูกหลาน ทั้งด้านความรัก ด้านรสนิยมทางเพศ เป็นต้น ขอเพียงแค่ให้ดูหลานเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม ตัวอย่างเช่น

กั้งหันสุดลมหายใจเข้าลึกๆ “เราคิดว่าพ่อแม่ น่าจะเสียใจ บ้างแหละในตอนแรกๆ ที่รู้ แต่แม่สอนเราว่าให้มองในสิ่งที่เรามี อย่างมองสิ่งที่เราขาด แม่บอกว่าเราเรียนเก่ง เราไม่เกเร ไม่ติดยา เรารักพ่อแม่ ว่างก็กลับบ้าน เราไม่สูรย์สูร่าย ไม่ใช่เงินเกินตัว เราตั้งใจเรียน แม่มองเราแค่นี้ แม่ไม่ได้มองว่าเราประหลาด ผิดเพศ แม่บอกว่าแม่อยู่ได้ด้วยความจริงที่แม่มี ไม่ใช่ความจริงที่สังคมคาดหวัง”

(The Our Story กั้งหันกับพัตโปก: หมอตุ๊ด, 2559: 245)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง ครอบครัวของกั้งหันที่คุ้นเคยกับคุณแม่ ทั้งสองคนยอมรับในตัวตนของลูกชายได้ว่ามีความรักในแบบชายรักชาย ดังข้อความว่า “แม่สอนเราว่าให้มองในสิ่งที่เรามี อย่างมองสิ่งที่เราขาด แม่บอกว่าเราเรียนเก่ง เราไม่เกเร ไม่ติดยา เรารักพ่อแม่ ว่างก็กลับบ้าน เราไม่สูรย์สูร่าย ไม่ใช่เงินเกินตัว เราตั้งใจเรียน แม่มองเราแค่นี้” โดยบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว โดยที่ครอบครัวหวังเพียงให้ลูกชายเป็นคนดี ตั้งใจเรียน รู้จักประหยัด ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เท่านั้นครอบครัวก็มีความสุข

2. ภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษา พบดังนี้

2.1 ระบบการศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ด้านวิชาการ และทักษะความรู้ด้านประสบการณ์ดำเนินชีวิตต่าง ๆ พบระบบการศึกษา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย ดังนี้

2.1.1 ระดับมัธยมศึกษา หมายถึง การศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งผู้เรียนมีการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ

ตัวอย่างเช่น

...สุดท้ายมันคงรำคาญที่ผมสะกดถูกสะกดผิดไปเรื่อย
จึงเอากระดาษรายานขึ้นมาเขียนให้เองก่อน ยี่สิบข้อ ห้านาทีเสร็จ
โคตรเทพเด็กอีพีโรงเรียนผม
“เดี๋ยวว่างๆ คุณคงต้องตีอึ้งให้มึงละ ขึ้น ม.6 โอนेतกับแกทอึ้ง
ยังงี้ก็สำคัญนะเว้ย ตัวทำคะแนนแอดฯ เลย”

(Make it right 1: นະเขียน, 2559, P 171)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง อีรียสนอนการบ้านวิชาภาษาอังกฤษให้พิวส์ และเตรียมวางแผนการติวภาษาอังกฤษสำหรับการสอบโอเน็ต และแกท ภาษาอังกฤษให้พิวส์อีกด้วย ดังข้อความว่า “คุณคงต้องตีอึ้งให้มึงละ ขึ้น ม.6 โอนेतกับแกทอึ้งยังงี้ก็สำคัญนะเว้ย ตัวทำคะแนนแอดฯ เลย” ซึ่งคะแนน โอเน็ตมีความสำคัญกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพราะต้องใช้ประกอบการสมัครเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคม ด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการอธิบาย เนื้อหาวิชาเรียนให้เข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอบครั้งต่อไป

2.1.2 ระดับมหาวิทยาลัย หมายถึง การศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยผู้เรียนได้สอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาในสาขา คณะ และ มหาวิทยาลัยที่ตนเองสนใจ เมื่อผู้เรียนครบตามหลักสูตรและสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระบรมวงศานุวงศ์

ตัวอย่างเช่น

...มันก็แน่นอยู่แล้วเพิ่งเปิดเทอมเข้าเรียนมาได้สองวัน
ใครจะมาจำได้ว่าเพื่อนทั้งหมดมีกี่คน ยิ่งกับคณะวิศวกรรมศาสตร์
ที่มีคนเรียนเยอะเป็นอันดับหนึ่งของมหาวิทยาลัย ตัวเลขนับได้เป็น
พันคน ให้มาบอกเจาะจงแบบนี้ ขอไปแก้สมการแคลคูลัสยังง่ายกว่า

(SOTUS พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง: Bittersweet, 2558, P 8)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง การประชุมเชียร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีจำนวนผู้เข้าเรียนมากเป็นอันดับหนึ่งของมหาวิทยาลัย ดังข้อความว่า “คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีคนเรียนเยอะเป็นอันดับหนึ่งของ

มหาวิทยาลัย” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สื่อให้เห็นเรื่องการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นผู้เรียนต้องเลือกคณะเพื่อเข้าศึกษาตามความต้องการของตน

2.2 การเรียน หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ ทั้งเนื้อหาวิชา ความรู้ในสาขาที่ตนเรียน การวางแผนการเรียน การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเตรียมพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา

ตัวอย่างเช่น

...พี่ชายคนโตที่ได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาเอกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา พี่สาวคนรองที่ได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาโทที่ออสเตรเลีย...

(เหนือเมฆ1: Huskyhund, 2559,P 5)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง พี่ ๆ ของเมฆ ซึ่งต่างก็ได้รับทุนการศึกษาไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ ดังข้อความว่า “พี่ชายคนโตที่ได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาเอกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา พี่สาวคนรองที่ได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาโทที่ออสเตรเลีย” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการเรียน ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาได้มีแหล่งทุนเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียน นักศึกษาได้สมัครสอบเพื่อคัดเลือกไปศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียน ประสบการณ์ชีวิตที่ต่างประเทศ

2.3 การดำเนินชีวิตในสถาบันการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันการศึกษาได้จัดเตรียมไว้ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และสร้างประสบการณ์ชีวิต

ตัวอย่างเช่น

เมื่อถึงเวลาตามนัดสมาชิกสโมสรนักศึกษาก็มาบอกเล่า รายละเอียดคร่าว ๆ ของค่ายอาสาในครั้งนี้ให้ทุกคนฟัง “คือว่า ค่ายนั้นมันเป็นค่ายอาสาช่วงสั้น ๆ แค่อาทิตย์เดียวเท่านั้น ไม่ใช่โครงการใหญ่เหมือนตอนปิดเทอมใหญ่ แบ่งออกเป็นสปีท กลุ่มละไม่เกินยี่สิบคน ใครสนใจจะเข้าร่วมก็ให้ไปลงชื่อไว้ แล้วก็แยกย้ายเอาของไปแจกตามโรงเรียนในชนบท...

(เหนือเมฆ2: Huskyhund, 2559,P 47)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงการรวมกลุ่มกันของสมาชิกค่ายอาสาเพื่อชี้แจงรายละเอียดของ การออกค่ายอาสาในครั้งนี้ ดังข้อความว่า “เมื่อถึงเวลาตามนัดสมาชิกสโมสรนักศึกษา ก็มาบอกเล่ารายละเอียดคร่าว ๆ ของค่ายอาสาในครั้งนี้ให้ทุกคนฟัง” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสถาบันการศึกษา คือการร่วมทำกิจกรรมระหว่างเรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างประสบการณ์ชีวิต

3. ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ พบดังนี้

3.1 อาชีพประจำ หมายถึง อาชีพการงานที่สร้างรายได้ให้ประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น

...บ้านผมอยู่ในตัวเมืองครับและมีธุรกิจเป็นของตัวเอง

พ่อผมเปิดร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ส่วนแม่ผมเปิดร้านเจ้าสาว

ก็พวกเช่าชุดแต่งงานรับถ่ายรูปแต่งงานประมาณนี้...

(เสี้ยครีบ รับรักผมหน่อย: EYFY, 2559,P 267)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง อาชีพของพ่อกับแม่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งพ่อแม่ของขามเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว พ่อเปิดร้านขายเฟอร์นิเจอร์ แม่เปิดร้านเช่าชุดแต่งงานและรับถ่ายรูปแต่งงาน ดังข้อความว่า “พ่อผมเปิดร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ส่วนแม่ผมเปิดร้านเจ้าสาว ก็พวกเช่าชุดแต่งงานรับถ่ายรูปแต่งงาน” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพธุรกิจส่วนตัว โดยผู้เป็นเจ้าของธุรกิจต้องวางแผนและระบบในการจัดระเบียบ การควบคุมดูแลด้วยตนเอง

3.2 อาชีพเสริมพิเศษ หมายถึง อาชีพการงานที่สร้างรายได้เสริมพิเศษ นอกเหนือจากอาชีพที่ทำเป็นประจำ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต

ตัวอย่างเช่น

“ไอ้กัณฑ์เธอ ช่วงนี้มึงเล่นดนตรีอยู่มั้ยวะ” หนึ่งพูดโทรศัพท์

ผมรู้สึกโล่งใจที่แม่โทรหาเพื่อนมันแล้ว “กูมีงานมาให้มึงเนี่ย

ร้านที่ทำงานอยู่ขาดนักดนตรีอะ เงินดิชะ เจ้านายใจดีด้วย”
ผมอดภูมิใจไม่ได้ที่ได้ยินมันพูดแบบนี้...

(ร้านบาร์สุราลัย: Chiffon_cake, 2559, P 9)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง หนึ่งในผู้เป็นเพื่อนสนิทของกันต์ ที่ทำงานอยู่ร้านอาหารกึ่งผับ ไทศัพท์ชวนให้กันต์มาทำงานเล่นดนตรี ดังข้อความว่า “กูมีงานมาให้มึงเนีย ร้านที่ทำงานอยู่ขาดนักดนตรีอะ เงินดิชะ เจ้านายใจดีด้วย” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพเกี่ยวกับการหารายได้พิเศษ ซึ่งผู้ที่มีความสามารถเกี่ยวกับการร้องเพลง การเล่นดนตรี จะมีการหารายได้เสริมโดยใช้ความสามารถเหล่านี้ในการแสดงตามร้านอาหารต่าง ๆ

4. ภาพสะท้อนสังคมด้านวัตถุนิยม พบดังนี้

4.1 ที่อยู่อาศัย หมายถึง บ้านเรือน หรือที่สำหรับพักอาศัย ที่สร้างขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพักอาศัยกับบุคคลในครอบครัว ตัวอย่างเช่น

เราสองคนมาหยุดยืนอยู่ที่หน้าบ้านของผม บ้านผม
จัดว่าเป็นบ้านที่มีขนาดกลาง ๆ ไม่ใหญ่มากนะครับ มีพื้นที่
หน้าบ้านมาพอให้จอดรถหลายคัน และมีสนามหญ้าหน้าบ้าน...

(ร้านบาร์สุราลัย: Chiffon_cake, 2559, P 328)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง บ้านของเกล้า ที่ได้อยู่อาศัยมาตั้งแต่เด็ก ๆ ลักษณะของบ้านมีขนาดกลาง ๆ มีสนามหญ้า มีลานจอดรถ ดังข้อความว่า “บ้านผมจัดว่าเป็นบ้านที่มีขนาดกลาง ๆ ไม่ใหญ่มากนะครับ มีพื้นที่หน้าบ้านมาพอให้จอดรถหลายคัน และมีสนามหญ้าหน้าบ้าน” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านวัตถุนิยม แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งลักษณะของที่พักอาศัยจะอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว อีกทั้งลักษณะของที่พักอาศัยยังแสดงถึงฐานะทางการเงินของตนเองหรือครอบครัว

4.2 ยานพาหนะ หมายถึง ยวดยานพาหนะสำหรับใช้เดินทางในชีวิตประจำวัน เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งมีหลากหลายยี่ห้อ หลายรุ่น แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น

ทุกเช้า ก้องภพชอบซื้อมอเตอร์ไซค์ออกมาซื้ออะไร
กินในตลาด จำพวกปาต่องโก๋ น้ำเต้าหู้ โจ๊ก ข้าวต้ม ...

(SOTUS พี่วักตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง: Bittersweet, 2558, P 80)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง ก้องภพขับรถจักรยานยนต์ออกมาซื้ออาหาร
เข้ารับประทานในตลาดทุก ๆ วัน ก่อนจะไปเรียนในช่วงเช้า ดังข้อความว่า
“ทุกเช้า ก้องภพชอบซื้อมอเตอร์ไซค์ออกมาซื้ออะไรกินในตลาด” ในบริบทนี้
แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านวัตถุนิยม เกี่ยวกับยานพาหนะ โดยปรากฏ คำว่า
“มอเตอร์ไซค์” ซึ่งรถมอเตอร์ไซค์หรือรถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่
คล่องตัวในการนำมาใช้ช่วงเวลาเร่งรีบ และสามารถหาพื้นที่จอดรถได้อย่าง
สะดวก จึงทำให้ก้องภพซื้อรถมอเตอร์ไซค์ไว้ใช้ในช่วงเวลาที่อาศัยอยู่หอพัก

4.3 เครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยี หมายถึง เครื่องมือ
ติดต่อสื่อสาร และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ ระบบอินเทอร์เน็ต
สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อใช้ประสานงาน ติดต่อ พูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ
ตัวอย่างเช่น

Phana: ไปหอบีมกับคิทแป็บ เดี่ยวมาหามะ

พี่ป่าบอกกับผมในไลน์ ผมส่งสติ๊กเกอร์ว่ารับรู้กลับไป

(เดือนเกี้ยวเดือน2: Chiffon_cake, 2559, P 26)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง หมอป่าได้ส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์
ให้วายุเพื่อติดต่อสื่อสารกัน ดังข้อความว่า “พี่ป่าบอกกับผมในไลน์ ผมส่ง
สติ๊กเกอร์ว่ารับรู้กลับไป” ในบริบทนี้แสดงภาพสะท้อนสังคมด้านวัตถุนิยม
เกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยี โดยปรากฏคำว่า “ไลน์” ซึ่งเป็น
แอปพลิเคชันเกี่ยวกับการสื่อสาร โดยทั่วไปการใช้โทรศัพท์รุ่นใหม่ที่เกิดขึ้น
แบบสมาร์ตโฟนในปัจจุบันนอกจากการโทรศัพท์สื่อสารกันแล้ว ยังมีแอปพลิเคชัน
และอื่น ๆ ที่สามารถใช้สื่อสารกันได้จึงสะดวกและรวดเร็ว

5. ภาพสะท้อนสังคมด้านความรัก พบดังนี้

5.1 ความรักในมุมมองของคู่รัก หมายถึง ความรักระหว่าง
คนสองคนที่มีความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

5.1.1 ความปรารถนาดี หมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึก เพื่อต้องการให้กำลังใจ แสดงความห่วงใยกับคนรัก และยังแสดงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างเช่น

เมฆคงจะไม่รู้ว่าที่จริงแล้ว...เด็กหนุ่มสำคัญสำหรับเขามากเพียงไหนเป็นตัวเขาต่างหากที่อยู่ห่างจากอีกฝ่ายไม่ได้ขาดไม่ได้ รวากับเด็กหนุ่มเป็นลมหายใจ...

(เหนือเมฆ 2: Huskyhund, 2559, P 141)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง น้ำ ที่คิดเห็นว่า เมฆ เด็กหนุ่มที่เขารักมีความสำคัญต่อชีวิตของเขามาก เขาจะขาดเมฆไม่ได้ เพราะเหมือนกับการขาดลมหายใจ ดังข้อความว่า “เด็กหนุ่มสำคัญสำหรับเขามากเพียงไหนเป็นตัวเขาต่างหากที่อยู่ห่างจากอีกฝ่ายไม่ได้ ขาดไม่ได้ รวากับเด็กหนุ่มเป็นลมหายใจ” ในบริบทนี้แสดงถึงภาพสะท้อนสังคมด้านความรักในมุมมองของคู่รัก ที่เป็นความรักระหว่างชายกับชาย ซึ่งเป็นความรักที่เกิดขึ้นระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย เป็นความรักที่แสดงความรักปรารถนาดีต่อกัน ต่างคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันในการให้กำลังใจให้กัน คอยดูแลช่วยเหลือกันและกัน

5.1.2 ความเสียสละ หมายถึง การแสดงออกซึ่งการยอมเสียสละให้คนรัก เช่น การสละความสุขของตนเองในบางเรื่อง เพื่อให้คนที่เรารักมีความสุขยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเช่น

ผมจะเปลี่ยนแปลงชีวิตตัวเองให้มันดีขึ้น...ดูเกล้าสิครับ
เขาอายุยังไม่ถึงสามสิบแต่เขาเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัวขนาดย่อม
ที่มีชื่อว่าบาร์สุราลัย แล้วผมล่ะมีอะไรบ้าง...
เกล้าอยู่ในวัยที่จะต้องจริงจัง ส่วนผมแม้จะยังสามารถ
เที่ยวเล่นได้ แต่ผมดันไปรักคนที่ครอบครัวของเขาจริงจัง ผมจึง
จำเป็นต้องจริงจังตามอย่างไม่มีเงื่อนไขครับ

(ร้านบาร์สุราลัย: Chiffon_cake, 2559, P 367)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง กันต์ เมื่อได้รับความรักจากเกล้าแล้ว เขาก็

มุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับคนที่เขารักและรักเขา ดังข้อความว่า “ผมจะเปลี่ยนแปลงชีวิตตัวเองให้มันดีขึ้น... ผมดันไปรักคนที่ครอบครัวของเขาจริงจัง ผมจึงจำเป็นต้องจริงจังตามอย่างไม่มีเงื่อนไขครับ” ในบริบทนี้แสดงถึงภาพสะท้อนสังคมด้านความรักในมุมมองของคู่รัก ซึ่งเป็นความรักระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เป็นความรักที่แสดงความเสียสละ เห็นได้จากการยอมสละเวลาการใช้ชีวิตแบบที่वलเล่นส่วนตัว เพื่อจะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้หันมาจริงจังกับชีวิต มีหน้าที่การงานที่มั่นคงเพื่อคนที่เรารัก และเป็นที่ยอมรับของครอบครัว

5.1.3 ความรักอย่างสมหวัง หมายถึง ความรักที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวของทั้งสองฝ่าย และตกลงแต่งงานและครองรักกันตลอดไป
ตัวอย่างเช่น

มันบรรจจุบหน้าผากแล้วยื่นกล่องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ที่บรรจุ

เครื่องประดับอยู่ภายในมาให้

“มันคือเข็มกลัดประจำตระกูล”

ผมเงยหน้ามองมันแทบจะทันที...นั่นหมายความว่าครอบครัวมัน

คงจะรับรู้เรื่องราวระหว่างเราแล้ว

“หมายความว่ายังไง”

“ที่...แต่งงานกับคุณะ”

(เล่นเพื่อน2: Karnsai, 2559, P 164)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง เบียร์ หนุ่มนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ลูกชายของตระกูลได้รับอนุญาตจากครอบครัวให้รักกับที ชายหนุ่มนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ที่เบียร์รักมานาน โดยครอบครัวได้ให้เข็มกลัดประจำตระกูลกับเบียร์เพื่อไปมอบให้กับคนรัก ดังข้อความว่า “มันคือเข็มกลัดประจำตระกูล... ผมเงยหน้ามองมันแทบจะทันที...นั่นหมายความว่าครอบครัวมัน คงจะรับรู้เรื่องราวระหว่างเราแล้ว” ในบริบทนี้แสดงถึงภาพสะท้อนสังคมด้านความรักในมุมมองของคู่รัก ซึ่งเป็นความรักระหว่างเพื่อนรุ่นเดียวกันมาเป็นเวลานานตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัย จนกระทั่งความรักสมหวัง โดยทั้งสองคนได้มีแผนแต่งงาน

และครองรักกัน อีกทั้งได้รับการยอมรับจากครอบครัวของทั้งสองฝ่ายด้วย

5.2 ความรักในมุมมองของผู้อื่น หมายถึง มุมมองการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรักในรูปแบบต่าง ๆ ของคนรักคู่อื่น เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมเรียน เพื่อนร่วมทำงาน เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

“ป้าบอกว่าป้าชอบพี่ป้า” โยเล่าให้ผมฟัง “ป้าบอกว่าพี่ป้าโตแล้วหล่อเกินมนุษย์มนา” “ว่าไปนั่น” แอบเขิน...
พ่อตาชมทั้งที อ่า ๆ “แต่ที่ป้าชอบไม่ใช่เพราะพี่ป้าหล่อหรือ
ป้าชอบความอดทนของพี่ป้าต่างหาก”

(เดือนเกี้ยวเดือน3: Chiffon cake, 2559, P 58)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึง พ่อของวาโย เมื่อได้เห็นได้สัมผัสกับอุปนิสัยของหมอป้าก็ชื่นชมชื่นชอบในตัวหมอป้า ทำให้ความรักของหมอป้าและวาโยราบรื่น “ป้าบอกว่าป้าชอบพี่ป้า...แต่ที่ป้าชอบไม่ใช่เพราะพี่ป้าหล่อหรือ ป้าชอบความอดทนของพี่ป้าต่างหาก” ในบริบทนี้แสดงถึงภาพสะท้อนสังคมด้านความรักด้านในมุมมองของผู้อื่น ซึ่งมองความรักของชายรักชายว่าเป็นความรักแบบปกติ เห็นได้จากพ่อของวาโยที่เห็นความดีในตัวของหมอป้าจึงยอมให้หมอป้าเป็นคนรักของลูกชายตนได้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายวาย สังเกตได้ว่าผู้เขียนได้สะท้อนสังคมด้านต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้เห็นมุมมองและทัศนคติที่ปรากฏในนวนิยายวาย เช่น ด้านครอบครัวแสดงให้เห็นว่าพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และคนในครอบครัวให้การยอมรับในตัวคนที่ลูกชายหรือหลานชายมีความรักในรูปแบบของชายรักชาย สามารถเปิดเผยตัวตนต่อสมาชิกในครอบครัวและสามารถพาคนรักมาเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวได้ ส่วนด้านการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลที่มีความรักในรูปแบบของชายรักชายเป็นบุคคลที่เก่ง มีความรู้ความสามารถ เช่น ศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ เป็นต้น อีกทั้งด้านอาชีพแสดงให้เห็นว่าสมาชิก

ในครอบครัวและตัวบุคคลที่มีความรักในรูปแบบของชายรักชาย มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายเหมือนกับสมาชิกในครอบครัวและบุคคลมีความรักแบบชายรักหญิง คือการประกอบอาชีพที่เป็นงานประจำ เช่น แพทย์ รัฐบาล การธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเสริมพิเศษ เช่น นักร้อง นักดนตรี เป็นต้น สำหรับด้านฐานะทางสังคม แสดงให้เห็นว่าชีวิตความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจการเงินของครอบครัวอยู่ในระดับดีหรือดีมาก เพราะปรากฏการใช้วัตถุอดนียมที่ทันสมัย เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือไอโฟนซึ่งเป็นยี่ห้อดัง การใช้รถยนต์ยี่ห้อบีเอ็มดับเบิลยู พอร์ช ออดี้ โตโยตารุ่นคันรี เป็นต้น และด้านความรักแสดงให้เห็นว่าความรักในรูปแบบของชายรักชายนั้นเหมือนกับความรักแบบชายกับหญิงทั่วไป คือการมีความรักเพื่อเป็นเสมือนแรงใจหรือกำลังใจ การคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังได้รับการยอมรับจากครอบครัว จากกลุ่มเพื่อน และจากสังคมได้

นอกจากนี้ผู้เขียนนวนิยายวางนิยามเพิ่มเติมเนื้อเรื่องส่วนของการแสดงความรักความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายโดยการเพิ่มเรื่องราวการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากชายที่รักหญิงตามปกติทั่วไปโดยแนวคิดของ (นพวรรณ อุ่นมาก, 2557) ถึงแม้ว่าสังคมจะมองชายรักชายว่าเป็นอย่างไร แต่การที่เขาสองคนเป็นที่รักกัน เรื่องของเพศนั้นก็ไม่ใช่สิ่งผิดเป็นเรื่องปกติ สมัยนี้มีคนเป็นเกย์ หรือชายรักชายกันมากมาย ชายรักชายก็แค่มิได้สนใจผู้หญิงเท่านั้นเอง ส่วนการร่วมเพศกันก็สามารถทำได้อย่างปกติเพียงแต่วิธีการรูปแบบเปลี่ยนสอดคล้องกับ (สุวิทนา อารีพรพร, 2557) ว่า การปฏิบัติทางเพศของพวกกรักร่วมเพศชายก็เหมือนกับการร่วมเพศระหว่างชายกับหญิง จะต่างกันตรงที่ไม่ได้ร่วมเพศด้วยองคชาติกับช่องคลอดแต่ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ผู้ชายจะเริ่มต้นจากการกอดจูบ ลูบ คลำ ใช้ปากและลิ้นหรือมือกับอวัยวะเพศของอีกฝ่ายหนึ่งและร่วมเพศกันทางทวารหนักหรือทางระหว่างขา ทั้งนี้ในมุมมองนักเขียนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม การมีชีวิตอยู่ของเขาจึงเปลี่ยนเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาก้าวต่อไปข้างหน้า เปรียบเสมือนเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงชีวิตเขา และมุมมองเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของเยาวชนที่เป็น

ลูกหลาน และเป็นอนาคตของสังคม

บรรณานุกรม

- จิตฐิตา นาคเกษม. (2545). การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพย์โชค ไชยวิเศษกุล. (2549). ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ.2536-2545. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นะเชียน badboyz (นามแฝง). (2559). Make it Right1. กรุงเทพฯ: NALU.
 _____ (นามแฝง). (2559). Make it Right2. กรุงเทพฯ: NALU.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2562). บันทึกคดีว้ายในฐานะปรากฏการณ์การอ่านร่วมสมัย. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://pantip.com/topic/38550464?fbclid=IwAR283vm4V>,
- นพวรรณ อุ่นมาก. (2557). เพศวิถีของนักเรียนวัยรุ่นชายรักชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาวัยรุ่นชายรักชายที่ไม่เปิดเผยตัวตนต่อครอบครัว. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2538). วัฒนธรรมทางภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิเชษฐ คงโต. (2546). แนวความคิดและภาพสะท้อนในเรื่องสั้นของประชาคม ลูนาชัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2550). การใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมจากไดอารี่ออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวัฒนา อาริพรค. (2550). เรียนรู้เรื่องเพศกับคุณหมอ. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- หมอดู๊ด (นามแฝง). (2559). The Our Story กังหันกับพัดโบก. นนทบุรี: โมโน

เจนเนอเรชั่น.

Bittersweet (นามแฝง). (2558). SOTUS พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง.

กรุงเทพฯ: เดอะรีดดิ้งรูม.

Chiffon_cake (นามแฝง). (2559). เดือนเกี้ยวเดือน1. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

_____ (นามแฝง). (2559). เดือนเกี้ยวเดือน2. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

_____ (นามแฝง). (2559). เดือนเกี้ยวเดือน2. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

_____ (นามแฝง). (2559). ร้านบาร์สุราลัย. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

EYEEY (นามแฝง). (2559). เสียดรับรักผมหน่อย. กรุงเทพฯ: มีดี.

Gardy (นามแฝง). (2559). พันธะร้าย นายสารเลว. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

Huskyhund (นามแฝง). (2559). เหนือเมฆ1. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

_____ (นามแฝง). (2559). เหนือเมฆ2. กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.

Karnsaii (นามแฝง). (2559). เล่นเพื่อน1. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ:เอเวอร์ไว.

_____ (นามแฝง). (2559). เล่นเพื่อน2. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ:เอเวอร์ไว.

Platinunx (นามแฝง). 2559. ผมกลายเป็นเมียพี่รอง. นนทบุรี:

ภาพพิมพ์.

การสำรวจ

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการ
แข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

Online Marketing Strategy of restaurant
community businesses for competitiveness
in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พุฒิพงศ์ เอี่ยมสินธร¹

Puttipong Amsintonr

ฐิติมาศ จันทราภิรมย์²

Thitimas Juntrapirom

สุดาพร ทิมฤกษ์³

Sudaporn Timrurg

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์
และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารและเพื่อ
กำหนดกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อ
ความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

¹อาจารย์, รต.ดร. สาขาวิชาศิลปะการประกอบอาหารและการจัดการภัตตาคาร (ศศ.บ.)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาสื่อวิทยุและโทรทัศน์ดิจิทัล (นศ.บ.)

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

³ สาขาวิชาศิลปะการประกอบอาหารและการจัดการภัตตาคาร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

คือ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 369 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .858 นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ กำหนดระดับนัยสำคัญ .05 ผลการศึกษาพบว่า 1) กลยุทธ์การตลาดออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านการจัดซื้อ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ความสามารถในการแข่งขัน
ผู้ประกอบการ ธุรกิจชุมชน ร้านอาหาร

Abstract

This research aims to study about 1) online marketing strategy and competitiveness of the community restaurant business and to determine the online marketing strategy of the restaurant community business for the competitiveness in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group is 369 restaurant community entrepreneurs in Phra Nakhon Si Ayutthaya. Data collection was employed by using a questionnaire with statistical reliability level of .858 The research tool is a questionnaire. The researcher used the descriptive statistics to analyze the data which are Percentage, Mean, and Standard Deviation, used the inferential statistics for the Hypothesis Testing which is Multiple Regression Analysis. The result has shown that 1) the overall picture and each sector of online

marketing strategy both are considered as a medium level, and competitiveness of the community restaurant business both are considered as a medium level. 2) Online marketing strategy for the competitiveness of community-based restaurant businesses in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, including marketing, finance, human resource management, and purchasing at the statistically significant level of .05.

Keywords: online marketing strategy, competitiveness, entrepreneur, community entrepreneur, restaurants

บทนำ

การพัฒนาปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าธุรกิจชุมชน เป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่น้อยไปกว่าธุรกิจขนาดใหญ่จะเห็นได้จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป้าหมายจาก แผนการส่งเสริม SME ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564) SME ให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจและเติบโตได้มากขึ้นยกระดับขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจของ SME ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมเข้าสู่การแข่งขันอย่างมืออาชีพ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน SME ในด้านต่างๆ ทั้งการให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ การสนับสนุนเงินทุน เพื่อสร้างและพัฒนา SME ให้มีความรู้ที่เพียงพอในการประกอบธุรกิจ มีทักษะการบริหารจัดการธุรกิจที่ดี รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มีความรู้และเข้าใจการทำธุรกิจที่ทันสถานการณ์โลก เพื่อให้ SME สามารถแข่งขันได้กับธุรกิจในระดับสากลในบริบทที่ระบบเศรษฐกิจโลกมีความเชื่อมโยงและแข่งขันกันมากขึ้น การพัฒนาระดับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมของ SME ให้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้กับ SME โดยให้ความสำคัญกับทั้งการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพและการให้ความช่วยเหลือ SME ในการพัฒนาเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมของตนเองให้ประสบความสำเร็จ โดยมุ่งให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีความแตกต่างมีคุณค่าและคุณภาพระดับโลก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของ SME เพื่อสร้างมูลค่าตอบโจทย์อนาคตประเทศไทยเป้าหมายสูงสุดของแผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 อยู่ que การเพิ่มสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยให้สูงขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี 2564 ซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ SME สามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้มากขึ้น มีการลงทุนเพิ่มขึ้น และมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งในประเทศและในระดับสากลสูงขึ้น (ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560 หน้า 12)

แทบทุกประเภทธุรกิจเมื่อช่องทางออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลกับแบรนด์สินค้าหรือธุรกิจ ทุกประเภททั่วโลกใช้ช่องทางออนไลน์ในการนำเสนอสินค้าหรือบริการ ทำให้การปรับกระบวนการวิเคราะห์ตลาด รวมถึงกลยุทธ์ทางการตลาดนั้นต้องปรับเปลี่ยนไปตามประเภทช่องทางการขาย เพราะพฤติกรรมการเลือกซื้อและการใช้จ่ายของผู้ใช้งานออนไลน์ ต่างก็มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสเทรนด์ดิจิทัลเช่นกัน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ที่ดีของธุรกิจคือ การปรับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนไป กลยุทธ์การทำการตลาดออนไลน์ที่อาจจะสามารถนำไปปรับใช้กับธุรกิจ เช่น ช่องทางการขายหรือจำหน่ายสินค้า (Channels) มีบทบาทต่อการเลือกซื้อสินค้าเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น Facebook Page ที่มีฟังก์ชันรายการสินค้าให้ลูกค้าเลือกได้, Line ช่องทางในการติดต่อ รวมถึงสามารถส่งลิงก์ให้ลูกค้าได้, E-Marketplace รูปแบบต่างๆ ที่สามารถลงขายสินค้าได้ (วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม, 2560, หน้า 5) เช่น Lazada, Shopee เป็นต้น, การสื่อสารกับลูกค้าหรือผู้ติดตามบนช่องทางออนไลน์เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ดี เพราะนอกจากจะช่วยด้านสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ยังมีความสำคัญในการบริการที่ดีได้ด้วย การสื่อสารกับลูกค้านั้น อาจจะเป็นการทำคอนเทนต์ในลักษณะคำถาม เชิญชวนให้คนมาคอมเมนต์หรือแสดงความคิดเห็น รวมถึงการตอบคำถามผ่าน Chat message กับลูกค้า

โดยตรง ความเร็ว Omni Channel Marketing เป็นกลยุทธ์ที่นำการตลาดทางออนไลน์ (Online) เชื่อมโยงกับช่องทางออฟไลน์ (Offline) คือ มีทั้งหน้าร้านและช่องทางออนไลน์ในการขายสินค้า จึงสามารถเพิ่มบทบาทของทั้งสองช่องทางเข้าด้วยกันได้ เช่น ร้านอาหารมีโปรโมชั่นบนช่องทางออนไลน์ให้ลูกค้าสามารถสแกน QR Code หรือนำโค้ดไปแสดงหน้าร้านเพื่อรับส่วนลดได้ เป็นต้น (วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม, 2560, หน้า 23) Content ที่ดีสอดคล้องกับสินค้าและบริการ การเลือกซื้อสินค้าของผู้ใช้งานบนออนไลน์ในปัจจุบันนั้นอาศัยการตัดสินใจด้วยรีวิว (review) ซึ่งการเขียนรีวิวสินค้านั้นมีความหลากหลายแต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจ (ณัฐศา สุทธิธาดา, 2559, หน้า 3) Online Influencer มีบทบาทกับธุรกิจที่ต้องการกระแสนิยม เพราะเน้นการโปรโมทสินค้าในลักษณะการทำให้เกิดกระแสนิยม หรือเกิดเทรนด์ เพิ่มโอกาสในการขายและเป็นที่รู้จักมากขึ้น (ณัฐศา สุทธิธาดา, 2559, หน้า 3) กลยุทธ์การศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย (Customer Behavior) เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดช่องทางขายหลัก การทำคอนเทนต์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับช่องทางนั้นๆ ซึ่งการวิเคราะห์นี้ยังเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างหรือปรับเปลี่ยนข้อมูลการให้บริการในอนาคตได้

ความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การตลาดต้องปรับตัวให้ทันกับระบบการค้า ซึ่งการใช้อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือทางการพาณิชย์ที่มีหลากหลายรูปแบบ และเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากที่สุดสำหรับการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ทางอินเทอร์เน็ตนี้เรียกว่า “การตลาดออนไลน์” ซึ่งเป็นการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สังคมออนไลน์ อีเมล เป็นต้น เป็นการสื่อสารผ่านทางเนื้อหา (Content) ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปของข้อความ รูปภาพ วิดีโอ Info graphic หรือการผสมผสานทุกอย่างเข้าด้วยกัน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำให้สินค้าเป็นที่รู้จัก และกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าหรือบริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการเสนอขายสินค้าและบริการต่างๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนก็เริ่มให้ความสนใจกับการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว สามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าก่อนการซื้อได้ และการมีบริการจัดส่งถึงที่ เป็นต้น

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวและรับประทานอาหารเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารต้องมีความตื่นตัวในเรื่องของการซื้อขายผ่านทางออนไลน์ ปัญหาก็คือ ทำให้พฤติกรรมของผู้ที่เคยซื้อสินค้าแบบปกติหันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์และให้ลูกค้าได้รู้จักสินค้าและบริการของร้านตลอดจนการสร้างช่องทางในการธุรกิจให้เข้าถึงผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น ในฐานะของผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่ามีกลยุทธ์การตลาดออนไลน์อย่างไร และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารอย่างไร เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา หรือปรับปรุงระบบการดำเนินการของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีศักยภาพที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาผลกระทบการตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย มุ่งเน้นให้โซเชียลเน็ตเวิร์ค สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกออนไลน์ สร้างตำแหน่งให้ธุรกิจ ใช้พันธมิตรบนโลกออนไลน์ สร้างการเข้าถึงในหลากหลายอุปกรณ์ พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด ใช้การเก็บข้อมูลมาเป็นการบ้าน สร้างกระแสที่ตืออยู่เสมอ และสร้างการตื่นจาลองให้เป็นภาพจำ และ เพื่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ประกอบด้วย จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้นยอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น เครือข่ายในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจต่อผลประกอบการที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจและทรัพย์สินและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ขอบเขตด้านเวลา ด้านระยะเวลาการศึกษา 2564 ตั้งแต่ กรกฎาคม 2564 – เมษายน 2565

4. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่จดทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินกิจการผ่านมานานไม่น้อยกว่า 10 ปี จากฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าปี 2563 มีจำนวน 4,756 ร้าน (กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564, ออนไลน์.)

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ประกอบกิจการมาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 4,756 สถานประกอบการ (กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564, ออนไลน์.)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยคำนวณจากสูตรของ Yamane' (1973, pp. 727-728) ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวน 369 คน

การศึกษาค้นคว้านี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากรายชื่อร้านอาหารที่เป็นธุรกิจชุมชน ให้ได้จำนวน 349 สถานประกอบการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และมีประสบการณ์ประกอบอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย มุ่งเน้นที่โซเชียลเน็ตเวิร์ค สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกออนไลน์ สร้างตำแหน่งให้ธุรกิจ ใช้พันธมิตรบนโลกออนไลน์ สร้างการเข้าถึงในหลากหลายอุปกรณ์ พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด ใช้การเก็บข้อมูลมาเป็นการบ้าน สร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ และสร้างการตุนจำลองให้เป็นภาพจำ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น ยอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น เครือข่ายในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจต่อผลประกอบการที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจและทรัพย์สินและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

- ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่องกลยุทธ์ในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยครั้งนี้

- สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และตัวแปรในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจ โดยทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยต่อไป

1. การหาคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยนำข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อไปดำเนินการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence : IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมิน ผลการประเมินพบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ 1.00 การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามจะกระทำขึ้นเพื่อให้มั่นใจ ว่าข้อคำถามที่ใช้สามารถวัดตัวแปรได้อย่างเหมาะสม โดยค่าสถิติที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า .5 จึงจะยอมรับได้ว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Hair – Other, 2010, p. 45)

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เก็บข้อมูล กับผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดอ่างทองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่นของแต่ละข้อโดยใช้เทคนิคแบบอัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha) พบว่า คำถามแต่ละข้อย่อยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .858 การทดสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามจะกระทำขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงค่าสถิติที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า .6 จึงยอมรับได้ว่ามีความเชื่อมั่น (Nunnally, 1978, p. 701)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือออกจากทางมหาวิทยาลัยถึงสถานประกอบการร้านอาหารเพื่อขอเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามในการตอบแบบสอบถามให้กับ

ผู้ประกอบการของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยตนเองโดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 369 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ (พุฒิพงศ์ เอี่ยมสินธร, 2561, หน้า 42-47) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะต่างๆ เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = .05$ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยนำเสนอต่อสาธารณะชนเพื่อแนวทางในการจัดการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารสำหรับนักธุรกิจและเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการจัดการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารที่เหมาะสมกับบริบทของสังคม และวัฒนธรรมไทย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่าผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาล้วนเป็นเพศชายร้อยละ 69.3 มีอายุ 41- 50 ปี ร้อยละ 30.7 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.9 และมีประสบการณ์ประกอบอาชีพ 10-15 ปี ร้อยละ 39.3 ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ประกอบการ

ธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายกรณีพบว่า กิจกรรมมีทรัพย์สินและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมากิจกรรมมีความพึงพอใจต่อผลประกอบการที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.38) กิจกรรมียอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.35) กิจกรรมมีเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.34) และ กิจกรรมมีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.32) การนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) ได้แก่ สร้างตำแหน่งให้ธุรกิจ และใช้พันธมิตรบนโลกออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.37) สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์และพยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.35) มุ่งเน้นที่โซเชียลเน็ตเวิร์ค และ สร้างการเข้าถึงในหลากหลายอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.31) สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ (ค่าเฉลี่ย 3.27) ใช้การเก็บข้อมูลมาเป็นการบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.26) สร้างกระแสที่ติดอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.25) และใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.24) ตามลำดับ

และจากการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารมีอิทธิพลทางบวกต่อระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ ($\beta = .926$) พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด ($\beta = .369$) สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ ($\beta = .268$) สร้างกระแสที่ติดอยู่เสมอ ($\beta = .160$) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ได้แก่ สร้างความน่าสนใจบนโลก

ออนไลน์ พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำและสร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ ได้ร้อยละ 92.8 ($\text{Adj.R}^2 = .928$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสร้างตำแหน่งให้ธุรกิจ ใช้พันธมิตรบนโลกออนไลน์ สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์และพยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด มุ่งเน้นที่โซเชียลเน็ตเวิร์ค และ สร้างการเข้าถึงในหลากหลายอุปกรณ์ สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ ใช้การเก็บข้อมูลมาเป็นการบ้าน สร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ และใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกออนไลน์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬารัตน์ ชันแก้ว (2561, บทคัดย่อ) ศึกษากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและผลการดำเนินงานทางการตลาดหลักฐานเชิงประจักษ์จากธุรกิจบริการในประเทศไทย ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักวิชาการในด้านการขยายและต่อยอดองค์ความรู้ในศาสตร์การตลาดสมัยใหม่ อีกทั้ง ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารธุรกิจบริการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ แตกต่างกับผลงานวิจัยของปริญ ลักษิตามาศ (2561, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างคุณค่าการรับรู้อาหารไทยประยุกต์สู่อาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจร้านอาหารไทยประยุกต์มีกลยุทธ์การตลาดบริการเพื่อสร้างคุณค่าการรับรู้อาหารไทยประยุกต์สู่ตลาดอาเซียนในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยกลยุทธ์การตลาดบริการค่าเฉลี่ย 4.02 ได้แก่ กลยุทธ์อาหารและการตอบสนองความต้องการลูกค้า การสื่อสาร ความสะดวกสบาย ต้นทุนการดำเนินการ ส่วนคุณค่าการรับรู้อาหารไทยประยุกต์ พบว่า จัดอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 3.52 ครอบคลุมสภาพแวดล้อม ราคาอาหารสมราคา คุณภาพการบริการ การยอมรับ ชื่นชม ความสุขในการรับประทานอาหาร เวลาและ ความพยายาม

ชื่อเสียงและโภชนาการ และความปลอดภัยอาหาร ดังนั้นกลยุทธ์การตลาดออนไลน์จึงนำมาใช้ในการดำเนินงานทางธุรกิจด้านการบริหารจัดการเนื้อหาทางการตลาดด้วยเนื้อหาที่สร้างสรรค์ น่าสนใจ น่าติดตาม และมีความทันสมัยอยู่เสมอ และควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ด้านการจัดการชื่อเสียงองค์กรออนไลน์เพื่อช่วยลดปัญหาข้อร้องเรียนในเชิงลบและช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจที่ดีต่อธุรกิจ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการตระหนักถึง ราคาสินค้าของธุรกิจผ่านสัญลักษณ์ โลโก้ ที่โดดเด่นแตกต่าง เพื่อช่วยเพิ่มการจดจำให้มากขึ้น รวมไปถึงมีการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายให้มีความแข็งแกร่งยาวนานซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อธุรกิจบริการในยุคดิจิทัลต่อไป

2. ความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กิจกรรมมีทรัพย์สินและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น รองลงมา กิจกรรมมีความพึงพอใจต่อผลประกอบการที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ กิจกรรมมียอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น กิจกรรมมีเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น และ กิจกรรมมีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของฐิณันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และสุรัชย์ อุดมอ่าง (2554, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การบริหารความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการการธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือของประเทศไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากส่วนเรื่องความสัมพันธ์และการส่งผลกระทบพบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการสร้างความแตกต่าง ด้านการเป็นผู้นำ ด้านต้นทุน ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจประเภทร้านอาหาร ได้แก่ การลงทุน ผลประกอบการ ยอดขายและผลกำไร เครือข่ายในการดำเนินธุรกิจ และลูกค้าเพิ่มขึ้นส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางธุรกิจ

3. องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารมีอิทธิพลทางบวกต่อระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ และสร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนลินี พานสายตา, ประวิณา คาไซ และจตุพล จรุงโรจน์ ณ อยุธยา (2561, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารร้านอาหารและเครื่องต้มแบบฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การบริหารร้านอาหารและเครื่องต้มแบบฟู้ดทรัคประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยทางการบริหาร และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ผลการวิจัยเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารร้านอาหารและเครื่องต้มแบบฟู้ดทรัคที่เด่นชัดที่สุด คือ กลยุทธ์ (Strategy) ด้วยการสร้างความแปลกใหม่และเอกลักษณ์เฉพาะตัวของร้านฟู้ดทรัคแต่ละร้านโดยเฉพาะการวางแผนทางการเงิน การจัดการพนักงาน และการจัดซื้อส่วนประกอบของอาหารที่มีคุณภาพ ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารร้านอาหารและเครื่องต้มแบบฟู้ดทรัคที่เด่นชัดที่สุด คือ การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารข้อมูลกับลูกค้า และผลิตภัณฑ์ (Product) มีความแปลกใหม่ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำเอาผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงและกำหนดกลยุทธ์ของธุรกิจให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของลูกค้าที่มาใช้บริการอย่างแท้จริง นอกจากนี้พันธมิตรทางธุรกิจยังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจยังไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่สามารถเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจได้สูงสุด ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีการฝึกอบรมการตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจ จัดจุดกระจายสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น

2. ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจการตลาดออนไลน์จนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงและยั่งยืนของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรคำนึงถึงตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทสรุป

ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 69.3 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 30.7 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.9 และมีประสบการณ์ประกอบอาชีพ 10-15 ปี ร้อยละ 39.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถ

ในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายกรณีพบว่า กิจกรรมมีทรัพย์สินและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมาคือการมีความพึงพอใจต่อผลประกอบการที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.38) กิจกรรมียอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.35) กิจกรรมมีเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.34) และ กิจกรรมมีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.32) การนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) ได้แก่ สร้างตำแหน่งให้ธุรกิจ และใช้พันธมิตรบนโลกออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.37) สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์และพยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.35) มุ่งเน้นที่โซเชียลเน็ตเวิร์ค และ สร้างการเข้าถึงในหลากหลายอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.31) สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ (ค่าเฉลี่ย 3.27) ใช้การเก็บข้อมูลมาเป็นการบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.26) สร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.25) และใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.24) ตามลำดับ

และจากการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารเพื่อความสามารถในการแข่งขันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารมีอิทธิพลทางบวกต่อระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ ($\beta = .926$) พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด ($\beta = .369$) สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำ ($\beta = .268$) สร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ ($\beta = .160$) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหาร ได้แก่ สร้างความน่าสนใจบนโลกออนไลน์ พยายามทำให้ลูกค้าเข้าใจง่ายมากที่สุด สร้างการคุ้นจำลองให้เป็นภาพจำและสร้างกระแสที่ดีอยู่เสมอ ได้ร้อยละ 92.8 (Adj.R2 = .928)

บรรณานุกรม

- กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). รายงานประจำปี 2563. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?id=469416588
- จุฬารัตน์ ชันแก้ว. (2561). กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและผลการดำเนินงานทางการตลาดหลักฐานเชิงประจักษ์จากธุรกิจบริการในประเทศไทย บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ณัฐวศา สุทธิธาดา. (2559). ONLINE MARKETING ใครๆ ก็ทำได้ชนะใจลูกค้า เหนือกว่าคู่แข่ง. กรุงเทพมหานคร: วิดีทัศน์.
- นลินี พานสายตา, ประวีณา คาไซ และ จตุพล จรุงโรจน์ ณ อยู่ธยา. (2561). กลยุทธ์การบริหารร้านอาหารและเครื่องดื่มแบบฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จ. สำนักวิชาการบริหารธุรกิจและศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี.
- รัฐนันท์ พงศ์วิรุทธิ์ธร และ สุรัชย์ อุดมอ่าง. (2554). การบริหารความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินการของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. หลักสูตรขบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา ภาคพายัพ.
- ปริญ ลักขิตามาต. (2561). กลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างคุณค่าการรับอาหารไทยประยุกต์สู่อาเซียน. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.
- พุดมพงศ์ เอี่ยมสินธร. (2561). เอกสารประกอบการสอนวิชาการระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม. (2560). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” เดือน สิงหาคม
พ.ศ. 2560 ปี ที่ 9 ฉบับที่ 12.

Hair, et al., (2010). **Multivariate data analysis: A global
perspective.** (7th edition). New Jersey, NJ: Pearson
education Inc.

Nunnally, J.C. (1978). **Psychometric theory** (2nd ed.) New York:
McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** (3rd th.).
New York: Harper and Row.

**แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม**

Guidelines For The Development Of Green Office
Operations : Case Studys Kamphaengphet
Rajabhat University And Pibulsongkram Rajabhat
University

พิกุล อินไผ่¹

Pikul inphai

สมชัย วงษ์นายะ²

Somchai Wongnaya

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว 2) หาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว 3) ประเมินแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ปฏิบัติงานในปี 2563 จำนวน 1,379 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 579 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์การสื่อสารและการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²รองศาสตราจารย์, ดร. สาขาวิชานิเทศศาสตร์การสื่อสารและการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว พบว่า มีการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับมาตรการการใช้ไฟฟ้าในสำนักงาน จัดการความน่าอยู่ของสำนักงาน และกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมจากผู้บริหารระดับสูง พร้อมทั้งเผยแพร่ให้บุคลากรรับทราบ ส่วนปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว พบว่า การประชุมทบทวนนโยบายสิ่งแวดล้อมไม่ดำเนินการต่อเนื่อง การใช้พลังงานทดแทนในสำนักงานยังไม่ทั่วถึง และผู้รับผิดชอบด้านการจัดซื้อจัดจ้างขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (2) แนวทางแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว พบว่ามีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1) บุคลากรการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของสำนักงานและมหาวิทยาลัย 2) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนำเสนอมาตรการหรือแนวคิดที่ช่วยประหยัดพลังงานและทรัพยากร 3) เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการการใช้ทรัพยากรและพลังงาน และ 4) จัดอบรมให้ความรู้ เรื่อง การลดปริมาณขยะในสำนักงานและสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า จัดกิจกรรมโดยกำหนดตารางปฏิบัติงานประจำปีในระดับหน่วยงานและมหาวิทยาลัย (3) การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า แนวทางทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากขึ้นไป

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา การดำเนินงาน สำนักงานสีเขียว

Abstract

The purposes of this research were: 1) Study the condition and rector of the Green Office 2) Find a rector for green area development 3) Rector for development Academic nominees and supporting nominees Kamphaeng Phet Rajabhat University and Pibulsongkram Rajabhat University may be in 2020. A sample of 1,379 people, totaling 579 people, challenged the challenge. structured interview and assessment form Data were analyzed by calculating percentage, mean, standard deviation. and content analysis. The results of the

research revealed that (1) the operating conditions of the green office showed that personnel were educated about the measures to use electricity in the office. Manage the livability of the office and set environmental policies from senior management and disseminate to personnel As for the problems with the operation of the Green Office, it was found that the environmental policy review meeting did not proceed continuously. The use of renewable energy in the office is not yet thorough. and those responsible for procurement lack knowledge, understanding, and experience in working; (2) guidelines for developing green office operations It was found that there were important approaches: 1) integrating environmental management into the implementation of the missions of the offices and universities; 2) Support personnel participation in presenting measures or ideas that save energy and resources; 3) Increase public relations on measures for using resources and energy; and 4) Organize training sessions on reducing the amount of waste in the office and creating Consciousness in using resources wisely Organize activities by setting an annual work schedule at the department and university level. (3) Appropriateness assessment possibility and usefulness, it was found that all approaches passed the assessment criteria at a higher level.

Keywords: development guidelines, operation, green office

บทนำ

ด้วยปัญหาใหญ่ของโลกที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโลกร้อน ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถคาดเดาได้ เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

จำกัดไปอย่างสิ้นเปลืองและขาดความตระหนัก เพื่อบรรเทาและชะลอการสูญเสียของพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ จึงต้องมีการจำกัดปริมาณการใช้อย่างสิ้นเปลืองโดยการกำหนดนโยบาย และมาตรการจากภาครัฐ เพื่อสร้างความตระหนัก และหาวิธีการในการพัฒนา อนุรักษ์ และการแก้ไขฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมที่ได้ผลดีและมีความยั่งยืน

คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดการณ์ว่า ภายในปี 2030 อุณหภูมิของโลกจะเฉลี่ยสูงขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียส ซึ่งผลกระทบที่จะตามมาคือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เลวร้ายอย่างมาก (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2564) ทั่วโลกต่างตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีการสอดแทรกแนวคิด เรื่อง Green เข้าไปในทุกกิจกรรม รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยจะเห็นได้จาก ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีคิดและวิถีชีวิต การลดขยะเป็นศูนย์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่กล่าวถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสนับสนุน และส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง การพัฒนาประชาชนไทยให้มีพฤติกรรมและการกระทำเพื่อสิ่งแวดล้อมจึงจัดเป็นนโยบายสำคัญที่หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนต่างพยายามร่วมมือกันในหลากหลายรูปแบบทั้งการสนับสนุนแหล่งทุน ระดมทรัพยากรที่จำเป็นต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดประกวดแข่งขัน และการรณรงค์การเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างและพัฒนาเครื่องมือกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และริเริ่มการดำเนินงานโครงการสำนักงานสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Office) เริ่มตั้งแต่ปี 2557 ให้ความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีโดยเฉพาะในกลุ่มสำนักงาน เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของบุคลากรใน

สำนักงาน เพื่อลดการใช้พลังงานและทรัพยากร ลดการเกิดของเสีย และดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจสถาบันการศึกษา และเอกชน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Green House Gases: GHG) ออกสู่บรรยากาศในทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมในการลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 มาตรา 13 บัญญัติว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงเป็นแบบอย่างให้แก่สังคมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2570 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาต่างก็ตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและพยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม อาทิ การพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และในส่วนของสำนักงานมีการส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการสำนักงานสีเขียวของกรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม

รายชื่อหน่วยงานที่ผ่านการรับรองการประเมินโครงการสำนักงานสีเขียวปี พ.ศ.2557-2563 ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่า มีหน่วยงานที่ผ่านการรับรองการประเมินสำนักงานสีเขียว (Green Office) ทั้งหมด 755 แห่ง มีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 แห่ง จากทั้งหมด 38 แห่ง ที่ผ่านการรับรอง คิดเป็นร้อยละ 28.95 สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผ่านการประเมินและรับรองโครงการสำนักงานสีเขียว ดังนี้ ปี 2559 ได้แก่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระดับดีมาก (เงิน) ปี 2561 อาคารเรียนรวมและอำนวยการ (อาคาร 14) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ระดับดีเยี่ยม (ทอง) และ

ปี 2563 ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระดับดีเยี่ยม (ทอง) (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565)

อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการสำนักงานสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง มีการขยายการผลดำเนินงานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนใจภายในมหาวิทยาลัย และมีอีกหลายหน่วยงานที่ไม่ได้เข้าร่วมและยังไม่ผ่านการประเมินเนื่องจากการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ต้องใช้ความต่อเนื่อง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกที่ผ่านมาทั้งภัยพิบัติ และปัญหาโรคระบาดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียวในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินงาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในสำนักงานจากการใช้ทรัพยากร พลังงานอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพของพนักงาน ยกระดับมาตรฐานสำนักงานให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และนำไปสู่การดำเนินการที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. เพื่อประเมินแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสិ
เขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ และ
บุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และมหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ปฏิบัติงานในปีพ.ศ. 2563 จำนวน 1,379 คน
ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 127 คน บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 676 คน
และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 576 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 97 คน บุคลากรสายวิชาการ
จำนวน 248 คน บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 234 คน รวม 579 ใช้
แบบสอบถามออนไลน์ โปรแกรม Google Form เป็นเครื่องมือในการวิจัย
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งหนังสือถึงอธิการบดีแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อขอ
ความอนุเคราะห์ให้บุคลากรในสังกัดตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสิ
เขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน บุคลากรสาย
วิชาการ จำนวน 5 คน และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติ
อย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง คือ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วย
อธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน
เป็นบุคลากรสายวิชาการหรือสายสนับสนุนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้าน
สิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ในการดำเนินงานสำนักงานสิเขียว ใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ
ประสานทางโทรศัพท์กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์
และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 10 คน บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง คือ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน เป็นบุคลากรสายวิชาการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ในการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว ใช้แบบประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียวเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทาง ผ่านช่องทางออนไลน์ โปรแกรม Google Form วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว มีร้อยละการดำเนินการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับมาตรการการใช้ไฟฟ้าในสำนักงาน การจัดการความน่าอยู่ของสำนักงาน โดยจัดทำแผนผัง กำหนดพื้นที่ชัดเจนเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่ทำงาน พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ส่วนรวม พื้นที่เก็บของ พร้อมมีป้ายแสดงบอกไว้ และการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมจากผู้บริหารระดับสูง

1.2 ปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้รับผิดชอบด้านการจัดซื้อจัดจ้างขาดความรู้ ความ

เข้าใจ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การประชุมทบทวนนโยบาย สิ่งแวดล้อมไม่ดำเนินการต่อเนื่อง และการใช้พลังงานทดแทนในสำนักงานยังไม่ทั่วถึง

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่าแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของสำนักงานและมหาวิทยาลัย 2) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนำเสนอมาตรการหรือแนวคิดที่ช่วยประหยัดพลังงานและทรัพยากร 3) เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการการใช้ทรัพยากรและพลังงาน และ 4) จัดอบรมให้ความรู้ เรื่อง การลดปริมาณขยะในสำนักงาน และสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า จัดกิจกรรมโดยกำหนดตารางปฏิบัติงานประจำปีในระดับหน่วยงานและมหาวิทยาลัย

3. การประเมินแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าแนวทางทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากขึ้นไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.1 สภาพการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว

1) มีการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับมาตรการการใช้ไฟฟ้าในสำนักงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรและพลังงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ธีรธาดา สำเนียง และคนอื่น ๆ, 2562, หน้า

171) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย พบว่า สภาพปัญหาการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย มีปัญหา 3 ด้าน 16 ประเด็นปัญหา ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย มีปัจจัย 3 ด้าน ปัจจัยสำคัญ 9 ปัจจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนต่อการสนับสนุนการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียน ขาดกลวิธีการแปลงนโยบายการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนไปสู่ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ไม่การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนน้อยมาก ขาดหลักเกณฑ์การใช้พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียน และครูบุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน ขาดโอกาสได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียน

2) สำนักงานส่วนใหญ่จัดการเกี่ยวกับความน่าอยู่ของสำนักงาน โดยจัดทำแผนผังของสำนักงาน กำหนดพื้นที่ชัดเจนเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่ทำงาน พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ส่วนรวม พื้นที่เก็บของ พร้อมมีป้ายแสดงบอกไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่ให้บริการนักศึกษา และผู้มาติดต่อจากภายนอก จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจนเป็นสัดส่วน และมีป้ายแสดงบอกไว้เพื่อสะดวกต่อการติดต่อประสานงาน มีความเป็นระเบียบน่าอยู่ และเป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ปิยนุช จันทา, 2562, หน้า 70) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรต่อการจัดการพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่า บุคลากรสายวิชาการมีความพึงพอใจต่อการจัดการพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการแบ่งพื้นที่ใช้สอย

3) การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมจากผู้บริหารระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องการกำหนดกรอบในการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับผลวิจัยของ (อิสรี รอดทัศน, 2558, หน้า 184) ที่ได้ศึกษาปัจจัย

ความสำเร็จของการก้าวสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว พบว่า การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมโดยคณะผู้บริหาร ต้องมีการกำหนดนโยบายที่มีความชัดเจนในการมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัย และต้องครอบคลุมประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การลดการใช้พลังงาน การจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดการของเสีย การจัดการทรัพยากรน้ำ การปรับปรุงระบบการขนส่งการจัดการศึกษาและวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม และการสร้างความรู้ความตระหนักให้กับนักศึกษาและบุคลากร โดยต้องมีการกำหนดระยะเวลา ตัวชี้วัดและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

1.2 ปัญหาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว

1) ผู้รับผิดชอบด้านการจัดซื้อจัดจ้างขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในสำนักงานส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาตรงตามสายงาน จึงขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ยุทธศักดิ์ คนบุญ, 2561, หน้า 112) ที่ได้ศึกษาการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวไปปฏิบัติในภาครัฐไทย ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า นโยบายถูกจัดทำขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่ง คือนักวิทยาศาสตร์หลักเกณฑ์ของนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นจึงเต็มไปด้วยคุณสมบัติทางวิทยาศาสตร์แต่กลุ่มเป้าหมายกลับเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ต่างกัน คือเจ้าหน้าที่พัสดุ/เจ้าพนักงานธุรการ ที่มีพื้นฐานความรู้มาจากสายวิชาชีพ, การเงินการบัญชี, งานสารบรรณ และมักมีอุปนิสัยอนุรักษ์นิยม จึงขาดความสนใจต่อนโยบาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ชาตรี คนงานดี, 2563, หน้า 46) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ให้ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติว่า การจัดซื้อจัดจ้างจำเป็นจะต้องใช้ผู้ปฏิบัติงานที่มีตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะ หรือเชี่ยวชาญเฉพาะในการปฏิบัติงานด้านนี้ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด

2) การประชุมทบทวนนโยบายสิ่งแวดล้อมไม่ดำเนินการต่อเนื่อง การจัดประชุมเพื่อทบทวนนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังไม่เหมาะสม/เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่ได้มอบหมายให้ดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อม ขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้การวางแผน ปฏิบัติตามแผน การควบคุม และการติดตามประเมินผลไม่เป็นไปตามนโยบายที่มหาวิทยาลัยกำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (วรภาส สุภามูล, 2561, หน้า 6) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนบ้านเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนบ้านเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ด้าน Controlling (C) ได้แก่ ทางโรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามกฎหมาย ขาดการติดตามประเมินผล การใช้อาคารสถานที่ ไม่ได้มีวิธีการเก็บบันทึกการประเมินการใช้อาคารสถานที่ไว้เป็นหลักฐานอย่างชัดเจนในการนำผลการประเมินมาสรุปเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

3) การใช้พลังงานทดแทนในสำนักงานยังไม่ทั่วถึง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานของบุคลากรเป็นการปฏิบัติงานในช่วงเวลากลางวัน จึงไม่สามารถเก็บสะสมพลังงานและใช้ไปพร้อมกันได้ ประกอบกับพลังงานทดแทนยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง ทั้งสถานที่ในการติดตั้ง ปริมาณในการผลิตไฟฟ้าไม่มีความแน่นอน และใช้งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พิชยดา จีรวรรชวงศ์, 2556, หน้า ๕-๖) ที่ได้ศึกษาด้านทุนในการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในบ้านที่อยู่อาศัย พบว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการในครั้งนี้มีระยะเวลาของโครงการ 25 ปี ตามอายุของแผงโซลาร์เซลล์ ซึ่งโครงการไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงในการเปลี่ยนแบตเตอรี่ทุกๆ 5 ปี โดยต้นทุนแบตเตอรี่คิดเป็นร้อยละ 44 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

2.1 บุคลากรการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของสำนักงานและมหาวิทยาลัย แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (อิสริ รอดทัศน์, 2558, หน้า 184-185) ที่ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการก้าวสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว พบว่า การดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามนโยบายสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านควรมีการบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในแต่ละด้าน โดยต้องครอบคลุมด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ตลอดจนการออกแบบและพัฒนาทางกายภาพของพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยด้านภูมิสถาปัตยกรรมที่คำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดการใช้พลังงาน

2.2 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนำเสนอมาตรการหรือแนวคิดที่ช่วยประหยัดพลังงานและทรัพยากร แนวทางนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สิรินาฏ ไชยตา, 2557, หน้า 221) ที่ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรส่งผลต่อการดำเนินการสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรต่อการดำเนินการสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรกับการดำเนินการมหาวิทยาลัยสีเขียวมีความสัมพันธ์กัน

2.3 เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการการใช้ทรัพยากรและพลังงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุปรีญา ลิ้มวานานนท์, 2559, หน้า 71-72) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตราเสือดาว พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตราเสือดาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์หรืออินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้พนักงานมีการรับรู้ข่าวสารในระดับที่สูงขึ้นได้ โดยการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ความ

น่าสนใจ เข้าใจง่าย และหลากหลายมากขึ้น หรือการจัดการมรดกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในรูปแบบต่าง ๆ ก็ส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานสูงขึ้นได้

2.4 จัดอบรมให้ความรู้ เรื่อง การลดปริมาณขยะในสำนักงานและสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า จัดกิจกรรมโดยกำหนดตารางปฏิบัติงานประจำปีในระดับหน่วยงานและมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อมรรักษ์ สวนชุมพล, 2560, หน้า 19) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคกลาง พบว่า แนวทางในการจัดการขยะของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคกลาง มหาวิทยาลัยควรมีการจัดการกิจกรรมหรือดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง การสร้างจิตสำนึกหรือความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะของทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม และจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียวทุกด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการหาแนวทางการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว ผู้วิจัยได้ศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขั้นตอนวิธีการพัฒนาแนวทาง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 นำข้อที่มีรายละเอียดสภาพการดำเนินงานน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาระดับมากและมากที่สุด ในขั้นตอนที่ 1 มาทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 15 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิง

เนื้อหา ในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว (แบบประเมินออนไลน์ โปรแกรม Google form) ซึ่งเป็นไปได้ว่าแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน สำนักงานสีเขียว : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสำนักงานสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยควรกำหนดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการดูแล เรื่องการจัดการสำนักงานสีเขียว เพื่อเป็นต้นแบบและพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน
2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจัดทำ สำนักงานสีเขียวให้กับหน่วยงานในสังกัด
3. มหาวิทยาลัยสามารถนำแนวทางพัฒนาไปกำหนดมาตรการที่ชัดเจนด้านการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว และเผยแพร่ให้บุคลากรทุกระดับ ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบูรณาการการดำเนินงานโครงการสำนักงานสีเขียวร่วมกับชุมชนภายนอก เพื่อร่วมกันจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. ควรศึกษาการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสำนักงานสีเขียว

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. (2562). **พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562**. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2563, จาก <https://bit.ly/3Cftu6G>.
- ชาตรี คนงานดี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. **วารสารสารสนเทศ**, 19(1), 37-48.
- บริหารก๊าซเรือนกระจก, องค์การ. (2564). **Climate change : กรกฎาคม 2021 อุณหภูมิโลกเฉลี่ย ร้อนที่สุดในรอบ 142 ปี**. เข้าถึงเมื่อ 11 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.https://bit.ly/3nSqVzb>.
- ปิยนุช จันทา. (2562). **ความพึงพอใจของบุคลากรต่อการจัดการพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- พิชยดา จิรวรรษาศ. (2556). **การศึกษาต้นทุนในการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในบ้านที่อยู่อาศัย**. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีรธาดา สำเนียง และคนอื่น ๆ. (2562). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย**. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 6(1), 161-179.
- ยุทธศักดิ์ คนบุญ. (2561). **การนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวไปปฏิบัติในภาครัฐไทย**. **วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน**, 6(2), 103-117.
- วรภาส สุงามุล. (2561). **การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนบ้านเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่**. **วารสารมจร วิชาการล้ำนา**, 7(1), 1-9.

ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. (2558). คู่มือการประเมินสำนักงานสีเขียว (Green Office). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

_____. (2565). รายชื่อหน่วยงานที่ผ่านการรับรองการดำเนิน
โครงการสำนักงานสีเขียว. เข้าถึงเมื่อ 21 มิถุนายน 2565, จาก
<https://bit.ly/3uURbwL>.

สถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และ
คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, สำนักงาน.

(2562). นโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2570 และแผนด้าน
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2565. เข้าถึงเมื่อ 12
กรกฎาคม 2565, จาก <https://bit.ly/3CdeINN>.

สิรินาฏ ไชยตา. (2557). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรส่งผลต่อการ
ดำเนินการสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
นครราชสีมา.

ปริญญ์ ลิ้มวานานนท์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการประหยัด
พลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตรา
เสือดาว. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.

อมรรักษ์ สวนชุมพล. (2560). การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคกลาง. วารสารวิจัยและพัฒนา
วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, 12(3), 11-21.

อิสริ รอดทัศน. (2558). มหาวิทยาลัยสีเขียว. วารสาร มจร.วิชาการ,
18(36), 171-188.

การสำรวจ

รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ

The Administrative Model of Learning Management
Under the Coronavirus 2019 (COVID-19)
Pandemic for Satit School

มีชัย พลทองมาก¹

Meechai Ponthongmak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ 3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ และ 4. การประเมินรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ แหล่งข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กับ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการสัมภาษณ์และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้เชี่ยวชาญในการประชุมสนทนากลุ่ม ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประธานเครือข่ายผู้ปกครองประจำห้องเรียน และตัวแทนกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนสาธิตฯ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมสนทนากลุ่ม และการประชุมรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินรูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ทิศทาง และแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ 2) ทรัพยากรในการบริหารจัดการ 2. กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Doing) การตรวจสอบ (Checking) และการปรับปรุง/พัฒนา (Acting) เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของกระบวนการ ดังนี้ 1) Cooperation : C = การประสานความร่วมมือ 2) Opportunity of Learning : O = การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ 3) Visitation : V = การเยี่ยมเยือนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ 4) Innovation : I = การพัฒนาและใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 5) Development : D = การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ 6) Safety Prevention : S = การกำหนดมาตรการป้องกันและสร้างความปลอดภัย 3. ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพ (Quality) และ 2) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการการเรียนรู้, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

Abstract

The main purpose of this research study was to develop the administrative model of educational management under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for Satit School. The study was conducted following 4 steps: 1) studying the problems and the guidelines for educational management administration under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic, 2) creating the administrative model of educational management under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for Satit school, 3) trialing the administrative model of educational management under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for Satit School and 4) evaluating the administrative model of educational management under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for Satit School. The informants included school directors, teachers, basic education committees and students' parents of the schools under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1 and 2 as well as interview and workshop experts, focus group experts, other teachers and educational workers, basic education committees, classroom parent networks and student councils' representatives of Satit School. The data were collected by asking questions as well as conducting workshops, focus groups and meetings with evaluations. The data were analyzed by calculating mean and standard deviation as well as conducting the content analysis. The findings were as follows.

The administrative model of educational management under the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for Satit school had three main components. Firstly, inputs could be divided into two aspects as follows: 1) school directions and improvement plans, and 2) managed resources. Secondly, processes included planning, doing, checking and acting for driving activities that are the sub-components of the processes as follows: 1) cooperations (C), 2) opportunities of learning (O), 3) visitation (V), 4) innovations (I), 5) developments (D) and 6) safety prevention. (S). Thirdly, outputs comprised of 1) qualities and 2) outcomes. The factors of successes were as follows: 1) the participations of all stakeholders and 2) the academic leadership of the school director. The model was correct and appropriate at the highest level. It was beneficial and applicable at the high level.

Keywords: model, educational management administration, COVID-19

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เริ่มต้นจากข้อจำกัดในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่อาจเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการกำหนดมาตรการปิดสถานศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลเป็นหลัก ดังนั้นประเทศจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการหยุดชะงักการเรียนรู้ของผู้เรียนและประชาชน อันเนื่องจาก

การปิดสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศและเท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลก รวมทั้งตอบสนองต่อข้อจำกัดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, หน้า 4)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงมากในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID - 19 เพราะประกอบด้วยผู้คนจำนวนมากซึ่งต้องอยู่ใกล้ชิดกัน จึงมีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ง่ายถ้าหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ด้วยการนำเสนอแนวคิด “การเรียนรู้ผ่านการศึกษารองรับสถานการณ์ได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ผ่านการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ การใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ การผสมผสานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ทางไกลใหม่ แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนและปรับบทบาทครูใหม่ วิธีในการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อให้ครูมีเวลาว่างพอที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งทางด้านความรู้ความเข้าใจ และทางอารมณ์และสังคมได้ดีขึ้น วิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากระยะไกล และวิธีการใหม่ ๆ ในการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานทุกคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, หน้า 50) ซึ่งสอดคล้องกับ Schwenger. B (2021) ที่ได้เสนอแนะรูปแบบหรือนวัตกรรมทางการเรียนที่เหมาะสมที่สุดในช่วงระบาด คือ การเรียนแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นวิธีสอนในระบบผสมผสานในหลายลักษณะตามแนวคิดและประสบการณ์ของผู้สอนและความสามารถของผู้เรียน เช่น การใช้ระบบการสอนออนไลน์ผสมผสานกับการสอนการเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ วิธีผสมผสานกับเทคโนโลยีทางการสอนกับการสอนในชั้นเรียนปกติ และการใช้เทคโนโลยีทางการสอนกับการปฏิบัติงานจริง ขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, หน้า 195) ได้ให้ข้อเสนอแนะ

ต่อหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับเขตพื้นที่ สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 หรือการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

จากความสำเร็จของการศึกษา กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นข้างต้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรจะได้มีการศึกษาวิจัย เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว โรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1) ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ และจำเป็นต้องมีความใกล้ชิดกับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยโรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติที่เคยดำเนินการดังที่ผ่านมาได้ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากข้อมูลการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 (โรงเรียนสาธิตฯ, 2564, หน้า 19-28) ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ยเก็บทุกรายวิชา ลดลงจากปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา ขณะที่ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (National Test : NT) ความสามารถด้านภาษาไทย ลดลง ร้อยละ 8.02 และจากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็พบในทำนองเดียวกันว่า รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ รายวิชาคณิตศาสตร์ มีผลคะแนนลดลงร้อยละ 3.53 และ 0.57 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวม ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากทุกหน่วยงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ มีแนวโน้มลดลง สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-

19) ซึ่งทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1) จึงมีความต้องการศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องสถานการณ์ดังกล่าว จึงได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ขึ้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดความความปลอดภัยและยังคงคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดย การสอบถามปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตในการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการศึกษาขั้น พื้นฐาน การแพทย์หรือสาธารณสุข การนิเทศการศึกษา และหรือการบริหาร การจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยการ วิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแพทย์หรือสาธารณสุข การ สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา และหรือการบริหาร การจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 คน โดยใช้ข้อมูลปัญหาและแนวทางบริหารการ จัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการยกร่างรูปแบบฯ

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแพทย์ หรือสาธารณสุข การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา และหรือการบริหารจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 คน หลังจากได้รูปแบบแล้ว ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมขององค์ประกอบและ

รายการย่อยในแต่ละองค์ประกอบ โดยการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กับ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร) ในปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีผู้ร่วมในการทดลองใช้รูปแบบฯ และให้ข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบฯ จำนวน 261 คน ประกอบด้วย ครูและ บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เก็บ รวบรวมข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา และสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ โดยการจัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน โรงเรียนสาธิตฯ จำนวน 61 คน ประกอบการประเมิน ด้วยแบบสอบถามด้านความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1.1 ผลการศึกษาปัญหาการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ใน ภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีปัญหาสูง ที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ (Process) ทั้งสองด้านมีปัญหาอยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านผลผลิต (Output) มีปัญหาน้อยที่สุด โดยพบว่ามีปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า องค์ประกอบในการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการ และนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนา 2) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Doing) การตรวจสอบและประเมินผล (Checking) และ การพัฒนา ปรับปรุง (Acting) โดยในขั้นตอนการดำเนินงาน ควรมีการกำหนดกิจกรรมในขั้นการดำเนินงานเพิ่มเติม ได้แก่ การประสานความร่วมมือ การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การเยี่ยมเยียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาและใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการกำหนดมาตรการป้องกันและสร้างความปลอดภัย และ 3) ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลงาน/รางวัลที่สถานศึกษา ครู และนักเรียนได้รับ และ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ทิศทาง และแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ 2) ทรัพยากรในการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Doing) การตรวจสอบ (Checking) และการปรับปรุง/พัฒนา (Acting) เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของกระบวนการ ดังนี้ 1) Cooperation : C = การประสานความร่วมมือ 2) Opportunity of Learning : O = การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ 3) Visitation : V = การเยี่ยมเยียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ 4) Innovation : I = การพัฒนาและใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 5) Development : D = การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่าง

ต่อเนื่อง และ 6) Safety Prevention : S = การกำหนดมาตรการป้องกันและสร้างความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพ (Quality) และ 2) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่า 1) ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร ได้ระดับปฐมวัยมีพัฒนาการทุกด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพ 3 = ปฏิบัติได้ดี ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียนตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น 6 รายวิชานอกจากนี้ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีผลการประเมินผ่านทุกคน โดยส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไป ทุกรายการ 2) ผลงานรางวัลที่ได้รับ พบว่า ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมมีผลงาน รางวัลทั้งสิ้นจำนวน 22 รายการ 3) ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

โดยด้านปัจจัยนำเข้า (Input) และด้านกระบวนการ (Process) ทั้งสองด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผลผลิต (Output) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นเรื่องใหม่ และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนสถานศึกษาไม่อาจปรับตัว หรือรับมือได้ทัน จึงส่งผลให้การบริหารจัดการการเรียนรู้ประสบปัญหาทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และผลผลิต โดยเฉพาะด้านปัจจัยนำเข้านั้น รายการที่มีปัญหาสูงที่สุด ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่พบว่าผลกระทบทางลบต่อระบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารไม่เพียงพอและสัญญาณไม่เสถียร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูลดลง อาคารสถานที่เพื่อการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคไม่เพียงพอ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนธิชา ทองหัตถา (2564) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบปัญหาในการทำงานเดียวกันคือ ปัญหาด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต และโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนแบบออนไลน์

สำหรับผลการศึกษานโยบายการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั้นพบว่า องค์ประกอบในการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของทฤษฎีระบบ (Systems Approach) สอดคล้องกับแนวคิดของวาสิตา บุญสาธิต (2563) ได้กล่าวถึง แนวคิดของทฤษฎีระบบ ว่าทุกระบบต้องมีองค์ประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็น

กระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นภายในระบบจึงประกอบด้วย 1) สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) ผลงาน (Output) หรือ ผลิตภัณฑ์ (Product)

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่ารูปแบบฯ แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริลักษณ์ ทิพน้อม (2559) ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิผลของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิธาชัย ศรีอุดม (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ 3) ผลผลิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ล้วนเป็นไปตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (Systems Approach) นั้นอาจจะเป็นเพราะว่าในปัจจุบันวิธีระบบถูกนำไปใช้ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง วิธีระบบจะเป็นตัวจัดโครงสร้าง (Skeleton) และกรอบของงานเพื่อให้ง่ายต่อการนำเทคนิควิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ มาใช้ การทำงานของวิธีระบบจะเป็นการทำงานตามขั้นตอน (Step by step) (วาสิตา บุญสาธ, 2563) ขณะที่ วันชัย มีชาติ (2559) ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า แนวความคิดในเชิงระบบหรือทฤษฎีระบบนั้น การบริหารมีการนำทฤษฎีระบบมาอธิบายองค์การและการทำงานขององค์การ ประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่ทำงานร่วมกัน โดยระบบย่อยมีลักษณะสำคัญ คือ 1) มีความอิสระของตัวเอง 2) ทำงานร่วมกับระบบอื่นในลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวกันในองค์การ การทำงานของระบบย่อยจะต้องประสานสอดคล้องกัน จึงจะเกิดผลงานขององค์การได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ ยังพบว่า ในแต่ละองค์ประกอบมี องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ทิศทาง และแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ 2) ทรัพยากรในการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Doing) การตรวจสอบ (Checking) และการปรับปรุง/พัฒนา (Acting) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพ (Quality) และ 2) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งในองค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) นั้น มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วีระ บัวผัน (2563) ที่พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทิศทางและแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และทรัพยากรในการบริหาร และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริลักษณ์ ทิพม่อม (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) บรรยากาศขององค์กร 4) การพัฒนาบุคลากร และ 5) ทรัพยากรทางการบริหาร สำหรับองค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) นั้น เป็นการดำเนินดำเนินงานตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วีระ บัวผัน (2563) ที่พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ในด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง/พัฒนา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้วงจรการบริหารคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุงการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) จุดเด่นคือเป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้เรื่อย ๆ จนกลายเป็นวงจร (Cycle) วนลูปนั่นเอง (HR NOTE.asia, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 43-47) ที่กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) ว่าเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่

การปรับปรุงงานและควบคุมอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ ต้องทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับเป็นการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ กิจกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของกระบวนการ ได้แก่ 1) Cooperation : C = การประสานความร่วมมือ 2) Opportunity of Learning : O = การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ 3) Visitation : V = การเยี่ยมเยือนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ 4) Innovation : I = การพัฒนาและใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 5) Development : D = การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ 6) Safety Prevention : S = การกำหนดมาตรการป้องกันและสร้างความปลอดภัย ซึ่งกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมเป็นหัวใจของการดำเนินงานด้านกระบวนการ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งพบว่าสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อขอรับสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของสถานศึกษาทั้งด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งการกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ต ครูควรจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนโดยปรับเนื้อหาและเวลาการเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน ดูแลเอาใจใส่ สร้างขวัญและกำลังใจให้คำปรึกษา แนะนำการเรียนให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง มีความเข้าใจวิธีการ และสามารถจัดการเรียนรู้ จัดการชั้นเรียนให้มีความพร้อมและเหมาะสม ติดตามนักเรียนให้ได้รับการเรียนรู้ และครูมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของการบริหารนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้

เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศ และสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ควรมีการพัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ควรจัดอาคารสถานที่ ห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์สุขอนามัยให้มีความปลอดภัย เหมาะสม เพียงพอ ต่อจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤติ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่า ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีทิศทางที่ดีขึ้นทุกด้าน นอกจากนี้ ในปีการศึกษา 2564 สถานศึกษา ครูและบุคลากร และนักเรียนได้รับรางวัลทั้งสิ้น จำนวน 22 รายการ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลจากการนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ไปใช้ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งสถานศึกษาได้เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีการผลิตและใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการติดตาม พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกด้านมีแนวโน้มที่ดีขึ้น จึงส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครอง โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอตามผลการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ ครูควรจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนโดยปรับเนื้อหาและเวลาการเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน ดูแลเอาใจใส่ สร้างขวัญและกำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำการเรียนให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ขณะเดียวกัน ในแง่ของการบริหารจัดการนั้น การดำเนินงานตามรูปแบบ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2563) ซึ่งได้ทำการศึกษาการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร

มุ่งเน้นการปฏิบัติตามแนวนโยบายภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของ ผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัย สูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้น มีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนเข้าถึง การเรียนการสอนได้ และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และส่งเสริม ให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ด้วย สิ่งเหล่านี้จึง น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการเกือบทุก ด้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการบริหารการจัดการเรียนรู้ของ สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการสร้างรูปแบบนั้น ได้ดำเนินการเป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการสร้างรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาปัญหา แนวทางและองค์ประกอบของรูปแบบ รวมทั้งได้รับการ ตรวจสอบ ยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับ การบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) อีกทั้งการประเมินรูปแบบนี้ เกิดจากการมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบ ส่งผลให้ผลการประเมิน ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ไป ใช้ ควรให้ความสำคัญกับการติดต่อ สื่อสาร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลการ ดำเนินงานตามรูปแบบให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

1.2 การนำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ไป

ใช้ ควรจัดให้มีการพัฒนาครูผู้สอน หรือเตรียมความพร้อมในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการลดลง เนื่องจากข้อจำกัดด้านความปลอดภัย นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ โดยการรวมกลุ่มได้ ดังนั้นการนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนสาธิตฯ ไปใช้ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งมีความยืดหยุ่น หรืออาจจัดหลักสูตรสาระวิชาการให้บูรณาการกับรายวิชาหลัก เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.2 ควรมีการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤตอื่น ๆ เช่น สถานการณ์วิกฤตจากภัยธรรมชาติ สถานการณ์วิกฤตจากโรคอุบัติใหม่ หรือโรคอุบัติซ้ำ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่น ๆ นำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2.4 หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลว ในการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

บรรณานุกรม

- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอก รอบ 3.** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- มนธิชา ทองหัตถา. (2564, มกราคม - มิถุนายน). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารลวະສີ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**, 5(1), 43-51.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563, กันยายน - ธันวาคม). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, 10(3), 545-556.
- โรงเรียนสาธิต. (2564). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR).** เอกสารอัดสำเนา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
- วันชัย มีชาติ. (2559). **การบริหารองค์การ.** กรุงเทพฯ: สำนักนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสิตา บุญสาธ. (2563). **ทฤษฎีระบบ (System Theory).** สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2563, จาก <http://wasita.wikidot.com/kasetsart09-rtcsystems>.
- วิระ บัวผัน. (2563). **รูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศิธาชัย ศรีอุดม. (2557). **รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริลักษณ์ ทิพน้อม, (2559, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

- ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสาร ราชพฤกษ์, 14(3), 72-79.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- HR NOTE.asia. (2564). แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept). Retrieved January 14, 2021, from: <https://th.hnote.asia/orgdevelopment/190419-management-concept/ทฤษฎีการบริหาร>.
- Schwenger. B. (2021). **Creating blended learning experiences requires more than digital skills**. Retrieved January 14, 2021, from: <https://ojs.aut.ac.nz/pjtel/article/view/46>.

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับ ผลิตภัณฑ์ ผ้าปักชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชร

Potential Development of Community Enterprises
for improvement of Hill Tribe Embroidery Products
Kamphaeng Phet Province

สุทธธีรา คำบุญเรือง¹

Suttheera Kumboonruang

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าปักชาวเขาของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน และเพื่อพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน เป็น
งานวิจัยเชิงคุณภาพ ยึดถือกระบวนการตีความ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่หมู่ 9 ตำบลสักงาม และหมู่ 9 บ้านคลองเตย ตำบล
คลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 40 คน มี
วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
ร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลตามหลักงานวิจัยเชิงชาติพันธุ์
วรรณา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร อนุรักษ์ลายแบบ
โบราณในศูนย์หัตถกรรมเครื่องเงิน นำเทคโนโลยีทันสมัยสำหรับแปรรูป
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าปัก และเครื่องใช้สอยในรูปแบบต่างๆ มิติมนุษย์กับ
ธรรมชาติ ออกแบบลวดลายเลียนแบบธรรมชาติ มิติมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใส่ผ้า
ปักในงานประเพณีปีใหม่ และมิติมนุษย์กับมนุษย์ในประเพณีแต่งงานแสดงถึง
ฐานะครอบครัว กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนจึงนำ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนมา
สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย ส่วนศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญา

¹ อาจารย์, สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ท้องถิ่นผ้าปักชนเขา แสดงให้เห็นถึงการใช้สีสันทัน การแต่งกายตามจารีตประเพณี หรือในพิธีกรรมที่ชายหญิงต้องการแต่งกายตามพิธีอย่างเคร่งครัด การปักผ้าของชาวเมี่ยนยังแสดงถึงวิถีชีวิตที่ผู้หญิงจะต้องปักผ้าให้สมาชิกในครอบครัวสวมใส่ และสืบทอดเป็นวัฒนธรรมต่อกันมา ส่วนศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้กำหนดประสิทธิผลของเป้าหมายและผลที่เกิดจากการร่วมมือมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือการแปรรูปผ้าชาวเขาเพื่อจัดจำหน่ายแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกการบริหารจัดการโดยชุมชนตนเอง มีการตั้งคณะกรรมการกลุ่มหัตถกรรมผ้าปักชาวเขา เน้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบการจัดการความรู้ที่ถอดถอดผ้าปักชาวเขา และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสมาชิกและระหว่างกลุ่มวิสาหกิจอื่น มีการดำเนินงานอย่างมีภาวะผู้นำของประธานกลุ่ม สามารถชี้แนะและชักนำกล้าตัดสินใจ กระจายข้อมูลข่าวสาร เสียสละมีความคิดสร้างสรรค์เชิงพัฒนาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคมการดำเนินงานในลักษณะเชิงวัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่นกับวิสาหกิจชุมชนไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรเกินไป ส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกสูงอายุในชุมชนมีรายได้เสริม ที่สำคัญผ้าปักของชาวเขาเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับชาวเขา ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และยกระดับผลิตภัณฑ์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุค COVID-19 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยนเป็นไปตามการพึ่งพาตนเอง โดยคณะวิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักเป็นสินค้าหลากหลาย เช่น กระเป๋าสตาร์ก กีบติดผม พวงกุญแจและจัดช่องทางการตลาดออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงยังเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของชาวไทยภูเขาภาคพื้นถิ่นอีกด้วย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, วิสาหกิจชุมชน, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, ผ้าปักชาวเขา, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This present study aimed to investigate the potential of community enterprises along with local wisdom regarding hill tribe embroidery products and to develop hill tribe embroidery products to match the contemporary identity of Mien ethnic group. The study was based on qualitative paradigm where it centered around content analysis concerning ethnographic. In addition, the participants were 40 people from community enterprises from both Moo 9 Sak-Ngam Sub District and Moo 9, Khlong Toey Village, Khlong-Lan Pattana Sub District in Khlong-Lan District, Kamphaeng Phet Province by using group interview and observation.

The results indicated that the antique silverware patterns were reserved by Mien ethnic group in Kamphaeng Phet Province by employing new technology to transform patterns into embroidery products as well as another appliance. In the same vein, they also created patterns imitating from nature to represent human and nature. Also, embroidery products were created and used for new year celebration together with marriage ceremony to present family social status. These reflected the senses of human and sacredness, and human and human aspects. Apart from that, these aspects of Mian identity brought about their products. Regarding the potential of community enterprises and local wisdom of hill tribe embroidery, it manifested the use of colors and traditional dress code or the rigorous dress code for both male and female for the ritual events. Additionally, embroidery handicraft of Mien people depicted the image of women producing handwork for family members which inherited from generation to generation.

The results concerning the purposes of community enterprises were arisen for six aspects. The first was the collaboration of members in transforming hill tribe fabric for sale. It followed by the community self-management. Thirdly, a group of committee was created in order to exchange and learn the way to arrange embroidery products in addition to create new network among other community enterprises. Besides, the operation of the group leader was in the persuasive, determined, propagated, sacrifice able, creative, and responsible for community by integrating traditional cultures and community enterprises without exceeding profit. Likewise, it supported elderly people in the community to earn extra income. The last aspect regarding the purposes of community enterprises was the new product design as well as increase product value to bolster the ability to sell the product in COVID-19 era. In a nutshell, embroidery fabric of Mien ethnic group was along with the concept of self-reliance. The researcher developed several products produced from hill tribe embroidery fabric e.g., wallet, hairpin, and keychain to sell in an online platform. This was to provide more alternative ways to promote and sell the products to increase the income of the community enterprises together with present community identity of hill tribe people.

Keywords: local wisdom, community enterprises, product development, hill tribe embroidery fabric, ethnic group

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นกลุ่มชนที่มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาช้านาน มีความแตกต่างจากกลุ่มชนอื่นๆ ด้านวัฒนธรรมประเพณี และความเป็นอยู่ โดยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ใน 67 จังหวัด จำนวน 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คน หรือร้อยละ 9.68 ของประชากรทั้งประเทศ มีความหลากหลายด้านวิถีชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม จารีตประเพณี และการปรับตัวเข้ากับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2545, หน้า 11) สถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มมีรายได้ปานกลาง แนวคิดการจัดการความรู้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยต้องทำให้องค์กรต่างๆ ตระหนักว่าพื้นฐานสำหรับความได้เปรียบในการแข่งขันคือนวัตกรรม ซึ่งเป็นการใช้ความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ (พยัค วุฒิรงค์, 2562) ภูมิปัญญาท้องถิ่นแสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนที่กำลังถูกคุกคามจากความสูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลจากความขัดแย้ง จึงจำเป็นต้องมีการปกป้องคุ้มครอง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2560) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญต่อความเท่าเทียมทางสังคม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทำให้สังคมสามารถสืบทอดค่านิยม บรรทัดฐานและสร้างความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน (United Nations Educational, 2017).

การค้นคว้าวิจัยในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร พบประเด็นปัญหาเร่งด่วนระดับจังหวัดที่ควรดำเนินการพัฒนาเป็นงานวิจัย คือ การวิจัยเรื่องกล้วยไข่ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกะเหรี่ยงวังก์กะสัง เพราะสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ได้ร่วมประชุมประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงบ้านวังก์กะสัง ชาวบ้านมีความพร้อมระดับหนึ่ง หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนทุกภาคส่วน แต่ยังขาดข้อมูลเพื่อ

นำมาสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นอาหารและสมุนไพร การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างที่อยู่อาศัยประเพณีและวัฒนธรรม ภาษาอาชีพการเกษตร ความเชื่อ และศิลปะพื้นบ้าน พบโจทย์วิจัยในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ต้องการให้มีการศึกษาในพื้นที่โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่กลุ่มผ้าปักชาวเขากลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน สร้างสรรค์ลายผ้าปักจากการเลียนแบบธรรมชาติรอบตัว ปักผ้าลายเจ้าสาว ทั้งลายกางเกงแบบสั้นและแบบยาว และลายผ้าประยุกต์เพื่อนำขึ้นผ้าไปสร้างสรรค์ผลงานต่อไป ซึ่งองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าปักชาวเขามีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดถึงตาย การปักผ้าส่งศูนย์ศิลปาชีพถือว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง แต่กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนยังไม่สามารถพัฒนาผ้าปักไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ ลูกค้ายังไม่หลากหลาย ประกอบกับสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจครั้งใหญ่ มีรายได้ลดลง เพราะไม่สามารถจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมได้เหมือนที่ผ่านมา การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยมุ่งเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางด้านการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชร ในเขตพื้นที่ 1) หมู่ที่ 9 ตำบลสังขาม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 2) หมู่ที่ 9 บ้านคลองเตย ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีเป้าหมายของผลผลิตและตัวชี้วัดด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะมีจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่จัดแสดงสินค้า ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาวเขา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าปักชาวเขาของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร

2. ทบทวนเอกสารงานวิจัย (Literature Review)

แนวคิดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การรักษามรดกวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง พิจารณาถึงการส่งต่อของคุณลักษณะความจริงแท้ในมิติต่างๆอย่างระมัดระวัง (UNESCO, 2009) เพื่อส่งเสริมและนำผลการวิจัยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไป เช่น การแสดงออกทางวัฒนธรรมทั้งหลายที่ไม่ใช่วัตถุ คือความหลากหลายของมรดกที่มีชีวิตของมนุษยชาติ และเป็นพาหนะที่สำคัญที่สุดของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Lenzerini, 2011) ยูเนสโกพยายามให้ประเทศสมาชิกมีมาตรการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีการจัดทำทะเบียนมรดกวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะที่เป็นอนุสัญญาอันเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ การคุ้มครองและการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Department of Cultural Promotion, 2015).

แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

เป็นการดำเนิน กิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรในชุมชน มีปรัชญาที่เน้นการพึ่งพาตนและความพอเพียง มีกระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนทุกระดับ มีเครื่องมือและวิธีการที่เน้นเครือข่ายและเชื่อมโยงกระบวนการผลิต ซึ่งผลที่เกิดขึ้นชุมชนเข้มแข็งและเป็นการกระจายรายได้ในชุมชน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิต นันทสุวรรณ (2544) กล่าวว่า การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยมีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชน หรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน และความสงบสุขของสังคมด้วย และ อารี วิบูลย์พงศ์และคณะ (2549) ยังกล่าวว่ากิจการของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน และเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคมของชุมชน ในการดำเนินกิจการของชุมชน

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์มากมาย และมีลักษณะครอบคลุมกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ สร้างผลกำไร และเพื่อความอยู่รอดของบริษัท ผลิตภัณฑ์ใหม่ 1) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิต โดยใช้กระบวนการผลิตที่มีอยู่ 2) การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม เป็นการปรับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในแง่ของการใช้งาน โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติหลัก ซึ่งบางครั้งเป็นไปตามข้อเสนอของผู้บริโภค 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ 4) ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว 5) ผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ 6) ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม 7) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ Fuller, G.W. (1994)

แนวคิดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

สิ่งที่เป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อแยกความแตกต่างจากคนที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ภาษา จารีต ประเพณี วัฒนธรรม การสร้างความเป็นชุมชน นอกจากนี้ อัตลักษณ์ไม่อาจหลีกเลี่ยงความสำคัญเชิงอำนาจได้ เพราะการสร้างความเป็นชุมชนและอัตลักษณ์ของกลุ่ม เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ของการสร้างแตกต่าง ซึ่งรวมถึงการผนวกรวม และการกีดกัน และการสร้างความเป็นอื่นอีกด้วย (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545; Gupta and Ferguson, 1999)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

มีเกณฑ์การเลือก คือ กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมผ้าปักชาวเขา จำนวน 40 คน แบ่งเป็น ประชาชนชาวบ้านหัตถกรรมผ้าปักชาวเขา จำนวน 10 คน และกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนที่มีประสบการณ์และมีความสามารถทำ

เหตุการณ์ผ้าป่าขาวเขา จำนวน 30 คน ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร

2. วิธีการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหตุการณ์ผ้าป่าของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน

1) รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเหตุการณ์ผ้าป่าของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชาชนชาวบ้านเหตุการณ์ผ้าป่าขาวเขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเหตุการณ์ผ้าป่าขาวเขา วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) พิจารณาความสอดคล้องและบริบทที่เกี่ยวข้องของข้อมูลตามแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าป่าขาวเขาของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือสมาชิกกลุ่มเหตุการณ์ผ้าป่าขาวเขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลทำโดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ก็สรุปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็น และความเป็นไปได้ของข้อมูลของผู้ร่วมการสนทนากลุ่มตามแนวคิดวิสาหกิจชุมชน

ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เหตุการณ์ผ้าป่าสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน ข้อมูลหลัก คือสมาชิกกลุ่มเหตุการณ์ผ้าป่าขาวเขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม การสำรวจมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าป่า จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์

3. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ คือการบรรยายข้อมูลประกอบกับการยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ประเภทตาราง แผนที่ หรือภาพประกอบ และนำเสนอข้อมูลแบบการบรรยาย พรรณนา

ผลการวิจัย

ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าปักชาวเขาของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนเริ่มอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่พ.ศ.2517 เป็นต้นมา ด่วนเหตุที่พื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตร พ.ศ.2529 ภูมิภาครัฐอพยพออกจากป่ามาอยู่พื้นที่ราบ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนไม่มีที่ดินทำกิน ยากจน ไร้ที่พักพิงที่เป็นหลักแหล่ง พ.ศ.2537 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยี่ยมราษฎร พบว่าราษฎรชาวเขายากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน จึงส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มราษฎรชาวไทยภูเขา รวมกลุ่มอาชีพที่ตนเองถนัดตามโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ (โอกามา จำแกะ, 2560) กลุ่มชาติพันธุ์ได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากพื้นที่สูง ทำให้มีวิถีชีวิตใหม่ที่รักษาสถิติลักษณะชาติพันธุ์ไว้ วัฒนธรรมภูมิปัญญาผ้าปักชาวเขามีการส่งต่อความรู้จากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันมีรวมกลุ่มสร้างศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมผ้าปัก เพื่ออนุรักษ์รูปแบบการผลิตผ้าปักชาวเขาลวดลายแบบโบราณดั้งเดิมไว้จนกระทั่งปัจจุบัน นำอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับการแปรรูป มีผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ และเครื่องใช้สอย ส่วนใหญ่ลูกค้าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ทางภาคเหนือ และข้าราชการคนไทย พื้นราบ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภูมิปัญญา คือ มิติมนุษย์กับธรรมชาติ ช่างออกแบบผ้าปักมีประสบการณ์ใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติบนพื้นที่สูง จึงออกแบบลวดลายเฉพาะถิ่นเลียนแบบธรรมชาติ ใบหวาย ดอกไม้ มิติมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใส่ผ้าปักในงานประเพณีสำคัญ คือ งานปีใหม่และการไหว้บรรพบุรุษ และมิติมนุษย์กับมนุษย์ คือ ประเพณีแต่งงาน

แสดงถึงฐานะดีของครอบครัว ส่วนศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดประสิทธิภาพของเป้าหมาย และผลที่เกิดจากการร่วมมือภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน คือ การแปรรูปผ้าขาวเขาเพื่อจัดจำหน่าย
- 2) การกำหนดกระบวนการจัดการในกิจกรรม โดยอาศัยพื้นฐานการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนท้องถิ่น เป็นหลักในลักษณะข้อกำหนด นโยบายจากภาครัฐ ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) การบริหารจัดการโดยชุมชนตนเอง มีการตั้งคณะกรรมการกลุ่มหัตถกรรมผ้าปักขาวเขา
- 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบการจัดการความรู้หัตถกรรมผ้าปักขาวเขา การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสมาชิกชุมชน และระหว่างวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านอื่นๆ
- 5) การจัดสรรทรัพยากรอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นภายใต้ทุนทางสังคมชุมชนที่มีความโดดเด่นตามอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง
- 6) การสร้างคุณค่าทางสังคมในรูปแบบ เครือข่ายและการเชื่อมโยงจากค่านิยมทางสังคมร่วมกัน
- 7) การดำเนินงานอย่างมีภาวะผู้นำของประธานกลุ่ม สามารถชี้แนะและชักนำ กล่าวตัดสินใจ กระจายข้อมูลข่าวสาร เสียสละมีความคิดสร้างสรรค์เชิงพัฒนาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมได้ในวิสาหกิจชุมชน
- 8) มีความรับผิดชอบต่อสังคมการดำเนินงานระหว่างวิสาหกิจชุมชนในลักษณะเชิงวัฒนธรรม และสังคมท้องถิ่น กับวิสาหกิจชุมชนที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรเกินไป และส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มสมาชิกผู้สูงอายุในชุมชนมีรายได้เสริม

พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักขาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าปักขาวเขามีรูปแบบดั้งเดิม จำหน่ายให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับคนไทยพื้นราบมองว่าผ้าปักมีราคาแพง ใส่แล้วเขยไม่ทันสมัย ราคาสูง เพราะผู้บริโภคสนใจผ้าแฟชั่นมากกว่า (โอกามา จำแกะ, 2560) สำหรับผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าหัตถกรรมผ้าปักมีคุณค่ามีลวดลายแบบดั้งเดิมมีอัตลักษณ์ จึงร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักขาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัย ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า กลุ่มหัตถกรรมผ้าปักขาวเขา กำหนดให้ใช้ KM เป็นหนึ่งในวิธีการหรือกลยุทธ์ใช้เพื่อ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการจัดการความรู้ คือ นักวิจัย กลุ่มหัตถกรรมผ้าปัก ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูง โดยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) กระบวนการ การพัฒนาตลาดจากสิ่งแวดล้อม พัฒนาอุปกรณ์ เทคโนโลยี เครื่องมือในการผลิตที่ทันสมัย เช่น เครื่องจักรอุตสาหกรรมเพื่อตัดเย็บกระเป๋ารูปแบบต่าง ๆ 3) ผลที่ได้รับหรือผลผลิต การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัย โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ การคัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋ และโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า และกระเป๋ารูปแบบต่างๆ ผลการทดลองใช้ คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ช่องทางเว็บไซต์ <https://www.kpru.ac.th/> มีปัจจัยสู่ความสำเร็จ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขา คือ การบูรณาการสาขาภาษาไทย กับสาขา การพัฒนาสังคม และสาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์

อภิปรายผล

ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าปักชาวเขา

กลุ่มชาติพันธุ์เมียนนอร์ก็กลายผ้าปักแบบโบราณ และนำเทคโนโลยีทันสมัยสำหรับแปรรูปผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงิน และเครื่องใช้สอย ออกแบบ ลวดลายเลียนแบบธรรมชาติ ส่วนใหญ่ใส่ผ้าปักในงานประเพณี ปีใหม่ งานแต่งงานเพื่อแสดงถึงฐานะดีของครอบครัว การแต่งกายด้วยผ้าปักของชาวเมียน นั้นมีลวดลายแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการอวดฝีมือการปักของตนเอง การปักผ้านี้ต้องเริ่มจากความสนใจ และเรียนรู้ โดยมีลายโบราณกับลายสมัยใหม่ มีการใช้สีเพียง 5 สี คือ แดง เหลือง เทียว น้ำเงิน และขาว นอกจากนี้ผ้าที่นำมาปักจะเป็นผ้าทอมือ และผู้หญิงจะให้ความสำคัญกับการแต่งกายอย่างเหมาะสมก่อนทำพิธีกรรม อีกทั้งยังผสมผ้าปักในเครื่องแต่งกาย หรือฟู่เป็นเครื่องประดับ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2547) ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนถึงวิถีคิดของผู้คนที่สร้างสรรค์ภูมิปัญญา องค์ความรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้หัตถกรรมที่ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่มีลักษณะเฉพาะ และมีการ

ปรับปรุงเพิ่มเติมภูมิปัญญาให้ทันสมัยทันสู่ไทยแลนด์ 4.0 และสอดคล้องกับ
อภิชาติ ไจอารีย์ (2557) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้มีทั้งภูมิ
ปัญหาดั้งเดิม และความรู้ใหม่ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวิทยาการ
สมัยใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลุ่มศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผ้าปักชาวเขา มีการกำหนดประสิทธิภาพของเป้าหมายและผลที่เกิดจากการ
ร่วมมือภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกันคือการแปรรูปผ้าชาวเขาเพื่อจำหน่ายตาม
มาตรฐานสากลมีกระบวนการจัดการในกิจกรรม โดยอาศัยพื้นฐานการมีส่วนร่วม
ของสมาชิกชุมชนท้องถิ่น เป็นหลักในลักษณะข้อกำหนด นโยบายจากภาครัฐ
ศูนย์พัฒนาราชภรณ์บนพื้นที่สูง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการตั้ง
คณะกรรมการกลุ่มหัตถกรรมผ้าปักชาวเขา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบการ
จัดการความรู้ที่ถดถกรรมผ้าปักชาวเขา สร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมระหว่าง
สมาชิกชุมชน และระหว่างวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านอื่นๆ มีความรับผิดชอบต่อ
สังคม การดำเนินงานในลักษณะเชิงวัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่นกับวิสาหกิจ
ชุมชน ที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรมากเกินไป และส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มสมาชิก
ผู้สูงอายุในชุมชนมีรายได้เสริมจากการปักผ้า สอดคล้องกับ ชวโรจน์ ศรีทน
(2557) การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากเหล็กน้ำ คีศึกษา
สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพ แวดล้อมภายใน สภาพปัจจุบันในการจัดการ
และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่าสภาพแวดล้อม
ภายใน จุดแข็งคือ ผู้นำกลุ่มมีความรู้และเสียสละ จุดอ่อนคือ สมาชิกในกลุ่มมีส่วน
ร่วมในกิจกรรมของกลุ่มที่น้อย โอกาสคือ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มี
อุปสรรคมีการลอกเลียนแบบของผลิตภัณฑ์ สภาพปัจจุบันของการจัดการมี
ประธานกลุ่มเป็นผู้จัดการหลักโดยมีส่วนร่วมของสมาชิก สอดคล้องกับ สัญญา
เคณาภูมิ (2558) วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนที่เอื้อกับชาวบ้านดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนเน้นเรื่อง
การบริหารจัดการเป็นกิจกรรมสร้างรายได้ รูปแบบหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจ
ขนาดย่อมโดยผลผลิตเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน ภายใต้ความร่วมมือสอดคล้องกับ
นักวิชาการต่างประเทศ สอดคล้องกับ เจมส์ แอล เครยัน (2551) กำหนดการมี
ส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนว่าเป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความหวัง กังวล

ความต้องการและค่านิยมต่างๆ ของสาธารณชนไว้ อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน โดยอาศัยการบริหารจัดการโดยชุมชนตนเอง สอดคล้องกับ สำนักวิชาการ (2561) ได้กำหนดลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันว่า เป็นการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะเป็นเครือข่ายอย่างเป็นระบบมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อไปสู่เป้าหมายของครอบครัวและสมาชิกของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง สอดคล้องกันกับการศึกษาของ พัฒพงษ์ สุกิจปาณีนิจ (2552) ที่ได้อธิบายถึงแนวคิดสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนในส่วนของทุนทางสังคมในมิติทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัย

กลุ่มชาติพันธุ์มี่ยนได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่มาตรฐานสากลจนได้รูปแบบกระเป๋าและมีการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มชาติพันธุ์มี่ยน เน้นกิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ การคัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และยกระดับผลิตภัณฑ์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคดิจิทัลสอดคล้องกับ วชิรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548) การออกแบบเป็นกิจกรรมหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นการกระทำของมนุษย์ต้องการสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ๆ มีทั้งที่ออกแบบที่สร้างขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากเดิม สอดคล้องกับ เดชวิทย์ นิลวรรณ (2555) ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน กลุ่มตัดเย็บบ้านดอกแดง มีปัญหาด้านการบริหารจัดการปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการเงินบัญชีจากปัญหาดังกล่าว มีการวางแผนการการพัฒนาแบบการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่ม คือ ด้านทัศนคติ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ผลการพัฒนาสมาชิกทำให้กลุ่มมีความสามัคคีและ มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้บ้านดอกแดง ซึ่งเป็นความภูมิใจของคนในชุมชนบ้านดอกแดงทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาธุรกิจชุมชน

บทสรุป

กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนในจังหวัดกำแพงเพชรมีวิถีชีวิตและมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหัตถกรรมผ้าปัก มีความโดดเด่นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาที่มีรูปแบบการผลิตผ้าปักกลดลายแบบโบราณดั้งเดิมที่เลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมไว้จนถึงปัจจุบัน ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้กำหนดประสิทธิผลของเป้าหมายและผลที่เกิดจากการร่วมมือมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ การแปรรูปผ้าชาวเขาเพื่อจัดจำหน่ายแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการโดยชุมชนตนเอง มีการตั้งคณะกรรมการกลุ่มหัตถกรรมผ้าปักชาวเขา เน้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบการจัดการความรู้หัตถกรรมผ้าปักชาวเขา และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสมาชิกและระหว่างกลุ่มวิสาหกิจอื่น มีการดำเนินงานอย่างมีภาวะผู้นำของประธานกลุ่ม สามารถชี้แนะและชักนำ ถ้าตัดสินใจ กระจ่ายข้อมูลข่าวสาร เสียสละมีความคิดสร้างสรรค์เชิงพัฒนาเน้นการต่อยอดผลงานวิจัย กลุ่มชาติพันธุ์ การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขา การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ แล้วนำความรู้ไปเผยแพร่ความรู้ภายในครอบครัว การแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน เน้นการวิจัยและปฏิบัติการแล้วนำไปเผยแพร่ความรู้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่อัตลักษณ์ร่วมสมัยและการใช้ความรู้ เป็นการประมวลผลความรู้จากแหล่งความรู้จากหน่วยงานราชการไปสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติเน้นการใช้ความรู้รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ช่องทางเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยการพัฒนานวัตกรรมยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาสู่สากล และควรวิจัยนวัตกรรมต้นแบบการจัดการและเพิ่มมูลค่าทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและยกระดับคุณภาพชีวิตราษฎรบนพื้นที่สูง

บรรณานุกรม

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2545). สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวญวน. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของ ประชาชน การ
ตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมี ส่วนร่วม (วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี
บุรีกุล และ เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี, ผู้แปล). ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์
ออฟเซ็ท.
- จักรพันธ์ โสมเกษตริณ. (2551). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นศรีสะเกษเพื่อ
การแข่งขันอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- ชวโรจน์ ศรีทน. (2557). การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากเหล็ก
น้ำพี้ ในตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์. งาน
นิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุตรดิตถ์.
- เดชวิทย์ นิลวรรณ. (2555). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา
ธุรกิจชุมชน กลุ่มตัดเย็บบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอย
สะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ประเวศ วะสี. (2547). ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย: ทิศทางใหม่ของ
การศึกษา. ในเอกสารประกอบการอบรมทิศทางการศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนพงศ์ สุกิจปาณีนิจ. (2552). ทูทางสังคมกับ การพัฒนาประเทศ.
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนาสังคมและสวัสดิการ, กรม. (2545). การศึกษาเรื่องโครงการศึกษา
รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

- พยัค วุฒิรงค์. (2562). การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Innovation Management Concept & Best Practice).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต นันทสุวรรณ. (2544). แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจ. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์.
กรุงเทพฯ: แอปป้าพรีนติ้งกรุ๊ป.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ ของวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรภาพลิสต์, 2(3), 68-85.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ . (2560). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สำนักวิชาการ. (2561). เอกสารวิชาการ Academic Focus การส่งเสริม และพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนจากภาครัฐ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ ของชุมชน บ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี. วารสาร การเมืองการปกครอง 4 (2): 241-158.
- อรทัย อินตา. (2561). การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัด เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- อารี วิบูลย์พงศ์ และคณะ. (2549). ร้อยแปดวิสาหกิจ (ใน) ชุมชน แนวการ วิจัยกลยุทธ์กรณีศึกษา. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรคณะเกษตรศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โอภามา จำเณะ. (2560). กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หัตถกรรมผ้าปักชาวเขาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษากลุ่มชาติ

พันธุ์ชาวไทยภูเขาชนเผ่าม้งและเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23(3), 52-70.

Department of Cultural Promotion. (2015). **Handbook for proposals to register national cultural heritage.**

Bangkok: Author.

Forcadell, F. and Guadamillas, F. (2002). A case study on the implementation of a knowledge management strategy oriented to innovation. **Knowledge and Process Management**, 9(3): 162-171.

Lenzerini, F. (2011). Intangible cultural heritage: the living culture of peoples. **European Journal International Law**, 22 (1), 101-120.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2009). **Hoi An protocols for the best conservation practice in Asia: Professional Guidelines for assuring and preserving the authenticity of heritage site in the context of Asia.** Bangkok: Author.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2017). **Cultural heritage and sustainable development.** (Poonsak Aekrojanakun, Translator). Bangkok, Thailand: Author.

**การพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม
แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียน
อนุบาลวังไทร**

The Development of a Model of Internal Quality
Assurance for Wangsai School Based on the PLC
approach

ศักดิ์ชาย กมขุนทด¹

Sakchai Komkhuntod

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร เก็บข้อมูลการวิจัยกับผู้เกี่ยวข้อง 812 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ผลการประเมินตนเอง (SAR) สังเคราะห์ผลการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวังไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

วิชาชีพ (PLC) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและประชุมสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาปัญหาการประกันคุณภาพ จากการวิเคราะห์ SAR และการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาด้านผู้เรียน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำ 2) ผลการอ่านออกของผู้เรียนเฉลี่ยต่ำ ปัญหาด้านครูได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนความรู้ให้กับเด็ก 2) ขาดความต่อเนื่องในการใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนางาน 3) ครูไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานหลังจากปฏิบัติงานเสร็จทำให้การทำงานในครั้งต่อไปไม่ได้ปรับปรุงแก้ไข ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคมที่เอื้อต่อการทำงานไม่ชัดเจน 3) ขาดการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม ผลการสังเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังเคราะห์ได้ 9 ประเด็นคือ 1) การสร้างทีมที่ดี สภาพแวดล้อมดี 2) สร้างเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน 3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อเพื่อเป็นกัลยาณมิตร 4) สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน 5) ระดมความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่าย 6) จัดตั้งทีมศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อค้นหาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนา 7) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ และพัฒนาด้านวิชาชีพ 8) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning 9) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนางาน ในด้านองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในนั้นพบองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา ผลการดำเนินงาน และปัจจัยแห่งความสำเร็จซึ่งภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป

2. การสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรโดยมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ ประกอบด้วย 1) เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่จะต้องพัฒนา

งานในความรับผิดชอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น 2).เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 3).เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย 4)สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน ยอมรับและนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และ 5)พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2.วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) เพื่อพัฒนาวิชาชีพสมรรถนะการทำงานและการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียน และ 4) เพื่อพัฒนางานให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ 3.แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1.ทีมรวมใจมีเป้าหมายร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 เลือกสรรเป้าหมายพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาวิธีการ ขั้นตอนที่ 4 ประสานความคิดและร่วมปฏิบัติ 4.ผลและการรายงานผลการดำเนินการ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมสะท้อนผลการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 6 พัฒนาสู่ความเป็นแบบอย่างได้ และ 5.ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ เข้าใจและให้การสนับสนุนกระบวนการ PLC 2) ปัจจัยด้านครู ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาให้ความร่วมมือเป็นทีมที่ดี และ 3) ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศหรือวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตรขององค์กรได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายอื่น ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.ผลการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทดลองใช้ที่โรงเรียนอนุบาลวังไทร ปีการศึกษา 2564 เมื่อประเมินจากมาตรฐาน 3 ด้านคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ด้านแรกเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดส่วนด้านที่สองและสามมีผลการประเมินตนเองสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด เมื่อประเมินจากผลงานที่เป็นแบบอย่างได้ พบว่า ได้รางวัล จำนวน 15 รางวัล สามารถจำแนกได้ 3 ระดับคือ ระดับภูมิภาค ได้รับ 1 รางวัล ระดับจังหวัด ได้รับ 8 รางวัล

และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับ 6 รางวัล เมื่อประเมินจาก ผลการสอบถาม ความพึงพอใจพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) โดยทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

4.ผลประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิด ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2 พบว่า รูปแบบมีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ,การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา,ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

Abstract

The research was aimed at obtaining a model for the internal quality assurance (IQA) of Wangsai school based on the approach of PLC. Four steps were taken: identifying of the states and problems of IQA, designing of the drafted model of IQA for Wangsai School, trialing of the model, and evaluating of the model's possibility and proficiency. 812 informants were asked to participate in the research. The analysis of the school's SAR, a workshop, a group discussion was used as the data collection techniques. The obtained data then was analyzed using simple statistics namely mean, SD, and content analysis.

The data analysis to identify the problem revealed that the students had low learning achievement and low literacy rate, that the teachers lacked modern teaching methods, the continuity of applying PLC was lost, and classroom records and reflects, that the management lacked the discontinuity of plan implementation, the incoherence of the physical and social environment with the working nature. The analysis of the data to identify a suggested solution found 9 tips including good team and environment, shred

goal, supportive working culture, supportive working environment, participation from all stakeholders, research that shows development directions, improvement of teacher quality, application of Active Learning strategies, and applying the PLC approach. Regarding the elements of the model development, five things should be included: the principle, the objective, the guidelines for improvement, the outcomes, and the success factors, with all the elements fall at the high mean score.

The development of the model for internal quality assurance based on the PLC approach was done with five keys elements. In terms of the principle, individual responsibility for one's job, participation of all stakeholders in the development process, IQA as an essential part of the education, the feeling of togetherness, and the teacher quality must be acknowledged. The objective, the second element, must include achieving the students' expected qualities, improving personnel's professional potentials, improving management quality, and becoming a model school. The guidelines for development, the third element, consist of 4 steps which are finding shared goals, selecting the development target, searching for the right method, and working as a team. The fourth element, the outcomes, consists of the final step from the third element which is organizing activities that can reflect the outcomes of the work. Regarding the last element, success factors, the data analysis showed that the director's visions, knowledge, and leadership, the teachers' development-oriented attitude, and the supportive working culture and community are the key success factors. Regarding the appropriateness and the quality of the developed model, the research informants rate the aspect high.

The trial of the model is evaluated according to three aspects: three areas of educational providing including achievement, management, and learning and teaching, the quality of becoming a role model, and the satisfaction of the stakeholders. The results showed that all the three aspects are at the higher-than-expected level. The results of the evaluation of the model showed that the model has high possibility and proficiency with the average score of 4.81.

Keywords: Model, Internal Quality Assurance, PLC

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” เพื่อเป็นเป็นหลักประกันในการสร้างความมั่นใจให้ผู้ผู้ปกครองและผู้รับบริการจากสถานศึกษาในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อเพราะมั่นใจในคุณภาพของสถานศึกษาให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้ 1) เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสถานศึกษา 2) เพื่อนำผลการประกันคุณภาพภายในมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจวางแผน พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 3) เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) เพื่อนำข้อมูลผลการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปจัดทำรายงาน

ประจำปี สำนักทดสอบทางการศึกษา (2561,หน้า.10) ให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานตามภารกิจที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย 2) การประกันคุณภาพมุ่งพัฒนางานตามความรับผิดชอบของตนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเพราะผลการพัฒนาของแต่ละคนก็คือผลรวมของการพัฒนาทั้งสถานศึกษา 3) การประกันคุณภาพเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเพื่อเตรียมรับการประเมินเป็นครั้งคราวเท่านั้น 4) การประกันคุณภาพต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่สามารถว่าจ้างหรือขอให้บุคคลอื่น ๆ ดำเนินการแทนได้ 5) การประกันคุณภาพต้องเกิดจากการยอมรับและนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวโรงเรียนอนุบาลวังไทรได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น โดยได้เริ่มศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการสังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) และผลการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วย ปัญหาด้านผู้เรียน ปัญหาด้านครู และปัญหาด้านการบริหารจัดการ โดยปัญหาด้านผู้เรียนได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำ 2) ผลการอ่านออกของผู้เรียนเฉลี่ยต่ำ ปัญหาด้านครูได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนความรู้ให้กับเด็ก 2) ขาดความต่อเนื่องในการใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนางาน 3) ครูไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานหลังจากปฏิบัติงานเสร็จทำให้การทำงานในครั้งต่อไปไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคมที่เอื้อต่อการทำงานไม่ชัดเจน 3) ขาดการมีส่วนร่วมการทำงาน

เป็นทีมนอกจากนี้จากการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้พบแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 9 ประเด็นคือ 1) การสร้างทีมที่ดี สภาพแวดล้อมดี 2) สร้างเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน 3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อเพื่อเป็นกัลยาณมิตร 4) สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน 5) ระดมความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่าย 6) จัดตั้งทีมศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อค้นหาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนา 7) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ และพัฒนาด้านวิชาชีพ 8) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning 9) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนางาน

จากปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาผู้วิจัยพบว่าสอดคล้องกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จึงได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยได้พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 25) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน และHord, S.M. (1997: อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 23-24) ได้ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของ และ Bryk, C. & Louise (1999) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนทางวิชาชีพของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ในซิก้าโก สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ช่วยพัฒนาครู ผู้ครุมืออาชีพ พัฒนางค์กรให้ก้าวทันยุคสมัย พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร
4. เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จากการวิเคราะห์ผลการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2563 และสังเคราะห์ผลการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนอนุบาลวังไทรเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนอนุบาลวังไทร จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาองค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร โดยนำมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1.1 มาศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากำหนดเป็นคำถามสำหรับสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ จำนวน 540 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการยกร่างรูปแบบฯ ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพจำนวน 9 คน ประกอบไปด้วยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสถานศึกษาครู และศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร โดยนำร่างรูปแบบฯ ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพ จำนวน 9 คน ประกอบไปด้วย อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการตอบแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทดลองใช้ที่โรงเรียนอนุบาลวังไทร ปีการศึกษา 2564 โดยมีผู้ร่วมในการทดลองใช้รูปแบบฯ และให้ข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบฯ จำนวน 214 คน ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน เก็บข้อมูลจากผลการประเมินตนเอง (SAR) ผลงานที่เป็นแบบอย่างได้ และสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ปัญหา และอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้รูปแบบฯ โดยผู้ให้ข้อมูล 49 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำห้องเรียน และตัวแทนกรรมการสภานักเรียนโรงเรียนอนุบาลวังไทร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาการประกันคุณภาพ จากการวิเคราะห์ SAR และการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาด้านผู้เรียน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำ 2) ผลการอ่านออกของผู้เรียนเฉลี่ยต่ำ ปัญหาด้านครูได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนความรู้ให้กับเด็ก 2) ขาดความต่อเนื่องในการใช้กระบวนการ PLC ในการการพัฒนางาน 3) ครูไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานหลังจากปฏิบัติงานเสร็จทำให้การทำงานในครั้งต่อไปไม่ได้ปรับปรุงแก้ไข ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคมที่เอื้อต่อการทำงานไม่ชัดเจน 3) ขาดการมีส่วนร่วมการ

ทำงานเป็นทีม ผลการสังเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังเคราะห์ได้ 9 ประเด็นคือ 1)การสร้างทีมที่ดี สภาพแวดล้อมดี 2)สร้างเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน 3)สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อเพื่อเป็นกัลยาณมิตร 4)สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน 5)ระดมความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่าย 6)จัดตั้งทีมศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อค้นหาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนา 7)ส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ และพัฒนาด้านวิชาชีพ 8)ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning 9)ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนางานในด้านองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในนั้นพบองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา ผลการดำเนินงาน และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป

2.ผลการสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรพบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.หลักการ ประกอบด้วย 1) เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่จะต้องพัฒนางานในความรับผิดชอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น 2) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 3)เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย 4) สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน ยอมรับและนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และ 5)พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) เพื่อพัฒนาวิชาชีพสมรรถนะการทำงานและการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียน และ 4) เพื่อพัฒนางานให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ 3.แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ทีมรวมใจมีเป้าหมายร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 เลือกสรรเป้าหมายพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาวิธีการ ขั้นตอนที่ 4 ประสานความคิดและร่วมปฏิบัติ 4.ผลและการรายงานผลการดำเนินการประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมสะท้อนผลการปฏิบัติและขั้นตอนที่ 6

พัฒนาสู่ความเป็นแบบอย่างได้ และ 5.ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ เข้าใจและให้การสนับสนุนกระบวนการ PLC 2) ปัจจัยด้านครู ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาให้ความร่วมมือเป็นทีมที่ดี และ 3) ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศ หรือวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตรขององค์กร การได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายอื่น ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรเมื่อประเมินจากมาตรฐาน 3 ด้านคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่าด้านแรกเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดส่วนด้านที่สองและสามมีผลการประเมินตนเองสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด เมื่อประเมินจากผลงานที่เป็นแบบอย่างได้ปีการศึกษา 2564 พบว่า ได้รางวัล จำนวน 15 รางวัล สามารถจำแนกได้ 3 ระดับคือ ระดับภูมิภาค ได้รับ 1 รางวัล ระดับจังหวัด ได้รับ 8 รางวัล และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับ 6 รางวัล เมื่อประเมินจากผลทดสอบความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

4. ผลประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร พบว่ารูปแบบมีความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยระดับมาก

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัญหาการประกันคุณภาพ จากการวิเคราะห์ SAR และการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาด้านผู้เรียนคือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำ 2) ผลการอ่านออกของผู้เรียนเฉลี่ยต่ำ

ปัญหาด้านครูได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนความรู้ให้กับเด็ก 2) ขาดความต่อเนื่องในการใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนางาน 3) ครูไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานหลังจากปฏิบัติงานเสร็จทำให้การทำงานในครั้งต่อไปไม่ได้ปรับปรุงแก้ไข

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคมที่เอื้อต่อการทำงานไม่ชัดเจน 3) ขาดการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม

ปัญหาดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นปัญหาการประกันคุณภาพที่พบในโรงเรียนโดยทั่วไป ดังเช่นมยุรี วรวรรณ (2563) สุพินันท์ กันทะวงศ์ (2558) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) พบว่าปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาหลายประการ อาทิ การบริหารจัดการภายในโรงเรียนไม่เป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจงานประกันคุณภาพอย่างแท้จริง ขาดความร่วมมือจากบุคลากรอย่างจริงจัง ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพภายใน ขาดการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การกำกับติดตามตรวจสอบขาดความต่อเนื่อง ครูขาดความรู้ความชำนาญ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และครูยังจัดการเรียนการสอนโดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการสังเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง (SAR) และผลการประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนอนุบาลวังไทร พบว่า การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังเคราะห์ได้ 9 ประเด็น คือ 1) การสร้างทีมที่ดี สภาพแวดล้อมดี 2) สร้างเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน 3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อเพื่อเป็นกลยุธามิตร 4) สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน 5) ระดมความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่าย 6) จัดตั้งทีมศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อค้นหาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนา 7) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ และพัฒนาด้านวิชาชีพ 8) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning 9) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนางาน แนวทางการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าวนั้น เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับปัญหาที่พบและยังสอดคล้องกับทฤษฎีและผลการ

ศึกษาวิจัยของ สุบัน พรเวียง (2563) และจूरรัตน์ ดวงเพชร (2561) พบว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสอดคล้องกันว่า 1) ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ กำหนดมาตรฐาน การจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในจัดทำรายงานผล และสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ 2) เป้าหมายต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ของสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติได้จริง 3) แนวทางการติดตามตรวจสอบโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันกำหนดรูปแบบ 4) ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสร้าง “วัฒนธรรมองค์กร” ที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยบุคลากรทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมแบ่งปันอยู่ตลอด

ผลการศึกษารายองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร พบองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา ผลการดำเนินงานและปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยผลการศึกษาค้นคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ ต่างเห็นตรงกันว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา ผลการดำเนินงาน และปัจจัยแห่งความสำเร็จ และสอดคล้องกับ สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่วัตถุประสงค์ หลักการ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินการศึกษารูปแบบและวิธีการใช้กระบวนการ PLC ในการดำเนินงานของโรงเรียนที่

ประสบผลสำเร็จ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และปัจจัยแห่งความสำเร็จ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีม มีความเอื้อเฟื้อเป็นกัลยาณมิตร มีการพัฒนาตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 25) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบ กัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงาน ร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหาร แบบผู้ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

2. ผลการสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร

2.1 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิด ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวทางการพัฒนา 4) ผลและการรายงาน ผลการดำเนินการ และ 5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยในส่วนขององค์ประกอบที่ 3 และ 4 เป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานมีลักษณะต่อเนื่องกัน เป็นวงกลม มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ทีมรวมใจมีเป้าหมายร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 เลือกสรรเป้าหมายพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาวิธีการ ขั้นตอนที่ 4 ประสาน ความคิดและร่วมปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมสะท้อนผลการปฏิบัติและ ขั้นตอนที่ 6 พัฒนาสู่ความเป็นแบบอย่างได้ โดยให้ขั้นตอนที่ 1 ทีมรวมใจมี เป้าหมายร่วมกันอยู่ตรงกลางและเชื่อมโยงกับขั้นตอนอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ขั้นตอนที่ 1 ทีมรวมใจมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ทำหน้าที่เชื่อมโยง กับทุกขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับ หนูฤทธิ์ ไกรพล (2557) ได้ศึกษาการเป็นชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบริบทสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 2) วิสัยทัศน์ร่วม 3) โครงสร้างสนับสนุนชุมชนและ Rebecca M. (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนในเมือง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหาร 2) การทำงานร่วมกัน 3) การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในองค์กร 4) จุดเน้น 5) ความเชื่อของครู และ 6) การสนับสนุนทั้ง 6 ปัจจัยนี้มีความสำคัญในการขับเคลื่อน PLC ให้กับโรงเรียนในเมือง และ Ke Xu (2012) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสหรัฐอเมริกาและจีน ที่ประสบความสำเร็จระหว่างโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาและโรงเรียนในจีน พบว่า 1)ความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง 2)วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน 3)โครงสร้างที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนกิจกรรม PLC 4) การพัฒนาวิชาชีพของครู และ 5) ความท้าทายและอุปสรรค องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือหลักสำคัญที่เหมือนกันในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ผลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นการยืนยันว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้สำหรับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตลอดจนเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่นๆได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 25) ซึ่งกล่าวสอดคล้องกันว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน ส่งการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพ

ตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรปีการศึกษา 2564 เมื่อประเมินจากมาตรฐาน 3 ด้านคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ด้านแรกเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดส่วนด้านที่สองและสามมีผลการประเมินตนเองสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด เมื่อประเมินจากผลงานที่เป็นแบบอย่างได้ พบว่า ได้รางวัล จำนวน 15 รางวัล สามารถจำแนกได้ 3 ระดับคือ ระดับภูมิภาค ได้รับ 1 รางวัล ระดับจังหวัด ได้รับ 8 รางวัล และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับ 6 รางวัล เมื่อประเมินจาก ผลการสอบถามความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ เป็นกัลยาณมิตร มีความเป็นกันเอง ลดความเป็นแบบแผนที่เป็นทางการทำให้ทุกคนกล้าคิด และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการกระตุ้นให้สมาชิกสามารถเป็นผู้นำ และเป็นผู้ร่วมในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Hord, S.M. (1997: อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 23-24) และ Bryk, C. & Louise (1999) สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ช่วยพัฒนาครูสู่ครูมืออาชีพ พัฒนางองค์กรให้ก้าวทันยุคสมัย พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน

4. 4. ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2 โดยการจัดประชุม

ชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนอนุบาลวังไทร ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบโดยตรงและร่วมกันตรวจสอบว่ามีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพสถานศึกษาเพียงใด พบว่า ในภาพรวมรูปแบบมีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยระดับมาก แสดงว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เนื่องจากระบวนการพัฒนารูปแบบได้เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งกระบวนการดำเนินการตามรูปแบบที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในบรรยากาศที่เข้าใจของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ Hord, S.M. (1997: อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 23-24) และ Bryk, C. & Louise (1999) สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ช่วยพัฒนาครูสู่ครูมืออาชีพ พัฒนางค์กรให้ก้าวหน้า ยุคสมัย พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทร ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องคำนึงถึงการเตรียมการด้านผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจและให้การสนับสนุนกระบวนการ PLC ด้านครู ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาให้ความร่วมมือเป็นทีมที่ดีและด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศหรือวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตรขององค์กร การได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายอื่น

2. การวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาจุดอ่อนหรือข้อจำกัดและทำการปรับปรุงแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนอนุบาลวังไทรให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.2 สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาทำการศึกษาและประยุกต์ใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการบริหารงานในระดับสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- จूरรัตน์ ดวงเพชร. (2561). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนปิยะมหาราชาธิราช. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย.
- ภิญโญ จูสี. (2558). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มยุรี รววรรณ. (2563). แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- วรลักษณ์ ชูกาเนต. (2557). รูปแบบการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต),มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

- สุบัน พรเวียง และมนต์นภัส มโนการณ. (2563). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานำร่องที่มีเป้าหมายเฉพาะสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพินันท์ กันทะวงศ์. (2558). แนวทางการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการวิเคราะห์การพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาให้รองรับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). บทเรียนจากสถานศึกษาในการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) สู่การพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

- หนูฤทธิ์ ไกรพล. (2557). การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. วารสารมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 34, 6 (พฤศจิกายน –
ธันวาคม).
- Bryk, C. & Louise, K.S. (1999). Professional Learning in Chicago
Elementary School: Facilitating Factors and
Organizational Consequences. Educational
Administration Quarterly: 35 supplement (1999)
- Ke Xu. (2012). A Comparison Study of the Professional Learning
Communities in the United States and China. San
Diego State University. United States.
- Rebecca M. (2015). An Examination of Qualities of Effective
Professional Learning. Communities in Urban Schools.
Baylor University. Texas, United State.

แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร

The Concept of Women in Kridsana Asoksin's Novel
Faculty of Humanities and Social Sciences

สุธาธิพย์ แหงบบุญ¹
Suthathip Hangboon

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสตรีใน นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่ามี ลักษณะแนวคิดทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง และการพูด 2) ด้านลักษณะนิสัย ได้แก่ นิสัยส่วนตัว นิสัยต่อสังคม 3) ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม ได้แก่ บุคคลในครอบครัว บุคคลในสังคม 4) ด้านคตินิยมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา และอาชีพ

คำสำคัญ : แนวคิด สตรี นวนิยาย กฤษณา อโศกสิน

Abstract

This article aims to study the concept of women in Kridsana Asokasin's novels. the concepts of women from the figures of speech in Kridsana Ashoka's novels were found in four aspects: physical characteristics, namely appearance, manner, and speaking habits; personalities, namely personal behavior and social

¹ อาจารย์, สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

behavior; family and social relationships, namely family members and social members; ideologies of life, namely family, education, and career.

Keyword : Concept Women Novel Kridsana Asoksin

บทนำ

นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งที่มีผู้นิยมนำมาอ่านอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันการเขียนงานบันเทิงคดีประเภทนวนิยายนั้น สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือตัวละครที่เป็นผู้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ตามแต่ที่ผู้เขียนกำหนด การเสนอเรื่องราวโดยผ่านพฤติกรรมอันหลากหลายของตัวละครแต่ละตัว ผู้อ่านจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะท่าทาง ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ จึงจะเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปด้วยได้ “แนวคิดใน นวนิยายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ นั้น อาจให้ประโยชน์ที่ผู้อ่านจะเลือกมาประพจน์ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม” (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2532 , หน้า 50)

ทั้งนี้ ศิลปะการใช้ภาษาของผู้เขียนจึงมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อสตรี อันทำให้เกิดเป็นคุณลักษณะของสตรีในแบบต่าง ๆ ขึ้นมา สตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน จึงเป็นภาพจำลองจากบุคคลในสังคมนั่นเอง นอกจากนั้นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้เขียนถ่ายทอดผ่านตัวละคร สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ผู้เขียนหรือบุคคลมีต่อบทบาทสตรีในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการให้ภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างหลากหลาย ทั้งสะท้อนภาพปัญหาครอบครัว สะท้อนปัญหาจิตใจของมนุษย์ สะท้อนปัญหาเฉพาะด้าน โดยสื่อสะท้อนผ่านทางการใช้ภาษาที่ประณีต แพร่พรายไปด้วยภาพอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ตลอดจนการบรรยายลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละครทำให้นวนิยายน่าสนใจยิ่งขึ้น

สาระในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน เพื่อศึกษาภาพชีวิตที่เป็นจริงในมุมมองของปวงชน ผู้ยังมีกิเลส

ความต้องการ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ที่อาจจำลองมาจากบุคคลในสังคม ซึ่งการศึกษาและการเรียนรู้ภาพชีวิตของตัวละครจากนวนิยายนั้น นับเป็นการศึกษาชีวิตจริงที่กำลังดำเนินอยู่ในสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ซึ่งการที่ผู้เขียนนำเสนอภาพคุณลักษณะสตรีในเชิงบวกและเชิงลบของแต่ละบุคคลได้อย่างหลากหลาย ทำให้เห็นภาพตัวละครสตรีมีลักษณะใกล้เคียงบุคคลในสังคมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้แนวคิดที่ปรากฏจากการใช้ภาษานำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสตรีจากเปรียบเทียบที่ปรากฏในนวนิยาย ของ กฤษณา อโศกสิน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำชื่อนวนิยายจำนวน 128 เรื่อง จากนามปากกา กฤษณา อโศกสิน มาคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเรื่องที่มุ่งเน้นนำเสนอบทบาทสตรีเป็นสำคัญ ได้นวนิยายที่นำมาศึกษา 64 เรื่อง เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ความเปรียบสตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิหคที่หลงทาง น้ำเซาะทราย ไฟหนาว ปูนปิดทอง เลื่อมสลบลาย เนื่อนาง กระเช้าสีดา ชิงช้าดอกบานชื่น เกิดมาสวย หลงไฟ เข็มซ่อนปลาย ทรายย้อมสี ลายหงส์ หลังลับแล รูปทอง บุชบกใบไม้ ตะวันตกดิน เกสรดอกสวาท ไม้ผลัดใบ เมียหลวง เหลี่ยมกุหลาบ โลกของมัทรี หนามดอกไม้ เพชรในเรือน กิ่งมัลลิกา ดอกไม้ไร้นาม ลมพัดชยน้ำ สวรรค์เบี่ยง น้ำค้างกลางดึก ปีกทอง เรือนนุช ฝ้ายแกมแพร พลอยพราวแสง เพลิงบุญ เวียงระกำ บ้านขนนก ภมร เนื้อใน น้ำผึ้งขม ศัตรูหัวใจ หน้าต่างบานแรก เพลงบินในใจ เดือนครึ่งดวง ฉากทอง คาวน้ำค้าง เงามจันทร์ ลมบุรพา ล่องทะเลดาว ลานลูกไม้ บาดาลใจ สมมติว่าเขารักฉัน ไปสู่ฉิมพลี กระท่อมปลายนา รสรักปีกอูรา ขอบฟ้าใหม่ หนามดอกไม้ ดาวเหนือ สะพานข้ามดาว ระบำมาร ข้ามสีทันดร ลานกุ่มรา ลมที่เปลี่ยนทาง วิมานไม้ฉำฉา และ มณีดิน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในลักษณะต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้

1. แนวคิดด้านลักษณะทางกาย

การศึกษาลักษณะทางกาย หมายถึง รูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ กิริยา ท่าทาง การพูดจา และการแต่งกาย เป็นโครงสร้างของบุคคลที่ประกอบด้วย ขนาดรูปร่างและความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ลักษณะโครงหน้า ตลอดจนสีหน้า แววตา หรือความเฉลียวฉลาดในแต่ละบุคคล ตลอดจน และกลวิธีการนำเสนอตัวละครสตรีของกฤษณา อโศกสิน ได้ใช้วิธีการนำเสนอโดยตรง การให้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครสตรีในลักษณะของการบรรยายภาพ และลักษณะทางกายจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคลิกภาพที่ปรากฏแก่ผู้พบเห็น ดังตัวละครสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ได้ปรากฏลักษณะทางกายไว้หลายประการ ดังนี้

1.1 รูปร่างหน้าตา

กฤษณา อโศกสิน บรรยายให้ตัวละครสตรี มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม เป็นสตรีวัยสาว เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้พบเห็น ตัวละครบางตัวแม้รูปร่างจะยังคงบางระหงแต่ก็ไม่ใช้สตรีที่สวย มีผิวพรรณขาวสะอาดเสมอไป แต่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายเพิ่มจุดเด่นเพื่อช่วยเพิ่มความน่าดู ในรูปร่างลักษณะ เช่น ถักย้อมหน้าผาก จมูกโด่งสวย เรียวขาทั้งดงาม ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์โดยสังเขปดังนี้

“เธอทบทวนถึงสาวน้อยคนนั้นตลอดคืน ได้เห็นแต่ดวงหน้าหวาน ดวงตาดำกลมไม่เคืองสา ผิวราวกับงาช้างเรือนร่างอ่อนแอเนวบาง ไม่สูงนัก แต่ก็ไม่เตี้ย เรียกได้ว่าทรวดทรงอรชรรัดกุมสวยงามทีเดียว”

(เหลื่อมกุหลาบ เล่ม2: กฤษณา อโศกสิน, 2531, หน้า 535)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ มีการบรรยายผิวพรรณของผู้หญิงชาย

บริการในเรื่อง ว่ามีผิวรากับงาช้าง เป็นการแสดงการเปรียบเทียบเพื่อชมว่าผิวขาวสวยเหมือนสีขาวนวลของงาช้าง อีกทั้งกล่าวถึงรูปร่างที่ดูอ่อนแอ เอวบาง ส่วนสูงของเธอไม่สูงมากแลดูสมส่วน

“หล่อแล้วยังสาวและสวยพริ้งทีเดียว ทุกครั้งที่ยิ้มเริ่มนวยนาด ขึ้นมาที่ริมฝีปาก หล่อนดูคล้าย เทพธิดาแห่งความกรุณย์ ที่ชีวิตนี้ทั้งชีวิตจะไม่ยอมคลาดคลาไปจาก ลู่ทางอันหมดจด ความนึ่มนวลของผิวพรรณและกิริยาที่ดูราวกับหลิวง เลี้ยง เคลือบคลุมทุกสิ่งที่น่าฉงนในวิญญานของหล่อนไว้ได้อย่าง น่าอัศจรรย์”

(ทรายย้อมสี: กฤษณา อโศกสิน, 2538, หน้า 289)

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ มีการบรรยาย ความสาว ความสวยของมณีง โดยผ่านคำพูดของตัวละครว่ามณีงนั้นมีความงดงามไปทุกส่วน คล้ายกับเทพธิดาในเทพนิยายที่มักถูกกล่าวขานถึงความงดงาม

“ก็ใช้วามองเลยหล่อนไปเมื่อไหร่เล่า วัยสิบห้าของหล่อนไม่ ผิดอะไรกับดอกไม้ที่กำลังผลิเป็นตุ้มตูมอ่อนและหอมหวาน ได้กลิ่น รวยรินระเหยหอมออกมาจาง ๆ เหมือนกลิ่นที่สกัดจากเกสรสุเมณฑา” (เหลื่อมกุหลาบ เล่ม 1: กฤษณา อโศกสิน, 2531, หน้า 32)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ มีการบรรยายความงามของผู้หญิงในวัยสิบห้าปีแบบครุโล ที่กำลังแตกเนื้อสาว ผิวพรรณย่อมมีความสดใสน่าชมมอง ไม่ต่างอะไรกับดอกไม้ที่กำลังผลิดอกตูม มีสีกลีบอ่อนและให้กลิ่นหอมหวาน

1.2 กิริยาท่าทาง

กิริยาท่าทางของตัวละครสตรี มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามภูมิหลังและประสบการณ์ชีวิต กล่าวคือ ตัวละครสตรีที่ได้รับการอบรม

เลี้ยวดูและสภาพแวดล้อมทางสังคมประการใด ย่อมหล่อหลอมให้ตัวละครมีพฤติกรรม การแสดงออกเช่นนั้น จากการวิเคราะห์กิริยาท่าทางที่ปรากฏพบว่า ตัวละครสตรีมีความปราดเปรี้ยว กระฉับกระเฉง เชื้อมั่นในตนเอง เรียบร้อย อ่อนโยน ร่าเริง ก้าวร้าว ไม่เรียบร้อย เจียบขั้วม วิดกกังวล ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์โดยสังเขปดังนี้

“ใจเรายังหัวเราะหนักขึ้น ประกายตาพราวขึ้น หล่อนกระโดดลุกจากที่นั่งตรงเข้ามาทอดคอดิน้อย่างประจบ ท่าทางเหมือนลูกกระต่ายน้อยประเปรี้ยวสีขาวบริสุทธิ์ นัยน์ตาแดงก่ำเหมือนทับทิมนํ้าาม”

(เพลิงบุญ: กฤษณา อโศกสิน, 2539, หน้า 36)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ มีการบรรยายกิริยาท่าทางแสดงบุคลิกของใจเริงเหมือนลูกกระต่ายน้อยที่มีลักษณะว่องไวปราดเปรี้ยวมากในการระแວดระวังภัย

“สามภพเดินเลยไปถามปีทองซึ่งขณะนี้ทรุดตัวลงนั่งยอง ๆ เห็นท่านั่งจับเจ้าขี้มั่งเชื่องของหล่อนแล้วข้า หล่อนเป็นเด็กเอาแต่ใจตนหนักหนา ปกปิดความในใจไม่เคยมิตจนกลายเป็นคนไม่มีมารยาทได้ง่ายดายอย่างไม่คาดฝัน”

(บุษบกใบไม้: กฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 142)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ มีการบรรยายท่าทางที่แสดงออกถึงความเอาแต่ใจตนเองของปีทอง จนบางครั้งหลายคนมองเธอว่าเป็นคนที่ไม่มีมารยาท

“รำนําส่งเขาแล้วจึงปิดประตู เดินทอดน่องกลับเข้าข้างใน หล่อนแก้งอ้อยอิ่งอย่างมีลีลาราวกับนางสวรรค์ผ่านไปในห้องกลาง”

(กระเช้าสีดา: กฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 91)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ มีการบรรยายกิริยาท่าทางการเดินอ้อยอิ่งของร้านาที่มีท่วงท่าลีลาราวกับนางฟ้านางสวรรค์

1.3 การพูดจา

การพูดจาของบุคคลเป็นการแสดงออกประการหนึ่งที่สามารถเน้นบุคลิกภาพได้ว่าเป็นคนมีลักษณะเช่นไร ซึ่งตัวละครสตรีในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ได้แสดงลักษณะการพูดจาไม่ว่าจะโดยการบรรยาย กลวิธีการดำเนินของตัวละคร หรือกลวิธีการใช้บทสนทนา ทำให้เห็นว่าตัวละครสนใจในเรื่องใด คิดอะไร และมีความสมจริงดังบุคคลในสังคมหรือไม่ประการใด จากการวิเคราะห์การพูดจาที่ปรากฏพบว่า ตัวละครสตรีมีการพูดแบบยกย่อนหยาบคาย ก้าวร้าว โผงผาง พูดมีเหตุผล พูดมากความ ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์โดยสังเขปดังนี้

“หล่อนเป็นคนไม่สงวนกิริยาหรือความรู้สึก อยากรู้อะไรต้องได้รู้เดี๋ยวนั้น สามารถโพล่งถามทันทีโดยไม่อ้อมค้อม เนื่องจากเป็นคนใจเร็ว ตามใจตัวเอง เชื่อมั่นในรูปสมบัติที่ตนมี ทะนงในทรัพย์ซึ่งหล่อนคิดว่าเป็น “ฐาน” รองรับอันสำคัญของมนุษย์ยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดในโลก”

(บุษบกใบไม้: กฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 18)

ตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงปิต้องตัวละครสตรีที่มีวาจาโผงผาง ขาดการไตร่ตรอง หรือขัดเกลาก่อนการพูดจา ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูแบบตามใจของครอบครัวหล่อน

“มีแฟนหรือยัง เมื่อไหร่จะแต่งงาน เบา เบา พูดทีละคน ไว้ว พลัปปล่ายกมือขึ้นห้ามเสียงพวกหล่อนนี่ยังกะนกกระจอกชักพันตัวได้มั้ง”

(เนื้อนาง: กฤษณา อโศกสิน, 2535, หน้า 129)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นบรรยากาศในห้องอาหาร ที่มีแต่ผู้หญิงทุกคน กำลังพูดคุยแข่งกัน ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นคณะผู้หญิงที่กำลังแข่งกันพูดโดยไม่มีใครอยากฟังใครสักเท่าไร เหมือนกับนกกระจอกแตกรังมาเป็นพันตัว เพราะไม่สามารถฟังความได้นั่น

“ระวังนะ คุณ ยายร้านีเขาลูกนางยักษ์ ฤทธิ์เดชเหลือเกินเลย เถียงจี้คำไม่ตกปากหรอก” จะว่าไปแล้วทางเสียงของผู้ปกครองก็ยิ่งเ็นดูได้อยู่ อำพนคิดในใจคือไม่ได้ดูค่าจริงจังกสักเท่าไร เพียงแต่ขอให้ได้คุณั้น”

(กระเช้าสีดา: กฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 51)

ตัวอย่างข้างต้น ขณะที่ขับรถ ลีอกับรำนามีปากเสียงกันกันหนักขึ้น เนื่องจากรำน่าถูกลีอดำหนึ่ในพฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่เหมาะสม ผู้ประพันธ์จึงบรรยายลักษณะผู้หญิงที่ขี้โมโห ก้าวร้าว ดุร้ายอย่างรำน่า

2. แนวคิดด้านลักษณะนิสัย

การศึกษาถึงลักษณะนิสัย จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยกับบุคลิกภาพว่า เป็นสิ่งสะท้อนภาพของกันและกัน ดังนั้นการศึกษาถึงลักษณะนิสัย จึงให้ภาพบุคลิกของตัวละครสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ว่ามีความโดดเด่นใกล้เคียงและถ่ายทอดมาจากบุคคลจริง ๆ ในสังคมมาน้อยเพียงใด และผู้เขียนได้ใช้เงื่อนไขใดในการสร้างลักษณะนิสัยตัวละครสตรีแต่ละตัวขึ้นมา โดยผู้วิจัยได้ศึกษานิสัยที่ประกอบกันขึ้นเป็นลักษณะนิสัยของบุคคล ดังนี้

2.1 นิสัยส่วนตัว

นิสัยส่วนตัวเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ที่จะใช้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งครอบครัวและสังคมเป็นประสบการณ์สอนให้ได้เรียนรู้และสร้างนิสัยประจำตัวขึ้น โดยผู้วิจัยได้พบลักษณะนิสัยส่วนตัวของตัวละครสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ได้แก่ ลักษณะนิสัยเฉลียวฉลาด

เรียบร้อย ขยัน อดทน เข้มแข็ง รักอิสระ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ อารมณ์แปรปรวน
ใจร้อน โมโหง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์โดยสังเขป
ดังนี้

“แก แม่ลูกแกล้นชั้นไข่ม้อย แกล้นพรากรหลานชั้นไป เจตนา
ของพวกแกเนื้มันร้ายเหมือนอินางโจร ใจพวกแกมันก็ดำทมิฬเหมือน
อิแร้งอีกา ระวังตัวให้ดีแล้วกัน อย่าให้ชั้นเห็นหน้าเชียวนะถ้าเห็น
เมื่อไหร่ละก็ เดี่ยวจะว่าไม่เตือน คอยดู จะตบให้คว่ำเชียว”

(เว็ระกำ: ฤษณา อโศกสิน, 2551, หน้า 105)

ตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงเครือข่ายที่ต่อสายโทรศัพท์ไปด่าทอนาง
กลอย ผู้ประพันธ์มีการบรรยายให้เห็นถึงจิตใจของนางกลอยที่มีความโหดร้าย
เหมือนนางโจร จิตใจก็ดำเหมือนสีของแรงหรือสีของกา

“ขอให้โชคตินะ ฉันปล่อยเราไปเพราะเวลานี้เราเป็นนก
อินทรีแล้ว ไม่ใช่เป็นนกเลี้ยงเหมือนเมื่อก่อน” เขาตอบ “แต่อย่างไรก็
ตามฉันขอเตือนเราไว้อย่างนี้ ำ ในการทำงานกับใครหรือการจะ
เป็นเมียใครต่อไปนะ สำคัญที่สุดก็คือความซื่อสัตย์”

(กระเช้าสีดา: ฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 614)

ตัวอย่างข้างต้น ลี้อได้สอนรำนาก่อนที่จะให้เธอไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ คำ
สอนที่ลี้อมีให้รำน่าแฝงด้วยความรักและหวังดีเสมอต้นเสมอปลาย ผู้ประพันธ์
เปรียบให้เห็นว่ารำน่าในเวลานี้กล้าหาญ เข้มแข็ง มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น
ไม่ใช่ผู้หญิงที่คอยต้องการแต่ให้คนมาเอาใจหรือสนใจ เป็นคุณสมบัติที่
สอดคล้องกับนกอินทรี ซึ่งเป็นนกขนาดใหญ่ น่าเกรงขาม และบินได้สูงและ
กว้างไกล ทำให้มีความสง่างาม

“โฉมนั่งลงบนม้ากลมอย่างหมดแรงหมดกำลัง หล่อนเหนื่อย
นัก เหนื่อยทั้งกายและใจทบทวี นับตั้งแต่มีคนมาเพิ่มอีกคนเท่านั้นเอง

เสียงกล่าวร้องอ่อนลงหน่อยนึง หากอารมณ์ที่เหมือนพายุร้าย เมื่อ
สักครู่ ก็ยังไม่สร่างซา โอ๊ย ฉันปวดหัวยังกลับจะบ้าไปแล้วนั่นนะ”

(หน้าต่างบานแรก: กฤษณา อโศกสิน, 2544, หน้า 49)

ตัวอย่างข้างต้น บรรยายถึงสภาพของโคมที่เหนื่อยล้า หมดแรงกับ
พฤติกรรมลูกสะไภ้ ที่แสดงออกอย่างไม่เหมาะสมเช่น สะบัดหน้าหนี ปิดประตู
กระแทกกระทั้น แสดงให้เห็นภาพอารมณ์ของโคมที่ทนยอมรับพฤติกรรมแย่ ๆ
ของลูกสะไภ้ไม่ได้ เหมือนกับพายุร้ายที่สามารถทำลายล้างได้ทุกสิ่งที่ขวางหน้า

2.2 นิสยต่อสังคม

นิสยต่อสังคมเป็นบุคลิกภาพที่สะท้อนได้จากพฤติกรรมที่
แสดงออกและการพูดจาที่ตัวละครเอกสตรีเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใน
สังคมของแต่ละบุคคล โดยลักษณะนิสยต่อสังคมของตัวละครเอกสตรี สะท้อน
ให้เห็นถึงนิสยต่อสังคมที่หล่อหลอมมาจากครอบครัวและ สถานการณ์ต่างๆที่
เกิดขึ้นในชีวิต โดยผู้วิจัยได้พบลักษณะนิสยต่อสังคมของตัวละครสตรีในนวนิยาย
ของกฤษณา อโศกสิน ได้แก่ ลักษณะนิสยลุ่มหลงในวัตถุสิ่งของ เชื้อม้น
ในตัวเอง ดันรน ไตร่ตรอง มีเมตตา มีน้ำใจ การเอาตัวรอด ผู้วิจัยนำเสนอ
ตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“ลิเการู้จักเกี่ยวกับครัวเรือน เกี่ยวกับชีวิตจิตใจของ
ผู้ชายมาก เพราะหล่อนทำตัวเหมือนฟองน้ำ ดูดซับเอาความนึกคิด
ค่านิยมความเป็นมาเป็นไปทั้งปวงไว้ในตัว แล้วใช้ความอ่อนนุ่มแกม
ความอดทนแข็งแกร่งนั้นยึดหยุ่นเอาเองอีกทีหนึ่ง”

(ภมรเล่ม1: กฤษณา อโศกสิน, 2532, หน้า 330)

ตัวอย่างข้างต้น นิราโทศัพท์มาปรึกษาลิเกาเรื่องคุณยลสามีของเธอมิ
ผู้หญิงอื่น ถึงแม้ว่าสามีของลิเกาจะไม่เคยเจ้าชู้ แต่ลิเกาก็สามารถเป็นที่ปรึกษา
ที่ดีให้นิราได้ ผู้ประพันธ์มีเปรียบเทียบความรอบรู้ในการใช้ชีวิตของลิเกา

เหมือนพองน้ำ เนื่องจากเธอสามารถปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเธอใช้
ความอดทน ความอ่อนโยน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

“หล่อนยืนท่ามกลางผู้คนพลางก็เลื่อนลอย นึกถึงเข็มเพชร
พร้อมรอยยิ้มของนายจ้าง ยามเมื่อหญิงคนนั้นสดใสใจดี เมตตาอารี
ต่อผู้ที่ลำบาก สตรีวัยยี่สิบก็ดูราวกับเทพีแห่งความหวังหรือมิฉะนั้นก็
ค่อนข้างใช่”

(เนื้อใน: กฤษณา อโศกสิน, 2539, หน้า 94)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บรรยายภาพเข็มเพชรสตรีวัยยี่สิบ
ที่คอยให้ความช่วยเหลือลูกน้องเมื่อครั้งลำบาก แววตาและท่าทางของเข็ม
เพชรจึงเหมือนเทพีที่มีความหวัง ผู้ใดอยู่ใกล้จะเกิดความรักและเคารพในความ
ดีของเธอ

“บุคลิกอันเข้มข้อยของหล่อน เปรียบเสมือนหน้ากากที่หุ้มห่อ
เนื้อแท้ไว้อย่างมิดชิด เสมือนสินค้าที่มีแต่สีสน์ล่อใจล่อตา แต่พอซื้อไป
ใช้แล้ว กลับเป็นอีกอย่างที่ไม่คาดฝันมาก่อน”

(ทรายยิ้มสี: กฤษณา อโศกสิน, 2538, หน้า 124)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บรรยายลักษณะบุคลิกของมณีนีงที่
มีกิริยามารยาทนุ่มนวลเข้มข้อยแต่แฝงไว้ด้วยการปกปิดตัวตน หรือนิสัยที่
แท้จริงไว้ เสมือนกับการสวมหน้ากากอำพรางตัวตนที่แท้จริงให้คนในสังคมรับรู้

3. วิเคราะห์แนวคิดด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม

การศึกษาแนวคิดด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม มี
นักจิตวิทยาได้ให้แนวคิดที่สอดคล้องว่า การอบรมเลี้ยงดู การให้ความอบอุ่นใจ
เริ่มต้นจากครอบครัว ส่วนสถานการณ์ทางสังคมช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพ
ของคนเราให้เด่นชัดขึ้น ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นสังคมพื้นฐานที่สร้าง
ประสบการณ์ให้แก่บุคคล เมื่อบุคคลออกสู่สังคมภายนอก เพื่อแสดง

ความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดการขัดแย้งหรือสร้างสรรค์สังคมอย่างไร ย่อมเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมที่ประกอบกันขึ้นเป็นบุคลิกภาพของบุคคล ดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

การศึกษาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว จะสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของตัวละครเอกสตรีที่ปรากฏในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ได้แก่ ตัวละครสตรีที่มีปัญหาภายในครอบครัว ยึดมั่นในความคิดของตัวเองก้าวร้าว ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“ดาวดวงนี้แท้จริงแล้วก็ได้สุกสว่างกระไรเลย จึงเมื่อต้องพานพบความขัดข้องอันชวนให้กังขาแสงที่เล็ดหลอมอยู่แล้วนั้น ก็ถึงแก่เย็นเศร้าลงไปอีก หล่อนก่ายหน้าผากแล้วลดแขนลง เมื่อรู้สึกตัวว่าชักจะเกิดทุกข์เกินกว่าเหตุ”

(ดอกไม้ไร้นาม: กฤษณา อโศกสิน, 2549, หน้า 209)

ตัวอย่างข้างต้น แพมาลากำลังนอนเอามือก่ายหน้าผาก คิดถึงเรื่องราวร้ายๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเธอ ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นภาพแพมาลา สตรีที่เคยมั่นใจในความเพียบพร้อมของตน แต่เมื่อชีวิตคู่เกิดทางตัน อุปสรรคเริ่มก่อตัวขึ้น ชีวิตที่เคยมีแต่คนอิจฉาก็กลับกลายเป็นน่าอเนจอนาถแทน

“อักรินมอง कुमारตา ทั้งรัก ทั้งเคารพ ทั้งสงสารเธออย่างจับใจ มารดาของเธอไม่เคยมีความสุข ท่าทางของเธอไม่ผิดอะไรกับดอกไม้ที่แห้งเหี่ยวลูปบับอยู่กับต้นเพราะถูกแสงแดดแผดเผาอย่างแรง ร้อนมากเกินไป หรือไม้ก็ถูกน้ำเดือดๆ ราดเข้าตรงกิ่งก้านดอกไม้ได้อย่างเต็มรัก”

(หนามกุหลาบ: กฤษณา อโศกสิน, 2518, หน้า 92)

ตัวอย่างข้างต้น อัครินมองดูคุณเพ็ญแม่แท้ ๆ ของเขาด้วยความสงสาร เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์เปรียบให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เคยสวย สง่างาม แต่เมื่อมีอายุมากขึ้น สังขารก็เสื่อมลงตามเวลา ไม่ต่างกับดอกไม้ที่เคยสดสวยและค่อย ๆ ร่วงโรยตามธรรมชาติ จนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวได้

“ตราบใดที่พวกเรายังอยากเป็นเมียเขา ตราบนั่นเรื่อง เอ๊ะเอ๋ก็ยังต้องเป็นน้ำพริกปลาทุบประจำสำรับอยู่นั่นเองแหละ แหมพูดถึงเมื่อวาน ยังคันไม่หายเลย นี่ถ้าฉันไวกว่านั้นอีกหน่อยเป็นได้ ฉะกันกลางซอยแน่ ๆ”

(ภมรเล่ม 1: กฤษณา อโศกสิน, 2532, หน้า 50)

ตัวอย่างข้างต้น ทองพันชูนกับนิราด้วยเรื่องสัพเพเหระ ที่ต่างฝ่ายต่าง เก็บรายละเอียดไว้ขยายความ จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นว่าผู้หญิงที่มีสามีแล้ว สิ่งที่ต้องดูแลนอกจากงานบ้าน หน้าที่ให้ความสุขกับสามีเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรบกพร่อง อาจกล่าวได้ว่าเรื่องบนเตียงเป็นน้ำพริกปลาทุบที่ต้องมีติดประจำสำรับอาหารนั่นเอง

3.2 ความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม

การศึกษาความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมจะสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของตัวละครเอกสตรีที่ปรากฏในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ได้แก่ ตัวละครสตรีที่ประพฤติดีศีลธรรม อธยาศัยดี เข้มแข็งเด็ดเดี่ยว ถูกเอาเปรียบ ถูกดูถูกเหยียดหยาม ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“ถึงฉันเป็นกาก็ยังดีกว่าหงส์บางตัวที่ชอบใช้อาจม ตั้งแต่นั้นมาอยู่บ้านนี้ ฉันได้เรียนรู้สันติลึกลับบาง หน้าฉาก หลังฉากของพวกที่เรียกตัวเองว่าผู้ดีมีเงินอีกเยอะทีเดียว”

(เรือนุชย์: กฤษณา อโศกสิน, 2516, หน้า 580)

ตัวอย่างข้างต้น ชุดตัวละครในเรื่องได้เปรียบเทียบตนเองว่าคนชั้นต่ำของสังคม และเปรียบเดชะว่าเป็นคนที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นคน

ชั้นสูง ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นว่าแม้ ชูดาจะมีพื้นเพมาจากคนชั้นต่ำ แต่ก็ยังดีกว่าคนชั้นสูงบางคน ที่อาศัยเงินตราเป็นเครื่องวัดระดับชั้น ทั้งที่ความเป็นจริงเขาเหล่านั้นอาจจะไม่ได้ดีไปกว่าคนยากจน

“มนุษย์หญิงชายต้องร่ำร้องหาสิ่งที่ดีในไฟหาเพื่อให้โลกเป็นโลก มีกิเลสตัณหาเป็นน้ำเชื่อมหล่อเลี้ยงสังสารวัฏต่อไปไม่มีวันจบด้วยรสเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เผ็ด ร้อน ด้วยความทะยานอยากติดข้องอยู่เป็นแมลงวันที่หลงบินเข้าไปประดักประเดิดอยู่ในสายเหยี่ยวแย่งชิง”
(น้ำเซาะทราย: กฤษณา อโศกสิน, 2539, หน้า 134)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้หญิงแบบพุดกรองไฟหาแต่กิเลสตัณหา มาบำเรอความสุขทางกายและใจให้แก่ตน ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นภาพ ความทะเยอทะยานของพุดกรอง เปรียบได้กับแมลงวันที่หลงบินเข้าไปติดเหยี่ยวแย่งชิง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ายากที่จะหลุดออกมาได้

“ชายผู้หญิงก็เหมือนขายเพชรพลอยนั่นแหละ มีวิธีดูและตีราคา การกักเอาไว้มอง การย้อมสีขาย การปลอมแปลงซึ่งล้วนแล้วแต่ลงเอยแบบเดียวกัน เม็ดไหนสวยเก็บไว้นานได้ก็เก็บไว้นาน เอาไว้ออเจ้าของเข็ลเลขหกตัวเจ็ดตัวมาเซ็นแกรกแล้วพาไป จะพาไปเก็บไว้ในธนาคารหรือพาไปแข่งต่อ นั่นก็เป็นเรื่องของผู้อ้อโดยเฉพาะ ผู้ชายไม่เกี่ยว”

(เหลี่ยมกุหลาบ เล่ม 1: กฤษณา อโศกสิน, 2531, หน้า 38)

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การขายบริการเหมือนกับการขายเพชรพลอย ต้องดูวิธีดูและตีราคา ซึ่งในที่นี้การค้าสตรีในสังคมเริ่มมีมากขึ้น โดยการใช้กำลังหรือการบีบบังคับ การลักพาตัว การหลอกลวง การใช้อำนาจหรืออิทธิพล การให้หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้บุคคลนั้นยินยอมจะอยู่ให้อำนาจของอีกคน เพื่อแสวงหาผลประโยชน์

4. วิเคราะห์แนวคิดด้านคตินิยมในการดำเนินชีวิต

การศึกษาแนวคิดด้านคตินิยมในการดำเนินชีวิต สะท้อนให้เห็นการเชื่อถือและการยึดถือทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาของตัวละครสตรี ที่เป็นไปตามค่านิยมของสังคม โดยผู้เขียนสะท้อนลงไปในชีวิตและความคิดของตัวละคร ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสมัยนั้นอย่างชัดเจน เช่น การเผชิญปัญหาชีวิตคู่ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาชีวิต การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้ ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 คตินิยมด้านครอบครัว

ครอบครัวคือสถาบันที่มีอิทธิพลต่อบุคคล ซึ่งให้เห็นสภาพครอบครัว ประสบการณ์และการปลูกฝังค่านิยมจากบิดามารดา จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยหล่อหลอมคตินิยมเกี่ยวกับครอบครัวของตัวละครเอกสตรี และสะท้อนออกทางพฤติกรรม จากการวิเคราะห์ปรากฏภาพสะท้อนคตินิยมเกี่ยวกับครอบครัวของตัวละครสตรี ได้แก่ ไม่ยึดมั่นในกรอบประเพณีไทย มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ลุ่มหลงในอำนาจเงิน เงินมีค่ามากกว่าจารีตประเพณี ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“คุณคิดดูเอาเองก็แล้วกัน อย่าให้พูดอะไรมาเลย สินธพนะ ได้ทำตัวจนทรักก็เหมือนได้ชุมทรัพย์ชุมใหญ่เชียวนะคะคุณศกรี่”

(เหลื่อมกุหลาบ เล่ม2: ภคินา อโศกสิน, 2531, หน้า 611)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บรรยายภาพทำตัวจนทรัก สตรีในเรื่อง ที่ทำหน้าที่ของภรรยาได้อย่างสมบูรณ์ คุณสินธพได้ทำตัวจนทรักเป็นภรรยาก็เหมือนกับได้ชุมทรัพย์ใหญ่ เนื่องด้วยฐานะครอบครัวค่อนข้างร่ำรวย และเธอมีนิสัยขยันทำงาน ดูแลงานบ้านงานเรือนมิบกพร่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของภรรยาที่ดีที่ใคร ๆ ก็อยากได้มาเป็นคู่ครอง

“เด็กทั้งสองได้รับความดูแลฟูมฟักอย่างอบอุ่นทุกด้านโดยไม่บกพร่อง ทั้งการศึกษา กิริยามารยาท ความประพฤติ และหล่อนก็มีความหวังต่อลูกอย่างสูงสุดกว่าภักุทริยาและภุมวารจะเติบโตใหญ่ขึ้นด้วย

ความสมบูรณ์ ทุกส่วนของชีวิต แต่ครั้งมาบัดนี้ วินาทีนี้ วรรณรีเหมือนไม่ยืนต้นสูงใหญ่ที่ถูกสายอสุณิบาดฟาดลงมาจนไหม้เกรียมไปทั้งต้น”

(น้ำเซาะทราย: กฤษณา อโศกสิน, 2539, หน้า 258)

ตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงภรรยาและภุมวารบุตรของภัมกับวรรณรีที่เติบโตมาอย่างเพียบพร้อม โดยวรรณรีผู้เป็นแม่ได้วางแผนอนาคตไว้ให้ลูก ๆ ของเธออย่างสมบูรณ์แบบ แต่แล้ววันหนึ่งความมุ่งหวังนั้นก็ถูกบั่นทอนลงเพราะอุปสรรคชีวิตคู่

4.2 คตินิยมด้านการศึกษา

ตัวละครเอกสตรีได้แสดงคตินิยมในด้านการศึกษาไว้พอสมควร ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ การศึกษาทำให้มีปฏิภาณไหวพริบ การเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“หมั่นยลอนใจยาว หัวสมองของหล่อนช่างแล่นซ้ำเสียจริง ฉะนั้นก็ไม่น่าแปลกเลยว่ เหตุใดหล่อนจึงไม่ไปทำงานนอกบ้าน หรืออาจเป็นเพราะไม่ทำงานนอกบ้านนี้เองกระมัง ที่ทำให้ปัญญาของหล่อนเหมือนมิดสนิมจับ”

(ฝ่ายแถมแพร่: กฤษณา อโศกสิน, 2554, หน้า 109-110)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นว่าการที่ผู้หญิงเราไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน ไม่ทำงาน ความคิดความสามารถ ที่เคยมีก็จะถูกลดค่าลงเนื่องจากชีวิตขาดทักษะหรือประสบการณ์ในการทำงาน อันจะคิด พุดสิ่งใดก็ไม่แคล่วคล่อง ซึ่งตัวอย่างนี้ให้ความรู้ลึกของการพูดประชดประชันให้ตัวละครสำนึกคิด

“การที่เด็กสาวจำนวนมากถูกต้อนมาจากต่างจังหวัดเหมือนวัวควาย มาซื้อมาขายมาพลีสร้างสนองกามราคะของผู้คนอย่างไม่รู้จักสร้างชาหรือล้าสมัย ก็เพราะความกระหายหื่นของบรรดาชายเหล่านี้”
(กระเช้าสีดา: กฤษณา อโศกสิน, 2534, หน้า 432)

ตัวอย่างข้างต้น หญิงสาวจากต่างจังหวัดจำนวนมากเข้าเมืองเพื่อมาขายตัวให้บรรดาเสีย ในราคาสีห้าพันบาท ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เรามีความคิดไตร่ตรอง แต่เด็กสาวจำนวนมากถูกหลอกมาขายบริการ เพราะการศึกษาน้อย จึงถูกหลอกโดยง่าย

“มริจอมยิ้ม คันปากอยากจะถามว่า แต่ถ้าให้ดูเรื่องลูกละก็ ป้าพลาดจังเบอร์เลยใช้ไหม แล้วดูว่ายังงั้นละ ผู้ดีแท้เขี้ยวเจ้าคะ แกตอบ สงสัยว่าจะเป็นลูกสาวพระน้า พระยาอะไรสักคนเสียด้วยซ้ำไปนะเจ้าคะ”

(เดือนครึ่งดวง: กฤษณา อโศกสิน, 2525, หน้า 147)

ตัวอย่างข้างต้น มริกำลังสนทนากับป้ายวง ถึงลักษณะนิสัยลูกสาวของน้องนายยอด ที่ถูกฝากเข้าทำงาน ผู้ประพันธ์บรรยายภาพผู้หญิงที่มีลักษณะผิวพรรณดี วาจาดี วางตัวดี มีการศึกษา มีคุณสมบัติเปรียบได้กับลูกสาวข้าราชการที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยา

4.3 คตินิยมด้านอาชีพ

ตัวละครเอกสตรีได้แสดงคตินิยมในด้านการประกอบอาชีพไว้พอสมควร ได้แก่ ทำงานด้วยความมานะอดทน ทำงานแบบหนักเอาเบาสู้ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ทำงานด้วยความสามารถ ทำงานมีศีลธรรม ผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยสังเขปดังนี้

“ผีเสื้อกลางคืนตกค้ำก็แต่งตัวเพริศพรั่ง ไม่ว่าเสื้อ กางเกง เข็มขัด รองเท้าล้วนแล้วชิ้นหนึ่ง รกก็เปลี่ยนบ่อย ถ้าช่วงไหนมีเสียก็

สบายไปพักใหญ่ เสียพวกนั้นจะเลี้ยงดูล่อนอย่างอึมหมิพืมน์ เปลี่ยนรถให้ ง่ายเงินเดือนเป็นเรื่องราวอย่างงามพอที่เสียจะต้องไม่เสี่ยงไปเที่ยวซึ่งบางที่เจ็บตัวกลับมา”

(เลื่อมสลัลาย: กฤษณา อโศกสิน, 2557, หน้า 27)

ตัวอย่างข้างต้น พาโลกำลังยืนมองผู้หญิงขายบริการคนหนึ่ง ที่กำลังดูแลปรนนิบัติชายสูงวัยผู้มีฐานะร่ำรวยอย่างเอาอกเอาใจ ซึ่งเป็นภาพผู้หญิงขายบริการ หรือผู้หญิงที่ทำงานกลางคืนในสถานบันเทิง สะท้อนวิถีอาชีพของสตรีกลุ่มนี้ที่จะต้องแต่งตัวให้สวยงาม ขวนมอม ดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม เพื่อแลกกับสิ่งที่ตนเองต้องการ

“เสียดาย อีโลมันเหมือนข้างเผือก ทำใจได้ ถึงข้างเผือกก็เถอะ ถ้ามันสมักรใจจะอยู่ป่า มันก็ต้องอยู่มันมีความสุขของมันยังงั้นนี่”

(เหลื่อมกหลาบ เล่ม 1: กฤษณา อโศกสิน, 2531, หน้า 59)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บรรยายคุณลักษณะของครุไรเหมือนกับข้างเผือกในป่า ถึงแม้ต้นทุนชีวิตอาจด้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่ถ้ามีความพยายาม วิชาความรู้หรือความสามารถที่มี สิ่งเหล่านี้จะผลักดันให้เท่าเทียมคนอื่น ๆ ได้ในไม่ช้า

“ผู้หญิงไทยเดี๋ยวนี้อ้างค่าครองชีพสูงไปขายตัวทั้งนั้นเลย เลยกลายเป็นสินค้าประจำชาติไปแล้ว ฮ่องกง เยอรมัน ญี่ปุ่นนะลือชื่อเลยเชียว”

(ลานลูกไม้: กฤษณา อโศกสิน, 2547, หน้า 617)

ตัวอย่างข้างต้น คุณดาราวุฒิกับป้าแพวถึงวิธีคิดของผู้หญิงในสังคมปัจจุบัน ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นว่า ผู้หญิงไทยที่อ้างค่าครองชีพสูงมักเอาตัวรอดด้วยการขายบริการ ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับสินค้าประจำชาติ เมื่อมี

การพูดถึงสินค้าดีเด่นที่คนทั่วไปหรือคนต่างชาติมักคิดถึงประเทศไทย เช่น อาหาร สถานที่ท่องเที่ยว อุปนิสัยของคนไทย นอกจากนี้จะนึกถึงผู้หญิงไทยเป็นอันดับต้น ๆ ด้วย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย “แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การอ่านนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ผู้อ่านจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะท่าทาง ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ จึงจะเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปด้วยได้ แนวคิดในนวนิยายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ นั้น อาจให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านในการเลือกนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

2. จากการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏจากการใช้ภาษานำเสนอ มุมมองแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสตรี นอกจากคุณลักษณะนิสัยซึ่งสตรีแต่ละคนได้สร้างสมมาตั้งแต่เด็กแล้ว ผสานกับสิ่งแวดล้อมในครอบครัว สังคมที่เป็นประสบการณ์ หรือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อชีวิต จึงทำให้เกิดเป็นคุณลักษณะของสตรีในแบบต่าง ๆ ขึ้นมา สตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน จึงเป็นภาพจำลองจากบุคคลในสังคมนั้นเอง สอดคล้องกับแนวความคิดของ ศรีวิณ ธรรมรังรอง (2537) กล่าวว่า ตัวละครสตรีมีลักษณะใกล้เคียงบุคคลในสังคมมากขึ้น นั่นคือ ปรากฏภาพตัวละครสตรีที่มีความเป็นสตรีสมัยใหม่ โดยภูมิหลังและสภาพแวดล้อมส่งผลให้ตัวละครประเภทนี้ แสดงออกทั้งพฤติกรรมและคำพูดที่สมจริงได้อย่างน่าสนใจ ส่วนตัวละครสตรีที่มีลักษณะแบบเก่าก็พัฒนาขึ้นจากตัวละครอุดมคติ และมีความเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตของแต่ละคน

ทั้งนี้ ผู้เขียนเลือกใช้ภาษานำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางกายภาพ 2) ลักษณะนิสัย 3) ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม 4) คตินิยมในการดำเนินชีวิต ซึ่ง

คุณลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่าสตรียังคงมีความสวยงามในรูปร่างหน้าตา ด้วยเรือนร่างที่โดดเด่น หรือมีรูปร่างบอบบาง งามระหงสมส่วน สวยงามตามธรรมชาติ มีความเพียบพร้อมในฐานะการศึกษา กิริยาท่าทางและการแต่งกาย ดังเช่นสตรี “อันวิตา” ในนวนิยายเรื่อง ลมที่เปลี่ยนทาง “ทณทิกา” ในนวนิยายเรื่อง ตะวันตกดิน “เหมือนแพร” ใน นวนิยายเรื่อง บ้านชนนิก เป็นต้น

ลักษณะนิสัยของสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่าสตรียังคงความดี มีเมตตา มีความทะเยอทะยานในความคิด จิตใจดี ดังเช่น “ภุมรี” ในนวนิยายเรื่อง ไฟหนาว ที่มีลักษณะมีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ก็พบลักษณะนิสัยสตรีในเชิงลบ เช่น ความเอาแต่ใจ ไม่มีความกตัญญู อารมณ์ไม่คงที่ ใจร้อน ปรากฏอยู่บ้าง ดังเช่น เจ้าอารมณ์ ใจร้อน อย่าง “ทองพัน” ในนวนิยายเรื่อง ภมร เป็นต้น

ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคมของสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่าสตรีมีการสร้างความความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งในและนอกครอบครัว และในสังคมที่อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับได้และไม่เป็นที่ยอมรับ บางคุณลักษณะเป็นการละเมิดจารีตประเพณีไทย ละเมิดศีลธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงเป็นไปตามความต้องการของจิตใจจนเกินที่จะยับยั้งชั่งใจได้ ดังเช่น “พุทธรอง” ในนวนิยายเรื่อง น้ำเซาะทราย “สุดหล้า” ในนวนิยายเรื่อง บุชบกใบไม้ “ปุนหอม” ในนวนิยายเรื่อง คาวน้ำค้าง เป็นต้น

คตินิยมในการดำเนินชีวิต ของสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่าสตรีถูกอบรมปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตให้คงคุณลักษณะความคิด ความเชื่อแบบสมัยใหม่ ใช้ชีวิตแบบยึดถือความพึงพอใจของตนเองเป็นใหญ่ ไม่เห็นความสำคัญของพรหมจารีหรือความบริสุทธิ์ของตนเองหรือสตรีที่เคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว ก็ไม่คำนึงถึงความผิดพลาดในอดีตที่ผ่านมา สามารถเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่ได้อย่างง่ายดาย ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่ไม่ให้ความสำคัญกับคำว่าครอบครัว ดังเช่น “หอมนาน” ในนวนิยายเรื่อง ภมร “นิรชา” ในนวนิยายเรื่อง เพชรในเรือน “มณีนง” ในนวนิยายเรื่อง ทรายย้อมสี เป็นต้น

การที่ผู้ประพันธ์นำเสนอภาพคุณลักษณะสตรีในเชิงบวกและเชิงลบ

ของแต่ละบุคคลได้อย่างหลากหลาย จะส่งผลให้เกิดอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น และแสดงให้เห็นชีวิต ความคิด และทัศนคติตามค่านิยมของสตรีในสังคมไทยได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้แนวคิดที่ปรากฏจากการใช้ความเปรียบเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสินมีความน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจควรแก่การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสตรี ทำให้ได้เรียนรู้มุมมองที่นักเขียนมีต่อสตรีในสังคมปัจจุบัน ซึ่งนักเขียนแต่ละคนย่อมจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน จึงควรใช้แนวทางการศึกษาแนวคิดสตรี เพื่อศึกษาวรรณกรรมบันเทิงคดีของนักเขียนอื่น ๆ ต่อไป

2. นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับสตรีที่ปรากฏในนวนิยายแล้ว กฤษณา อโศกสิน ยังมีความสามารถในการประพันธ์ เนื้อเรื่องได้อย่างน่าสนใจ จึงควรศึกษาวรรณกรรมบันเทิงคดีในด้านกลวิธีการประพันธ์

บทสรุป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน พบว่าคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏนั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ผู้ประพันธ์หรือบุคคลมีต่อบทบาทสตรีในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยสะท้อนผ่านด้านลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง และการพูด ด้านลักษณะนิสัย ได้แก่ นิสัยส่วนตัว นิสัยต่อสังคม ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม ได้แก่ บุคคลในครอบครัว บุคคลในสังคม และด้านคตินิยมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา และอาชีพ

บรรณานุกรม

กฤษณา อโศกสิน (สุกัญญา ชลศึกษ์). (2515). ตะวันตกดิน เล่ม 1-2.

กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองรัตน์.

_____. (2516). เรือมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

_____. (2518). หนามกุหลาบ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

ประพันธ์สาส์น.

_____. (2525). เดือนครึ่งดวง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามัคคี

สาร.

_____. (2529). เนื่อใน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

_____. (2531). กิ่งมัลลิกา. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

_____. (2531). เหลี่ยมกุหลาบ เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ:

โชคชัยเทเวศร์.

_____. (2532). ภมร เล่ม 1-2. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เฉลิม

ชัยการพิมพ์.

_____. (2534). กระเช้าสีดา. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

_____. (2534). บุษบกใบไม้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:

อมรการพิมพ์.

_____. (2535). เนื่อนาง. กรุงเทพฯ: เจริญรัตน์การพิมพ์.

_____. (2538). ทราย้อมสี. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:

ดอกหญ้า.

_____. (2539). น้ำเซาะทราย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทย

เทอดธรรม.

_____. (2539). เพลิงบุญ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

_____. (2544). หน้าต่างบานแรก. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

ดับเบิลนายน์.

_____. (2547). ลานลูกไม้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แพลนพรีนติ้ง.

- _____ . (2549). ดอกไม้ไร้นาม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- _____ . (2551). เวิ้งระกำ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- _____ . (2554). ฝ้ายแกมแพร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- _____ . (2557). เลื่อมสลับลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). **วรรณกรรมวิจารณ์**. ปทุมธานี: คลองหลวง.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, มล. (2539). **แวนวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ:
อัมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- ประทีป เหมือนนิล. (2530). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: สารสยาม.
- ไพลิน รุ่งรัตน์ . (2531). “ญ.หญิงอดทน ภาพสะท้อนอันดับหนึ่งของผู้หญิง
ในนวนิยาย.” **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์** 34(39): 75-76.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2532). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ลักษณ์วัต เจริญพงศ์. (2544). **ปรัชญาภาวะสตรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ศรีวิน ธรรมรังรอง. (2537). **บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ
กฤษณา อโศกสิน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเกียรติ รัชัษณ์. (2551). **ภาษาวรรณศิลป์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สายน้ำใจ.

การสำรวจ

การพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Housewives' Occupational Development in the
village of Lan Sang, Mae Tho Subdistrict, Muang Tak
District, Tak Province

สิรินพร เกียงเกษร¹
Sirinprun Keangkason

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก และ 2) ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มอาชีพแม่บ้าน จำนวน 30 คน รวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปอุปนัยและสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ศักยภาพและสร้างการมีส่วนร่วม ผลการสำรวจความคิดเห็น พบว่ามีความต้องการได้รับการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ ซึ่งต้องการให้มีการอบรมความรู้ 2) พัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมกัน และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านที่มีความสนใจ โดยมีคณะนักวิจัยและวิทยากรช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้จนสามารถปฏิบัติได้และนำไปดำเนินการได้

¹อาจารย์, กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาศิลปศาสตร์
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

เองร่วมจัดทำตราสัญลักษณ์ ผลิต และบรรจุภัณฑ์ ให้สวยงาม ทันสมัย
ฝึกอบรมวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ และรวมไปถึงการวางแผนการ
ดำเนินงานเชิงธุรกิจและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 3) การติดตามและ
ประเมินผล พบว่า การผลิตและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเชิงธุรกิจประสบ
ความสำเร็จ ทำให้เกิดการผลิต่ออย่างต่อเนื่อง เพิ่มช่องทางการจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ด้วยตลาดออนไลน์ กลุ่มอาชีพแม่บ้านมีความพึงพอใจในผลการ
ดำเนินงานเนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนากลุ่มอาชีพ, แม่บ้าน

Abstract

This research aims to 1) study professional development guideline of a housewife group and 2) promote and develop the professional housewife group at Lang San community, Mae Tor sub district, Mueang district, Tak province. The target group of this study consisted of 30 housewives. The data was collected by related documents, questionnaire, in-depth interview, group discussion, and brainstorm. Inductive summary and descriptive statistics were used to analyze the data of this study. The results of this research revealed that 1) On the analysis of potential and participation establishment, the findings of the opinion survey indicated that the housewives showed the need to acquire skills and knowledge to develop their group. The development of the group includes embellishing product design that meet customers' preferences and improving sale promotion by establishing online marketplace where they could generate incomes. 2) On the potential and product development, brainstorm meeting with the housewife group has been held and workshop training has been given to the interested housewives by the group of researchers and the speaker, who helped pass on the

knowledge to the housewives group. Therefore, they were able to implement the skills instructed to create modern and attractive brand logo, label, and package of the product. In addition, the housewife group was also trained to create online marketplace to increase their incomes and to plan a business operation and product distribution. 3) On the follow-up and evaluation, it found that the production and product distribution in business were successful, which brought about continuous production. Online marketplaces increased more product distribution channels. Consequently, the housewives were satisfied with the operation results because they were able to generate more incomes for themselves.

Keywords: Occupational development, The housewives

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจาก 2 แผนพัฒนา ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ในหัวข้อที่ 2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ข้อ (3) เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานราก ตามหลัก 13 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุนที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน รวมถึงเน้น การสร้างภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้าง

ภูมิคุ้มกันในประเทศให้มีความเข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมในกับคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพสามารถเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมซึ่งมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี โดยเฉพาะในชุมชนมีการสนับสนุนให้แต่ละชุมชนนั้นเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะของ “กลุ่มอาชีพ” และส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย, 2559, หน้า 19)

ชุมชนบ้านลานสาาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พื้นที่ชุมชนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก อยู่ห่างจากอำเภอเมืองตาก ประมาณ 18 กิโลเมตร (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564) ชุมชนบ้านลานสาางปัจจุบัน มีประชากรทั้งหมด 613 คน มีครัวเรือน 270 ครัวเรือน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 299 คน และเพศหญิง 314 คน ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพดังกล่าวจะเป็นไปตามฤดูกาล และนอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านได้มีการรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้านสร้างอาชีพเสริม ได้แก่ น้ำพริกแกง จำหน่ายในตลาดกลางในชุมชนเท่านั้นเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว (พิรารัตน์ สุวรรณวงศ์, ผู้ใหญ่บ้าน, 2564)

ในขณะเดียวกันจากการลงพื้นที่สำรวจชุมชนเบื้องต้นได้ทราบข้อมูลว่า ชุมชนบ้านลานสาาง หมู่ 11 กลุ่มแม่บ้านในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้านสร้างอาชีพเสริม ได้แก่ น้ำพริกแกง จำหน่ายในตลาดกลางในชุมชนเท่านั้น โดยบรรจุใส่ถุงแบ่งขายเป็นกิโล ยังไม่มีตราสัญลักษณ์สินค้า และช่องทางการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปให้ความรู้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน (พิรารัตน์ สุวรรณวงศ์, ผู้ใหญ่บ้าน, 2564) ซึ่งในปัจจุบันนอกจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์สินค้าแล้ว บรรจุภัณฑ์ยังมีความสำคัญอีกด้วย เนื่องจากบรรจุภัณฑ์หีบห่อเป็นรูปลักษณ์ภายนอกที่ผู้บริโภคพบเห็นเป็นอันดับแรก ดังนั้นจึงทำให้บรรจุภัณฑ์มีความสำคัญในทาง

เศรษฐกิจการขนส่งและการจำหน่ายสินค้าทุกประเภท ทั้งนี้เพราะสินค้าทุกชนิดนั้นต้องอาศัยการบรรจุภัณฑ์หีบห่อทั้งสิ้น จะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 70 ต้องใช้บรรจุภัณฑ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์จากสภาวะแวดล้อมภายนอกและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไว้ให้นาน นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังมีส่วนในการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์สร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์หรือผู้ผลิตนั้นอันจะช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค และเป็นที่น่าจดจำของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีการคิดค้น การผลิต การแข่งขันมากขึ้นเท่าใด บรรจุภัณฑ์ก็ได้รับการพัฒนาขึ้นตามไปมากขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและเป็นสินค้าที่ตลาดต้องการมากขึ้นด้วย (Thinabut, 2016)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านลานสาง หมู่ 11 จึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นที่มาของแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านแบบมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตากกับชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาและส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

เป้าหมาย : เพื่อการพัฒนาอาชีพกลุ่มแม่บ้าน และยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน

เป้าประสงค์ : (1) เพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านจากการยกระดับผลิตภัณฑ์ (2) เพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (3) ยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการ การส่งเสริมการตลาด และเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดมาใช้

ขอบเขตด้านพื้นที่

หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สมาชิกกลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. ผู้นำชุมชนหมู่บ้านลานสาง
3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอมือง จังหวัดตาก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ

1) กลุ่มตัวอย่างทั่วไปที่อยู่ใน หมู่ที่ 11 บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอมือง จังหวัดตาก เพื่อทำการสอบถามข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากร คือ กลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอมือง จังหวัดตาก จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ในการตอบแบบสอบถามที่สำหรับงานวิจัย

2) กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการสัมภาษณ์โดยพิจารณาจากการให้ข้อมูลได้ชัดเจน ในทฤษฎีวัฒนธรรม ประเพณี ฐานความรู้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น และมีประสบการณ์ ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยวิธีการเข้าสู่ชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การสังเกต ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หรือผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ในเชิงลึกด้าน ประวัติศาสตร์ ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว โดย แบ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จำนวน 5 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การศึกษาเอกสาร การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ศักยภาพและสร้างการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ ประสานผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มผู้นำกลุ่มอาชีพแม่บ้าน เพื่อดำเนินการประชุม สื่อสารทำความเข้าใจในเบื้องต้น และเพื่อรับทราบถึงปัญหารวมถึงความ ต้องการของกลุ่มอาชีพแม่บ้านในการพัฒนาอาชีพ โดยผู้วิจัยเตรียมคนและภาคี เครือข่ายความร่วมมือให้เกิดความพร้อมในการดำเนินการวิจัย รวมถึงการ ประสานงานที่ดีก่อให้เกิดกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม ของชุมชน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยผู้วิจัยใช้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำ เอกสารสรุปแผนการดำเนินงานวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอาชีพ แม่บ้าน ในชุมชนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอมือง จังหวัดตาก 5 คน เพื่อ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ระยะการปฏิบัติการ

การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สำหรับข้อมูลผู้วิจัยเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มอาชีพแม่บ้านที่แสดงความประสงค์เข้าร่วมฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ จำนวน 30 คน โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิง พรรณนา และดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ (On Job Training)

ขั้นตอนที่ 3 ระยะการประเมินผลการติดตามและประเมินผล

โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยร่วมกับภาคี เครือข่ายความร่วมมือ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และ การคืนข้อมูลเพื่อทบทวนผลลัพธ์ และดำเนินการจัดทำรายงานผลการวิจัย รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพแม่บ้านเพื่อการปรับปรุง สร้างความ ยั่งยืน โดยเน้นวิธีการพัฒนาชุมชนกลุ่มอาชีพแม่บ้านแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีค่าระดับความคิดเห็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.21-4.20 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.20 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คำตอบในคำถามปลายเปิดของแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่า

1) ระยะก่อนปฏิบัติการ การวิเคราะห์ศักยภาพและสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้นำกลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเอกสารสรุปแผนการดำเนินงานวิจัย เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอาชีพแม่บ้าน พบว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้านมีความคิดเห็นและต้องการได้รับการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ซึ่งต้องการให้มีการอบรมความรู้ ผู้วิจัยเห็นควรว่าต้องดำเนินการอบรมให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่ม รวมไปถึงช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในรูปแบบการตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการพัฒนาอาชีพของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพแม่บ้านมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว แต่ยังขาดการจัดหางบประมาณที่จะสนับสนุนให้มี

การฝึกอบรม พัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้รับ การสนับสนุนเพิ่มช่องทางตลาดออนไลน์ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านมากยิ่งขึ้น

2) ระยะเวลาการปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลจากพัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้วิธีแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อกำหนดการขับเคลื่อนแผนการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านได้ข้อสรุป คือ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ซึ่งมีความต้องการมากที่สุด อันดับแรก โดยกลุ่มอาชีพแม่บ้านนั้นสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ได้ ทั้งนี้มีแหล่งการให้องค์ความรู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียงนั้นก็คือ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งมีความยินดีเป็นวิทยากรเข้าร่วมส่งเสริมให้องค์ความรู้ในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านได้เรียนรู้ และปฏิบัติจนสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ได้ รวมถึงการวางแผน การออกแบบสินค้าและรูปแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบชื่อ ฉลากตราผลิตภัณฑ์ และการสร้างตลาดออนไลน์ ซึ่งได้ข้อสรุปใช้ชื่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ “น้ำพริกแกง” “น้ำพริกแคบหมู” และช่องทางการตลาดออนไลน์นั้น คือ Facebook ได้ข้อสรุปใช้ชื่อ “กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง” โดยกลุ่มอาชีพแม่บ้านได้รวมกันเสนอแนวความคิด จนได้รับความเห็นชอบร่วมกันในที่สุด (ภาพที่ 2) , (ภาพที่ 3) และ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 2 ตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ “น้ำพริกแกง” “น้ำพริกแคบหมู”

ภาพที่ 3 รูปแบบผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 4 ช่องทางการตลาดออนไลน์ Facebook
“กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสา”

จากการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านนำไปสู่กิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ณ หมู่บ้านลานสา หมู่ 11 ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกลุ่มอาชีพแม่บ้าน เข้าร่วมอบรมจำนวน 30 คน โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้านได้เรียนรู้ และปฏิบัติจนสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ได้ รวมถึงการวางแผน การออกแบบสินค้า และรูปแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบชื่อ ฉลากตราผลิตภัณฑ์ และการสร้างตลาดออนไลน์ โดยการผลิตครั้ง

แรก แบบกระปุก ขนาด 100 ml และถุงสุญญากาศ ขนาด $9+4 \times 25 = 500$ กรัม และขนาด $10+5 \times 32 = 1$ กิโลกรัม รวมผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 80 ชิ้น (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน
หมู่บ้านลานสาาง

3) ระยะการประเมินผลการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยร่วมกับภาคีเครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้เครื่องมือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และการคืนข้อมูลเพื่อทบทวนผลลัพธ์ และดำเนินการจัดทำรายงานผลการวิจัย รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพแม่บ้านเพื่อการนำไปปรับปรุง สร้างความยั่งยืน โดยเน้นวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านแบบมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้านส่วนใหญ่นั้นมีเป้าหมายในการสร้างสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้สามารถเป็นธุรกิจของชุมชนได้ นอกเหนือจากการขายให้กับคนในชุมชนบริเวณตลาดภายในชุมชน โดยการสร้างตลาดออนไลน์ Facebook “กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาาง” เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ในปริมาณมากยิ่งขึ้น ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์แล้วว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นของที่สามารถนำมาใช้ได้ประกอบอาหารต่างๆ ได้มีความหลากหลาย ได้แก่ น้ำพริกแกง หรือนำมารับประทานกับมื้ออาหารต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มรสชาติ ได้แก่ น้ำพริกแคบหมู สามารถรับประทานได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และสามารถนำไปเป็นของฝากประจำชุมชนได้ และกลุ่มได้จัดตั้งและบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแม่บ้าน โดยในปัจจุบันนี้มี

สมาชิกกลุ่มอาชีพแม่บ้าน 30 คน และนักวิจัย ได้ร่วมดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มอาชีพแม่บ้าน โดยมีผู้แทนของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ด้านการจัดหาทุน การผลิตสินค้า การตลาด การเงิน การบัญชี ข้อบังคับของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ตลอดจนการวางแผนปฏิบัติงานเชิงธุรกิจทั้งตลาดชุมชน และตลาดออนไลน์ในอนาคต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาแนวการพัฒนาของกลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

การศึกษาแนวการพัฒนาของกลุ่มอาชีพแม่บ้านหมู่บ้านลานสาง พบว่า มีความต้องการในระดับมากที่สุด โดยได้เลือกกิจกรรมคือ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาและส่งเสริมด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์ เป็นอันดับแรก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอาชีพแม่บ้าน รับจ้างทั่วไป หรือประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับBoard Phon Sai Village (2016, n.p.) ที่กล่าวว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ และบางส่วนออกไปรับจ้างทั่วไป อาชีพดังกล่าวจะเป็นไปตามฤดูกาล อย่างไรก็ตามชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากการทำเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปแล้วยังประสบปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ กลุ่มอาชีพแม่บ้านหมู่บ้านลานสางจึงได้มีการรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้านสร้างอาชีพเสริม ได้แก่ น้ำพริกแกง และน้ำพริกแคบหมู โดยใช้ต้นทุนชุมชนที่มีอยู่เดิมมาเป็นรากฐานที่สำคัญ เนื่องจากคนในหมู่บ้านปลูกวัตถุดิบในการทำน้ำพริกทั้งหมด ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในหมู่บ้าน และสามารถนำวัตถุดิบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้เป็นต้นทุนในการผลิตน้ำพริกแกง และน้ำพริกแคบหมูอีก

ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ ช่างเจรจา และคณะ (2563, หน้า 59-68) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบชุมชนมีส่วนร่วมนั้นควรเน้นถึงการออกแบบกระบวนการ การพัฒนาบนความน่าจะเป็นที่ใช้ต้นทุนชุมชนที่มีอยู่เดิมเป็นฐาน ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาบนธรรมชาติของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการประยุกต์ใช้ต้นทุนเดิมสร้างการพัฒนาอย่างสมดุล จึงทำให้ต้นทุนในการผลิตน้ำพริกเผาไม่แพง ส่วนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผา และน้ำพริกแคบหมูนั้น จะจำหน่ายในตลาดกลางในชุมชนโดยบรรจุใส่ถุงแบ่งขายเป็นครึ่งกิโล ราคา 50 บาท และ 1 กิโล ราคา 100 บาท ซึ่งก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ยังไม่มีตราสัญลักษณ์สินค้า เนื่องจากการมีตราสัญลักษณ์สินค้าที่สวยงาม ก็จะทำให้ผู้บริโภคจดจำผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดีส่งผลต่อยอดการจำหน่ายที่มากขึ้น สอดคล้องกับ Duncan (2002) ที่กล่าวว่า การที่ผู้ผลิตแสดงตราสินค้าจะทำให้ผู้บริโภคจดจำผลิตภัณฑ์ และสามารถแยกแยะความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งให้กับผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ การมีตราสินค้ายังส่งผลทำให้ผู้ผลิตรายอื่นๆ ไม่สามารถใช้ชื่อตราสินค้า “น้ำพริกเผา” “น้ำพริกแคบหมู” ของกลุ่มอาชีพแม่บ้านหมู่บ้านลานสางได้ ถือได้ว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง สอดคล้องกับKeller (2003) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของตราสินค้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ผลิตสินค้าและผู้ซื้อ ส่วนการสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค กลุ่มอาชีพแม่บ้านได้รวมตัวกันออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยมีเครือข่ายความร่วมมือให้ความรู้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม คือ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก เข้ามาให้ความรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่กลุ่มอาชีพแม่บ้าน ก่อให้เกิดการสร้างเอกลักษณ์ของตนเองส่งผลให้สามารถเพิ่มยอดการจำหน่าย “น้ำพริกเผา” “น้ำพริกแคบหมู” ของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสางได้มากขึ้นจากเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของKanchanaphruek (2007) ที่กล่าวว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทำให้ชุมชนได้รวมกลุ่มและใช้ความรู้ภูมิปัญญาที่ใช้ในชุมชนมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน โดยมีเอกลักษณ์ของกลุ่ม ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ นอกจากนี้การส่งเสริม

ด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์ ได้แก่ Facebook กลุ่มอาชีพแม่บ้านได้ร่วมกันออกแบบซื้อและได้ซื้อสรุปโดยใช้ชื่อ “กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาาง” ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำพริกแกง และน้ำพริกแคบหมู ของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ทำให้กลุ่มอาชีพแม่บ้านมีรายได้ และส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มอาชีพแม่บ้านดียิ่งขึ้น

2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้านในหมู่บ้านลานสาาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอมือง จังหวัดตาก

การส่งเสริมกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาางนั้น การจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ผลการวิจัยพบว่ามีการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มอาชีพแม่บ้านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การพัฒนากลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาาง มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของกลุ่มแม่บ้าน โดยมีกลไกการสร้างคนในชุมชนให้มีความรู้ และความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนแบบมีส่วนร่วมในบทบาทของ “กลุ่มอาชีพแม่บ้าน” ซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืนได้นั้น จึงควรพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม ให้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ภายในกลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาางเกิดความเข้มแข็ง สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนพงศ์ ลาพิงค์ (2555, หน้า 170) กล่าวว่า การสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง โดยเน้นให้สมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ใช้หลักการวางแผน หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความเสมอภาคในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ และควรมีการออกติดตามดำเนินงานของกลุ่มอาชีพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการอบรมสัมมนา และศึกษาดูงานให้กับคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาการทำงานและศักยภาพกลุ่มอาชีพให้เกิดความเข้มแข็ง นอกจากนี้กลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาางยังมีความต้องการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้

ต่อเนื่องโดยบูรณาการทุกภาคส่วนในการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค และพัฒนาและส่งเสริมด้านการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ด้วยวิธีการสร้างตลาดออนไลน์

ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวได้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน และ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ตลอดจนภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ร่วมส่งเสริมให้ความรู้ในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่ม อาชีพแม่บ้านหมู่บ้านลานสาง ได้เรียนรู้และปฏิบัติงานสามารถพัฒนาต่อยอด สร้างผลิตภัณฑ์เองได้ รวมทั้งมีส่วนช่วยในการวางแผน เตรียมการผลิต การ ออกแบบชื่อ ฉลากตราผลิตภัณฑ์ และการสร้างตลาดออนไลน์ ถือได้ว่าเป็น แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา วงษ์พรหม และคณะ (2558, หน้า 6) ที่กล่าวว่าสถาบันการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการ สนับสนุนกลุ่มอาชีพ โดยการส่งเสริมนั้นควรเป็นอาชีพภายใต้ความต้องการของ กลุ่มและตัวผู้รับ การส่งเสริมในเรื่ององค์ความรู้ต่างๆ เพื่อให้ทุกคนได้ใช้ ศักยภาพที่มีอยู่มาสร้างคุณค่า ความมั่นคง และศักดิ์ศรีให้กับตนเอง สามารถนำ องค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดได้

ส่วนด้านการตลาดจากการสรุปผลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ระยะแรก สามารถจำหน่ายในปริมาณเพิ่มขึ้นเทียบกับก่อนทำการวิจัย เนื่องจากกลุ่ม อาชีพแม่บ้านส่วนใหญ่ มีอาชีพแม่บ้าน รับจ้างทั่วไป หรือประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ก่อนการพัฒนาฝึกอบรมมีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างน้อย รายได้ต่อคน ต่อเดือน 2,000 - 2,200 บาท เท่านั้น หลังจากกลุ่มอาชีพแม่บ้านได้รับการ พัฒนาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมากจาก การผลิต รายได้ต่อคน ต่อเดือน 2,900 - 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 75% โดยมีรายละเอียดดังนี้

- น้ำพริกแกง (ถุง) ต้นทุน 50 บาท จำหน่ายถุงละ 65 บาท ได้กำไร 15 บาท ต่อถุง ใน 1 เดือน ขายได้ 13 ถุง ได้กำไร 100 บาท
- น้ำพริกแกง (กระปุก) ต้นทุน 20 บาท จำหน่ายกระปุกละ 30 บาท ได้กำไร 10 บาท ต่อกระปุก ใน 1 เดือน ขายได้ 10 ถุง ได้กำไร 300 บาท

- น้ำพริกแคบหมู (ถุง) ต้นทุน 60 บาท จำหน่ายถุงละ 75 บาท ได้กำไร 15 บาท ต่อถุง ใน 1 เดือน ขายได้ 10 ถุง ได้กำไร 250 บาท

- น้ำพริกแคบหมู (กระปุก) ต้นทุน 30 บาท จำหน่ายกระปุกละ 50 บาท ได้กำไร 20 บาท ต่อกระปุก ใน 1 เดือน ขายได้ 8 ถุง ได้กำไร 150 บาท

ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาางดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น มีรายได้เสริมให้กับครอบครัวที่มากขึ้น เนื่องจากได้เพิ่มช่องทางในการจำหน่ายในรูปแบบของตลาดออนไลน์ คือ Facebook “กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาาง” ส่งผลให้สามารถเพิ่มยอดขายการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับTahom et al. (2019) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มน้ำพริกบ้านบัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ การพัฒนาคุณภาพน้ำพริกบ้านบัว โดยให้ความสำคัญกับแนวทางการเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งได้เห็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าโดยไม่ต้องเดินทางไปดูเอง นอกจากนี้ยังสามารถสั่งซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ได้ทันที ที่สำคัญเป็นการประหยัดเวลาประหยัดงบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้วางผลิตภัณฑ์น้ำพริกในตลาดกลางในชุมชน และนำมาจำหน่ายเพิ่มเติมในวันจ่ายเบี้ยของผู้สูงอายุ หรือวันที่มีการจัดประชุม การจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการรวมกิจกรรมออกบูธ ในงานต่างๆ ของจังหวัด ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีทั้งจากตลาดออนไลน์ และจากคนในชุมชน รวมถึงลูกค้าทั่วไป ก็ได้รับผลตอบรับที่ดีจากลูกค้าพอสมควร จึงถือได้ว่าในทางการตลาดประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ และจะเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้าน ที่เน้นการตลาดในเชิงธุรกิจชุมชนหรือแนวเศรษฐกิจออนไลน์เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน แบ่งเป็นด้านรูปธรรม ได้แก่ รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค คือ “น้ำพริกแกง” และ “น้ำพริกแคบหมู” รวมถึงการสร้างตลาดออนไลน์ คือ Facebook ชื่อ

“กลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านลานสาาง” ส่วนด้านนามธรรม ได้แก่ ได้รับองค์ความรู้ที่ใช้ดำเนินการและพัฒนาอาชีพเชิงธุรกิจของกลุ่มอาชีพแม่บ้าน ให้มีความเข้มแข็งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ภายหลังจากการวิจัยเสร็จสิ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนกระบวนการผลิตหลังจากเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าจากสื่อออนไลน์ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
2. ควรมีการวิจัยติดตามและประเมินผลการผลิต คุณภาพ การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ควรศึกษาวิจัยช่องทางการจำหน่ายสินค้าจากสื่อออนไลน์ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และควรศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพอื่นๆ ในชุมชนอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการปฏิรูประบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. ข้อ 2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม. หน้า 19.
- จริญญา วงษ์พรหม และคณะ. (2558, พฤษภาคม 24). กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงาน นอกกระบบ. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, หน้า 6.
- พิรารัตน์ สุวรรณวงศ์. (2564, เมษายน 12). ผู้ใหญ่บ้าน. ข้อมูลประชากรหมู่บ้านลานสาาง. สัมภาษณ์.
- พัฒนาพงศ์ ลาพงศ์. 2555. “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุมอำเภอมะสาาย จังหวัดเชียงราย” รายงานการค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. หน้า 170.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ตำบลแม่ท้อ:ลักษณะพื้นที่และพลวัตสำคัญ.

เข้าถึงเมื่อ เมษายน 8, 2564, จาก

<https://web.codi.or.th/20190829-8400/>.

สันติ ช่างเจรจา และคณะ. 2563. กระบวนการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนปกากะญอ: กรณีศึกษากองแม่ป๋อดี จังหวัดตาก. วารสารวิชาการรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. 4 (2), 59-68.

Board Phon Sai Village. (2016). **Community Plan**. Loei : n.p.

Tahom, T., Otaram, T., and krotram, A. (2019). “Guidelines for participatory product development of Ban Bua Nam Prik Group, Ban Bua Subdistrict, Mueang District, Buri Ram Province”. **Ramkhamhaeng University Journal. Humanities Edition**. 38(1). [In Thai]

Thinabut, Pr. (2016). “Importance of packaging design”.

Retrieved April 9, 2021, from

<http://www.creativekanchanaburi.blogspot.com>. Retrieved January 25, 2018. [In Thai]

Duncan, T. (2002). **IMC Using Advertising & Promotion to Build Brands**. Boston : McGraw-Hill.

Keller, K.L. (2003). **Strategic brand management : Building and managing brand equity**. New Jersey : Prentice Hall.

Kanchanaphruek, Ch. (2007). **Guidelines for local product development, Nakhon Ratchasima province**. Master of Arts Thesis, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. [In Thai]

การสำรวจ

การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนโดยใช้ระบบ
สารสนเทศภูมิศาสตร์ อำเภอคลองลาน จังหวัด
กำแพงเพชร

Analysis of suitable area for durian cultivation
by using Geographic Information System, Khlong
Lan District, Kamphaeng Phet Province.

สุภาสพงษ์ รุ้ทำนอง¹
Suphatphong Ruthamnong

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วิธีการสร้างแบบจำลองดัชนี มีตัวเกณฑ์วิเคราะห์ 7 ตัว เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความเหมาะสมของดินในการปลูกทุเรียน เนื้อดิน การระบายน้ำของเนื้อดิน อุณหภูมิ การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน เขตชลประทาน และพื้นที่น้ำท่วม ผลการศึกษา พบว่า เมื่อคำนวณจากพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ 75.35) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะพื้นที่มีศักยภาพการเกษตร พบว่า พื้นที่ส่วน

¹อาจารย์, ผศ.ดร. สาขาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร

ใหญ่มีความเหมาะสมระดับมาก (ร้อยละ 53.12) รองลงมา ได้แก่ ปานกลาง (ร้อยละ 20.53) ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 16.61) และน้อย (ร้อยละ 9.74) ตามลำดับ โดยพื้นที่ที่เหมาะสมจะอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของแต่ละตำบล ซึ่งตำบลคลองลานพัฒนา มีภาพรวมของความเหมาะสมมากกว่าตำบลอื่น ทั้งนี้ มีหมู่บ้านที่ควรสนับสนุนระดับมากร้อยละ 36.76 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว จะถูกนำไปบูรณาการกับข้อมูลเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่ แนวทางการสนับสนุนการปลูกทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่มูลค่าสูงของชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: พื้นที่ที่เหมาะสม, ทุเรียน, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, แบบจำลองดัชนี, คลองลาน

Abstract

The purpose of this study was to analyze suitable areas for durian cultivation in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, using the Geographic Information System by Index Model method. There were 7 criteria, arranged in order of importance, namely, soil suitability for durian cultivation, soil texture, soil drainage, temperature, land use and land cover, irrigation areas, and flooded areas. Calculated from the total area found that most of the areas were unsuitable for durian planting (75.35%) because they were forest areas. However, considering only areas with agricultural potential found that most of the areas were high suitable (53.12%), followed by moderate (20.53%), unsuitable (16.61%), and low (9.74%), respectively. Suitable for growing durian was on the east side of each sub-district. The Khlong Lan Phatthana sub-district had overall suitability more than others. Herein, there were villages

that should support at a high level of 36.76%. The results of such analysis will be integrated with other policy information and recommendations, and lead to an approach to support the cultivation of durian as a new high-value economic crop for the community.

Keywords: Suitable Area, Durian, Geographic Information System, Index Model, Khlong Lan.

บทนำ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) คือ เครื่องมือและฐานข้อมูลที่ใช้ในการเก็บบันทึก แก้ไข ปรับปรุง จัดการ วิเคราะห์ แสดงผล และรายงานผลข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์ เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับข้อมูลอื่น ๆ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนพื้นโลก ในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้กันอย่างหลากหลาย เช่น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพิบัติภัย การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดเก็บภาษี การสร้างแบบจำลองทางด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการโลจิสติกส์ และการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่ (Spatial Decision Support System: SDSS) (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, 2552) ด้านการเกษตร ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ถูกนำมาใช้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตร การจัดทำระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเกษตร การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืช การจัดโซนนิ่งเกษตรกรรม การประเมินและติดตามผลผลิตและพื้นที่ปลูก รวมทั้งการสำรวจพื้นที่เกษตรกรรมและจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่โดยการสำรวจภาคสนาม โดยเทคนิคที่ถูกนำมาใช้มาอย่างหนึ่งคือการสร้างแบบจำลองดัชนี (Index Model) โดยใช้วิธีการซ้อนทับข้อมูลแผนที่ (Map Overlay) (สุภาสพงษ์ รุ่งทำนอง, 2564)

การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืชโดยใช้แบบจำลองเชิงพื้นที่ วิธีการซ้อนทับข้อมูลแผนที่ (Map Overlay) ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มี

ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การกำหนดตัวเกณฑ์ (Criteria) ที่ใช้วิเคราะห์ การกำหนดค่าคะแนนของแต่ละคุณลักษณะตัวเกณฑ์ การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก การสร้างสมการหรือแบบจำลอง การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมรายตัวเกณฑ์ การซ้อนทับข้อมูลรายตัวเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมผลรวม การจำแนก ระดับเสี่ยงใหม่ (Reclassify) การจัดทำแผนที่พื้นที่ที่เหมาะสม การประเมินความถูกต้องของแผนที่ผลลัพธ์ การนำเสนอข้อมูลความเหมาะสม ไปจนถึงการสื่อสารสารสนเทศและองค์ความรู้เพื่อการจัดการ และการปรับปรุงแผนที่ดังกล่าว อย่างเป็นพลวัต เมื่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ มีตัวเกณฑ์ที่ถูกนำมาใช้มาก ประกอบด้วย เนื้อดิน สารอาหารในดิน คุณลักษณะดินและที่ดิน แหล่งน้ำและชลประทาน ปริมาณน้ำฝน ระดับความสูงของพื้นที่ ความลาดชัน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน เขตแผนการใช้ที่ดินในอนาคต การให้ผลผลิตในพื้นที่ และความเสี่ยงน้ำท่วมและแล้ง เป็นต้น (สุภาสพงษ์ รุ้งทานอง, 2564)

อำเภอลองลาน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดกำแพงเพชร มี 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลคลองน้ำไหล ตำบลโป่งน้ำร้อน ตำบลลองลานพัฒนา และตำบลสังฆาม มีพื้นที่ 1,140.20 ตารางกิโลเมตร หรือ 712,625 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติ เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำและลำคลองหลายสาย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จึงมีความแตกต่างในเรื่องภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเขตที่มีชื่อเสียงในแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมื่อพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอแล้ว พบว่า มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำพื้นที่เกษตรน้อย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ ดังนั้น การบริหารจัดการความเหมาะสมในการปลูกพืชจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ทุเรียนนับได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของพื้นที่นี้และสามารถนำมาปลูกได้ดี จนทำให้ผลผลิตทุเรียนมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ เปลือกบาง เนื้อหนา กลิ่นไม่แรง สีสวยเปลือกไข่ อย่างไรก็ตาม ในการปลูกทุเรียนนั้น ยังไม่มีการปลูกมาก ผลผลิตที่ออกมาจึงถูกจองไว้ก่อน จนไม่เพียงพอต่อความต้องการ และในเชิงพื้นที่ยังไม่มีกระบวนการว่าพื้นที่ไหนของอำเภอมีความเหมาะสมทางกายภาพต่อ

การปลูกทุเรียนให้ได้ผลผลิตที่ดี

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน อำเภอคลองลาน โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วิธีการสร้างแบบจำลอง ดัชนี จากนั้น สร้างเป็นแผนที่เพื่อการเผยแพร่ และวิเคราะห์หมู่บ้านที่เหมาะสม ในการสนับสนุนให้มีการปลูกทุเรียน โดยข้อมูลส่วนนี้จะถูกบูรณาการกับข้อมูล เชิงนโยบายและข้อเสนอแนะของเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้าง แนวทางเชิงพื้นที่ในการสนับสนุนการปลูกทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่มูลค่าสูง ในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดคอมพิวเตอร์ โปรแกรม ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (เครื่อง GPS) แบบสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ภาคสนาม และแบบสำรวจตัวเกณฑ์ที่เหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ และข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) เป็นข้อมูลแผนที่เชิงเลข (Digital Map) แบบชั้นข้อมูลเซฟไฟล์ (Shape File) รูปแบบเวกเตอร์ (Vector) มาตรา ส่วน 1 : 50,000 ประกอบด้วย ขอบเขตการปกครองระดับจังหวัด อำเภอ และ ตำบล ตำแหน่งหมู่บ้าน จุดความสูง เส้นชั้นความสูง (Contour Line) เส้นทาง น้ำ แหล่งน้ำผิวดิน เส้นทางคมนาคม ตำแหน่งสถานีตรวจวัดสภาพอากาศ เนื้อ ดิน การระบายน้ำของเนื้อดิน ความเหมาะสมของดินในการปลูกพืช สิ่งปกคลุม ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2562 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และเขตป่าไม้ (กรม

พัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562) เขตชลประทาน (โครงการชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร, 2560) และพื้นที่น้ำท่วม และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำ (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, 2564)

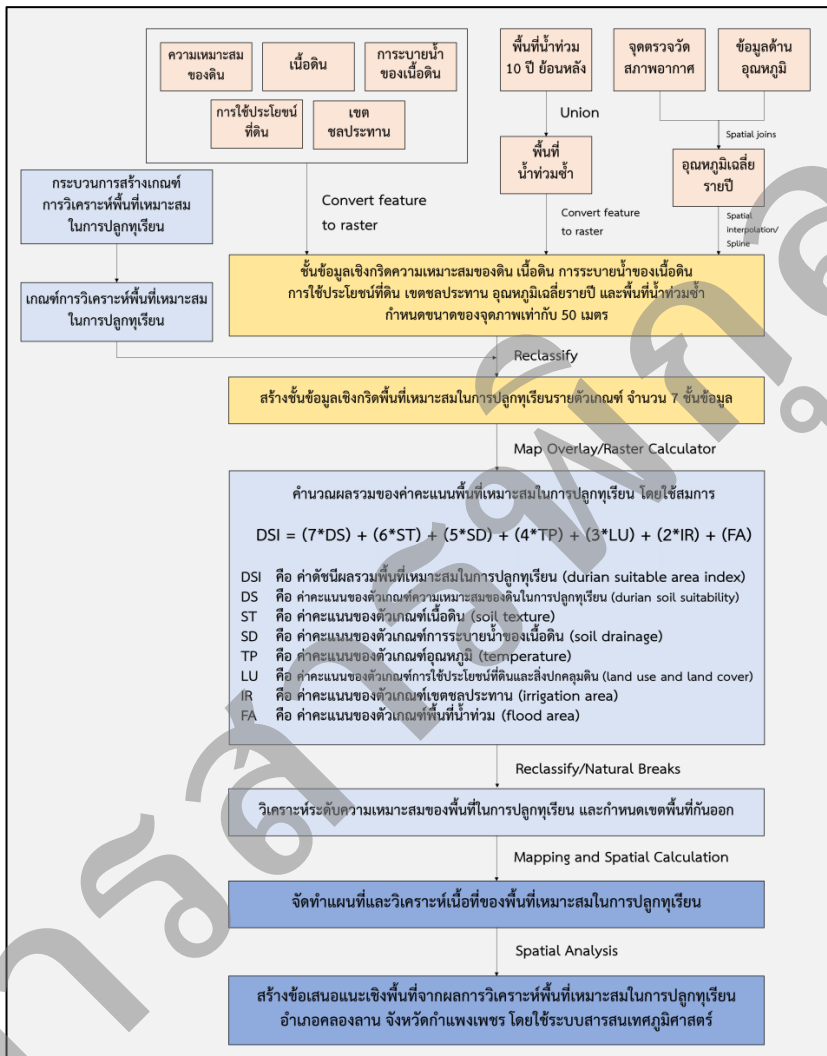
2) ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่รูปแบบราสเตอร์ (Raster) ความละเอียดเชิงพื้นที่เท่ากับ 50 เมตร ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย ระดับความสูงของพื้นที่ ความลาดชัน และอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี

3) ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Attribute Data) เป็นข้อมูลระดับพหุติภูมิที่รวบรวมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เชื่อมโยงกับชั้นข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างชั้นข้อมูลใหม่ ได้แก่ ข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) จากสถานีตรวจวัดสภาพอากาศ 24 แห่งภายในและโดยรอบจังหวัดกำแพงเพชร เป็นข้อมูลของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง (ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง กรมชลประทาน, 2565)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีขั้นตอน ดังนี้ (ภาพ 1)

1) กำหนดตัวเกณฑ์ในการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน โดยการได้มาซึ่งตัวเกณฑ์ได้มาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจภาคสนาม การใช้แบบสอบถามเพื่อกำหนดตัวเกณฑ์จากผู้เชี่ยวชาญ และเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในพื้นที่ และกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งในการวิจัยนี้ มีการกำหนดตัวเกณฑ์ที่เหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 7 ตัวเกณฑ์ เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความเหมาะสมของดินในการปลูกทุเรียน (Durian Soil Suitable Zoning: DS) เนื้อดิน (Soil Texture: ST) การระบายน้ำของเนื้อดิน (Soil Drainage: ST) อุณหภูมิ (Temperature: TP) การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน (Land Use and Land Cover: LU) เขตชลประทาน (Irrigation: IR) และพื้นที่น้ำท่วม (Flooded Area: FA)

ภาพ 1 ขั้นตอนการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2) กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของตัวเกณฑ์ โดยใช้วิธีการถ่วงน้ำหนักแบบการวิเคราะห์ค่าคะแนน (Point Score Analysis: PSA) ซึ่งเหมาะกับการ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่โดยใช้แบบจำลองดัชนี โดยที่ตัวเกณฑ์แต่ละด้านจะมีค่าคะแนน ตั้งแต่ 1-7 ตามลำดับความสำคัญ โดยที่ ความเหมาะสมของดินในการปลูกทุเรียน มีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ 7 คะแนน และพื้นที่น้ำท่วม มีค่าถ่วงน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 1 คะแนน

3) กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน ประกอบด้วย ตัวเกณฑ์ ประเภทข้อมูล (Classes) ค่าคะแนน (Rates) ระดับความเหมาะสม (Suitable Classes) และค่าน้ำหนักของตัวเกณฑ์ (Criteria Weights) แสดงได้ดังตาราง 1

4) สร้างโปรเจกต์ (Project) ในโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อรองรับฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ จากนั้นนำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เป็นตัวเกณฑ์วิเคราะห์ 7 ตัวเกณฑ์

5) จำแนกระดับความเหมาะสมของพื้นที่ในแต่ละตัวเกณฑ์ โดยการแปลงข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด ให้อยู่ในรูปของชั้นข้อมูลเชิงกริด โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ (Spatial Analyst Tools) คำสั่งการแปลงข้อมูลรูปร่างเป็นราสเตอร์ (Convert Features to Raster) กำหนดขนาดของจุดภาพ (Pixel Size) เท่ากับ 50 เมตร โดยชั้นข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย ความเหมาะสมของดินในการปลูกทุเรียน เนื้อดิน การระบายน้ำของเนื้อดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน เขตชลประทาน และพื้นที่น้ำท่วม

6) เชื่อมข้อมูล (Join) อุนภูมิเฉลี่ยรายปีกับสถานีวิจัย จากนั้นทำการประมาณค่าช่วงเชิงพื้นที่ (Spatial Interpolation) ของข้อมูลอุนภูมิเฉลี่ยรายปี เพื่อสร้างข้อมูลเชิงกริด โดยวิธีการเส้นโค้งเชิงเส้น (Spline)

ตาราง 1 เกณฑ์การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน

ลำดับ	ตัวเกณฑ์	ประเภทข้อมูล	ค่าคะแนน	ระดับความเหมาะสม	ค่าน้ำหนัก
1	ความเหมาะสมของดินในการปลูกทุเรียน (DS)	มีความเหมาะสม	4	สูง	7
		มีความเหมาะสมแต่มีข้อจำกัด	3	ปานกลาง	
		ไม่ค่อยเหมาะสม	2	เล็กน้อย	
		ไม่เหมาะสม	1	ไม่เหมาะสม	
2	เนื้อดิน (ST)	ดินร่วน ดินร่วนปนทราย	4	สูง	6
		ดินร่วนเหนียว	3	ปานกลาง	
		ดินประเภทอื่น ๆ	2	เล็กน้อย	
		ดินเหนียว	1	ไม่เหมาะสม	
3	การระบายน้ำของเนื้อดิน (SD)	การระบายน้ำดี	4	สูง	5
		การระบายน้ำปานกลาง	3	ปานกลาง	
		การระบายน้ำเลวหรือดีเกินไป	2	เล็กน้อย	
		การระบายน้ำเลวมาก	1	ไม่เหมาะสม	
4	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส, TP)	25.00-30.00	4	สูง	4
		22.5-25 หรือ 30-32.5	3	ปานกลาง	
		20-22.5 หรือ 32.5-35	2	เล็กน้อย	
		<20 หรือ >35	1	ไม่เหมาะสม	
5	การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน (LU)	ทุเรียนหรือไม่ผลสม	4	สูง	3
		ไร่	3	ปานกลาง	
		นา	2	เล็กน้อย	
		นอกเขตเกษตรกรรม	1	ไม่เหมาะสม	
6	เขตชลประทาน (IR)	ในเขตชลประทาน	4	สูง	2
		นอกเขตชลประทาน	2	เล็กน้อย	
7	พื้นที่น้ำท่วม (FA)	ไม่เคยถูกน้ำท่วม	4	สูง	1
		เคยถูกน้ำท่วม	3	ปานกลาง	
		ถูกน้ำท่วม 2 ครั้ง	2	เล็กน้อย	
		ถูกน้ำท่วมมากกว่า 2 ครั้ง	1	ไม่เหมาะสม	
	พื้นที่กันออก		ไม่เหมาะสม		

7) นำข้อมูลเชิงกริดทั้งหมดมาทำการจำแนกระดับชั้นความเหมาะสมใหม่ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ เพื่อแบ่งข้อมูลความเหมาะสมรายตัวเกณฑ์ออกเป็นระดับ โดยวิธีการจำแนกชั้นข้อมูลใหม่ (Reclassify) แบ่งระดับข้อมูลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ พร้อมจัดทำแผนที่พื้นที่ที่เหมาะสมรายตัวเกณฑ์

8) วิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสม โดยนำแผนที่พื้นที่ที่เหมาะสมรายตัวเกณฑ์ในรูปแบบข้อมูลเชิงกริด มาทำการคำนวณและหาค่าดัชนีผลรวมพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน (Durian Suitable Area Index: DSI) จากค่าคะแนนและค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละตัวเกณฑ์ ด้วยวิธีคำนวณข้อมูลราสเตอร์ (Raster Calculate) ดังสมการ (1)

$$DSI = (7*DS) + (6*ST) + (5*SD) + (4*TP) + (3*LU) + (2*IR) + (FA) \quad (1)$$

9) ทำการจำแนกชั้นข้อมูลใหม่ของค่าคะแนนผลรวมอีกครั้ง โดยใช้วิธีการจุดแบ่งแบบธรรมชาติ (Natural Breaks) ซึ่งเป็นการแบ่งช่วงชั้นสำหรับพื้นที่ที่อิงจากการจับกลุ่มของข้อมูลแบบธรรมชาติ ค่าตัวแบ่งกลุ่มใช้เป็นตัวกำหนดค่าที่คล้ายคลึงกันของกลุ่มได้ดีที่สุด และช่วยเพิ่มความแตกต่างระหว่างแต่ละช่วงชั้น โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ระดับ คือ พื้นที่เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และไม่เหมาะสม

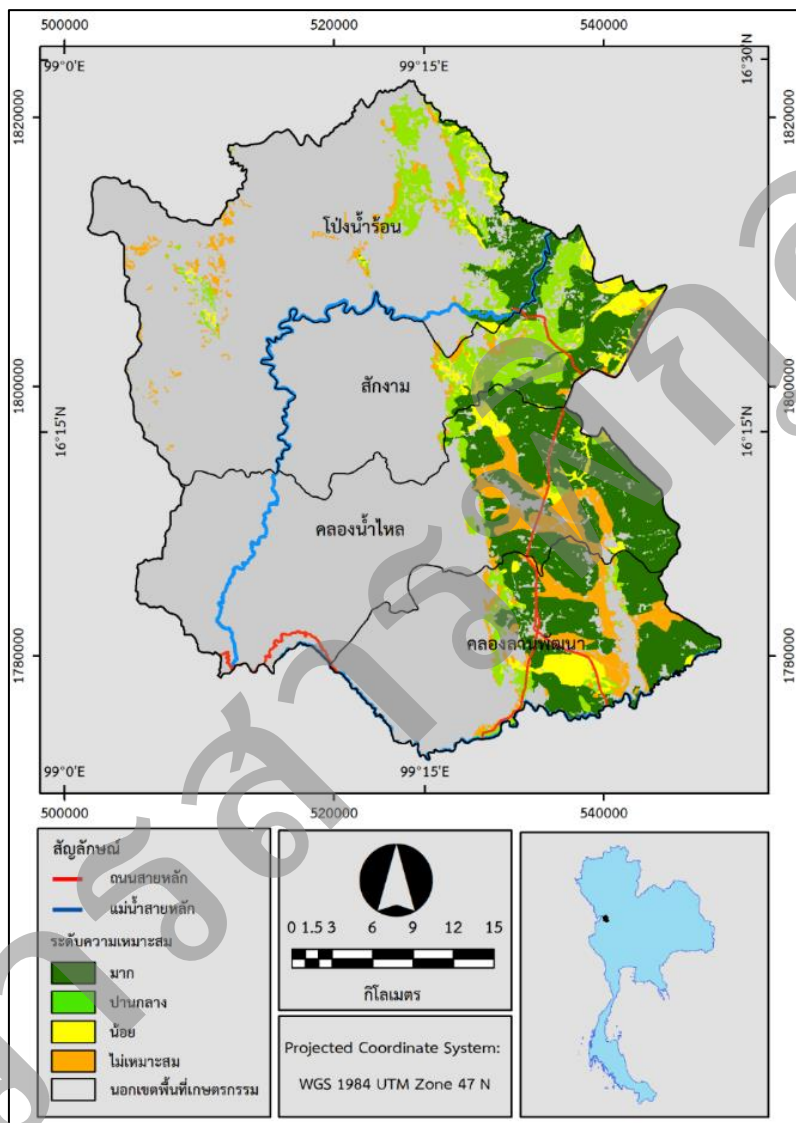
10) วิเคราะห์พื้นที่กันออก จัดทำแผนที่พื้นที่ที่เหมาะสม พร้อมคำนวณเนื้อที่ในแต่ละระดับความเหมาะสม

ผลการวิจัย

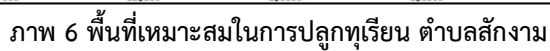
การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ 75.35) รองลงมา คือ เหมาะสมมาก (ร้อยละ 15.70) เหมาะสมปานกลาง (ร้อยละ 6.07) และเหมาะสมน้อย (ร้อยละ 2.88) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนระดับมาก (ร้อยละ 53.12) รองลงมา คือ ปานกลาง (ร้อยละ 20.53) ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 16.61) และเหมาะสมน้อย (ร้อยละ 9.74) ทั้งนี้

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของพื้นที่ที่เหมาะสม พบว่า เนื่องจากพื้นที่ฝั่งตะวันตกของอำเภอ เป็นป่าไม้ ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน โดยพื้นที่เหมาะสมมาก จะพบมากในบริเวณฝั่งตะวันออกของตำบลคลองน้ำไหลและคลองลานพัฒนา ส่วนพื้นที่เหมาะสมปานกลางและน้อย จะกระจายตัวกันในตำบลโป่งน้ำร้อนและสกกาม ดังภาพ 2

การวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนรายตำบล พบว่า ตำบลคลองน้ำไหล มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตเกษตรกรรมทำให้ไม่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน (ร้อยละ 68.42) รองลงมาเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมมาก (ร้อยละ 22.02) โดยพื้นที่ที่เหมาะสมมากจะอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของตำบล (ภาพ 3) ตำบลโป่งน้ำร้อน มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตเกษตรกรรม (ร้อยละ 85.09) รองลงมาเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (ร้อยละ 6.57) และพื้นที่เหมาะสมมาก (ร้อยละ 4.14) โดยพื้นที่ที่เหมาะสมมากจะอยู่บริเวณตอนล่างทางฝั่งตะวันออกของตำบล เช่นเดียวกัน (ภาพ 4) ตำบลคลองลานพัฒนา มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตเกษตรกรรม (ร้อยละ 54.03) รองลงมาเป็นพื้นที่เหมาะสมมาก (ร้อยละ 27.08) โดยพื้นที่ที่เหมาะสมมากจะอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของตำบล และฝั่งตะวันตกที่ติดต่อกับพื้นที่ป่าไม้ (ภาพ 5) และตำบลสกกาม มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตเกษตรกรรม (ร้อยละ 62.22) รองลงมาเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมมาก (ร้อยละ 16.16) โดยพื้นที่ที่เหมาะสมมากจะอยู่บริเวณตอนบนและตอนล่างฝั่งตะวันออกของตำบล (ภาพ 6)

ภาพ 2 พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน อำเภอคลองลาน
จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในทุกตำบล ชี้ให้เห็นว่าหากไม่รวมพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่นอกเขตเกษตรกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่กันออกแล้ว โดยภาพรวมทุกตำบล มีศักยภาพ และมีความเหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนในเบื้องต้น และควรมีการสนับสนุนให้ปลูกทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นพืชที่ให้ผลผลิตมูลค่าสูงกว่าพืชดั้งเดิม โดยเรียงลำดับตำบลที่ควรสนับสนุน ดังนี้ คือ ตำบลคลองลานพัฒนา ตำบลคลองน้ำไหล ตำบลสีกงาม และตำบลโป่งน้ำร้อน ตามลำดับ

เมื่อซ้อนทับพื้นที่เหมาะสมกับพื้นที่หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ควรสนับสนุนให้มีการปลูกทุเรียนระดับมากร้อยละ 36.76 และระดับปานกลางร้อยละ 33.82 ซึ่งหมู่บ้านเหมาะสมระดับมากในแต่ละตำบล ประกอบด้วย ตำบลคลองน้ำไหล ได้แก่ บ้านแม่สวด บ้านบึงหล่ม บ้านคลองพลู บ้านทุ่งหญ้าคา บ้านชัยทอง บ้านรวงผึ้งพัฒนา บ้านไร่อุดม บ้านใหม่วงศ์เจริญ บ้านหล่มชัย และบ้านคลองใหญ่ใหม่ ตำบลโป่งน้ำร้อน ได้แก่ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านคลองไพร บ้านคลองสมบูรณ์ และบ้านท่ากะบาก ตำบลคลองลานพัฒนา ได้แก่ บ้านทะเลพัฒนา บ้านมอตะแบก บ้านหนองผักบุ้ง บ้านมอมะรืน และบ้านตลาดม้ง และตำบลสีกงาม ได้แก่ บ้านสีกงาม บ้านท่ามะเขือ บ้านปางลับแล บ้านมอมะนาว และบ้านคลองแขยง

การอภิปรายผล

1) การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนที่พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนนั้น เป็นผลมาจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่กันออก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการเกษตร พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอคลองลาน มีความเหมาะสมระดับมากในการปลูกทุเรียน จึงชี้ให้เห็นว่าทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถสนับสนุนให้ปลูกในอำเภอคลองลานได้

2) การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนรายตัวเกณฑ์ ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหมาะสมในการปลูกทุเรียนในพื้นที่ ได้แก่ ปัจจัยด้านเนื้อดิน อุณหภูมิ และการเกิดน้ำท่วมซ้ำ ซึ่งอำเภอคลองลานมีเนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินร่วน ทำให้มีการระบายน้ำดี อีกทั้ง

ยังมีอุณหภูมิอยู่ในช่วงเหมาะสม และมีพื้นที่เกิดน้ำท่วมขังน้อย ทำให้เหมาะสำหรับการปลูกทุเรียน

3) การศึกษานี้ เป็นการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน โดยใช้ปัจจัยทางกายภาพเป็นหลัก ซึ่งระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจได้ดี สอดคล้องกับการศึกษาของศักดิ์ดา หอมหวล และคณะ (2558) ที่ได้วิเคราะห์หาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางพาราในพื้นที่จังหวัดตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร อุทัยธานี และนครสวรรค์ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยใช้ตัวเกณฑ์วิเคราะห์ 4 ด้าน ได้แก่ น้ำฝน เคมีของดิน กายภาพของดิน และลักษณะภูมิประเทศ และการศึกษาของสุภาสพงษ์ รุ้งทำนอง (2563) ที่ได้สร้างแนวทางการส่งเสริมกระบวนการผลิตมันสำปะหลังสะอาดเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศและการพัฒนาชุดองค์ความรู้สู่เกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร และมีการวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีตัวเกณฑ์ใช้วิเคราะห์ จำนวน 8 ตัวเกณฑ์ ได้แก่ เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง ความเหมาะสมของดินในการปลูกพืช เนื้อดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน เขตชลประทาน พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางด้านการเกษตร พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม และภูมิสัณฐานและความลาดชัน

4) การศึกษานี้ พบว่า พื้นที่ที่มีศักยภาพส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมาก อย่างไรก็ตาม พื้นที่เหมาะสมปานกลาง ก็เป็นพื้นที่ที่สามารถสนับสนุนให้ปลูกทุเรียนได้เช่นเดียวกัน แต่อาจต้องมีการเพิ่มความเหมาะสมของพื้นที่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังการศึกษาของนุชนางค์ สุวรรณทน และ อมรรัตน์ สระเพชร (2564) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการเพิ่มผลผลิตของทุเรียนในเขตพื้นที่เหมาะสมปานกลาง ว่าประกอบด้วย การปรับปรุงสมบัติกายภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน การจัดหาแหล่งน้ำและจัดการระบบการให้น้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดินและตรงกับช่วงเวลาที่พืชต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำองค์ความรู้จากการศึกษา ไปใช้ในการสนับสนุนการปลูกทุเรียนในฐานะพีชเศรษฐกิจใหม่มูลค่าสูงในพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ได้

2) เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนและเกษตรกรโดยทั่วไป สามารถนำองค์ความรู้จากการศึกษา ไปใช้เป็นข้อมูล สารสนเทศ และองค์ความรู้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนและเพิ่มผลผลิตของตนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การกำหนดตัวเกณฑ์วิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกจาก 3 ด้าน ได้แก่ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้ ในการศึกษาพื้นที่อื่น ๆ อาจต้องมีการลงสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม เพื่อให้ได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับสภาวะที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

2) การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียนในการศึกษานี้ ยังไม่ได้นำปัจจัยในเรื่องเศรษฐกิจและสังคมมาวิเคราะห์ร่วม เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูลที่จะนำมาใช้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำปัจจัยดังกล่าว มาเป็นตัวเกณฑ์ในการวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ร่วมด้วย

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). **ชั้นข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน**. สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

โครงการชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร. (2560). **ชั้นข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โครงการชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร**. โครงการชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร.

นุชนางค์ สุวรรณเทน และ อมรรัตน์ สระเพ็ชร. (2564). การประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อศึกษาการเพิ่มขึ้นของการใช้ที่ดินปลูกทุเรียนและแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกทุเรียนในพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน.

ศักดิ์ดา หอมหวาน และคณะ. (2558). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์วิเคราะห์หาพื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา: กรณีศึกษาจังหวัด ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร อุทัยธานี นครสวรรค์. สถานภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือตอนล่าง) มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง กรมชลประทาน. (2565). ข้อมูลสภาพอากาศ. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จาก <http://www.hydro-2.com/>.

สุภาสพงษ์ ฐิ์ทำนอง. (2563). การส่งเสริมกระบวนการผลิตมันสำปะหลังสะอาดเพื่อเพิ่มมูลค่า ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศและการพัฒนาชุดองค์ความรู้สู่เกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 26(4),86-105.

สุภาสพงษ์ ฐิ์ทำนอง. (2564). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. (2552). ตำราเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ.

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. (2564). Thailand Flood Monitoring System. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2564, จาก <https://flood.gistda.or.th/>.

**แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานต่อการปฏิบัติของ
หน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีผลต่อหน่วยรับตรวจ**
Guidelines development of the quality of work
on the performance of the internal audit unit
affecting the auditing unit.

ศุภลักษณ์ สมโภชน์¹
Supaluk Sompoch
กันยา มั่นคง²
Ganya mankhong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน และเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงคือ หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 15 หน่วยงาน ผลการศึกษามีดังนี้ ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปี 2563 และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปี

¹นักตรวจสอบภายในชำนาญการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²นักตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2563 และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบด้านการให้คำปรึกษา ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หน่วยรับตรวจ, การปฏิบัติงานตรวจสอบ, การตรวจสอบภายใน

Abstract

The purposes of this research were to study; survey the satisfaction of the auditing unit towards the performance of the internal audit unit. and compare the level of satisfaction of the audited unit towards the performance of internal audits. The sample group studied in this study was obtained by Specific Model. 15 departments within Kamphaeng Phet Rajabhat University. The results of the study were as follows. The results of the internal audit performance comparison in 2018-2020 found that in 2019, the satisfaction level was at the highest level, followed by the year 2020 and the year 2018 at the high level of satisfaction. Comparison of internal audit officers who provided services in 2018-2020 found that in 2019, there was the highest level of satisfaction, followed by the year 2020 with the highest level of satisfaction, and in 2018, the level of Satisfaction is at a high level. The results of the comparison of the audit report 2018-2020 found that the year 2019 had the highest level of satisfaction, followed by the year 2020 and the year 2018 with the high level of satisfaction. The results of the comparison of consulting in the years 2018-2020 found that the year 2019 had the highest level of satisfaction, followed by the year 2020 with the highest level of satisfaction, and in 2018, the level of satisfaction at a high level.

Keywords inspection unit, audit work, internal audit

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จนเห็นได้ว่าในปัจจุบันกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่และบทบาทของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ มีการพัฒนาระบบงานขององค์กร มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ส่งผลให้ระบบงานมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีข้อมูลจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบเอกสารและไฟล์ข้อมูล การทำงานมีการประสานกันข้ามสายงานทำให้ฝ่ายบริหารดูแลควบคุมระบบงานในองค์กรไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าองค์กรจะมีระบบการควบคุมภายในอยู่แล้วก็ตาม การตรวจสอบภายในจึงเข้ามาบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นกิจกรรมการให้ความเชื่อมั่น (Assurance) และการให้คำปรึกษา (Consulting) ต่อผู้บริหารอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น (สำนักกำกับและพัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, 2551)

เป็นที่ยอมรับกันว่าการตรวจสอบภายในเป็นวิชาชีพ อิสระอีกแขนงหนึ่ง ปัจจุบันการตรวจสอบภายในต้องเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายหลายประการ เช่น ความเจริญเติบโตขององค์กร ภาวะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ฉะนั้นผู้ตรวจสอบภายในจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง ด้านวิชาชีพทั้งในด้านความรู้ ทักษะและความสามารถอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหาร ความเสี่ยง การควบคุมและกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ (สิริลักษณ์เที่ยงธรรม และคณะ, 2553 อ้างถึงในกานต์ เสกขุนทด, 2560)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีความเป็นอิสระและเป็นนิติบุคคล หน่วยตรวจสอบภายในก่อตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 เกิดขึ้นตามมติของสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร หน่วยตรวจสอบภายใน เป็นหน่วยงานอิสระที่ขึ้นตรงต่ออธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพย์สินและการบริหารงานทั่วไปของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ ขอบบังคับ ประกาศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น เนื่องจากการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในมีที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของผู้บริหารนั้น นอกจากจะต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องแล้ว การดำเนินงานของผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องติดต่อประสานงานกับทุก ๆ หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยฯ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินความพึงพอใจต่อหน่วยรับตรวจที่มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานตรวจสอบภายในให้ดียิ่งขึ้นและตรงตามความต้องการของหน่วยรับตรวจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัย R2R (Routine to Research) เป็น การศึกษาระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงาน ตรวจสอบภายใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรายงานผลการตรวจสอบ ด้าน การให้คำปรึกษา ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ และด้านการ ปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบในปี 2561-2563 ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงานทุกคน จำนวน 15 หน่วยงาน ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สำนักงานอธิการบดี สำนักส่งเสริม วิชาการและงานทะเบียน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนัก ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรแม่สอด สำนักบริการวิชาการและ จัดหารายได้ และคณะพยาบาลศาสตร์

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ ของหน่วยรับตรวจที่มีต่อคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานและการ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามกรอบความประพฤติของหน่วยตรวจสอบ ภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มี การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2558) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้เกณฑ์ในการตรวจ

พิจารณาข้อคำถาม ดังนี้ ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน-1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยแบบสอบถามนี้มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ที่ 0.89 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เลือกตอบ (Check List) (สมชาย รัตนทองคำ, 2556)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้รับบริการของหน่วยตรวจสอบภายใน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรายงานผลการตรวจสอบ ด้านการให้คำปรึกษา ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ และด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ ประเมินค่า (Rating Scale) และมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) คือ

มากที่สุด	คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ	5
มาก	คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ	4
ปานกลาง	คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ	3
น้อย	คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ	1

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบของคำถามปลายเปิด (Open Ended Questions) (สมชาย รัตนทองคำ, 2556)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการเตรียมแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการทดสอบแก้ไขปรับปรุง เพื่อความเข้าใจ ที่ถูกต้องของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ขั้นตอนการผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย นำแบบสอบถามส่งไปยัง กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อความรวดเร็วและ ป้องกันการสูญหาย โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามยัง กลุ่มเป้าหมาย

3. ขั้นตรวจสอบข้อมูลผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ ความถูกต้องและตรวจสอบ ความครบถ้วนของข้อมูล

4. การลงรหัสและจัดเตรียมข้อมูล ลงรหัสข้อมูลใน แบบสอบถามที่ตรวจสอบ ความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำ รหัสจากแบบสอบถามใส่ลงในแบบบันทึก รหัสข้อมูลที่จัดเตรียมไว้เสร็จแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งก่อนที่จะนำข้อมูลไป วิเคราะห์ใน ขั้นตอนต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดย การนำเอาแบบสอบถาม ทั้งหมดมาบันทึกข้อมูลที่ป็นรหัสในแบบบันทึก ข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล หรือ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดย ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) แล้วนำผลจากการประมวลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา โดย การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ(Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับ ความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจ โดยการ แปลผลของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์การตัดสินระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด} \\ \text{จำนวนชั้น} &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดยสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่าผลการศึกษาความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลสำรวจความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบในปี พ.ศ. 2561-2563 มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน ปี พ.ศ.2561- 2563

สิ่งที่ประเมิน	2561			2562			2563		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน									
1. มีการอธิบายขอบเขตและวัตถุประสงค์การตรวจสอบไว้อย่างชัดเจน	4.24	0.66	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	4.31	0.79	มาก
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบมีความเหมาะสม	4.35	0.61	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
3. การปฏิบัติงานตรวจสอบได้ครอบคลุมกิจกรรมที่มีความเสี่ยงและสำคัญ	4.24	0.66	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
4. ความถี่ในการเข้าตรวจสอบที่เหมาะสม	4.41	0.51	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	4.38	0.72	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการช่วยหน่วยรับตรวจแก้ไขปัญหาให้การปฏิบัติงานมีความครบถ้วนสมบูรณ์	4.19	0.69	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	4.5	0.52	มาก
รวม	4.30	0.54	มาก	4.57	0.69	มากที่สุด	4.41	0.66	มาก

สิ่งที่ประเมิน	2561			2562			2563		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	ระดับพึงพอใจ
ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ									
6. ผู้ตรวจสอบมี อัธยาศัย สุชุม รอบคอบ รู้จัก กาลเทศะ สุภาพอ่อนโยน (บุคลิกภาพที่ เหมาะสมกับ การปฏิบัติ หน้าที่)	4.59	0.66	มากที่สุด	4.64	0.67	มากที่สุด	4.56	0.63	มากที่สุด
7. ผู้ตรวจสอบมี ทักษะในการ สื่อสารที่ชัดเจน และมี ประสิทธิภาพ	4.41	0.51	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	4.38	0.62	มาก
8. ผู้ตรวจสอบมี แนวคิดในเชิง บวกและ สร้างสรรค์	4.41	0.62	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.50	0.63	มากที่สุด
9. ผู้ตรวจสอบมี ความเป็นอิสระ และเป็นกลาง	4.53	0.62	มากที่สุด	4.64	0.67	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.48	0.46	มาก	4.62	0.67	มากที่สุด	4.5	0.60	มากที่สุด

สิ่งที่ประเมิน	2561			2562			2563		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรายงานผลการตรวจสอบ									
10. การรายงานผลการตรวจสอบเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเหมาะสม	4.29	0.69	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
11. ประเด็นที่ตรวจพบมีการชี้แจงและรายงานอย่างถูกต้อง	4.35	0.70	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
12. ข้อเสนอแนะที่ปรากฏในรายงานมีความถูกต้องเชื่อถือได้	4.41	0.62	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.5	0.52	มากที่สุด
13. ข้อเสนอแนะที่ปรากฏในรายงานเป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้	4.35	0.61	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด
14. รายงานการตรวจสอบมีเนื้อความที่กระชับ ชัดเจน และ เข้าใจง่าย	4.29	0.69	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.5	0.63	มากที่สุด
15. การเปิดโอกาสให้ผู้รับการตรวจสอบชี้แจงการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ	4.41	0.71	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด

สิ่งที่ประเมิน	2561			2562			2563		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
16. มีการติดตามผลการตรวจสอบข้อเสนอแนะในครั้งก่อน อย่างเหมาะสม	4.35	0.70	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
รวม	4.35	0.64	มาก	4.71	0.50	มากที่สุด	4.51	0.55	มากที่สุด
ด้านการให้คำปรึกษา									
17. การอธิบาย/ชี้แจงในการให้คำปรึกษาชัดเจนเข้าใจง่าย	4.35	0.70	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
18. คำแนะนำที่ได้รับสามารถนำไปปฏิบัติ/ปรับปรุง/พัฒนาการทำงานได้	4.35	0.70	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
19. ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการให้คำปรึกษาของหน่วยตรวจสอบภายใน	4.47	0.62	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
รวม	4.39	0.65	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด	4.44	0.63	มาก
ภาพรวม 4 ด้าน	<u>4.38</u>	<u>0.52</u>	<u>มาก</u>	<u>4.66</u>	<u>0.60</u>	<u>มากที่สุด</u>	<u>4.47</u>	<u>0.61</u>	<u>มาก</u>

จากตารางที่ 1 ในภาพรวมหน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจต่อหน่วยตรวจสอบภายใน พบว่า ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจในภาพรวมมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) รองลงมาคือปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$) และปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.38$) ตามลำดับ

ปี 2561 พบว่า หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.48$) รองลงมาคือด้านการให้คำปรึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.39$) ,ด้านรายงานผลการตรวจสอบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$) และด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$) ตามลำดับ

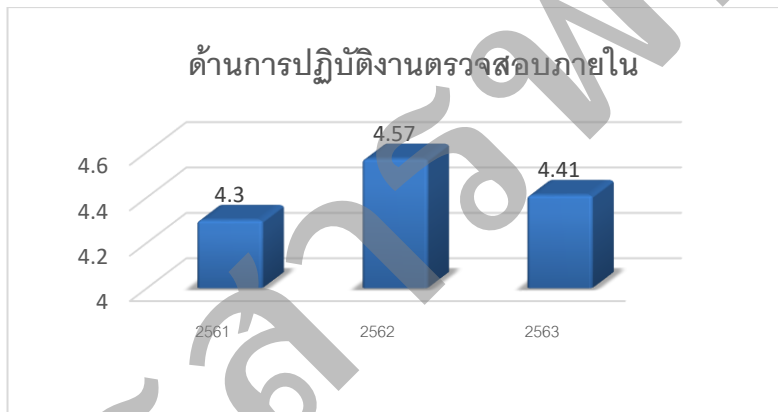
ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านรายงานผลการตรวจสอบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.71$) รองลงมาคือด้านการให้คำปรึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.64$) ,ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.62$) และด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.57$) ตามลำดับ

ปี 2563 หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านรายงานผลการตรวจสอบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$) รองลงมาคือด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.50$) ,ด้านการให้คำปรึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.44$) และด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

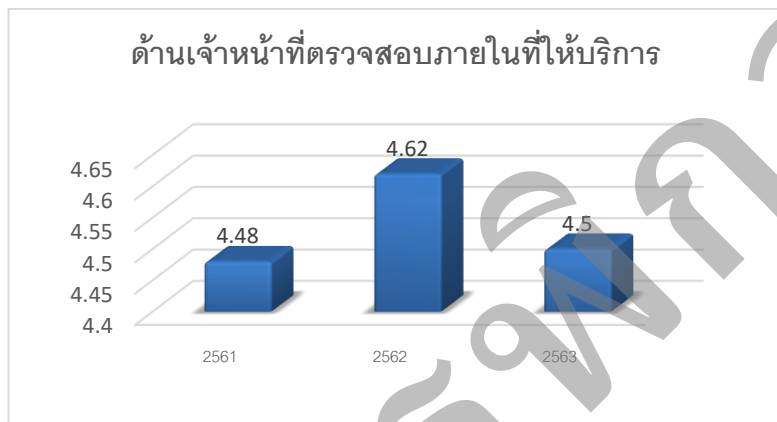
ผลการศึกษาความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน เมื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อ การปฏิบัติงาน สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ปี 2561-2563

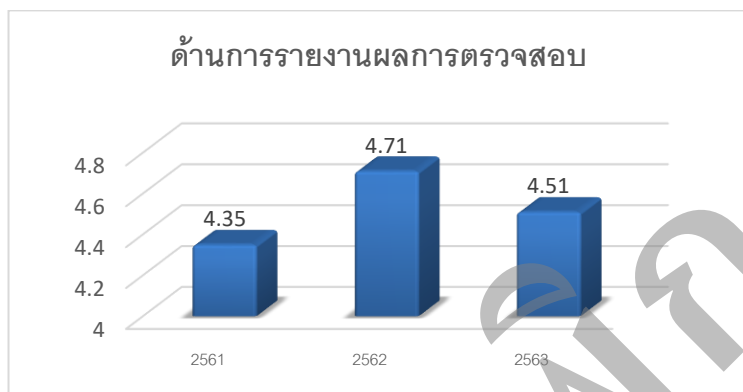
จากรูปภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.57$) รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$) ตามลำดับ

รูปภาพที่ 2 ผลการเปรียบเทียบด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ ปี 2561-2563

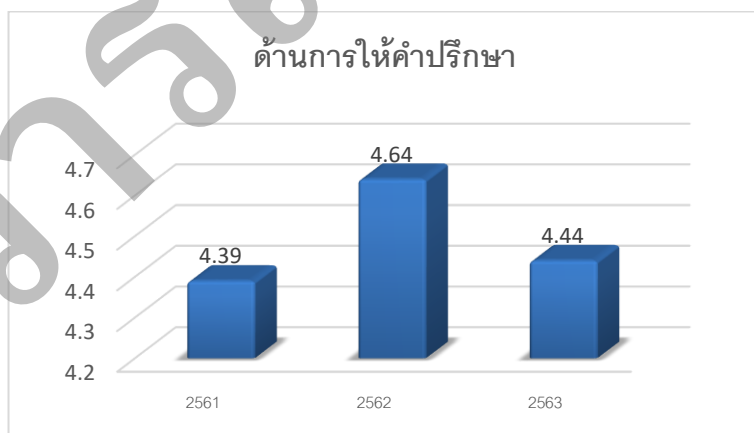
จากรูปภาพที่ 2 ผลการเปรียบเทียบด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) ตามลำดับ

รูปภาพที่ 3 ผลการเปรียบเทียบด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ปี 2561-2563

จากรูปภาพที่ 3 ผลการเปรียบเทียบด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.71$) รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$) และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$) ตามลำดับ

รูปภาพที่ 4 ผลการเปรียบเทียบด้านการให้คำปรึกษา ปี 2561-2563

จากรูปภาพที่ 4 ผลการเปรียบเทียบด้านการให้คำปรึกษา ปี 2561-2563 พบว่า ปี 2562 หน่วยรับตรวจมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.64$) รองลงมาคือ ปี 2563 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.44$) และ ปี 2561 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.39$) ตามลำดับ

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จากผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ของหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ในปี 2562 หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจในภาพรวมมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปี 2563 และปี 2561 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในปี 2563 ภาพรวมความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจ มีแนวโน้มลดลง ดังนั้นหน่วยตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติของหน่วยตรวจสอบภายใน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ก่อนการดำเนินการตรวจสอบภายในควรมีการอธิบาย ชี้แจง ถึงขอบเขตวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบ และ กิจกรรมที่มีความเสี่ยงและสำคัญ ตลอดจนความถี่ในการเข้าตรวจสอบ ให้ชัดเจน หากในระหว่างการตรวจสอบ หน่วยรับตรวจเกิดปัญหา หน่วยตรวจสอบภายในต้องมีส่วนร่วมในการช่วย หน่วยรับตรวจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานด้วย

ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ ในระหว่างการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบจะต้องมีอัธยาศัยดี มีความสุ่มรอบคอบ รู้จักกาลเทศะ สุภาพ และอ่อนโยน อีกทั้งผู้ตรวจสอบจะต้องมีทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมีแนวคิดในเชิงบวกและสร้างสรรค์และต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง และในระหว่างการตรวจสอบควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการตรวจสอบ

ชี้แจงการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ

ด้านรายงานผลการตรวจสอบ เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ แล้วลำดับต่อไปคือการรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งเนื้อหาในรายงานควรมีประเด็นที่ตรวจพบมีการชี้แจงและรายงานอย่างถูกต้อง มีเนื้อความที่กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นไปอย่างรวดเร็ว และเหมาะสม ข้อเสนอแนะที่ปรากฏในรายงานเป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้ มีความถูกต้องเชื่อถือได้

ด้านการให้คำปรึกษา ควร มีการการอธิบายชี้แจงในการให้คำปรึกษาอย่างชัดเจน มีความเข้าใจง่าย ซึ่งคำแนะนำที่ได้รับจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติปรับปรุง และพัฒนากระบวนการทำงานได้

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานต่อการปฏิบัติของหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีผลต่อหน่วยรับตรวจ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นงานวิจัย R2R (Routine to Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้ 1. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามหน่วยรับตรวจ ปี พ.ศ.2561 สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 17 ฉบับ ปี พ.ศ.2562 สามารถเก็บข้อมูลแบบประเมินได้ จำนวน 11 ฉบับ ปี พ.ศ.2563 สามารถเก็บข้อมูลแบบประเมินได้ จำนวน 16 ฉบับ ปี พ.ศ. 2561 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร ปี พ.ศ.2562 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ปี พ.ศ.2563 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพ็ญภา จรัสพันธ์ (2557) ได้ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้าจีเนท โมบายเซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี ในเรื่องของระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนเพศ และอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน ปี พ.ศ.2561 ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อหน่วยตรวจสอบภายใน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในที่ให้บริการ ปี พ.ศ.2562 ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อหน่วยตรวจสอบภายใน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด ได้แก่ ด้านรายงานผลการตรวจสอบ ปี พ.ศ.2563 ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อหน่วยตรวจสอบภายใน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด ได้แก่ ด้านรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรสสุคนธ์ วาริทสกุล , พิเชต วงรอต และ ศิริอร สีนรุ (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการให้การสนับสนุนของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรสูงที่สุด

ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงไม่มีส่วนได้เสียทั้งทางตรงและทางอ้อมในการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และผู้ตรวจสอบภายในมีความอิสระในการปฏิบัติงานและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากการแทรกแซงทั้งในเรื่องการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน และการรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ ในกรณีที่มีเหตุหรือข้อจำกัดที่จะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระหรือเที่ยงธรรม ผู้ตรวจสอบภายในได้เปิดเผยเหตุหรือข้อจำกัดดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรสสุคนธ์ วาริทสกุล , พิเชต วงรอต และ ศิริอร สีนรุ (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการให้การสนับสนุนของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ในด้านบุคลากรสูงที่สุด ในเรื่องของการการปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมและปราศจากการการแทรกแซง ในกรณีที่มีเหตุหรือข้อจำกัดในการปฏิบัติงานจะมีการเปิดเผยเหตุหรือข้อจำกัดดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาความพึงพอใจในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็ก ซึ่งหากจะนำผลไปใช้ในการบริหารงานที่มีขนาดใหญ่อาจจะส่งผลให้ผลการรายงานมีความเปลี่ยนแปลงไปและไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ขององค์กร

2. การพัฒนางานของหน่วยตรวจสอบภายในของ จะสำเร็จตามเป้าประสงค์หรือ มีประสิทธิภาพได้นั้น หน่วยงานตรวจสอบภายในต้องมีความอิสระ ความเป็นวิชาชีพ มีการบริหารกำลังคนที่ยั่งยืน แล้วจึงขยายผลไปสู่การพัฒนาทางด้านองค์ความรู้ บุคลากร และด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากระบวนการเปรียบเทียบในเรื่องที่มีความเจาะจงลงไป เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ เสกขุนทด. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบภายใน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดฉะเชิงเทรา, วารสารราชนครินทร์ , 53-62.
- กรมบัญชีกลาง. (2549). กระบวนการตรวจสอบภายใน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จากhttp://www.audit.moi.go.th/pdf_new/14-2pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564
- กลุ่มงานสถิติวิเคราะห์ สำนักแผนงาน. (2562). รายงานการสำรวจความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ ของผู้ใช้บริการท่าเรือโดยสารริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา. (รายงานผลการวิจัย). กรมเจ้าท่า.

- กลุ่มงานอำนวยการ. (2562). การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารงานและการจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (รายงานผลการวิจัย). กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิรพงษ์ สุทธะมุสิก. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลละอุ่น จังหวัดระนอง. (รายงานผลการวิจัย). หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัย บุรพา.
- พรชัย ขาวสบาย. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของกรมราชองครักษ์ ลักษณะวิชา : การทหาร. (รายงานผลการวิจัย). กรมราชองครักษ์.
- เพ็ญภา จรัสพันธ์. (2557). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้า จีเนโม่บายเซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี. (รายงานผลการวิจัย). หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยบุรพา.
- ภัทรกร มิ่งขวัญ. (2559). การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์. (รายงานผลการวิจัย). หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รสสุคนธ์ วาริตสกุล และคณะ. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการให้การสนับสนุนของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. วารสารพยาบาลทหารบก. 16(3). 42-50.
- รพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2558). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักเกณฑ์และข้อแนะนำสำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับ

วารสารพิกุล เป็นวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ: ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

1. ประเภทของบทความ

1.1 บทความทางวิชาการ เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานทางวิชาการหรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้แก่บุคคลทั่วไป

1.2 บทความวิจัย และบทความวิทยานิพนธ์ เป็นบทความที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนระบุวัตถุประสงค์ที่แน่นอน มีการค้นคว้าอย่างมีระบบรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลตีความและสรุปผลตรงตามวัตถุประสงค์

2. รูปแบบของบทความ

2.1 ลักษณะโดยทั่วไป ต้นฉบับของบทความควรมีความยาว 15-20 (รวมภาพประกอบ) หน้าขนาดกระดาษ A5 แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 15 ระยะขอบด้านบน 2.41 ซม. ด้านล่าง 1.70 ซม. ด้านซ้าย 2.41 ซม. ด้านขวา 1.70 ซม. (สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่เว็บไซต์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ <http://huso.kpru.ac.th/>)

2.2 ภาษา เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ กรณีที่เป็นภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาก่อนส่งบทความมายังกองบรรณาธิการ

2.3 ชื่อเรื่อง ควรกะทัดรัด ไม่ยาวเกินไปชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้นฉบับ ให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทย ตามด้วยภาษาอังกฤษตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 20 ตัวหนา

2.4 ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือคำนำหน้าชื่อ แต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรถ

2.5 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-250 คำ ควรเป็นบทคัดย่อที่สั้น ใช้คำกระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น ไม่ควรเขียนตามบทคัดย่อตามแบบที่เขียนในงานวิทยานิพนธ์หรือรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2.6 คำสำคัญ กำหนดคำสำคัญที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล ที่ผู้ค้นหามหาความสามารถหาได้ง่าย ให้ระบุคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษาอย่างละไม่เกิน 5 คำสำคัญ

2.7 บทนำ อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา กรณีที่เป็นบทความวิจัยให้แสดงเหตุผลที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.8 วิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย (สำหรับบทความวิจัย) ให้อธิบายกระบวนการดำเนินการวิจัยวิธีการศึกษาสิ่งที่นำมาศึกษา จำนวน ขนาด ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาอธิบายแบบแผนการวิจัย การเลือกตัวอย่างวิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

2.9 ผลการวิจัย (สำหรับบทความวิจัย) ให้เสนอผลวิจัยอย่างชัดเจนตรงประเด็น ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย โดยต้องมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบและสรุปเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ถ้ามี)

2.10 การอภิปรายผล การวิพากษ์ วิจารณ์ สรุป และข้อเสนอแนะ (สำหรับบทความวิจัย) ให้ชี้แจงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ สมมติฐาน หรือข้อคำถามวิจัย อภิปรายให้เห็นถึงความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลวิจัยของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และให้จบด้วยบทสรุปและข้อเสนอแนะที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยต่อไป เป็นต้น

2.11 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ให้ระบุสั้น ๆ ถึงผู้ให้การสนับสนุน หรือผู้มีส่วนช่วยทำให้งานวิจัยหรือบทความสำเร็จสมบูรณ์

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Year Format)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In text citation)

ภาษาไทย (ชื่อ นามสกุล, ปีพ.ศ., หน้า)

ภาษาอังกฤษ (นามสกุล, ปี ค.ศ.)

3.1.1 อ้างอิงในเนื้อหาจากสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา เอกสาร)

ผู้แต่งคนเดียว

การอ้างอิงให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) หรือ นามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยหมายเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิง ใส่ไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544, หน้า 57)

- กรณีที่สรุปเนื้อหาทั้งหมดทั้งเล่ม ไม่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ต้องระบุเลขหน้า เช่น

(บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546)

- กรณีที่ผู้แต่ง ใช้ฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ นำหน้าให้คงไว้เหมือนที่ปรากฏในหน้าปกในของหนังสือ เช่น

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2540)

- กรณีผู้แต่งมียศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพไม่ต้องใส่ เช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็น

(ประเวศ วะสี, 2540)

- การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่อง แต่ผู้แต่งคนเดียวกัน ให้เขียนชื่อผู้แต่งครั้งเดียว แล้วเรียงปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

(ประเวศ วะสี, 2544; 2545)

ผู้แต่ง 2-3 คน

ให้ลงรายการด้วยชื่อ นามสกุล ของผู้แต่งทั้ง 2-3 คน เช่น

(พลฤทธิ ศิริบริวรรณพิทักษ์ และสุชาติ กิจพิทักษ์, 2545)

(Shah & Ratcliffe, 2003)

(วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์, อมรรัตน์ พันธงาม และชนาธิป พัยแป,

2545)

(Kotler, Bowen & Makens, 1999)

Page & Dowling (2002) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า.....

ผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ให้ลงรายการด้วยชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งคนแรกและตาม

ด้วยคำว่า “คนอื่น ๆ” หรือ “et al” ในภาษาอังกฤษ เช่น

(พลฤทธิ ศิริบริวรรณพิทักษ์ และคนอื่น ๆ, 2545)

(Shah, et al, 2003)

ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน

ให้ลงรายการด้วยหน่วยงานระดับสูงก่อน และตามด้วย

หน่วยงานระดับรอง ลงมา เช่น

(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, 2544)

เอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ลงชื่อเรื่องแล้วตามด้วยปีที่พิมพ์ และเลขหน้า เช่น

(การค้าชายแดน, 2544, หน้า 15)

กรณีไม่ใช่ผู้เขียน แต่เป็นผู้รวบรวม เรียบเรียง ผู้แปล หรือ

บรรณาธิการ

ให้ลงรายการด้วยชื่อ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และ

บอกต่อท้ายว่าเป็น “ผู้รวบรวม” “เรียบเรียง” “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้แปล”

เช่น

(ดวงสมร อรพินท์, บรรณาธิการ, 2546)

(Frase & Rose, editor, 1980)

3.4 อ้างอิงในเนื้อหา จากโสตทัศนวัสดุ

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบหรือผู้ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) และลักษณะของโสตทัศนวัสดุ

(สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ, 2544: CD-ROM)

3.5 การอ้างอิงในเนื้อหา จากระบบสารสนเทศออนไลน์ (www.)

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ค้นข้อมูล

(มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2547)

(Singh, 2002)

3.6 การอ้างอิงเสริมความ

ในกรณีที่อธิบายหรือขยายความเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่งเพื่อให้รายละเอียดขยายความเพิ่มเติม ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) หรือตัวเลขยก (1 2 3 ...) ไว้ท้ายข้อความนั้น และอธิบายหรือขยายความ เพิ่มเติมไว้ในเชิงบรรณท้ายหน้านั้น เช่น

การค้าชายแดนที่มีรอยต่อกับประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขง¹ ในปี 2540 ที่ผ่านมามี.....

¹การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านจังหวัดเชียงรายที่ผ่านพิธีการทางศุลกากร ในปี 2540 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 3,306.17 ล้านบาท

3.2 บรรณานุกรม/ เอกสารอ้างอิง

บรรณานุกรม ประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ มีแบบแผนการลงรายการอ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ American Psychological Association (APA) ดังนี้

ภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์)./

//////// ชื่อเมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

นามสกุล./ อักษรย่อชื่อแรก./ ตัวอักษรย่อชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)./

//////// ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์)./ ชื่อเมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

3.2.1 การใช้ลงรายการชื่อผู้แต่ง

ผู้แต่งที่เป็นบุคคล

- สำหรับผู้แต่งคนไทย ให้ใส่ชื่อ-นามสกุล ไม่ว่าผลงานจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ ไม่ต้องใส่คำนำหน้านาม เช่น นาย นางสาว ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร. ฯลฯ ยกเว้นราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้ และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เช่น

แม่น้ำมาส ขวลิขิต, คุณหญิง.

- สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล ตามด้วยตัวอักษรแรกของชื่อต้น ตามด้วยตัวอักษรแรกของชื่อกลาง (ถ้ามี) คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างนามสกุล และชื่อต้น เครื่องหมาย (.) และชื่อกลาง เครื่องหมาย (.) เช่น

Hackett, D. A.

- สำหรับหนังสือที่ผู้แต่งใช้นามย่อ หรือ นามแฝง ให้ใช้ตามที่ปรากฏในหน้าปกใน หากทราบชื่อจริงให้วงเล็บต่อท้าย เช่น

ทมยันตี (วิมล ศิริไพบูลย์)

ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน

- ผู้แต่งที่ปรากฏชื่อเป็นหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ สมาคม โรงพยาบาล ธนาคาร ฯลฯ ให้ลงรายการชื่อหน่วยงานใหญ่ก่อนและตามด้วยหน่วยงานย่อย โดยให้ลงชื่อตามด้วยประเภทหน่วยงาน เช่น

แม่ฟ้าหลวง, มหาวิทยาลัย. สำนักวิชาวิทยาศาสตร์.

มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง.

ไม่ทราบผู้แต่ง

- ให้ลงรายการแรกด้วยชื่อหนังสือหรือชื่อบทความแทน

3.2.2 การลงรายการปีที่พิมพ์

ให้ใส่ปีที่พิมพ์ล่าสุดที่ปรากฏในหนังสือในวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และตามด้วยเครื่องหมายจุด (.) ถ้าหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ม.ป.ป. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หรือ n.d. (no date) เช่น

(2446).

(ม.ป.ป.).

(n.d.)

3.2.3 การลงรายการชื่อหนังสือ ตำรา เอกสาร

ให้เขียนตามที่ปรากฏในหน้าปกในของหนังสือ ทั้งชื่อเรื่องหลักและชื่อรอง จบข้อความให้ใส่เครื่องหมายจุด (.) และให้ทำตัวเป็นตัวอักษรเข้ม เช่น

ศาสตร์-ศิลป์ การเขียนผลงานทางวิชาการ.

3.2.4 สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์

ให้ระบุเมืองที่พิมพ์ตามที่ปรากฏในหนังสือ ตามด้วยสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์ หากมีทั้งสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ให้ใส่นักพิมพ์แต่ถ้ามีโรงพิมพ์อย่างเดียว ใส่ชื่อโรงพิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏทั้งสถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ ให้ใส่ว่า ม.ป.ท. (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์) หรือ N.P. (No Place) และ ม.ป.พ. (ไม่ปรากฏ

สำนักพิมพ์) หรือ n.p. (no publisher) หลังสถานที่พิมพ์ให้ใส่เครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) หลังสำนักพิมพ์ให้ใส่เครื่องหมายจุด (.) เช่น

กรุงเทพฯ: นานมีพับลิชชิง.

London: Financial Times.

New York: n.p.

กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. หรือ ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

กรณีที่เป็นภาษาอังกฤษใช้ N.P.: n.p.

ตัวอย่างการลงรายการอ้างอิงบรรณานุกรม

1. อ้างอิงจากหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/
/////////สำนักพิมพ์. เช่น

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2544). **กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์: ทรัพย์สิน สัญญา และละเมิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

Marek, P. (1996). **Simulation-based Reliability Assessment for Structural Engineers/ Pavel Marek, Mialan Gubstar, Thalia Anagnos.** New Delhi: New light.

2. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี,/เดือน,/วัน)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),
หน้า. เช่น

มฤตดี ใจม่วง. (2555, สิงหาคม 5). มะเร็ง. วารสารหมอชาวบ้าน,
2(112), 21-30.

Bekerian, D. A. (1993, June). In search of the typical
eyewitness. *American Psychologist*, 48, 574-576.

3. อ้างอิงจากรายงานการประชุม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่ประชุม)./ชื่อเรื่อง./วันที่ เดือน พ.ศ.(หน้า)./สถานที่พิมพ์:
////////สำนักพิมพ์. เช่น

นิทัศน์ ภัทรโยธิน. (2540). ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน
การประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 15. วันที่ 27-28 มิถุนายน
พ.ศ. 2540 (หน้า 19-35). กรุงเทพฯ: สมาคมนักบัญชี.

Sinlarat, P. (1995). Success and failure of facility in Thai
University. In Somwang Pitiyanuwat, et al. (Eds),
Preparing teachers for all the World's children:
An of Transformation Proceedings of International
Conference, Bangkok 1992 (pp. 217-233). Bangkok:
UNICEF.

4. การอ้างอิงจากเว็บไซต์ (WWW.)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่ข้อมูล)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงเมื่อ/เดือน/วันที่,/ปีพ.ศ./
/////จาก <http://www>. เช่น

การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้, ศูนย์. (2555). กล้วยไม้. เข้าถึงเมื่อ
สิงหาคม 5, 2556, จาก <http://www.orchidtropical.com>.

Education, Ministry of. (2005,). **The Regional Seminar
on Higher Education in Southeast Asian
Countries**. Retrieved January 5, 2012, from
<http://www.inter.mua.go.th/>.

5. อ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง หรือชื่อคอลัมน์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./
/////วันที่/เดือน/ปี./หน้า.

ดิเรก น้าชัย. (2556). การเมืองการปกครองของไทยในยุคปัจจุบัน. ไทยรัฐ,
20 สิงหาคม 2556. หน้า 5.

Krishman, E. (2007,). Rebuilding self-esteem. **Bangkok Post**,
26 June 2007. pp. 12.

6. อ้างอิงจากจุลสาร

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต./(ปี)./ชื่อเรื่อง./[แผ่นพับ]./สถานที่พิมพ์:
////////ผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต. เช่น

สมาคมผู้สูงอายุตำบลท่าเรือ. (2556). **หลักการดูแลสุขภาพสำหรับผู้
ผู้สูงอายุ**. [แผ่นพับ]. กำแพงเพชร: สมาคมผู้สูงอายุตำบลท่าเรือ.
Research and Training Center on Independent Living. (1993).
**Guidelines for reporting and writing about people
with disabilities**. [Brochure]. Lawrence: Research and
Training Center on Independent Living.

7. การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./(ปี,/เดือน/วัน)./ตำแหน่ง/สัมภาษณ์. เช่น

วิทยา นาคสม. (2556, มกราคม 9). นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ท่าพุทรา. สัมภาษณ์.
Page, O. (1991, March 5). President, Austin Peary State
University. Interview.

วารสารฟ้าปก

ระเบียบการตีพิมพ์วารสารพิษณุ

กองบรรณาธิการวารสารพิษณุได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้เขียนไว้ เพื่อให้การพิจารณาบทความที่จะตีพิมพ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ หรือบทความทวิทัศน์หนังสือ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่รวมถึง บทความด้านการศึกษา เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการ เป็นต้น

2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น

3. ต้องเป็นบทความที่มีรูปแบบเป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อแนะนำสำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับวารสารพิษณุ กรณีกองบรรณาธิการได้รับบทความและได้ตรวจสอบพบว่ายังไม่ถูกต้องตามรูปแบบ กองบรรณาธิการจะส่งคืนให้ผู้เขียนไปทำการแก้ไขให้ถูกต้องก่อนการตีพิมพ์

4. กรณีที่กองบรรณาธิการเห็นว่าบทความมีความถูกต้องตามรูปแบบวารสารพิษณุแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความนั้นไปยังผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณากลับกรองและประเมินคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินที่กองบรรณาธิการกำหนด

5. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองและประเมินคุณภาพเสร็จแล้ว หากมีการแก้ไขใด ๆ กองบรรณาธิการจะส่งบทความนั้นไปให้ผู้เขียนดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดระยะเวลาภายใน 7 วัน

6. กองบรรณาธิการจะตอบรับให้ผู้เขียนทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่กองบรรณาธิการได้รับบทความที่ได้ดำเนินการแก้ไข ตามข้อ 5. เรียบร้อยแล้ว และกองบรรณาธิการจะตีพิมพ์บทความนั้นในฉบับปัจจุบันหรือฉบับถัดไปตามลำดับของการได้รับบทความที่สมบูรณ์

แบบเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารพิรุณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สำหรับบุคคลภายใน

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....
วุฒิการศึกษาสูงสุด.....ชื่อปริญญา.....
สังกัดคณะ/สำนัก.....
โปรแกรมวิชา/หน่วยงาน.....
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

สำหรับบุคคลภายนอก

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....
วุฒิการศึกษาสูงสุด.....ชื่อปริญญา.....
สถานที่ทำงาน.....
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ขอเสนอ

☐ บทความทางวิชาการ	☐ บทความวิจัย
☐ บทความวิทยานิพนธ์	☐ บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ไทย)

ชื่อเรื่อง (อังกฤษ)

สิ่งที่แนบมาด้วย

1.ต้นฉบับบทความ พร้อมประวัติผู้เขียนบทความในรูปแบบเอกสาร จำนวน 1 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่เสนอมานี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วารสารพิรุณ ยินดีต้อนรับบทความจากอาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป
โดยสามารถส่งบทความไปที่เว็บไซต์วารสารพิรุณ

<https://huso.kpru.ac.th/phikun-journal/index.php>

ติดต่อสอบถามรายละเอียด โทรศัพท์/โทรสาร 055-798-087 มือถือ 062-246-8441

E-mail: Pjkpru@gmail.com

ใบสมัครสมาชิกวารสารพิบูล

ข้าพเจ้า.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารพิบูล

- ☐ ปีที่..... พ.ศ. อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (2 เล่ม) เป็นเงิน 250 บาท
- ☐ เล่มที่ 1 พ.ศ. อัตราค่าสมาชิก 1 เล่ม เป็นเงิน 130 บาท
- ☐ เล่มที่ 2 พ.ศ. อัตราค่าสมาชิก 1 เล่ม เป็นเงิน 130 บาท

โดยข้าพเจ้าได้จัดส่ง

- ☐ ผ่านบัญชีธนาคาร เลขที่บัญชี.....
- ☐ ธนาณัติ เลขที่.....
- ☐ เงินสด ให้กับผู้รับชื่อ.....

การจัดส่งใบเสร็จรับเงินในนาม

- ☐ ข้าพเจ้า
- ☐ หน่วยงานราชการ/ นิติบุคคล

ชื่อ.....

ที่อยู่.....

การจัดส่งวารสารในนาม.....

ที่อยู่.....

ลงชื่อ.....ผู้สมัครสมาชิก
(.....)/

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การเรียกเก็บและการเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสาร
และค่าเล่มวารสาร พ.ศ. ๒๕๖๕

เพื่อให้การดำเนินงานของวารสารพิรุณเป็นวารสารเพื่อการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งกำหนดให้ ผลงานทางวิชาการต้องได้รับการเผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติ ซึ่งวารสารวิชาการระดับชาติต้องเป็นวารสารวิชาการที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการในสาขาวิชานั้น ๆ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยวารสารวิชาการนั้นต้องมีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลาอย่างน้อยสามปี และมีการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบันอย่างน้อยสามคน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับข้อ ๕.๒ และข้อ ๖ แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรว่าด้วยการจัดบริการวิชาการและจัดหารายได้ พ.ศ. ๒๕๕๙ และมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เรื่อง การเรียกเก็บและการเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสารและค่าเล่มวารสาร พ.ศ. ๒๕๖๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“วารสาร” หมายความว่า วารสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้แก่ วารสารพิรุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

“ผู้ทรงคุณวุฒิ” หมายความว่า ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาอื่น ๆ ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร

ข้อ ๔ มหาวิทยาลัยเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ ค่าสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสารจากบุคลากรภายในและบุคคลภายนอก ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสาร บทความละ ๓,๕๐๐ บาท

(๒) ค่าเล่มวารสาร เล่มละ ๓๐๐ บาท

ข้อ ๕ เงินค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บตามข้อ ๔ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) นำเงินฝากธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี เงินฝากถอนคินมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เลขที่บัญชี ๓๔๗-๑-๐๒๙๓๙๗

(๒) ใช้ใบเสร็จเบ็ดเตล็ดของมหาวิทยาลัยเป็นใบเสร็จรับเงินที่เรียกเก็บตามประกาศนี้

(๓) เมื่อสิ้นปีงบประมาณหากมีเงินเหลือให้สมทบเป็นเงินรายได้เพื่อใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับวารสารพิภพมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้อ ๖ การเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บตามข้อ ๔ ให้จัดสรรและเบิกจ่าย ดังต่อไปนี้

(๑) จัดสรรเป็นเงินรายได้ประเภทเงินฝากถอนคินของมหาวิทยาลัย ร้อยละ ๑๐

(๒) ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจบทความ คนละ ๘๐๐ บาท ต่อ ๑ บทความ

(๓) ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจบทความและบรรณานุกรมภาษาอังกฤษ บทความละ ๓๐๐ บาท

(๔) ค่าใช้สอยในการประชุมกองบรรณาธิการ ไม่เกินครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท

(๕) ค่าใช้สอยในการจัดส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกินบทความละ ๒๐๐ บาท

การเบิกจ่ายเพื่อจัดสรรเป็นเงินรายได้ในข้อ ๖ (๑) ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่การเงินเป็นผู้เบิกจ่าย

ข้อ ๗ ค่าใช้จ่ายอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อ ๖ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังหรือระเบียบมหาวิทยาลัย

ข้อ ๘ ให้อธิการบดีเป็นผู้รักษาการตามประกาศนี้

ในกรณีที่เกิดปัญหาจากการปฏิบัติตามประกาศนี้ให้อธิการบดีมีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาดการวินิจฉัยชี้ขาดของอธิการบดีถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยานุช พรหมภาสิต)

รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

Signature Code : F+iHxYyjsO๑WWNuLVbh

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยานุช พรหมภาสิต
รักษาราชการแทนอธิการบดี

รองศาสตราจารย์วิสิฐ วัฒนุญวัน
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวัฒน์ ภูวิชิต

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พจนา เพชรรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บุญนิยม

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา วิชญาปกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ นารีรักษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.อังคณา ทองพูน พัฒนสร

รองศาสตราจารย์ หทัยวรรณ ไชยะกุล

รองศาสตราจารย์ มัย ตะตียะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง แก้วสุฟอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สหทัย สิทธิวิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตา จ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภัทรา โยอินศิริกุล

วารสารฟ้าใส

PHIKUN JOURNAL

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES,
KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY

Vol. 21 No. 1 January - June 2023

Print ISSN 0858-527X Online ISSN 2730-3152

